

**The Project Gutenberg eBook of Csongrádmegyei gyűjtés; Magyar népköltési gyűjtemény 2. kötet, by Károly Török et al.**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org). If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Csongrádmegyei gyűjtés; Magyar népköltési gyűjtemény 2. kötet

Author: Károly Török

Editor: László Arany

Editor: Pál Gyulai

Release date: July 27, 2013 [EBook #43324]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László, Judit Bíró, and the Hungarian Distributed Proofreading Team (<http://dphu.aladar.hu>) from page images generously made available by the Google Books Library Project.

\*\*\* START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK CSONGRÁDMEGYEI GYŰJTÉS; MAGYAR NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY 2. KÖTET \*\*\*

**Megjegyzések:**

A tartalomjegyzék a [VII.](#) oldalon található.

Az eredeti képek elérhetők innen: <http://books.google.hu/books?id=5mtUAAAACAAJ>.

Facebook oldalunk: <http://www.facebook.com/PGHungarianTeam>.

---

**MAGYAR  
NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY.**

---

**MAGYAR  
NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY.**

**UJ FOLYAM.**

**A KISFALUDY-TÁRSASÁG MEGBIZÁSÁBOL.**

**SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK  
ARANY LÁSZLÓ ÉS GYULAI PÁL.**

**II. KÖTET.**

**PEST.  
AZ ATHENAEUM TULAJDONA.**

**1872.**

---

# CSONGRÁDMEGYEI GYÜJTÉS.

SZERKESZTETTE  
TÖRÖK KÁROLY.

PEST  
AZ ATHENAEUM TULAJDONA.  
1872.

Pest. Nyomatott az Athenaeum nyomdájában. 1872.

## ELŐSZÓ.

V.

Gyűjteményünk e második kötete, mint czime is mutatja, egyetlen vidékről való gyűjtés, melylyel legfáradhatlanabb gyűjtőnk, Török Károly, ajándékozta meg a Kisfaludy-társaságot.

Örömmel szemléltük, hogy szorgalmas gyűjtő mennyire kibányázhat egyetlen vidéket is, épen azért becses és terjedelmes gyűjteményét nem kívántuk megbontani és méltónak találtuk arra, hogy mint gyűjteményünk második kötetét bocsássuk közre.

Természetes, hogy az itt közölt dalok és mesék nemcsak Csongrádmegyében, hanem másutt is honosak, kivált az alföldön. Valóban e gyűjtemény nagy részt alföldi zamatu s ez egy okkal több volt arra, hogy önálló kötetnek maradjon. Vajha még más vidékről is nyerne a Kisfaludy-társaság hasonló gyűjteményeket!

VI.

A gyűjtő elfogadva felosztásunkat és követve némely figyelmeztetésünket, maga szerkesztette gyűjteményét és írta meg hozzá a szükséges jegyzeteket.

Fogadja buzgóságáért még egyszer köszönetünket!

Pest, april 15. 1872.

A szerkesztők.

## TARTALOM.

VII.

Előszó	<a href="#">V-VI.</a>
Balladák és rokonművek	<a href="#">1-66</a>
Dalok	<a href="#">67-346</a>
Szerelmi dalok	<a href="#">69-162</a>
Hazafiui és katonadalok	<a href="#">163-191</a>
Pusztai és pásztordalok	<a href="#">192-206</a>
Bor- és kortesdalok	<a href="#">207-214</a>
Tréfás és gunydalok	<a href="#">215-234</a>
Vegyes dalok	<a href="#">235-249</a>
Dajkarimek, gyermekdalok s játékok	<a href="#">250-316</a>
Köszöntők és rigmusok	<a href="#">317-333</a>
Halotti énekek	<a href="#">334-346</a>
Találós mesék	<a href="#">347-372</a>
Mesék és mondák	<a href="#">373-469</a>
Jegyzetek	<a href="#">471-504</a>

### Balladák és rokonművek.

A bojtárok I-II	<a href="#">60-61</a>
A bujdosó	<a href="#">30</a>
A csikós	<a href="#">59</a>
A fogoly	<a href="#">35</a>
A kanász	<a href="#">21</a>
A királyfi I-II	<a href="#">9-13</a>
A kisasszony	<a href="#">21</a>
A kis lány I-II	<a href="#">25-26</a>
A kvártélyos katona	<a href="#">43</a>
A legény	<a href="#">48</a>
A lovas legény	<a href="#">31</a>
A pitarajtóban	<a href="#">23</a>
A rab. I-III	<a href="#">32-35</a>
A szegedi biró lánya	<a href="#">40</a>
A szökevény	<a href="#">64</a>
A verbunkos	<a href="#">36</a>
Az eladó leány	<a href="#">19</a>
Az elitelt katona	<a href="#">40</a>
Ádám és Éva	<a href="#">16</a>
Bajusz Panni	<a href="#">66</a>
Balla Jankó	<a href="#">61</a>
Balla János	<a href="#">64</a>
Bandika	<a href="#">63</a>
Barna Jóska	<a href="#">36</a>
Bogár Imre	<a href="#">53</a>
Csillag ragyog	<a href="#">24</a>
Ez a kazal	<a href="#">23</a>
Fábián Pista	<a href="#">63</a>
Gombosné I-II	<a href="#">46-47</a>
Gyöngge Sándor	<a href="#">38</a>
Gyöngyvári Katicza	<a href="#">3</a>
Istenem, istenem	<a href="#">6</a>
János	<a href="#">18</a>
Karasz Juczi	<a href="#">49</a>
Kecze Sári	<a href="#">28</a>
Kis Sándor	<a href="#">55</a>
Kocsmárosné I-II	<a href="#">50-51</a>
Legény leány	<a href="#">29</a>
Magas a partja	<a href="#">17</a>
Megöltek egy legényt	<a href="#">29</a>
Molnár Marcsa	<a href="#">27</a>
Nagy Pál Jancsi	<a href="#">57</a>
Sárga csizmás Miska	<a href="#">37</a>
Sári Mária I-II	<a href="#">44-45</a>
Sobri	<a href="#">56</a>
Sorozáskor I-II	<a href="#">41-42</a>
Szabó János	<a href="#">20</a>
Szép Ilona	<a href="#">7</a>
Tarján végen	<a href="#">27</a>

### Dalok.

A baraczkfa pirosat virágzik	<a href="#">188</a>
Ablakomon ne koczogtass	<a href="#">131</a>
A csillag az égen éjtszaka jár	<a href="#">124</a>
Adol-e rózsám adol-e	<a href="#">74</a>
A gőzösnek hat kereke	<a href="#">183</a>
Agyon szitát komámasszony	<a href="#">300</a>
A kenderem elázott	<a href="#">227</a>
Akkor jöjj el mikor mondom	<a href="#">162</a>
A kutasi csárda ki van festve	<a href="#">236</a>
A makai tóba	<a href="#">159</a>
A mezei kis pacsirta	<a href="#">109</a>

A mezőbe' a tücsök	329
Amoda van egy fa	254
Amoda van egy kis ház	279
Amoda van hat pej csikó magába	192
Amott jön egy legény	77
A nagy hirú Atillának-nek-nak	236
Angyal vagy-e	250
Annyi a fináncz	249
Annyi nekem az irigyem	155
A nyári folyó viz	115
Arany csacsi bársony nyereg	141
Arany liliomszál	308
A subámnak nincs melege	201
A szegedi kis lány de megjárta	230
A szegedi piacon	72
A szegedi tábla búza	134
A szép asszony drága	72
A tél után következik a tavasz	147
Atilla, Lehel, Árpád	169
A toronyban elverte a kettőt	126
A toronyban sárga fekete rongy lóg	174
Az alispán, az alispán kalapomhoz rózsát tett	212
Az aradi rongyos csárda	154
Az éjjel álmomban	87
Az én ágyam lába	149
Az én ingöm lengyel gyócs	255
Az én rózsám baglyát tetéz	156
Az én rózsám jó kedvéből	80
Áz én uram szitakéreg	225
Azért adtam a petákat	220
Á ártány	256
Ágról ágra száll a madár	130
Áld meg uram isten	249
Állathangok utánzása	276
Által mentem a Tiszán	86
Ángyom asszony	281
Ángyom asszony kertje berke	211
Árokparti csalány	134
Árva csalány az árokban	92
Babarczi	213
Bárcsak én még egyszer	75
Bárcsak hamar május lenne	193
Bár csak már minálunk	330
Becsaliba járnak híres lányok	236
Becskereknél széles árok	175
Berta Kati kakasa	226
Be van az én szűröm ujja kötve	201
Bécsi bicska fanyelű	253
Bimbó ökrünk nagy szarva	215
Bor buza békeség szálljon házatokra	325
Bóra bóra borkereke	268
Bódi rénél van a Csó-tó	213
Budi budi bácsi	280
Bus az idő én rám nézve	145
Busan busan harangoznak hajnalra	180
Buza buza de szép tábla buza	151
Bóvócska	301
Csablézás	302
Csacsikurta	268
Csak azt ugatja a kutya	102
Csárdás élet	207
Csendes patak folydogál	78
Csicsirnyika	254
Csicsörgős ajtaja	296
Csillagok csillagok	129
Csinájja ken' csinájja	257
Csipkés a szőlő levele	86
Csitt csitt pad alatt	273
Csön csön gyűrű	305
Csufolódó versikék	257-265
Csütörtökön este	93
Csüng csüng az angyal	311
Cziczamaczázás	300

Czinöge czinöge kis madár	<a href="#">277</a>
Czini czini	<a href="#">269</a>
Czintányéron czintányéron pogácsa	<a href="#">150</a>
Cziróka	<a href="#">251</a>
Debreczenben nyílik egy szép rózsafa	<a href="#">73</a>
Debreczeni cukorgyár	<a href="#">128</a>
De szeretnék páva leni	<a href="#">153</a>
De szépen szól a hegedű	<a href="#">118</a>
Dobpergés	<a href="#">274</a>
Dubi dubi háti	<a href="#">250</a>
Dudujnám dudujnám	<a href="#">209</a>
Dunnám párnám de tarka	<a href="#">83</a>
Edd meg fene azt a papot	<a href="#">130</a>
Egér egér agygyál neköm vasfogat	<a href="#">253</a>
Egy asszonynak három lánya	<a href="#">223</a>
Egy ágy hagyma	<a href="#">307</a>
Egyedölöm begyedölöm	<a href="#">283</a>
Egyetem begyem karkantyu -	
Egyetem begyem	<a href="#">284</a>
Egy kettő három négy	<a href="#">271</a>
Egy kettő három négy	<a href="#">278</a>
Egy kis kertöt keríték	<a href="#">290</a>
Egy sem legény ki nem nyalka	<a href="#">235</a>
Egyszer esik esztendőben	<a href="#">220</a>
Egy szőlő határ levél zöld levél	<a href="#">208</a>
Elbusultam én magamat	<a href="#">123</a>
Elindula egy kalmár	<a href="#">212</a>
Elkészíték tehát óh gyászos tisztelet	<a href="#">343</a>
Elmehetsz már a tó alatt	<a href="#">230</a>
Elmennék én tihozzátok	<a href="#">158</a>
Elmennék én valamerre	<a href="#">97</a>
Elment a galambom itt hagyott engemet	<a href="#">69</a>
Elmentem én a szőlőbe	<a href="#">282</a>
Elszakadt a gyékény kötél	<a href="#">75</a>
Eltörött a drótos szilke	<a href="#">245</a>
Elültettem rozmaringot tövestől	<a href="#">141</a>
Elveszett a tarka ludam	<a href="#">237</a>
Elvégeztem immár életem	<a href="#">345</a>
Ennek az embernek	<a href="#">211</a>
Ereszsz ereszsz kötelet	<a href="#">252</a>
Erre kakas erre tyúk	<a href="#">93</a>
Esik a hó darára	<a href="#">272</a>
Esik a hó lefele	<a href="#">205</a>
Esik az eső	<a href="#">106</a>
Esik eső a haraszton	<a href="#">202</a>
Ess eső ess eső	<a href="#">254</a>
Esteli málé	<a href="#">275</a>
Este vagyon a faluba	<a href="#">247</a>
E világnak minden csinos	<a href="#">338</a>
Ez a kis lány ez a barna	<a href="#">81</a>
Ez a szemem ez ez ez	<a href="#">247</a>
Ez az asszony nem is tudja	<a href="#">245</a>
Ez az utca de sáros	<a href="#">231</a>
Ezer nyolcyszáz hatvanötben	<a href="#">319</a>
Édes anyám asszony	<a href="#">253</a>
Édes anyám békeségben	<a href="#">344</a>
Édes anyám egyetlenegy fia	<a href="#">181</a>
Édes anyám édes anyám	<a href="#">242</a>
Édes anyám ha el jön kend	<a href="#">184</a>
Édes anyám ha megunt már tartani	<a href="#">150</a>
Édes anyám lánya voltam	<a href="#">116</a>
Édes anyám mondta nekem	<a href="#">96</a>
Édes anyám nem lett volna	<a href="#">178</a>
Én lelkemnek drága kincse	<a href="#">120</a>
Én magyar fika vagyok	<a href="#">191</a>
Én vagyok az a ki nem jó	<a href="#">207</a>
Én vagyok egy bus gerlicze	<a href="#">91</a>
Én vig nem vagyok	<a href="#">152</a>
Érik érik a cseresnye hajaha	<a href="#">241</a>
Érik érik Csanádon a vörös szilva	<a href="#">75</a>
Faluvégén egy fehér ház	<a href="#">71</a>
Fát vágok fát	<a href="#">267</a>

XIII.

XIV.

Fecskét látok	<a href="#">252</a>
Fehér kis ház kerek ablak rajta	<a href="#">82</a>
Fekete bárány de barna	<a href="#">119</a>
Feljött már a csillag	<a href="#">205</a>
Felleg sincsen mégis esik az eső	<a href="#">148</a>
Felmentem a temesvári sánczra	<a href="#">177</a>
Felszántom a berek alját	<a href="#">129</a>
Felszántom a felszántom a kis kertemet	<a href="#">189</a>
Fel van a sárga nyergelve	<a href="#">172</a>
Fénylik az öröm hajnala	<a href="#">322</a>
Férjhez adnám a lányomat	<a href="#">218</a>
Forró a czinkalán nyele	<a href="#">108</a>
Garibaldi csárdás kis kalapja	<a href="#">190</a>
Gergő pápa napja ma van e világba	<a href="#">316</a>
Gólya gólya gilicze	<a href="#">269</a>
Gólyát látok	<a href="#">252</a>
Gondolatim szünjetek	<a href="#">139</a>
Gyenge a nád lehajlik a földre	<a href="#">69</a>
Gyenge vagyok növendék növendék	<a href="#">197</a>
Gyere haza szógáló	<a href="#">310</a>
Gyűj föl kópé	<a href="#">268</a>
Gyűj föl meleg	<a href="#">270</a>
Gyűj föl ördög	<a href="#">267</a>
Habot rágni dagasztani	<a href="#">275</a>
Ha cigány vagy kevély légy	<a href="#">237</a>
Hadd muljon el ez a világ	<a href="#">211</a>
Ha én bika volnék	<a href="#">326</a>
Ha én nekem gyolcsom kontyom volna	<a href="#">85</a>
Ha én tudtam volna	<a href="#">144</a>
Haj alá haj alá	<a href="#">132</a>
Haj csicsóka csicsóka	<a href="#">142</a>
Hajlik a megyfa	<a href="#">299</a>
Hajlik az erdő	<a href="#">313</a>
Hallja e kend Iczik zsidó	<a href="#">221</a>
Hallod-e te kis leány	<a href="#">158</a>
Ha meghalok tudom eltemetnek	<a href="#">141</a>
Haragszik az édes anyám	<a href="#">110</a>
Ha szűröm lesz bocskorom	<a href="#">85</a>
Három csillag van az égen	<a href="#">121</a>
Három éjjel három nap	<a href="#">128</a>
Három itcze keménymag	<a href="#">248</a>
Három juhom tavalyi	<a href="#">204</a>
Három színű lobogót tart a magyar	<a href="#">172</a>
Három tallért kerestem	<a href="#">156</a>
Három ürű tudjuk nem nagy falka	<a href="#">124</a>
Házam előtt van egy nagy fa	<a href="#">88</a>
Házasodjék meg az úr	<a href="#">221</a>
Hej gyön-gyön-gyön-gyön-gyön	<a href="#">136</a>
Hej halászok halászok	<a href="#">206</a>
Hej huj haj	<a href="#">135</a>
Hej te kis madár kis madár	<a href="#">248</a>
Hervad az a rózsa	<a href="#">149</a>
Hétfü hetibe	<a href="#">251</a>
Hintázó mondókák I-IV	<a href="#">304</a>
Hogy a kakas	<a href="#">257</a>
Hová mégy jámbor	<a href="#">293</a>
Hull a citrom a fáról	<a href="#">203</a>
Hunczut állat az egér	<a href="#">245</a>
Hüle Peti mögdöglött	<a href="#">271</a>
Iczakos ficzakos szerencsés jó napot	<a href="#">331</a>
I, inödrül	<a href="#">255</a>
Ispiláng, ispilángi rúzsa	<a href="#">295</a>
Isten hozzád Veneczia városa	<a href="#">186</a>
Iszka dobár	<a href="#">273</a>
Itkom pitkom kis Pesten	<a href="#">327</a>
Itt csörög itt pattog	<a href="#">301</a>
Izeg a vér mozog is	<a href="#">94</a>
Jaj de bánom egy dolgomat	<a href="#">98</a>
Jaj de fáj	<a href="#">111</a>
Jaj de magas ez a vendégfogadó	<a href="#">199</a>
Jaj de ugat a csárdásné kutyája	<a href="#">102</a>

XV.

XVI.

Jaj istenem jaj de sokat bujdostam	200
Jaj jaj jaj odadom oda	231
Jaj nagy boldogtalan szegény magyar nemzet	165
Jó éczakát csipős balhát	275
Jó napot vitézek ide hallgassatok	332
Kakas isten jó napot	292
Kakas isten jó napot	309
Karácsonnak éjtszakáján	317
Kaszás csillag jár az égen	153
Katuna vagy rúzsám a löttél	295
Ká-kántor uram ká-káposztája	241
Kálamista (pápista) mosta	274
Kályha vállán a czicza	158
Kár kár Varga Pál	266
Kecske kecske mit csinálsz a szőlőbe	310
Kecske kecske mit keresöl a szőlőbe	309
Kedves e napnak estéje is	321
Kedves rózsám ablakába	153
Kerek az én kalapom	80
Kertem alatt legel egy kecske	89
Kék asztalom zöld abroszom	170
Kék pántlika az istrimflim kötője	98
Két malomra tartok számot	92
Két út van előttem hova legyek	103
Ki az urát nem szereti	226
Kicsi az én csizmám magas a sarka	232
Kidúlt a fal	257
Kihajtom a ludam a rétre	204
Kiindultam a hazámból	106
Kijé ez a kapu	296
Kilenczet ütött már az óra	101
Kinek nincsen szeretője keressen	133
Kinn a bárány	299
Kis kalapom fekete	208
Kis kácsa fürdik I-IV	285-288
Kis kertemben rozmaringot ültettem	132
Kis Pirittyi falu végén	240
Kiszáradt a vad almafa	135
Kocsi-ó'dal vendégó'dal	272
Kocsmárosné ihajla	243
Kocsmárosné jó bort az asztalára	186
Kocsmárosné rom rom rom	240
Kolozsváron vettem egy talyigát	231
Komámasszony mért kend kényes	227
Komám komám édös komám	257
Korán reggel jókor fel kell öltözni	162
Körül csillagos az ég	112
Kukoricza édes málé	246
Kukoricza szára	73
Kutya-hitű Káta	224
Kúdú kúdú kaliczkámba	272
Labdázó mondóka	303
Lefelé folyik a Tisza	95
Leszakadt a czifra szűröm kötője	84
Le van a szívem lánczolva	99
Levelem jött a gulyástól	203
Loptam lovat lopok is	199
Magas a szegedi torony	179
Magas a torony teteje	126
Magasan repül a héja	96
Magentánál történt egy napon csata	185
Majd elmenjünk a világ végére	157
Majd elmegyünk messzire	82
Makó alatt folyik el a halastó	246
Malom alatt jártam	273
Málé nála	271
Mária Magdolna	273
Már elmegy tőlem szerelmes egy kincsem	334
Már én többet nem kapálok	242
Már látom hogy katonának kell lennem	182
Már minálunk az jött a szokásba	116
Már minálunk kis kalapot viselnek	235

XVII.

XVIII.

XIX.

Megakarnék házasodni	85
Megálljatok fiúk fáradt vitézek	176
Megbukott a krinolin	243
Megérett a tök	238
Megérik a szőlő nem sokára	107
Megérik a szőlő nem sokára	193
Megirták már nekem azt a levelet	104
Megismered a kanászt	205
Megizetem én az édes anyámnak	70
Megkereslek szállásodon	82
Megtudni azt ki a kurva	228
Megvan még a vörös zsidó	222
Meleg cipót öhetném	299
Menyország piacza gyémánttal kirakva	326
Mese mese májka	273
Még Aradnál szépen szólott a banda	173
Még azt mondja a torma	117
Még azt mondják, hogy én korhely vagyok	201
Mély a Tiszának a széle	129
Mén a hajó lefelé	112
Mér' kerülgeti kend az én házam tájékát	313
Mért nincs minden lánynak	74
Míg élek is bánom	244
Mikor katonává lettem	198
Mikor piros hajnal hasad	84
Minap a kert alatt mentem	103
Mindenek azt megvallják	216
Minek van én reám másnak gondja	155
Mint a szép csúves paprika	233
Mint ért gabona aratást	337
Mit ér az az irkafirka	159
Mi van ma mi van ma	314
Mondtam anyám házasíts meg	133
Mos' gyűttünk innen	289
Most jöttem én az aradi vásárról	114
Most kapott a biró egy kis ujságot	185
Most nyílik a szelid rózsza bimbója	171
Mutasd meg uram merre a pincze	232
Nagy ajándék kegyes szándék	324
Nagy hófúvás van	90
Nagy szaga van a pünküsti rózsának	128
Náni Náni szívem Náni	79
Ne haragudj rózsám azért	138
Ne higgy annak a legénynek	97
Nem az a jó asszony	237
Nem azért jöttem én ide	91
Nem kell nekem köpönyeg	202
Nem messze van nem messze van	122
Nem szeretnék nem szeretnék parton járni	89
Nem úgy van már mint volt rég	167
Nem vagyok én rózsám beteg	79
Ne siess jó legény	215
Nékem olyan asszony kell	229
Nézd meg csak élő mint jártam	342
Nézek nézek visszafelé	244
Nincs szebb virág mint a fehér liliom	72
Olvad a hó tavasz akar lenni	110
Olyanok már minden lányok	217
Olyan szeretőm van nékem	122
Orosházi alé alatt	127
Orosházi leányok	230
Ó kútba tekinték	301
Ördög hozta a vendéget	226
Öreg anyó régi jó	273
Öreg apád él-e még	271
Örmény szalad a parlagon	83
Örvendjen az egész világ	318
Öt-öt kú'dús	255
Pap vagyok prédikálok	270
Parancsolá az Augusztus császár	233
Pám pám pöcsönye	272
Pocza pocza tarka	270

XX.

XXI.



Pokol kapujába' egy nagy cserfa vala	<a href="#">331</a>
Porzik a tarjáni utcza	<a href="#">161</a>
Pórom pórom pestike	<a href="#">282</a>
Rákóczi korából	<a href="#">163</a>
Rétes ide rongyos	<a href="#">325</a>
Ritka rendet vágtam	<a href="#">156</a>
Rongyos a kend háza vége	<a href="#">222</a>
Rozmaringnak olyan a szokása	<a href="#">104</a>
Róka róka mit csinálsz	<a href="#">278</a>
Rövid a sarkantyum nyaka	<a href="#">171</a>
Röffel mérik a gyócsot	<a href="#">74</a>
Sárga csikó csengős csacsi	<a href="#">76</a>
Sárga dinnye levelestől indástól	<a href="#">94</a>
Sárga répa zöld ugorka	<a href="#">160</a>
Sárga virág fekete közepe	<a href="#">184</a>
Selypeknek	<a href="#">280</a>
Serkenj fel lantos	<a href="#">323</a>
Sion örülj örvendezz	<a href="#">320</a>
Siralmas volt nékem	<a href="#">114</a>
Sirató	<a href="#">346</a>
Sirhat az az édes anya	<a href="#">187</a>
Sírt az anyám egykor értem	<a href="#">170</a>
Sohasem vétettem	<a href="#">188</a>
Soká éljen bár valaki	<a href="#">336</a>
Sül a könyér sül sül	<a href="#">297</a>
Sűrű csillag van az égen felettem	<a href="#">146</a>
Szabados János	<a href="#">194</a>
Szeged alatt Uj-Szegeden	<a href="#">127</a>
Szeged városába nem jó lakni	<a href="#">117</a>
Szegény legény a tücsök	<a href="#">327</a>
Szegény legény feltekint az égre	<a href="#">183</a>
Szegény tiszteletes úr	<a href="#">241</a>
Székfü zsálya petrezselyem	<a href="#">88</a>
Szentes felől jön egy szeles felhő	<a href="#">112</a>
Szentes felől száll egy páva	<a href="#">70</a>
Szélös a Tisza	<a href="#">277</a>
Széna terem parlagon	<a href="#">139</a>
Szép a baka ha kiáll a glédába	<a href="#">190</a>
Szép a szép ló ha szépen felnyergelik	<a href="#">151</a>
Szilszál	<a href="#">284</a>
Szolnok alatt elkészült már a vasut	<a href="#">173</a>
Szomoru az idő	<a href="#">76</a>
Szomoru hétfű	<a href="#">251</a>
Szöbb a páva	<a href="#">275</a>
Szóke babám gyere be	<a href="#">155</a>
Szólótőke jegenyefa	<a href="#">100</a>
Szörbabona	<a href="#">253</a>
Szúnyog üle székibe	<a href="#">326</a>
Szűzkata szűzkata	<a href="#">266</a>
Takarodó	<a href="#">274</a>
Talán megbolondult a csósz	<a href="#">226</a>
Tarján végen jön a pósta	<a href="#">244</a>
Tarka lovat látok	<a href="#">244</a>
Tavaszi lesz már el fog a hó menni	<a href="#">110</a>
Tehát igyunk az elment gólyákért	<a href="#">210</a>
Teli a zsebem bankóval	<a href="#">192</a>
Tisza partján csináltattam egy csárdát	<a href="#">113</a>
Tisza partján szálldogál a fecske	<a href="#">151</a>
Tizzaszélien a tanyám	<a href="#">108</a>
Tojik tojik kis fürjecske	<a href="#">161</a>
Torzsa pásztorok	<a href="#">234</a>
Tónainé rongyos háza	<a href="#">222</a>
Túl a Tiszán Földeákon	<a href="#">154</a>
Tul a Tiszán Tisza szélén	<a href="#">140</a>
Tul a tón	<a href="#">270</a>
Tulsó soron esik az eső	<a href="#">71</a>
Túron lakok keress meg	<a href="#">223</a>
Túrút őszik a cigány	<a href="#">279</a>
Túrút öttem elejtöttem	<a href="#">281</a>
Tűzet vizök nem látyátok	<a href="#">298</a>
Ucczu bizony gyolcs ingesem	<a href="#">123</a>

XXII.

XXIII.

Ucczu bizony megérett a káka	<a href="#">228</a>
Ucczu kis lány ugordj egyet	<a href="#">227</a>
Ugyan milyen az az élet	<a href="#">100</a>
Ugy szeretem az uramat	<a href="#">225</a>
Uj-Aradon ég a világ egy házba	<a href="#">171</a>
Ujság hasamba	<a href="#">252</a>
Uj subámnak de kerek az alja	<a href="#">91</a>
Uj-Szegeden szépen muzsikálnak	<a href="#">209</a>
Uj-Várba möntem	<a href="#">290</a>
Ujvárosi juhász vagyok én	<a href="#">202</a>
Ujvárosi nagy csárda	<a href="#">229</a>
Ujvároson van egy rongyos csárda	<a href="#">179</a>
Uram büntesd meg a hagymát	<a href="#">233</a>
Utazók nézzetek e gyászos táblára	<a href="#">340</a>
Új fel kocsis a kocsiülésbe	<a href="#">105</a>
Valamennyi fehér csirke mind gatyás	<a href="#">148</a>
Van neki van neki van neki van	<a href="#">108</a>
Vágó útca a kapuban de széles	<a href="#">125</a>
Vásárhelyi Fekete-Sas	<a href="#">239</a>
Vásárhelyi kanális	<a href="#">105</a>
Vásárhelyi kerek halom	<a href="#">101</a>
Vásárhelyi kertben lakom én	<a href="#">160</a>
Vásárhelyi legényeknek	<a href="#">235</a>
Vásárhelyi piacon	<a href="#">246</a>
Vásárhelyi temetőben	<a href="#">127</a>
Verbuválnak a huszárok az utcán	<a href="#">162</a>
Vettem én kék ibolyát nem kelt ki	<a href="#">147</a>
Vettem violát	<a href="#">143</a>
Vig örömmel nagy örömmel	<a href="#">321</a>
Voltál-e már Félegyházán Berénybe	<a href="#">198</a>
Vó'tál e ker'be	<a href="#">281</a>
Zöld a kökény majd megkékül	<a href="#">121</a>
Zöld a kökény zöld a petrezselyem	<a href="#">140</a>
Zöld füvet legel a tehén	<a href="#">135</a>
Zöld vetés közt keskeny az út	<a href="#">91</a>
Zörgetik a kulcsot pénzt akarnak adni	<a href="#">325</a>

XXIV.

### Mesék és mondák.

A halál és a vén asszony	<a href="#">436</a>
A kis gömböcz	<a href="#">432</a>
A kis gyertya	<a href="#">460</a>
A loncsos medve	<a href="#">427</a>
A vasfejű ember	<a href="#">375</a>
Az aranyhajú tündér királykisasszony	<a href="#">440</a>
Az éjféli táncz	<a href="#">424</a>
Az már nem igaz!	<a href="#">456</a>
Az özvegy asszony fia	<a href="#">398</a>
Haragszol szolgál?	<a href="#">412</a>
János királyfi és Szélike	<a href="#">389</a>
Türlőkvár	<a href="#">410</a>

---

## BALLADÁK ÉS ROKONNEMŰEK.

-1-

### 1.

#### GYÖNGYVÁRI KATICZA.

-2-

-3-

„Istenem, istenem!  
 Ugyan mi lelt engem?  
 Három róf pántlika  
 Körül nem ér engem;  
 Eddig egyet vettem,  
 Bokorra kötöttem,  
 De már hármát vettem:  
 Bokrot nem köthettem.“

„Lányom, édes lányom,  
 Gyöngyvári Katiczám!

Hogy' van a te ruhád?!  
Elöl rövidedik,  
Hátul hosszabbodik.'

„Anyám, édes anyám,  
Kedves édes anyám!  
Szabó nem jól szabta,  
Varró nem jól varrta.“

,Lányom, édes lányom.  
Gyöngyvári Katiczám!  
Szabó is jól szabta,  
Varró is jól varrta...  
Verje meg az isten  
A te roszvoldodat!'

„Anyám, édes anyám,  
Kedves édes anyám!  
A ki a nagy hétben  
Hétszer megkéretett:  
Attól van énnekem  
Hét hónapos terhem!“

,Lányom, édes lányom  
De nagy szajha lettél,  
Engem a házamba'  
Meggzégnyitettél...  
Vigyétek, vigyétek,  
Katonák, vigyétek!  
Mélységes tömlöczöm  
Mélyére tegyétek!'

,Lányom, édes lányom  
Gyöngyvári Katiczám,  
Ugyan mit álmodtál  
E hosszú éjtszakán?'

„Az én sárga keztyűm  
Az én kezemen volt,  
Az én piros czipóm  
Az én lábamon volt.“

,Lányom, édes lányom,  
Gyöngyvári Katiczám!  
A te sárga keztyűd:  
Lesz a kimulásod,  
A te piros czipőd  
Lesz a vérontásod!'

„Engedjete egyet:  
Hadd irok levelet  
Az én galambomnak,  
Árhádi Jánosnak.  
Az én hüvelyk újjam  
Az én író pennám,  
Az én könnyhullásom  
Az én író tentám. -  
Hollóm, édes hollóm  
Vidd el leveletem,  
Az én galambomnak,  
Árhádi Jánosnak!“

A hollótúl ne küld,  
Mert a holló olyan:  
A hol dögöt talál,  
Ott mindenütt leszáll.

„Szarkám, édes szarkám,  
Vidd el leveletem  
Az én galambomnak,  
Árhádi Jánosnak!“

A szarkától se küld,  
Mert a szarka csacska,  
Titkos verseidet  
Nem igen tagadja.

„Fecském, édes fecském,  
Vidd el levelemet  
Az én galambomnak,  
Árhádi Jánosnak.  
Ha útban talárod:  
Tedd a jobb vállára,  
Ha otthon talárod:  
Tedd a tányérjára!“...

-6-

„Kocsisom, kocsisom,  
Kedves fullajtárom!  
Fogd be a lovakat  
A fekete gyászba,  
Most viszik galambom  
A halál-órára!...  
Testem a testeddel  
Egy sirban nyugodjon!  
Vérem a véreddel,  
Egy patakot folyjon!  
Lelkem a lelkeddel,  
Egy istent imádjon!...“

## 2.

### ISTENEM, ISTENEM...

Istenem, istenem,  
Ugyan mi lelt engem!  
Három róf pántlika  
Körül nem ér engem;  
Eddig csak egy rőföt vettem,  
Mégis bokorra kötöttem,  
De már hármát vettem,  
Bokrot nem köthettem.

-7-

Verje meg az isten  
A szomszédunk fiát,  
Most jutott eszembe,  
Hogy egy éjjel itt hált;  
Bizonyosan az az oka,  
Hogy be nem ér a pántlika.  
Mi haszna születtem,  
Szomorú életem!

Rajtad kívül senkim sincsen,  
Könyörülj hát rajtam kincsem!

## 3.

### SZÉP ILONA.

Kihajtottam ludaimat  
Ludas parlagra.  
Utána ment biró fia  
Egy piszkafával,  
Addig hajtá, hajigálá;  
Agyonhajitá  
Előljáró, szépen szóló,  
Gangos gúnárom'...  
- Isten jó nap! biró uram,  
A kend házában!  
- Fogadj isten! szép Ilona,  
Az én házamban!  
Mért jöttél te szép Ilona  
Az én házamba?  
- Azért jöttem, biró uram,  
Kelmed házába:  
Kihajtottam ludaimat  
Ludas parlagra,  
Utána ment kelmed fia  
Egy piszkafával,  
Addig hajtá, hajigálá:  
Agyonhajitá  
Előljáró, szépen szóló,  
Gangos gúnárom'!

-8-

- Mit kérnél te, szép Ilona,  
A te lúdadért?  
- Azt kívánom, biró uram,  
Szép gúnáromért!  
A lábáért, a kettőért,  
Arany kanalat;  
A szárnyáért, a kettőért,  
Két arany tálat,  
A fejéért, a nyakáért  
Egy-egy aranyat,  
Szépen kiáltó torkáért  
Arany trombitát,  
Minden öreg tollaiért  
Tornyos nyoszolyát!  
- Nem adok én, szép Ilona,  
A te lúdadért...  
Oda adom a fiamat,  
Legyen a tiéd.  
- A kell nekem, biró uram,  
Nem is kell egyéb!

-9-

#### 4. A KIRÁLYFI.

Egyszer egy királyfi  
Mit gondolt magába',  
Hm, hm, hm, ha, ha, ha,  
Mit gondolt magába'.

Felöltözött szépen  
Kocsisi ruhába,  
Hm, hm, hm, ha, ha, ha,  
Kocsisi ruhába,

Elment házasodni,  
Biró lányát kérni,  
Hm, hm, hm, ha, ha, ha,  
Biró lányát kérni.

- Jó napot, jó napot,  
Biró uram lánya!  
Hm, hm, hm, stb.

- Adjon isten kendnek,  
Kendnek, kigyelmednek!  
Hm, hm, hm, stb.

Üljön le itt nálunk,  
Nálunk a padkára.  
Hm, hm, hm, stb.

- Nem azért jöttem én,  
Hogy itten leüljek.  
Hm, hm, hm, stb.

Hanem azért jöttem:  
Jössz-e hozzám vagy sem?  
Hm, hm, hm, stb.

- Nem megyek én kendhez,  
Kocsisi legényhez.  
Hm, hm, hm, stb.

Mert én gazdag vagyok,  
Gazdag legényt várok.  
Hm, hm, hm, stb.

Van itt a szomszédban  
Kosárkötő lánya.  
Hm, hm, hm, stb.

Elmegyen az kendhez,  
Kendhez, kigyelmedhez.  
Hm, hm, hm, stb.

-10-

Elment a királyfi  
Kosárkötő lányhoz.  
Hm, hm, hm, stb.

- Jó napot, jó napot,  
Kosárkötő lánya!  
Hm, hm, hm, stb.

- Adjon isten kendnek,  
Kendnek, kigyelmednek!  
Hm, hm, hm, stb.

Úljön le itt nálunk,  
Nálunk a lóczára.  
Hm, hm, hm, stb.

- Nem azért jöttem én,  
Hogy itten leüljek.  
Hm, hm, hm, stb.

Hanem azért jöttem:  
Jössz-e hozzám, vagy sem?  
Hm hm, hm, stb.

- Elmegyek én kendhez,  
Kendhez, kigyelmedhez,  
Hm, hm, hm, stb.

Mert én szegény vagyok,  
Gazdagra nem vágyok.  
Hm, hm, hm, stb.

Elment a királyfi  
Szép palotájába.  
Hm, hm, hm, stb.

Felöltözött szépen  
Királyi ruhába.  
Hm, hm, hm, stb.

Elment házasodni,  
Bíró lányát kérni.  
Hm, hm, hm, stb.

- Jó napot, jó napot,  
Bíró uram lánya!  
Hm, hm, hm, stb.

- Adjon isten kendnek,  
Királyi felségnek!  
Hm, hm, hm, stb.

Úljön le itt nálunk  
Ide a lóczára.  
Hm, hm, hm, stb.

- Nem azért jöttem én,  
Hogy itten leüljek.  
Hm, hm, hm, stb.

Hanem azért jöttem:  
Jössz-e hozzám, vagy sem?  
Hm, hm, hm, stb.

- Elmegyek én kendhez,  
Királyi felséghez,  
Hm, hm, hm, stb.

Mert én gazdag vagyok,  
Gazdag legényt várok.  
Hm, hm, hm, stb.

- Nem kellesz már nékem  
Ebadta kurvája!  
Hm, hm, hm, stb.

Eljön már énhozzám  
Kosárkötő lánya.

Hm, hm, hm, stb...

Elment a királyfi  
Kosárkötő lányhoz.  
Hm, hm, hm, stb.

Megesküdött szépen  
Kosárkötő lánynyal.  
Hm, hm, hm, stb.

Haza vitte őtet  
Szép palotájába.  
Hm, hm, hm, stb.

Talán most is élnek,  
Hogyha meg nem haltak,  
Hm, hm, hm, ha, ha, ha,  
Hogy ha meg nem haltak.

-13-

## 5. UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.

Isten jó nap, isten!  
Gazdag bíró lánya.  
Tótórum táncza,  
Sórumorikája.

- Isten hozta, isten!  
Szegény gubás legény.  
Tótórum táncza,  
Sórumórikája.

Úljön le kend nálunk  
Ide a lóczára.  
Tótórum stb.

- Nem azért jöttem én,  
Hogy én itt leüljek.  
Tótórum stb.

Hanem azért jöttem:  
Jössz-e hozzám, vagy sem?  
Tótórum stb.

- Bizony nem megyek én  
Szegény gubás legény.  
Tótórum stb.

Amott a szomszédban  
Kosárkötő lánya.  
Tótórum stb.

- Isten jó nap, isten!  
Kosárkötő lánya.  
Tótórum stb.

- Isten hozta, isten!  
Szegény gubás legény.  
Tótórum, stb.

Úljön le kend nálunk  
Ide a karszékre.  
Tótórum stb.

- Nem azért jöttem én,  
Hogy én itt leüljek.  
Tótórum stb.

Hanem azért jöttem:  
Jössz-e hozzám, vagy sem?  
Tótórum stb.

- Bizony elmegyek én  
Szegény gubás legény.  
Tótórum stb.

-14-

... Gubámat letettem,  
Subámat felvettem.  
Tótórum stb.

-15-

- Isten jó nap, isten!  
Gazdag biró lánya.  
Tótórum stb.

- Isten hozta, isten!  
Gazdag subás legény.  
Tótórum stb.

Úljön le kend nálunk  
Ide a lóczára.  
Tótórum stb.

- Nem azért jöttem én,  
Hogy én itt leüljek.  
Tótórum stb.

Hanem azért jöttem:  
Jössz-e hozzám, vagy sem?  
Tótórum stb.

Bizony elmegyek én,  
Gazdag subás legény.  
Tótórum stb.

- Nem kellesz már nékem,  
Ha akkor nem jöttél.  
Tótórum stb.

Van már nékem más is,  
Náladnál szebb s jobb is.  
Tótórum táncza,  
Sórumórikája

-16-

## 6. ÁDÁM ÉS ÉVA.

Halljatok ujságot az életben,  
Ádámról, Éváról az Édenben.

Egyszer, hogy megunta magát az Ur,  
Egy nagy darab sárból Ádámot gyúr.

De hogy Ádám meg ne unja magát,  
Azért gondolta ki az Ur Évát.

Midőn Ádám aludt, unalmából  
Évát szabta görbe bordájából.

S midőn Ádám apánk felhorkantott,  
Éva élt és szemébe vigyorgott.

„Ho, hó! - felszólt az Ur - mit akartok?  
Jertek csak, egy almafát mutatok.

A melynek gyümölcse tiltva vagyon,  
Ha esztek: helybe ott csaplak agyon!“

De Éva mihelyt a fához juta:  
Egy almát Ádám' szájába dugta.

És Ádám belőle annyit rágott,  
Haskérgén a Manó lyukat vágott.

És az Úr kiálta: „Mihály!“ - s legott  
Elmondja neki a disznóságot.

-17-

Szór Mihály mérgében nagy átkokat,  
Fültövön csípi a gaz fajokat.

S nem szánva meztelen szemérmöket  
Kilöki az ajtón ő kelmöket.

„Most czo ki! a földön bujdossatok,



Fiakat, lányokat alkossatok!

Te pedig, Mihály, tedd be az ajtót,  
Mert azok ott kinn se csinálnak jót!”

## 7.

### MAGAS A PARTJA...

„Magas a partja, friss a viz benne,  
Itasd meg, rózsám, lovamat benne!”

„Jaj nem itatom én,  
Mert kicsiny vagyok én,  
Félek én tőle.

A te lovadnak hegyes patkója,  
Ha közel mennék hozzá, megrugna;

Jaj nyomorék lennék,  
Férjhez nem mehetnék,  
Meghalnék bumba!”

„Ne félj, galambom, lovam nem hamis,  
Szelid vagyok én, szelid lovam is.

Nem rug, nem haragszik,  
Ha friss vizet iszik, –  
Megnyal tégedet.”

„No hát galambom, majd megitatom,  
S ha engem megrug, lelked okolom;

Majd jól megitatom,  
Jó fűre is hajtom  
Kedves angyalom!”

-18-

## 8.

### JÁNOS.

Sírva sétál a kapuban János,  
Kérdi tőle a gazdasszony:  
„Mi most a baj János?”  
„Ha az asszony megengedné,  
Hogy a kapun belől mennék.”  
„Lehet, szivem, János!”

Sírva sétál kapun belől János,  
Kérdi tőle a gazdasszony:  
„Mi még a baj János?”  
„Ha az asszony megengedné,  
Hogy a ház elébe mennék.”  
„Lehet, szivem, János!”

Sírva sétál a ház előtt János,  
Kérdi tőle a gazdasszony:  
„Mi még a baj János?”  
„Ha az asszony megengedné,  
Hogy a pitarba bemennék.”  
„Lehet, szivem, János!”

Sírva sétál a pitarban János,  
Kérdi tőle a gazdasszony:  
„Mi még a baj János?”  
„Ha az asszony megengedné,  
Hogy a házba bemehetnék.”  
„Lehet, szivem, János!”

-19-

Sírva sétál ben a házban János,  
Kérdi tőle a gazdasszony:  
„Mi még a baj János?”  
„Ha az asszony megengedné,  
Hogy az ágyra felfekhetném.”  
„Lehet, szivem, János!”

Sírva fekszik fel az ágyra János,  
Kérdi tőle a gazdasszony:  
„Mi még a baj János?”  
„Ha az asszony megengedné,

Hogy magamhoz ölelhetném.”  
„Lehet, szívem, János!” – –  
Mindjárt nem sirt János.

**9.**  
**AZ ELADÓ LEÁNY.**

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.  
– Ne hagyj, édes lányom, szoknyát vészek.  
Ej, nem kell nékem, mert van nékem!

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.  
– Ne hagyj, édes lányom, kötőt vészek.  
Ej, nem kell nékem, mert van nékem!

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.  
– Ne hagyj, édes lányom, legényt vészek.  
Ej, a kell nékem, mert nincs nékem!

-20-

**10.**  
**SZABÓ JÁNOS.**

(Töredék.)

„Messze földre szent Endrédre  
Éretted fáradtam,  
Fáradtságom nem sajnálom,  
Csak a lovam bánom.

Uj erszényem, nincsen pénzem,  
Uj bort ihatnám én, –  
Falu végén uj bort kezdtek,  
Abból itatnám én.’

Amoda van egy palota,  
Talán disznó falka,  
Abban fekszik Szabó János  
Gombos dolmányába’.

Arra mene Magyar Panni  
Kamuka szoknyába’.  
„Panni, szívem, kar kezemre, –  
Tanulj emberséget!”

„Ha az Isten együtt éltet  
Majd többet tanulunk...”

-21-

**11.**  
**A KANÁSZ.**

(Töredék.)

Bujdosik a disznó  
Kilencz malaczával,  
Utána a kanász  
Üres tarisznyával.

Fújja furulyáját,  
Keserves nótáját,  
Hogy ha meglelhetné  
Az ő kis falkáját.

„Kár volna még nekem  
A fán megszáradni,  
Sárga bodor hajam’  
Szélnek elhordani;

Fekete két szemem’  
Hollónak kiásni,  
Vékony gyolcs gatyámat  
Szélnek lebegtetni!...”

**12.**  
**A KISASSZONY.**

Csendes este szállott le a pusztára,  
Elnémult a bodor tinó kolompja,  
Csak egyedül sirdogál a furulya,  
A kisasszony az ablakból hallgatja.

-22-

„Kinn a pusztán gulyás bojtár vagyok én,  
Ezer darab marhát, lovat őrzök én,  
A kisasszony ha kijön a pusztára:  
Mosolyogva néz a gulyás bojtárra.”

Szépen legel az uraság gulyája,  
A kisasszony maga sétál utána,  
Még messziről kiáltja a gulyásnak:  
„Szivem, Bandi, terítsd le a subádat!”

„Hogy teriteném én le a subámat,  
Ha behajtják az én falka gulyámat.”  
„Hiszen azzal, Bandi, szivem, ne gondolj,  
Kiváltja az édes anyám, ha mondom.”

„Lányom, lányom, lányomnak se mondalak,  
Hogy én téged egy gulyásnak adjalak!”  
„Nem bánom én, édes anyám, tagadj meg,  
De a szivem a gulyásért hasad meg!”

„Még a buza ki sem hánytja a fejét,  
Már a madár mind kívágta a szemét.  
Jaj istenem, én istenem, istenem!  
Látod anyám, mire visz a szerelem!...

Megátkozott engem az édes anyám,  
Hogy ne legyen se országom, se hazám;  
Tüske bokor legyen az én lakásom,  
Ott se legyen sokáig maradásom!”

-23-

**13.**  
**EZ A KAZAL...**

Ez a kazal be széles,  
Szélyel vágta a ménes;  
Czo fel édes deresem!  
Még az éjjel a rózsám felkeresem.

Ez a kis lány szomorú,  
Nem kell neki koszorú,  
Baba-dunna kell néki,  
Eszemadta! a babája vesz néki.

Ez a kis lány szomorú,  
A deresre ráborúl,  
Kettőt vág rá a hajdu,  
Eszem azt a piczi száját, eljajdul.

**14.**  
**A PITARAJTÓBAN.**

„Nincs széna, nincs szalma  
A szénatartóba’,  
Megszidnak, megvernek  
Érted az éjtszaka.”

„Lesz széna, lesz szalma  
A szénatartóba’,  
Megöllek, galambom,  
A pitarajtóba’! -

Van széna, van szalma  
A szénatartóba’,  
Megcsókollak, galambom,  
A pitarajtóba.”

-24-

„Hadd hajtsák, hadd hajtsák  
Az irígyek a szót,  
Máskor is kinyitom  
Rózsámnak az ajtót.”

**15.  
CSILLAG RAGYOG...**

Csillag ragyog, csillag ragyog,  
Babám ablakába’.  
Most ment itt el barna legény  
Sarkantyus csizmába’.

Utána megy egy kis lány  
Piros papucsába’.  
„Gyere vissza édes szivem,  
Feküdj az ágyamra!”

Ez a kis lány kárton ágát  
Magasra vetette,  
Barna legény a kalapját  
Rajta felejtette.

„Hozd ki, rózsám, kis kalapom,  
Hadd tegyem fejembe,  
Hogy ne süssön, hogy ne süssön  
A nap a szemembe.

Hajadba’ van egy pántlika,  
Kösd a kalapomra,  
Ha elvisznek katonának,  
Rád emlékszem róla.”

-25-

**16.  
A KIS LÁNY.**

Amoda mén egy kis lány,  
Korsót visz a karján,  
Utána a kapitány  
Daruszórú paripán.

„Állj meg, állj meg te kis lány!  
Adjál egy kis vizet,  
Pengő forintot adok,  
Még meg is öllelek.”

„Nem kell nekem a forintja,  
Nem vagyok én dáma,  
Én vagyok az édes anyám  
Legkedvesebb lánya.

Félre tőlem te fattyú!  
Nem vagyok én dáma,  
Én vagyok az édes anyám  
Egyetlenegy lánya!”

-26-

**17.  
UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.**

Amoda megy egy kis lány,  
Korsót visz a karján.  
Utána a kapitány  
Daru-szórú paripán.  
„Megállj, megállj te kis lány!  
Adjál egy kis vizet,  
Pengő forintot adok,  
Aztán megöllelek.”

„Nem kell nekem a pengő,  
Nem vagyok én dáma,  
Én vagyok az anyámnak a  
Legkedvesebb lánya.

Amoda egy cimborám, -  
Talán meg is látja -  
Haza menünk: az anyámnak  
Majd az megkiáltja.

Ne tréfáljon hát az úr,  
Ne kötődjék vélem,  
Isten ucsce megütöm, -  
Kitelik ám tőlem!  
Ni, ni, bizony hová nyúl!  
Még a kötóm alá, -  
Apja is szemtelen volt  
Az urfinak talán?!“

-27-

## 18. TARJÁN VÉGEN...

Tarján végen van egy kis fehér ház,  
Abban van egy felvetett fehér ágy,  
Rajta fekszik egy barna menyecske,  
Előtte van a rengő bölcsőcske.

A lábával csak úgy ringatgatja,  
Szép szavával csak ezt dalolgatja,  
„Csicsiss, lelkem, eszem a szép szádat,  
Verje meg a jó isten apádat!

Ugyan, rózsám, tekints az egekre,  
Ha nem pedig erre a kisedre!...“  
„Tekintettem, mikor megcsaltalak,  
De már mostan istenre hagytalak.“

## 19. MOLNÁR MARCSA.

Kovács Zsuzsi söpör a kapuba',  
Szomszédjának sírva panaszolja:  
Három esztendeje már mióta  
A szép lánya, Mariskája, szajha.

Földig hajlott a fűzfának ága,  
Molnár Marcsa most is sír alatta;  
Azt siratja, milyen az élete,  
Vincze Ferkó pedig annak jele.

-28-

„Lányok, lányok, rólam tanuljatok,  
A legénnyel ne barátkozzatok,  
Mert a legény hamis, hamar megcsal,  
Hogyha a subájával betakar.

Vincze Ferkó! tekints az egekre,  
Ha nem, pedig gyászos életemre!“ -  
,Tekintettem, mikor megcsaltalak,  
Mikor a subámba takartalak.'

## 20. KECZE SÁRI.

„Szomoru levelet kaptam az este,  
De még szomorubbát szombaton este,  
Az van írva levelemben:  
Nem úlsz, Sári, az ölemben  
Több este!“

Égető Mihály gatyája, haja ha!  
Megakadt a kapufába haja ha!  
Nem a kapufa fogta meg,  
Kecze Sári markolta meg,  
Haja ha!

,Ereszd el, Sári, a gatyám, angyalom,  
Ne szomorítsd édes anyám', angyalom!'

„Nem ereszttem el a gatyád’,  
Szomoritom apád’, anyád’,  
Angyalom!...

Ritka rózsá, kinek nincsen levele,  
Ritka legény, kinek nincs szeretője,  
Ritka legény, ki azt tegye,  
A kit szeret, hogy elvegye,  
Igaz a!’

-29-

## 21. LEGÉNY, LEÁNY.

Pipi a kendője,  
Barna szeretője.  
,Ucczu édes rózsám,  
De illenél hozzám,  
Ha az enyém volnál!’

„Nem vagyok a kendé,  
Mert kend nyalka legény;  
Ha kendet megfognak,  
Katonának adják,  
Szivem szomorítják.“

## 22. MEGÖLTEK EGY LEGÉNYT...

Megöltek egy legényt  
Hatvan forintjáért,  
A Tiszába bevetették  
Pej paripájáért.

Tisza be nem vette,  
Partjára kitette,  
Arra ment egy halász legény,  
Hajójába tette.

Oda ment az anyja,  
Költi, de nem hallja:  
„Kelj fel, kelj fel édes fiam,  
Borúl a nyakamba!“

Oda ment az apja,  
Költi, de nem hallja:  
„Kelj fel, kelj fel édes fiam,  
Gyere velem haza!“

Oda ment babája,  
Költi, meg is hallja:  
„Kelj fel, kelj fel édes rózsám,  
Gyere velem haza!“

„Csináltatsz-e nékem  
Diófa koporsót?“  
„Csináltak, csináltak  
Márványkő koporsót!“

„Megsiratsz-e engem  
Három leány előtt?“  
„Megsiratlak, megsiratlak  
Egész világ előtt!“

-30-

## 23. A BUJDOSÓ.

Udvarom, udvarom, szép kerek udvarom,  
Nem sőpri már többé az én gyenge karom.

Udvarom közepén van egy vadalmafa,  
Az alatt van kötve két szürke paripa.

Fel is van nyergelve, fel is kantározva,

-31-

Gyerünk, kedves pajtás, bujdossunk el rajta.

Te mégy az egyiken, én meg a másikon,  
Feltaláljuk egymást kis Magyarországon.

Kis Magyarországot körül folyja a viz,  
Az én kedves rózsám utánam sirva néz.

Ne sírj, rózsám, ne sírj, ne sirass engemet,  
Hamis az én szívem, megcsal az tégedet.

## 24.

### A LOVAS LEGÉNY.

„Elszaladt a lovam  
A citrom erdőbe,  
Elszakadt a csizmám  
A nagy keresésbe.”

- Ne keresd a lovad,  
Mert már be van hajtva,  
A biró udvarán  
Szól a csengő rajta.

„Udvarom, udvarom,  
Kerek kis udvarom!  
Nem söpri fel többé  
Az én gyenge karom.

Szabad a madárnak  
Ágról ágra szállni,  
Csak nekem nem szabad  
A rózsámhoz járni.”

- Felszállott a páva  
Vármegye házára,  
Az én galambomat  
Most viszik rabságba.

„Rab vagyok, rab vagyok,  
Szabadulást várok,  
A jó isten tudja,  
Mikor szabadulok!”

-32-

## 25.

### A RAB.

„Majd hajnal is lesz már,  
Majd is megvirrad már,  
Fordúlj felém, kedves rózsám,  
S ej haj, majd magad maradsz már.”

„Bárcsak piros hajnal  
Soha ne hasadna,  
A mi édes szerelmünknek  
S ej haj, vége ne szakadna!”

„Látod, rózsám, látod  
Azt a száraz nyárfát,  
Majd ha az kizöldül, akkor  
S ej haj, akkor jövök hozzád.”

„Hiszem a teremtőm,  
Kizöldül az én fám,  
A te csalfa szived vissza -  
S ej haj, visszafordul hozzám.”...

Kaszaperi pusztán  
Jön két zsandár nyilván,  
Csörög a lova zablája,  
S ej, haj, célba a puskája.

Vásárhelyi pusztán  
Jön két lovas zsandár...

-33-

„A sámsomi kis csárdában  
S ej haj, ott fogtak meg minket!

Vásárhelyi pusztán  
Voltam csikós bojtár,  
Számadómtól, betyároktól  
S ej haj, tanultam a lopást. –

Repűlj madár, repűlj  
Szentesen keresztül,  
Szólj be az én galambomhoz,  
S ej haj, maga van egyedül.

Ha kérdi: hogy' vagyok,  
Mond meg, hogy rab vagyok,  
Orosházi cselédházban  
S ej haj, térdig vasba' vagyok.

Meghalok, meghalok,  
Még beteg se vagyok,  
Orosházi kis nyomáson  
S ej haj, nyugodni akarok!...

Édes anyám volt kend,  
Mért nem tanított kend,  
Gyenge fának ága voltam,  
S ej haj, mindenre hajlottam!'

-34-

## 26. UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.

Megállj, madár, megállj!  
Hadd beszéljek veled,  
Három almát küldök,  
Azt izenem tőled:

Egyiket apámnak.  
Másikat anyámnak,  
De a harmadikat  
A kedves rózsámnak.

Rab vagyok, rab vagyok,  
Térdig vasba' vagyok,  
A jó isten tudja,  
Mikor szabadulok.

Térdig vasba' vagyok,  
Könyéig bilincsbe',  
Pétervári várban  
Vasra vagyok verve.

-35-

## 27. UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.

„Ablakom rostélyán  
Kis madár hegedűl, –  
Repűlj az én galambomhoz,  
Maga van egyedül.

Ha kérdi: hogy' vagyok?  
Mondjad, hogy: rab vagyok,  
Az aradi vár-tömlöczben  
Térdig vasban vagyok.'

„Rab vagy, rózsám, rab vagy,  
Én meg beteg vagyok!“ –  
„Gyógyítson meg a jó isten,  
Mig kiszabadulok!'

„Árva vagyok, árva,  
Az isten is látja;  
Verje is meg a jó isten,  
Ki az árvát bántja!“



**28.**  
**A FOGOLY.**

Hadnagy uram jó napot!  
Már én megint rab vagyok;  
Ha rab vagyok, se' bánom,  
Ugy sincs engem ki szánjon.

-36-

Kérem hadnagy uramat,  
Ne tegyen rám nagy vasat;  
Ha rám teszi a vasat:  
Gyenge szívem meghasad.

**29.**  
**BARNA JÓSKA.**

A szegedi nagy stokházba  
Barna Jóska be van zárva,  
Ott fekszik az ajtajába',  
Világos kék nyoszolyába'.

„Viszik a lovam Gyulára,  
Magamat vasban utána.  
Ne vigyenek olyan nagyon,  
Ugy se' soká leszek vason.

Megizentem a birónak:  
Ne örüljön rabságomnak;  
Mert ha rabságomnak örül:  
Nem sokára mellém kerül!“

**30.**  
**A VERBUNKOS.**

„Gyere, pajtás, katonának!’  
„Nem mék biz én, mert levágnak.“  
„Ha levágnak, feltámasztnak,  
Téged tesznek kapitánynak.’

-37-

„Akkor mék én katonának,  
Mikor lányok verbuválnak;  
Akkor sem mék én bocskorba':  
Sárga sarkantyus csizmába'!“

**31.**  
**SÁRGA CSIZMÁS MISKA.**

Sárga csizmás Miska sárba jár,  
Panni patakon túl reá vár.  
Ne várd Panni Miskát, nem jöhet a sár  
Miatt, sárga csizma kár,

De ámbár a sártól jöhetne,  
A vizen át még se mehetne,  
A padot elmosta volt az árviz, -  
Panni Miska szemébe nem víz!

De ámbár a viz is elapadt,  
Visszacúszott az elúszott pad,  
Ne várd Panni Miskát, mert a kutyák ugatják,  
Nem jön, mert megharapják.

„Sem sár, sem víz, sem ebugatás...  
Óh hatalmas egek, de mi más!  
Rágalmazó nyelvek irígysége  
Miatt lett szerelmünknek vége.

Egy csókomnak, eddig melyet rád  
Halmozva raggattam, tartsd a szád;  
Ez volt szerelmünknek a kezdete,  
Légyen ez is a végezete.

-38-

Te pedig a mit most magamnak  
Nem adsz, megadod még hamvamnak,  
Majd a midőn megcsal szép bálványod,  
Síromat rózsával behányod.

De még azt az egyet kikérem,  
Hogy a midőn végem elérem:  
Ejts egy-két könnyet koporsómra,  
S borúlj szánakozva síromra!“

### 32. GYÖNGE SÁNDOR.

Oberkernben, Ajk faluban az történt:  
Pálfi Istvánt mulatságban meglőtték,  
Pálfi Istvánnak golyó van szívébe’  
Arczra borult a szoba közepébe.

Pálfi Istvánt viszik az ispotályba,  
Gyöngé Sándort a vilachi stockházba,  
Vasat vertek a kezére s lábára,  
Magyar bakát a sirbakolására.

Pálfi Istvánt viszik a temetőbe,  
Gyöngé Sándort az agyitor elébe.  
„Vasas lábam szomoruan pengetem,  
Jó barátom, jaj de bús az életem!“

Gyászba borult a spitáli temető,  
Pálfi Istvánt viszik bele legelsőbb.  
Az van írva az ő keresztfájára:  
Itt nyugszik egy meglőtt fráter sirjába’.

„Gyöngé Sándor, annak hívnak engemet,  
Ugy is írják magyarul a nevemet.  
Ne sirjon hát édes, kedves jó anyám!  
Szép időmnek az utólja eljött mán.<sup>1)</sup>

Megiratom azt a feleségemnek:  
Gondját viselje a kis gyermekemnek,  
Mert nem tudom azt sem, hogy mely órában,  
Felakasztnak ez idegen országban.

Igy van, kinek méreg van a szívében,  
Igy fizetnek a katona életben.  
Sírhattok ti, bús anya, kis gyermekek,  
Azt kívánom, légyen isten veletek!“

Esik eső szép csendesen lefelé,  
Gyöngé Sándort most kísérik befelé,  
A sapkáját levágta a szemére,  
Sok szép leány sirva mén el előtte.

Klagenfurtban árkolnak egy temetőt,  
Gyöngé Sándort viszik bele legelsőbb,  
Sírhalmaúra ültessenek violát,  
Szeretője ott sirassa ki magát.

### 33. AZ ELITÉLT KATONA.

„Jaj de szennyes a kend inge, gatyája,  
Elszennyezte az aradi stockházba.’ -  
„Mosd ki, rózsám, ingem, gatyám fehérre,  
Holnap visznek az agyitor elébe. -

Ha bevisznek az agyitor házába,  
Leborulok törvényszék asztalára,  
Rablánczomat siralmasan zörgetem -  
Jaj de bánom, hogy én katona lettem!

Még azt mondja az agyitor énnekem,  
Hogy a hóhér veszi el az életem -  
Trombitások három rúfot fujjanak,

Jaj istenem! – holnap felakasztanak.

Édes anyám pénz van a kend zsebébe;  
Tartsa kend hát, hadd markoljak beléje,  
Csinálatok abból egy szép koporsót,  
Sárga szeggel, hat sorjával ráveretem a jaj-szót.“

### 34.

#### A SZEGEDI BIRÓ LÁNYA.

A szegedi biró lánya  
Felöltözött mint egy páva;  
Selyem kendő a nyakába',  
Bokor ugró szoknya rajta.

„A szegedi városháza  
Megmutatja, hány az óra, –  
Három fertály tizenegyre,  
Ül a rózsám a gőzösre!“

Jaj de szépen muzsikálnak,  
A legények sorba állnak, –  
Ki húzatta vajon rája?  
A szegedi biró lánya.

„A gőzösnek hat kereke  
Bárcsak izré porrá törne,  
Hogy engemet el ne vinne  
Arra az idegen földre...“

Magas a pesti kaszárnya,  
Én ülök az ablakába',  
Ott látom a kedves babám,  
Könnyes szemmel tekintget rám.'

-41-

### 35.

#### SOROZÁSKOR.

Esik eső, nagy sár van az utcán,  
Barna kis lány maga mos a kútnál,  
Sirva mondja az édes anyjának:  
„Elvitték a rózsám katonának!“

„Ne sírj, lányom, van még a városba',  
Maradt még egy legény a számodra.'  
„De hijába! ha én nem szeretem,  
Gyász lesz avval az én bus életem.“

„Füttyentett már egyet a masina,  
Visznek engem vizitációra,  
Míg a doktor engemet vizitál,  
Kis galambom a gangon sirdogál.““

-42-

### 36.

#### MÁS, UGYANAKKOR.

Verd meg isten a szegedi urakat!  
Mind elvitték a sámsomi fiakat.  
Bazsa-rózsa, viola csak nyiljatok.  
Árván maradtak Sámsomon a lányok.

„Kocsmárosné, adjon isten jó estét!'  
„Adjon isten magának is szerencsét.“  
„Kocsmárosné ne kívánjon szerencsét,  
Szivem mellett megforgatom a nagy kést.'“

„Rozi, lányom, eredj le a pinczébe,  
Hozzál fel bort a legnagyobb itczésbe!“  
„Kocsmárosné, nem kell nekem a bora,  
Még az éjjel piros vérem kiontja.'“

Nincs édesebb az aradi dinnyénél,  
Nincs szebb legény falunkban szeretőmnél,

Kék a szeme, szemöldöke fekete,  
A jó isten de kedvemre nevelte.

A szegedi városháza de sárga,  
De sok legényt besoroznak hiába,  
Leültetik kanapéra, divánra,  
Ugy nyírik el göndör haját símára.

-43-

### 37.

#### A KVÁRTÉLYOS KATONA.

„Jó estét asszonyom,  
Főztél-e vacsorát?”  
„Vacsorát nem főztem,  
Nem vártam katonát.  
Te szolgáló, jó leányzó,  
Fűtsd be azt a szobát;  
Kettő konyha körül legyen,  
Egy pinczébe borért menjen,  
Minden elég legyen! -

Isten hozott hozzám,  
Szép magyar gavallér!  
Illik oldaladra  
Patrontás pantallér.  
Lesz jó széna a lovadnak,  
Jó kovártély lesz magadnak -  
Köszönd asszonyodnak.“

„Kérem asszonyomat,  
Hadd üljek ölébe,  
Hadd tegyem kezemet  
Kincses kelebébe;  
Kicsi nem árt, nem is tesz kárt,  
Le sem töri gyöngye ágát,  
Aranyos bimbóját.“

„Félek katonától,  
Hamis portékától,  
Mert ki tudja venni  
Titkát mátkájától.  
Egy éjtszaka mulatozik,  
Ölelkezik, csókolózik, -  
Odább masirozik.“

-44-

„Ne hidd el, asszonyom,  
Nem olyan vagyok én,  
Virágos kis kertben  
Palánta vagyok én.  
Kicsi nem árt, nemis tesz kárt,  
Le sem töri gyöngye ágát,  
Aranyos bimbóját!“

### 38.

#### SÁRI MÁRI.

Sári Mária beteges,  
Nem eheti a levest;  
Vizet inna, vize nincs,  
Kútra küldne, senki sincs.

Van neki egy vén anyja,  
Azt küldte el a kútra.  
Mig a kútra oda jár,  
Barna legény vele hál.

„De jó anyám nekem kend,  
De jó vizet hozott kend,  
Másszor is elmenjen kend,  
Tovább oda járjon kend.“

„Hát ez a bot kié itt,  
Vajon ki hagyta ezt itt?“

„Hát... egy vándorló legény,  
Szállást kért volna szegény.”

-45-

„Hát az ágyad mi lelte,  
Hogy úgy le van heverve?”  
„Czicza fogott egeret,  
Játszott vele eleget.”

„Hát a hasad mi lelte,  
Hogy úgy fel van püffedve?”  
Erre a lány nem szólott,  
Csak az ablakba borúlt.

### 39. UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.

Léva táján oda fel  
Beteg asszony nem kél fel.

Szomjuhozik, vize nincs,  
Kútra küldne, senki sincs.

Van neki egy vén ura,  
Azt küldi ő a kútra.

Mikor ura kútra mén:  
Barna legény ágyra mén.

Mikor ura visszatér:  
Barna legény padra mén.

„Beteg asszony, galambom!  
Ki feküdt az ágyadon?”

„Macska fogott egeret,  
A' hevert ott eleget.”

„Beteg asszony, galambom!  
Ki fekszik a padodon?”

„Isten szegénye fekszik,  
Fázik szegény, melegszik.”

Akkor ura zsebbe nyul,  
A szegénynek huszast nyujt.

A beteg azt neveti,  
Hogy a szegény elveszi.

-46-

### 40. GOMBOSNÉ.

Nincs Vásárhelytt olyan asszony,  
Mint Gombosné, mint Gombosné  
Komámasszony.

Kisüti a túros lepényt,  
Híjja oda, híjja oda  
A sok legényt.

„Ha a lepényt megettétek:  
A lányomat, a lányomat  
Elvegyétek!”

A Gombosné kamrájába  
Három legény, három legény  
Be van zárva.

Az egyike azt kiáltja:  
Szár az perez, szár az perez  
Nem rághatja!

A másik meg azt kiáltja:  
Savanyu bor, savanyu bor -  
Nem ihatja!

-47-

A harmadik azt kiáltja:  
Kurva, kurva, kurva, kurva  
A kend lánya!

**41.**  
**UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.**

Nincsen nálunk olyan asszony,  
Mint Gombosné, mint Gombosné  
Komámasszony.

Kisüti a túrós lepényt,  
Hívja oda, csalja oda  
A sok legényt.

„Ha a lepényt megettétek:  
Sári, Kati, Mária lányom  
Elvegyétek!”

„Nem kell nekem a kend lánya,  
Alul fodros, fölül rongyos  
A szoknyája!”

„Nekem sem kell a kend lánya,  
Bécsi ronggyal pirosított  
Az orczája.

Azt sem isten adta rája,  
Maga keze, kutya körme  
Kente rája!”

-48-

**42.**  
**A LEGÉNY.**

Édes anyám meghalok,  
Ha meg nem házasodok.  
Radaradadom,  
Radaradadom,  
Ha meg nem házasodok.

- Édes fiam ne halj meg,  
Inkább házasodjál meg.  
Radaradalom stb.

- Édes anyám nem merek,  
Mert azt mondják, hogy gyerek.  
Radaradadom stb.

- Édes fiam nem mondják,  
Csak jól felkösd a gatyát.  
Radaradadom stb.

Vedd el a biró lányát,  
Az főz neked vacsorát.  
Radaradadom stb.

- Édes anyám nem adják,  
Gazdag legénynek tartják.  
Radaradadom stb.

- Édes fiam nem tartják,  
Szegénynek is od'adják.  
Radaradadom stb.

Az főz neked vacsorát,  
Kukoricza galuskát.  
Radaradadom stb.

.....

- Beteg asszony galambom,  
Ki feküdt az ágyadon?  
Radaradadom stb.

- Cziczka fogott egeret,

-49-

Játszott vele eleget...  
Radaradodom  
Radaradodom  
Játszott vele eleget.

### 43. KARASZ JUCZI.

Ez az utcza petrezselyem,  
Karasz Juczi talpig selyem;  
Lehet annak, van is annak,  
Czeglédi vette azt annak.

Karasz Juczi fehér lába  
Kivirít a léniára,<sup>2)</sup>  
Czeglédi Jóska meglátja:  
Harmadnapos hideg rázza.

Karasz Juczi gyenge karja,  
Bő ujjú vizitli rajta,  
Meg is lehet aztat nézni,  
Czeglédi vette azt néki.

Karasz Juczi hires k...  
Nem talál a gyalog-útra;  
Piros alma hull az útra,  
Ugy talál a gyalog-útra.

Éjfél után egy az óra,  
Karasz Juczi most mén haza,  
Még a kutyák sem ugatják:  
A vén banyák mégis tudják.

Ez az utcza hosszabb volna,  
A közepén egy bolt volna,  
Karasz Juczi oda menne,  
Talpig selyem ruhát venne.

„Csak gyászt adjon, görög uram,  
Ugy sem lesz már hites uram,  
Mert ha hites uram lenne:  
Piros selyem szoknyát venne.“

### 44. KOCSMÁROSNÉ...

„Kocsmárosné gyujts világot,  
Hej, van-e kökényszemű lányod?  
Hej, van-e kökényszemű lányod?“

„Serem is van, borom is van,  
Hej, kökényszemű lányom is van,  
Hej, kökényszemű lányom is van!“

„Pista bácsi, Jancsi bácsi,  
Hej, csak a ládám vigye kend ki,  
Hej, csak a ládám vigye kend ki,

Jól eldugja kend a gazba,  
Hej, meg ne találja a gazda,  
Hej, meg ne találja a gazda.

Mert ha rátalál a gazda:  
Hej, lángot vet a selyem szoknya,  
Hej, lángot vet a selyem szoknya.

Selyem kötő, selyem kendő,  
Hej, lángot vet az mind a kettő,  
Hej, lángot vet az mind a kettő.“

### 45. UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.

Tarján végen van egy kocsmá,  
Kinek neve „arany potyka,  
A mellett van Ország háza,  
Van is annak két szép lánya.

A kisebbik arany bárány,  
Arany gyapjat visz a hátán;  
A nagyobbik egy vén czanga,  
Ráavasodott a gyapja.

„János bácsi, Pista bácsi,  
Csak a ládám vigye kend ki!  
Jól eltegye kend a gazba,  
Rá ne akadjon a gazda.

Mert ha ráakad a gazda:  
Lángot vét a selyem ruha,  
Selyem szoknya, selyem kendő,  
Lángot vét az mind a kettő.”

-52-

#### 46. A BETYÁR.

„Esik eső az árpa-tallóra,  
Gyere, babám, ültess fel a lóra,  
Gyenge vagyok, nem tudok felúlni,  
Kis pej lovam nem akar megállni.

Irhás subám szegre van akasztva,  
Ugyan babám, akaszd a nyakamba,  
Ugy is, tudod, ott annak a helye,  
Még az éjjel betakarlak vele.

Kocsmárosné! jár-e erre zsandár,  
Ki engemet a pusztában hajkász?  
Ha jár erre, adjon hirt előre,  
Majd kimegyek s megszámlolok véle.”

Azt a legényt két zsandár kíséri,  
A babája az ablakon nézi.  
„Ne nézd, rózsám, gyászos életemet,  
Mind teérted szenvedem ezeket!”

„Ugyan, rózsám, ne veresd magadat,  
Valld ki minden titkos dolgaidat!”  
„Ugyan, rózsám, sajnálsz-e engemet?  
Mind teérted szenvedem ezeket!”

„Kocsmárosné! ád-e bort hitelbe?  
Itt hagyom a csurakomat érte,  
Ha ki nem váltom a jövő hétre:  
Adja annak, ki többet ád érte.”

-53-

#### 47. BOGÁR IMRE.

Zavaros a Tisza,  
Nem akar higgadni,  
Még az éjjel Bogár Imre  
Által akar menni.

Által akar menni,  
Lovat akar lopni,  
A szegedi nagy vásárban  
El akarja adni.

Nézz ki, babám, nézz ki  
Ablakod firhangján,  
Amoda jön Bogár Imre  
Sötét pej paripán.

Arany a zablája,  
Réz a kantár-szára;  
Szabadkai hires lányok



Bámulnak utána.

„Kocsmárosné hallja,  
Kocsmárosné hallja!  
Nyissa ki hát a kapuját,  
Hadd menjek be rajta!

Kocsmárosné, hallja!  
Van-e paprikása?“  
„Vagyon bizony egy bográcscsal  
Vendégim számára.““

„Kocsmárosné, hallja!  
Van-e vörös bora?“  
„Söröm is van, borom is van  
Vendégim számára.““

„Kocsmárosné, hallja!  
Van-e szép leánya?“  
„Vetett ágyam, szép leányom  
Betyárok számára!““

„Kocsmárosné, hallja!  
Száz itcze bort hozna,  
Megkínálom a vármegyét,  
Hogy ne legyek rabja...

Hunczut a vármegye,  
Nem iszik belőle;  
Látom, hogy már azt akarja:  
Holtig legyek rabja.

Hunczut a vármegye,  
Meglesett bennünket,  
Tiszahajlási csárdába'  
Elfogott bennünket!..."

Repűlj, madár, repűlj,  
Hej, Szabadka felől,  
Az a híres Bogár Imre  
Maga van egyedül.

-54-

-55-

#### 48. KIS SÁNDOR.

Volt egy úrnak hat szép fekete lova,  
Volt is annak egy szép barna kocsisa.  
Még vasárnap jó bort ivott kedvire,  
Hétfőn reggel szépen ki volt terítve.

Jaj de véres a Kis Sándor ruhája,  
Elvérezte a csorvási csárdába.  
„Mosd ki, rózsám, ingem, gatyám fehérre,  
Majd elmegyek a nagy törvény elébe. - -

Biró uram, adjon isten jó napot!“  
„Isten hozott, édes fiam, mi bajod?““  
„Biró uram nagyon sulyos a bajom, -  
Legkedvesebb pajtásom szúrtam agyon!“

„Úlj le, fiam, nálunk itt a lóczára,  
Elvégezzük a bajod nyolcz órára,  
Elvégezzük a bajod nyolcz órára,  
Úlj le, fiam, nálunk itt a lóczára.““

Jaj de álnok a szegedi főbiró,  
Maga hallgatja a rabot, nem hajdu,  
Ránczra szedi szemöldökét s úgy nézi,  
Hogy a törvény Kis Sándort hogy' itéli.

Három kis lány felöltözött fehérbe,  
Fehér selyem kendőt vett a kezébe,  
Szépen kérik a vármegye hajduját:  
Ne akasztassa fel azt az egy betyárt!

Kis Sándornak az udvarán van egy fa,

-56-

Tetejében csüng három szál pántlika,  
A rózsája keservesen siratja:  
Mert Kis Sándort katonának viszik ma!

**49.**  
**SOBRI.**

Hej, haj! kis menyecske!  
Kivel háltál a múlt este?  
- Hej, haj! Nyirfaival,  
Az én kedves galambommal.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Hogyan tetszik a mulatás?  
- Hej, haj! nem jól tetszik,  
Mert Nyirfai halva fekszik.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Micsoda az a sárga ház?  
- Hej, haj! Sümeg város,  
Ott lakik a komiszáros.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Elvitték a pej paripát.  
- Hej, haj! csak hadd vigyék,  
Van még a ménesen elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Elvitték az irhás subát.  
- Hej, haj! csak hadd vigyék,  
Van még a szücsöknél elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Elvitték a selyemruhát.  
- Hej, haj! csak hadd vigyék,  
Van még a boltokban elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Elvitték a nyalka csizmát.  
- Hej, haj! csak hadd vigyék,  
Van még a vargáknál elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Elvitték az inget, gatyát.  
- Hej, haj! csak hadd vigyék,  
Van még a tótoknál elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!  
Hozzák már az akasztófát!  
- Hej, haj, csak hadd hozzák,  
Sobrit arra nem akasztják!

**50.**  
**NAGY PÁL JANCSI.**

Nagy Pál Jancsi s kis Dudrai  
Elindultak juhot lopni,  
Agyonverték a kis bojtárt,  
Elhajtották fele nyáját.

„Az Alföldi hegyes, völgyes,  
Engem a vármegye keres,  
Ha keres is, meg nem talál  
Engem az Alföldi pusztán!”

Csengelényi puszta szélén,  
A nagy Szirtus szőlő végen  
Utánok jött Pestvármegye:  
„Kié, földi, ez a birge?”

„Mihaszna mondom, hogy kié,  
A szegedi szenátoré.”  
Mihelyt ezt a szót kimondta:  
Lábára bilincset csuktak.

„Két kezemet hátra fogta,  
Piros orcám felpofozta...”

„Kérem szépen az urakat,  
Engedjék el a bajomat.  
Hadd iratok egy levelet:  
Rózsám szabadíts engemet!”

Szeged város szép helyen van.  
A fogház a közepén van,  
Alatta terem a csipke,  
Rászállott egy bús gerlicze.  
Ne búsulj te bús gerlicze!  
Lesz még párod az erdőbe’.

„Nem kell nekem senki párja,  
Ha az enyém el van zárva.  
Be van zárva a fogházba,  
A szegedi rongyos várba.  
Ablakodnak vas rostélya,  
Nyujtsd ki, babám, karod rajta!  
Hadd fogjam meg utoljára,  
Bú eltemet nem sokára.’

„Soha ezt nem hittem volna:  
Gyenge testem tömlőcz rontsa,  
Göndör hajam lerohaszsa,  
Piros orcám elhervaszsa!”

-59-

## 51. A CSIKÓS.

„Hej lóra, csikós, lóra!  
Be van a ló hajtva,  
Biró udvarában,  
Ihajla!  
Szól a csöngő rajta,  
Igaz a.’

„Hej hadd szólják, hadd szólják,  
Zsebembe’ a tallér;  
Én voltam tabánban,  
Ihajla!  
A hires gavallér,  
Igaz a.”

„Hej ismerem a csöngőt,  
Volt is a kezembe’,  
A túri vásárba’,  
Ihajla!  
Fizettem meg érte,  
Igaz a.’

„Hej elmehetsz már dáma,  
Nem járok utánad,  
Járjon biz a kutya,  
Ihajla!  
Ki a falut futja,  
Igaz a.”

-60-

„Hej ime én azt mondám,  
Járjanak utánam.’  
„Járjon biz a kutya,  
Ihajla!  
Ki a falut futja,  
Igaz a.”

## 52. A BOJTÁROK.

Esteledik, alkonyodik,  
Gulya, ménes takarodik,  
A számadó káromkodik,

Három bojtár jó bort iszik.

Egyik iszik a ménesbe',  
A másik a Cserepesbe',  
A harmadik a Bűgesbe':  
„Igyunk atta teremtetten!”

„Isten hozzád, jó bojtárom!  
Van-e a gulyám közt károm?”  
„Nincsen károm, de nem is lesz,  
Mig a gulyám kezemen lesz.”

Ég a cserepes teteje,  
A számadó lova benne,  
Vérrel forog fel a szeme,  
Hogy ki nem jöhet belőle.

-61-

### 53.

#### UGYANAZ MÁS VÁLTOZATBAN.

Tiszta buza, szép csárdásné,  
De szép élet a bojtáré,  
A csárdásné a bort méri,  
Bojtár legény ölelgeti.

Kutya-kaparási csárda  
Gulyával van körül állva,  
A számadó káromkodik,  
Három bojtárja bort iszik

Egyik iszik a ménesben,  
Másik meg a Cserepesben,  
A harmadik a Morgóban,  
Gulya, ménes csavargóban.

Lyukas a cserény teteje,  
A számadó lova benne,  
Vérrel forog fel a szeme,  
Hogy nem jöhet ki belőle.

### 54.

#### BALLA JANKÓ.

Nem messze van ide Czibakháza,  
Közepében van egy rongyos csárda,  
Ott iszik az én rózsám bújába'...

Amoda jön két zsandár fegyverbe' –  
Kiszalad a csárdásné ijedve.  
„Adjon isten jó estét, csárdásné!  
Hát ez a két pej paripa ki-é?”

„Ott benn iszik ennek a gazdája,  
Most érkezett, nem tudom kicsoda.’  
„Küldje ki hát ennek a gazdáját,  
Nem bántjuk mi, csak adja meg magát.”

„De én bizony meg nem adom magam,  
Ha úgy tetszik, vigyék el a lovam,  
Kis pej lovam annyira nem bánom,  
Csak a nyeregszerszámot sajnálom.

Pár itcze bort parancsolatomra,  
Zsebemben elkészítve az ára,  
Ha megiszom, megadom az árát, –  
Szeretem a kocsmárosné lányát.” –

Balla Jankó nem legénykedik már,  
Mert Szolnokban kurta vason van már,  
Csütörtökön majd tíz óra tájba'  
Akasztják fel az akasztófára.

De még mikor Dávidéknál ivott,  
Tónai Ferkével pajtáskodott:

-62-

Mutatott még annyi bátorságot,  
Kiment s a zsandárral szembe szállott.

„Isten hozzád Mező-Túr városa!  
Nem lépek bé többé határodba,  
Nem taposom a zöldelő mezőt, -  
Áldjon meg az isten hű szeretőm!”

-63-

**55.**  
**FÁBIÁN PISTA.**

Engem hívnek Fábián Pistának,  
Ki is állok huszonnégy zsandárnak,  
Jó a zsandár, de nem félek tőle,  
Majd kimegyek, megszámlolok véle.

Fekete föld termi a jó buzát,  
Sűrű erdő neveli a betyárt,  
Szép csárdásné, viselje kend gondját,  
Majd megkapja kend még a jutalmát.

Szeged felől fujdogál a szellő,  
Jön a zsandár mint szél minden felől,  
De én szegény csak magam egyedül  
Sürgök forgok a fegyverem körül.

Isten hozzád Szalonta városa!  
Már én többé nem leszek lakosa,  
Teremhet már zöld füvet lapossa,  
Kis pej lovam többé nem tapossa.

**56.**  
**BANDIKA.**

Szilvás falu gyászban van,  
Juhász legény halva van;  
Még szombaton délután  
Vigan ment a juh után.

Utána megy az anyja:  
„Gyere haza Bandika!”  
„Nem megyek én ma haza,  
Vérben fürdök én még ma.

A kocsmába kell menni,  
Veszekedés fog lenni.” -  
Három juhász indítja,  
A negyedik csitítja...

„Sirass, anyám, sirass már,  
Sírom szélén vagyok már!”

-64-

**57.**  
**A SZÖKEVÉNY.**

Nem loptam én életembe',  
Csak egy csikót Debreczenbe',  
Mégis rám verték a vasat,  
Az aradi serház alatt.

Az a serház lángot vessen,  
Rólam a vas-zár leessen. -  
Leesett rólam a vas-zár:  
Zsandár legyen, a ki bezár!

**58.**  
**BALLA JÁNOS.**

Jaj de szennyes Balla János gatyája,  
Elvérezte a mágocsi pusztába'.  
,Mosd ki, rózsám, ingem, gatyám fehérre,

Holnap megyek Beke Kálmán elébe.' - -

-65-

„Adjon isten, Beke Kálmán, jó napot!  
„Adjon isten, Balla János, mi bajod?“  
„Bajom nekem a mennyire nagy nincsen:  
Az utazó czimborámat megöltem.

Kérem szépen Beke Kálmán uramat,  
Csak sokára ne hagyja a bajomat!  
„Úlj le, fiam, erre a zöld lóczára,  
Majd elvégzem a bajod nyolcz órára.“

„Szépen kérem Beke Kálmán uramat,  
Csak törvényre ne adja a bajomat!  
„Édes öcsém, Balla János, nem lehet,  
Kis-Szegvárra küldöttem a levelet.“

„Ha bemegyek Beke Kálmánt megkérni:  
Balla Jánost ki lehet-e váltani?“  
„Eszemadta barna kis lány nem lehet, -  
Kis-Szegvárról akasztófát ítélnék!“

Balla Jánost három zsandár vallatja,  
Csak azt vallja: merre van a babája?  
Arra lakik a rozmaring utczába',  
Piros rózsza nyilik az ablakába'.

Megszólalt már a mágocsi nagy harang,  
Huzza aztat három fehér vadgalamb,  
Huzza azt a jaj szomorú verseket:  
Balla János én szenvedem ezeket!

Jaj de magas az új torony teteje, -  
Balla Jánost viszik a vesztő helyre.  
„Leásták már nékem azt a bitófát,  
Kire Balla Jánost majd felakasztják!“

-66-

## 59. BAJUSZ PANNI.

Bajusz Panni nem eladó,  
Nem a szüzek közé való,  
Fejét veszi a szüzeknek,  
Mint a kasza, mint a kasza a füveknek.

Bajusznének fehér háza,  
Vándorlani van a lánya,  
Vándorlani van a lánya  
A szegedi, a szegedi kaszárnyába!

Bajusz Panni mért vagy kurva?  
Hiszen nem vagy rászorulva. -  
Hogy ne volnék rászorulva,  
Harminczhárom forint volt a selyem szoknya.

Az anyám is addig tartott:  
Mig a pénzem el nem fogyott;  
Mikor a pénzem elfogyott,  
Édes anyám mindjárt útnak igazított.

---

## DALOK.

-67-

### SZERELMI DALOK.

-68-

-69-

#### 1.

Elment a galambom, itt hagyott engemet,  
El is vitte nekem minden örömemet,  
Jójj vissza, galambom, hozd vissza kedvemet, -  
Az úr isten tudja, mikor látlak többet.

Element a madárka, üres a kaliczka,  
Bizony azt fogadta: haza jön tavaszra,  
Ha tavaszra nem jön: árpa pirulásra,  
Hej! ha akkor se jön: bizony sohase jön!

## 2.

Gyenge a nád, lehajlik a földre,  
Siró szavam hallik messze földre,  
Még akkor is sírok keservesen:  
Mikor ágyamban fekszem csendesen.

Ősszel szokott a fecske elmenni,  
De tavasszal vissza szokott jőni;  
Most kezdtem én egy barnát szeretni,  
Jaj de sokat kell érte szenvedni.

Szeged alatt kaszálják a zabot,  
Kedves rózsám rakja az asztagot;  
Ha megrakja, leköti kötéllel,  
Engem pedig holtig szerelmével.

-70-

## 3.

Megizentem én az édes anyámnak:  
Fogadjon el még engemet fiának;  
Hogy ha el nem fogad engem fiának:  
Bujdosója leszek a nagy világnak.

Megátkozott engem az édes anyám,  
Hogy ne legyen se országom, se hazám,  
Tüskebokor legyen az én lakásom,  
Ott se legyen sokáig maradásom.

Megvert engem a jó isten teveled,  
Hogy én téged olyan forrón szeretlek,  
Bár tudnálak, bár tudnálak feledni,  
Rajtad kívül mást is tudnék szeretni!...

## 4.

Szentes felől száll egy páva magába',  
Nem száll az a páva erre hiába.

A pávának három tolla aranyos,  
Nem vagyok én a babámmal szabados.

Lesz még idő, lesz még idő, de nem most,  
Leszek én még a babámmal szabados.

Ez az utca a malomig de széles,  
Ebben lakik az én babám, de kényes.

Piros, selyem, fodros kötő előtte,  
Eszte deje, hogy nem néztem szemébe.

Szeretetét félbe akarja hagyni,  
Jaj de álnok, hogy nem sajnál megcsalni!

-71-

## 5.

Faluvégen egy fehér ház,  
Ha ránézek, a hideg ráz,  
Ráz, de nem a fehér házért,  
Benne lakó kis leányért.

- Kertem alatt szól a páva,  
Én vagyok az igaz árva,  
Nincsen nekem édes apám,  
A ki gondot viseljen rám.

Kertem alatt szánt egy eke,

Barna legény megy mellette,  
Ugy megtetszett a termete:  
A halál választ el tőle.

**6.**

Túlsó soron esik az eső,  
Ne menj arra, kis lány, eleső',  
Elsározod a fehér szoknyád,  
Tudom, megver az édes anyád.

Túlsó soron van a mi házunk,  
Nem eladó még a mi lányunk,  
Eszteendőre lesz az eladó,  
Akkor lesz az legénynek való.

-72-

**7.**

A szegedi piaczon  
Rózsát árul egy asszony;  
Nem kell nekem, nem kell nekem a rózsája,  
Csak az a szép kőkényszemű barna lánya.

**8.**

Nincs szebb virág, mint a fehér liliom,  
Nincs szebb leány, mint az én kis galambom.  
Nem is adnám egész világ kincséért,  
A tengernek valamennyi gyöngyéért.

**9.**

A szép asszony drága,  
Száz forint az ára,  
Ijjuh s ejujuh!  
Száz forint az ára.

De a legény olcsó,  
Három marék ocsú,  
Ijjuh s ejujuh!  
Három marék ocsú.

A' se' búza ocsú,  
Hanem csak zab ocsú,  
Ijjuh s ejujuh!  
Hanem csak zab ocsú.

Kár a szép asszonynak  
Búba' megvénülni,  
Ijjuh s ejujuh!  
Búba' megvénülni.

-73-

**10.**

Kukoricza szára  
Ne menj az utcára,  
Mert a leány drága,  
Száz forint az ára.

De a legény olcsó,  
Három marék ocsú,  
Szapulóval mérik,  
Lapáttal tetézik.

**11.**

Debreczenben nyílik egy szép rózsafa,  
Illatozó piros rózsa van rajta,  
Mit ér nekem a kert piros rózsája,



Ha semmikép nem juthatok hozzája.

Vásárhelyi posta legény sipja szól,  
Levelet hoz az én kedves rózsámtól;  
Mit ér nekem az aranyos levele,  
Ha maga is az angyal nem jön velem!

-74-

**12.**

Mért nincs minden lánynak  
Ut az udvarába?  
Aranyos diófa  
Pitarajtájába?  
Kerek levele,  
Édes gyökere,  
Mért nincs minden lánynak  
Igaz sze- rete- rete- retete?

Azért nincsen a leánynak  
Igaz szeretete,  
A legénynek, a legénynek  
Hamis a két szeme,  
Hamis a szeme,  
Álnok a szive, -  
Azért nincsen a leánynak  
Igaz sze- rete-, rete-, retete!

**13.**

Róffel mérik a gyócsot,  
Adjál, babám, egy csókot,  
Tudod, rózsám, nem esik hiába,  
Elveszlek nem sokára!

**14.**

Adol-e, rózsám, adol-e?  
Adol-e csókot, adol-e?  
Hogyha nem adsz, rózsám, adok én,  
Nem is olyan fősvény vagyok én.

Elmehetsz, rózsám, dolgozdra.  
Mert nem szorultam csókodra,  
Hogyha csókra szorultam volna:  
Volna, ki engem megcsókolna!

-75-

**15.**

Érik, érik Csanádon a vörös szilva,  
Haza hozlak, kedves rózsám, két hét múlva.  
Érik a cseresznye,  
Igazabb a szőke;  
Érik a vadalma,  
Hamisabb a barna.

**16.**

Elszakadt a gyékénykötél,  
Nem megyek férjhez az idén.  
Összekötöm a kötelet,  
Férjhez megyek, ha csak lehet.

**17.**

Bárcsak én még egyszer  
Babámé lehetnék!  
Hej fehér papirosra  
Feketével irnék.

Irnék oly levelet, –  
De nehéz a penna,  
Hej feketének látszik,  
Ámbár hattyu tolla.

-76-

Vidd el, madár, vidd el  
Irott leveletem,  
Hej hadd olvassa babám  
Hív szeretetemet

Nem bánom, nem bánom,  
Legyen földindulás,  
Hej hadd jusson eszedbe  
Sok sűrű fogadás.

Ha eszedbe nem jut:  
Írj fel a szivedbe,  
Hej ha fel nem irsz, babám,  
Verjen meg az isten!

Hogy felejtselek el,  
Hogy eszembe ne juss?  
Hej szivem fájdalomáért  
Verjen meg a Jézus!

### 18.

Szomoru az idő,  
Megakar változni,  
Hej két kegyes egymástól  
Most akar elválni.

Mikor a két kegyes  
Egymástól elválík,  
Hej még a fényes nap is  
Homályosnak látszik.

Angyal-e vagy madár,  
Ki száraz ágra szállt?  
Hej csattogtatja szárnyát,  
Veri szivem kinját.

-77-

Zavaros a Maros,  
Nem akar higgadni;  
Hej haragos a babám,  
Nem akar békélni.

Meghiggad a Maros,  
Nem lesz mindig zajos;  
Hej megbékél a babám,  
Nem lesz az haragos.

### 19.

Amott jön egy legény,  
De szomoru szegény,  
Látom a szájáról,  
Szállást kérne szegény.

Adok neki szállást,  
Magam mellett hálást,  
Magam mellett hálást,  
Készitek áldomást.

Isten hozott régen  
Ohajtott barátom!  
Örülök, hogy kedves  
Személyed láthatom.

Ugy tetszik, mióta  
Szavadat hallhatom:  
Szivem fájdalmi  
Elmúlnak, már látom.

-78-

## 20.

Csendes patak folydogál,  
Szemem könnye csordogál,  
Szivem gyászba öltözik,  
Koporsóba költözik,  
Piros színem változik.

Éjfélben mikor alszom,  
Azt tudom, veled játszom,  
Gyöngy melled takargatom,  
Piros orczád csókolom –  
Még sincsen nyugodalmam.

Oh halálos szerelem  
Végy el előre engem!  
Vedd el szivem fájdalmát,  
Tekintsd éltem rabságát,  
Bus szivem árvaságát!

Busulásimban sirok,  
Sirva verseket írok;  
Nem kell étel sem ital,  
Szivem eltelt bánattal,  
Érted, rozsám, majd meghal.

Berekesztem versemet,  
Köszöntöm személyedet,  
Ezer egészségeket  
Kivánok e ház népnek –  
De különösen néked!

-79-

## 21.

Sárga csikó, csengős csacsi,  
Behajtott már Rébék Józsi,  
Aranyos az ostornyele,  
Dudás Zsuzsi durrant vele.

Jaj de világ asszonya lesz,  
A kit Rébék Józsi elvesz,  
A két szemét reá veti,  
Buját, baját elfelejti.

## 22.

Nem vagyok én, rózsám, beteg,  
Csak a ló rázott meg,  
Ama barna kis leánynak  
A szeme ártott meg.

Hej babám oda vagy,  
Galambodnak rabja vagy;  
Ezer a baj meg kettő,  
Elmult szabad esztendő.

## 23.

Náni, Náni, szivem Náni!  
De szeretnék veled járni,  
Veled járni, veled hálni,  
Mind virradtig mulatozni.

Nem adnák e világért,  
A budai rossz vásárért;  
A vásárral mit csinálnék?  
De teveled élélhetnék.

-80-

## 24.

Az én rózsám jó kedvéből, haj, haj, haj,

Almát adott a zsebéből, haj, haj, haj,  
A kendőjét is id'adta, haj, haj, haj,  
Hogy mossam ki vasárnapra, haj, haj, haj.

Édes rózsám válj ördöggé, haj, haj, haj,  
Vígy el engem egy kevéssé, haj, haj, haj,  
Csak a pitarajtó mögé, haj, haj, haj,  
Váljunk ketten egy ördöggé, haj, haj, haj.

## 25.

Kerek az én kalapom,  
Kerekebbre szabatom,  
Kicsiny az én galambom,  
Lehajlok, megcsókolom.

Voltál-e már Aradon,  
Az aradi vásáron?  
Hallottál-e gyönygebb szót:  
Nyisd ki, babám, az ajtót!?

Jaj, de soká nyitod ki,  
Mintha nem tudnád, hogy ki;  
Ajtód előtt fagyok meg,  
A lelkedre halok meg.

Kedves rózsám vess ágyat,  
Bágyadt testem elfáradt,  
Teríts alám lepedőt,  
Vánkost is tégy vagy kettőt.

Teszek biz én hármat is,  
Kárton párnát hatot is,  
Selyem paplanommal is,  
Betakarlak százszor is.

Sásba verem az ökröm,  
Ha jól lakik, bekötöm;  
Magam alszom csendesesen,  
Ölelem a kedvesem.

Piros almát ehetném,  
Veled enyelegethén.  
Enyelegj hát, nem bánom,  
Magam is azt akarom.

Hej, Marikám, Marikám,  
Légy te is jó énhozzám;  
Ha megcsókolnál egyszer:  
Visszaadnám ezerszer.

## 26.

Ez a kis lány, ez a barna,  
Megcsókolna, ha akarna;  
De nem volt igaz szeretóm,  
Verje meg az én teremtóm!

Ez a kis lány, ez a szőke,  
Megölelne, hogyha merne;  
Ez lenne igaz szeretóm,  
Áldja meg az én teremtóm!

## 27.

Fehér kis ház, kerek ablak rajta,  
Te kis leány ne kacsintgass rajta,  
Te kis leány ne kacsintgass rajta,  
Mert én téged el nem veszlek soha!

Esik, esik, zápor eső esik,  
A szép leányt mégis felkeresik,  
Forró csókot nyomnak ajakára,

**28.**

Megkereslek szállásodon,  
Veled hállok te ágyadon,  
Fehér karom reád rakom,  
Piros orczád megcsókolom.

Nem danólok én oly nagyon,  
Mert kihallik az ablakon,  
Arra jár az én angyalom,  
Szememre veti az nagyon.

**29.**

Majd elmegyünk messzire,  
A Tisza tulsó szélire,  
Majd ott lesz, ott lesz, a mi lesz:  
Szép kis lány ágya vetve lesz.

Dunnám, párnám de puha,  
Hej kimaradtam alóla;  
Ereszsz be, rózsám, a falig,  
Nálad maradok hajnalig.

Dunnám, párnám lehajlik,  
Ereszsz be, rózsám, a falig,  
Ereszsz be, rózsám, a falig,  
Nálad mulatok holnap is.

-83-

**30.**

Dunnám, párnám de tarka,  
Hej kimaradtam alóla,  
Megérem én még valaha:  
Rózsámmal fekszem alatta.

Párnám csúcsa behajlik,  
Eredj be, rózsám, a falig,  
Eredj be, rózsám, a falig,  
Veled mulatok hajnalig.

Beljebb, beljebb a falig,  
Öleljük egymást hajnalig,  
Öleljük egymást hajnalig,  
Mig öreg anyánk aluszik.

**31.**

Órmény szalad a parlagon,  
A betyár meg a jó lovon;  
Üti betyár órmény hátát,  
Neki adja háta lovát,

Száz tallért adtam a lómért,  
Százat a nyeregszerszámért,  
Száz aranyat a rózsámért,  
Kit nem adnék e világért!

-84-

**32.**

Mikor piros hajnal hasad,  
Kis pej lovam nyereg alatt;  
Lovam lába indulásra,  
Rózsám szája bucsuzásra.

Által mentem a kőhidon,  
Utánam jött barna hugom,  
Nem a hugom, a galambom,

Piros orcáját csókolom.

Hat ökröt adtam egy lóért,  
Hatvan tallért egy nyeregért,  
Száz aranyat egy szép lányért,  
Kit nem adnék egy világért!

**33.**

Leszakadt a cifra szűröm kötője,  
Barna kis lány most ugrott ki belőle;  
Csak arra az egyre kérlek: el ne hagyj!  
Mert ha elhagysz, mint a rózsa elhervadsz.

Ezt a kis lányt nem adnám az anyjáért,  
Az apjának minden gazdagságáért,  
Félvilágnak ezüst- és aranyáért,  
A világnak minden gazdagságáért!

-85-

**34.**

Ha énnekem gyolcsom, kontyom volna,  
Még jó reggel felöltöztem volna,  
A piacra kísértáltam volna,  
Magam ottan mutogattam volna!...

**35.**

Ha szűröm lesz, bocskorom,  
Bizony megházasodom;  
Ha szép feleségem lesz,  
Bizony belé takarom.  
Ucczu belé, meg-meg belé,  
Bizony belé takarom!

**36.**

Megakarnék házasodni, románé,  
De nem tudok kit elvenni, románé,  
A szegedi híres lányok - románé,  
Nem akarnak hozzám jönni, románé.

Egyik utczán lemenjék kend, románé,  
A másikon feljőjék kend, románé,  
Mihozzánk is bejőjék kend, románé,  
Ugy tudják meg, hogy szeret kend, románé.

-86-

**37.**

Általmentem a Tiszán,  
Két kerekü talyigán,  
Visszajöttem azután  
Daruszőrü paripán.

Van paripám jó hámos,  
Bagaria szerszámos;  
Ha én azt megfuttatom:  
Galambomat meglátom,

**38.**

Csipkés a szőlő levele,  
Vártalak, rózsám, az este,  
Váratlanul jöttél hozzám,  
Áldjon meg az isten, rózsám!

Az én rózsám szemöldöke  
Többet ér mint a hat ökre;  
A hat ökre szántó-vető,

De a rózsám hü szerető.

Az én rózsám, szeme, szája  
Többet ér mint a pajtája;  
A pajtája fekete gyász,  
De a rózsám aranykalász.

-87-

### 39.

Az éjjel álmomban  
Olyan álmot láttam:  
A kőrösi pusztán  
Nyolcz ökrön szántottam.

Haj elébb, haj elébb  
Asszonyom nyolcz ökre,  
Huzzad a boronát,  
Hadd teremjen buza

Ritka buza, ritka,  
Kiben konkoly nincsen;  
Ritka a szerelem,  
Kiben hiba nincsen.

Az ökör a dolgát  
Csak másnak miveli;  
Asszonyom a lányát  
Csak nekem neveli.

Az ökör a földet  
Nem magának szántja,  
Az asszony a lányát  
Nem magának tartja.

Szépen felneveli,  
Szárnyára ereszti,  
Keservesen nézi,  
Hogy más ölelgeti.

-88-

### 40.

Házam előtt van egy nagy fa,  
Piros kendő lobog rajta, iczczacza!  
Barna babám rákötötte,  
Egy pár csókot kapott érte, iczczacza!

Piros kendő úgy ellobog,  
Az én szívem úgy eldobog, iczczacza!  
Istenem! csak este lenne,  
Barna babám erre jönne, iczczacza!

Aztán neki megmondanám:  
Itt az idő barna babám, iczczacza!  
Elmehetünk esküvőre,  
Eskü után mennyegzőre, iczczacza!

### 41.

Szefü, zsálya, petrezselyem,  
Vajon ki kertjében terem?  
Nem terem a senkiében,  
Csak az én kedvesemében.

Alig várom azt a napot,  
Szombat után vasárnapot,  
Párjával kapom a csókot,  
Kendővel az ajándékot.

Alig várom azt az órát,  
Hogy megegyem a vacsorát,  
Körül gombolom a subám,  
Ide várom az én rózsám.

-89-

#### 42.

Kertem alatt legel egy kecske,  
Őrzi azt egy barna menyecske,  
Gyere, pajtás, fejjük, fejjük meg azt a kecskét,  
Öleljük meg azt a barna menyecskét,

Hol lakol te rózsám? nem tudom. -  
Gyere velem, majd megmutatom.  
Világos kék ajtóm, ajtóm fele, ablakom.  
Jaj de régen nem láttalak galambom!

Micsoda csárda ez? de csinos,  
Van-e benne szép lány takaros?  
Ha nincs benne szép lány fé'től talpig takaros:  
Bomoljon meg ez a hitvány kocsmáros!

#### 43.

Nem szeretnék, nem szeretnék parton járni,  
Parton járni, parton járni, pappal hálni,  
Mert a papnak, mert a papnak nincs subája.  
Hideg a re-, hideg a reverendája.

Jobb szeretnék, jobb szeretnék úton járni,  
Úton járni, úton járni, úrral hálni,  
Mert az úrnak, mert az úrnak szép szobája,  
Van is annak, van is annak puha ágya.

Jobb szeretnék, jobb szeretnék fűben járni,  
Fűben járni, csikós számadóval hálni,  
Mert annak van, mert annak van jó subája,  
Ha megfázom be is takar hajnalára.

-90-

#### 44.

Nagy hófúvás van,  
Nagy hófúvás van,  
Nagy hófúvás van az árokba',  
Szerelmes vagyok a lányokba.

Sárga rézből van,  
Sárga rézből van,  
Sárga rézből van a fokosom,  
Érted halok kedves galambom<sup>3)</sup>.

Rámás csizmám van,  
Rámás csizmám van,  
Rámás csizma van a lábamon,  
Érted taposom el galambom.

Daru tollból van,  
Daru tollból van,  
Daru tollból van a bokkrétám,  
Csókolom a szádat Mariskám.

Tarka dunnám van,  
Tarka dunnám van,  
Tarka dunna van az ágyamon,  
Betakarlak kedves galambom.

-91-

#### 45.

Én vagyok egy bús gerlicze,  
Ki a párját elvesztette,  
Egy vad galamb elkergette,  
Szerelmünket irigylette.

#### 46.

Zöld vetés közt keskeny az út,



Én csak akkor kapok, ha jut,  
Akkor kapok csókot lánytól:  
Ha más elveri magától.

**47.**

Nem azért jöttem én ide,  
Hogy a subám itt igyam be;  
Hanem azért jöttem ide:  
Vagy-e, rózsám, egészségbe'?

Egészségben, jóban vagyok,  
Nálad nélkül sokat vagyok,  
Sokat vagyok nálad nélkül,  
Busulok is nálad nélkül.

**48.**

Uj subámnak de kerek az alja,  
A rózsámat könnyen betakarja.  
Áldja meg az isten őtet,  
Az én kedves szeretőmet!

-92-

**49.**

Árva csalány az árokban,  
Hegedűlnek a csárdában;  
Jaj de szépen hege- rege- hegedűlnek,  
Az én kedves szeretőmnek.

Irhás subámnak az alja  
Czífrával van körül rakva,  
Valamennyi czifra van ra- van ra- rajta:  
Annyi szép lány hever rajta.

**50.**

Két malomra tartok számot,  
De csak egytől szedek vámot;  
Kopik a kő, újra megvágattatom,  
Félre ütöm csárdásos kalapom.

Kocsmárosné! van-e szállás?  
Szekeremnek száraz állás?  
Akármerre forduljon a kereke,  
A rudjának legyen csak jó helye.

Két kerekü kordén járok,  
Ha felfordul, majd megállok.  
Akárhogy is forduljon a kereke,  
Gazdájának legyen csak jó helye.

-93-

**51.**

Erre kakas, erre tyúk,  
Erre van a gyalogút.  
Ide te, oda te,  
Subám alá gyere te!

Egyszer voltam nálatok,  
Letörött az ágyatok.  
Ide te, oda te,  
Subám alá gyere te!

Ha még elmék hozzátok,  
Jól megcsináltassátok.  
Ide te, oda te,  
Subám alá gyere te!

52.

Csütörtökön este  
Három legény leste,  
Hogy a kis lány a szoknyáját  
Pántlikába szegte.

Tej, túró, tejfel,  
Fehér gatya, pendel, -  
Azért a kis barna lányért  
Majd meghal az ember.

-94-

53.

Izeg a vér, mozog is,  
A hol nem gondolnád is.  
Hej van nekem szép szeretőm  
Ebben az utczában is!

54.

Sárga dinnye levelestől, indástól,  
Levelestől, indástól,  
Haragszik rám szomszéd asszony urastól,  
Szomszéd asszony urastól.  
Ne haragudjék kend én rám,  
Nem jár a kend fia hozzám;  
Járt eddig, de nem jár most,  
Járt eddig, de nem jár most, -  
Nem kell nekem a kend fia,  
Kurva-görcsös az orczája.

Barna kis lány gyere ki a kapuba,  
Gyere ki a kapuba,  
Hadd mondjam meg, az én szivem mi nyomja,  
Az én szivem mi nyomja.  
Ha ki nem jösz a kapuba:  
Meghalok érted angyalom,  
Meghalok az éjtszaka,  
Meghalok az éjtszaka,  
Meghalok kedves galambom,  
Meghalok bánatomba'!

-95-

55.

Lefelé folyik a Tisza,  
Nem folyik az többet vissza,  
Rajtam van a rózsám csókja,  
Hej, ha sajnálja, vegye vissza.

Derül, borul a Dunáról,  
Jön szeretőm a tanyáról,  
Emelgeti kis kalapját,  
Hej, velem kedvelteti magát.

Ne emelgesd a kalapod,  
Ugy is tudod, tiéd vagyok,  
Nem a vásárba' vettelek,  
Hej, rózsabokorról szedtelek.

Sugár magas az új torony,  
Bele akadt az ostorom,  
Akaszd ki kedves galambom,  
Hej, piros orczád megcsókolom.

Vásárhelyi templom előtt  
Három águ almafa nőtt,  
Hej de bodor a levele,  
Hej, Samu a szeretőm neve.

Esik eső karikára,  
Barna babám kalapjára,

A hány eső esik rája:  
Hej, annyi csókot adok rája.

Haragszik a rózsám anyja,  
Hogy énhozzám jár a fia;  
Ha haragszik, tegyen róla,  
Hej, vessen békót a lábára.

Vessen békót a lábára,  
Pányvázza ki a mályvára,  
Pányvázza ki a mályvára,  
Hej, viola-szin pántlikára.

-96-

## 56.

Magasan repül a héja,  
Mégis körme közül él a'.  
Hát én magam csak egyedül  
Hej, hogy élek a rózsám nélkül?!

Hogy tud az a madár élni,  
Ki nem tud szólni, beszélni?!  
Én tudok szólni, beszélni,  
Hej, mégis alig tudok élni!

## 57.

Édes anyám mondta nékem,  
Minek a szerető nékem?  
De én arra nem hajtottam,  
Hej, titkon szeretőt tartottam.

Édes anyám sok szép szava!  
Kire nem hajtottam soha;  
Ráhajtanék, de már késő,  
Hej, esik előttem az eső.

Édes anyám rózsafája  
Engem nyitott utoljára,  
Bárcsak ki ne nyitott volna,  
Hej, maradtam volna bimbóba',

Édes anyám rózsafája,  
Én voltam legszebb rózsája,  
De egy álnok leszakasztott,  
Hej két karja közt elhervasztott!

-97-

## 58.

Ne higgy annak a legénynek,  
Ki azt mondja, hogy elveszlek,  
Mert a legény hitegető,  
Hej, verje meg a jó teremő!

Hihetsz annak a leánynak,  
Ki azt mondja, hogy megvárlak,  
Mert a leány hű szerető,  
Hej, áldja meg a jó teremő!

## 59.

Elmennék én valamerre,  
Valamely ország szélére,  
Fészket raknék pálmaágra,  
Árva gerlicze módjára.

Fecske, gólya el-elrepül,  
De fészkére visszakerül.  
Meglátom-e még hazámat,  
Benne kedves violámat?

Még a föld is sir alattam,  
A rózsámtól elmaradtam,  
Ugy elmaradtam szegénytől,  
Hírét se hallom senkitől.

-98-

### 60.

Kék pántlika az istrimflim kötője,  
Nem is legény, ki nem szeret előre;  
Nékem is nevelt egyet egy jó anya,  
De mi haszna, csak nem lehettem párja.

Azt gondolod, kedves rózsám, megcsaltál,  
Engem pedig meg se szomorítottál;  
Megcsaltad te, kedves rózsám, magadat,  
Mert énnálam nem találsz igazabbat.

Az élőfa soha sincs virág nélkül,  
Az én szívem soha sincs bánat nélkül;  
Az élőfát nagy szél éri, kitöri,  
Én szívemet bánat éri, megöli.

### 61.

Jaj de bánom egy dolgomat,  
Hogy így megcsaltam magamat,  
Virágok közt rózsá voltam,  
Választani még se tudtam.

Választottam, de nem tetszik,  
Most is a kocsmában iszik,  
Érte mennék, de már késő,  
Esik előttem az eső.

Én is voltam valahára  
Virágok közt majorána,  
Olyan kertészre találtam,  
Nem öntözött, elhervadtam.

Minden temetőn megállok,  
Ugy is, tudom, hogy meghalok,  
Rózsá nyílik temetőmben,  
Rozmaringyszál sirvermemben.

-99-

### 62.

Le van a szívem lánczolva,  
Nincsen a ki feloldozza,  
Te oldozd fel, kedves babám,  
Hadd lehessen szabad madár.<sup>4)</sup>

Eszem az istened anyját!  
Ne pirongass mint a kutyát,  
Ha pirongatsz, sem ér semmit,  
Ugy sem szeretek mást senkit.

Azok ugyan megítélnék,  
Kik az ablak alatt ülnek,  
A pletykákat hajtogatják -  
Arra ne hajts kedves babám!

Megmondtam én bus gerlicze,  
Ne rakj fészket az útszélre,  
Mert az uton sokan járnak,  
Bus fészkedre rátalálnak.

-100-

### 63.

Ugyan milyen az az élet,  
A ki kettőt hármát szeret!  
Lám én csak egyet szeretek,

Mégis eleget szenvedek.

Szeressen többet akárki,  
Nékem egynél több nincs senki.  
Ne is adjon többet az ég, -  
Jót szeretni egy is elég.

Távol a test, közel a szív,  
A ki egymáshoz igaz, hív;  
Távol van tőlem a rózsám,  
De a szive igaz hozzám.

Ugy élek én a rózsámmal  
Mint a legdrágább ruhámmal;  
Ugy megőrizem a szennytől,  
Mint kedvesem a rosz nyelvtől.

Lement a nap, este vagyon,  
Kis angyalom távol vagyon,  
Távol vagyon, nem láthatom,  
Szép száját nem csókolhatom.

#### 64.

Szólótőke, jegenyefa,  
Tied leszek még valaha,  
Ha a tied nem lehetek:  
Inkább mindjárt itt halljak meg.

Eszem a szép istenedet!  
Ne vesd meg a kérésemet,  
Add birtokomba szivedet  
Valahára, hogyha lehet!

-101-

#### 65.

Vásárhelyi kerek halom,  
Régen nem láttam galambom,  
Elküldöm hozzá levelem,  
Hogy ha szeret-e még engem?

Megírom a kedvesemnek:  
Küldjön mássát levelemnek,  
Irja bele, hogy szeret-e,  
Azt is hogyha megvetett-e?

#### 66.

Kilenczet ütött már az óra,  
Még sincs a rózsám a kapuba',  
Ha tudnám, melyik a szobája,  
Egyenest bemennék hozzája.

Elment az én rózsám Egerbe,  
Majd én is elmegyek elejbe,  
Ott mérnek jó verest, jó fehér -  
Mulatok a rózsám kedviért.

-102-

#### 67.

Jaj de ugat a csárdásné kutyája,  
De sok kurafi jár az udvarába;  
Én is kipányvázom hát a lovamat,  
Kedves rózsám így maradj hát magadnak!

Sötét felhők béborítják az eget,  
Elszólták tőlem a szép szeretőmet;  
Kiderítik a csillagok az eget,  
Leszek még én, kedves rózsám, a tied!

**68.**

Csak azt ugatja a kutya messziről:  
Én vagyok a világ roszsza egyedül.  
Bepanaszlom az istennek magának,  
Mért tartanak engem világ rosszszának?!

A csillagok feketébe öltöznek,  
Az irigyek mindig rólam beszélnek.  
Verd meg, isten, a sok irigy nyelveket,  
Mért szólták el tőlem a szeretőmet!

Felfogadom, hogy ezután jó leszek,  
Fogadásból a templomba elmegyek,  
Békét hagyok a bornak s a leánynak,  
Ezt fogadom az istennek magának!

-103-

**69.**

Minap a kert alatt mentem,  
Nagy alma szagot éreztem.  
Kendtekhez bémentem,  
Majd meghasadt a szívem  
Azért a kendtek lányáért!

Vele hogy megismerkedtem,  
Egyszer kétszer átöleltem;  
Mondtam az anyjának,  
Mondja meg az apjának:  
Adja nekem kedves lányát!

Ha nékem nem adja kendtek,  
Jól gondját viselje kendtek,  
Tétessék levélbe,  
Csináltassák üvegbe, -  
Ne fájjon a szívem érte,  
Azért a kendtek lányáért!

**70.**

Két út van előttem, hova legyek?  
Két szeretőm van, melyikhez menjek?  
Ha szökéhez elmék:  
Barna megharagszik, -  
Szívem meg nem nyugszik.

Bárcsak engem valaki megszánna,  
Paplanos ágyába betakarna.  
Ne takarj be nagyon,  
Mert melegem vagyok,  
Kedves kis angyalom!

Gyere be, angyalom, csak egy szóra,  
Készen van az ágyam a számodra;  
Feküdj fel csak alig,  
De nem egész falig,  
Csókollak hajnalig.

-104-

**71.**

Rozmaringnak olyan a szokása,  
Télen nyáron zöldelik az ága,  
Leszakasztják, kóróvá változik,  
Az én szívem hozzád kívánkozik.

Lehullott a rozmaring levele,  
Magam is elhervadok mellette,  
Mellemre tűzöm száraz kóróját,  
Ugy várom el halálom óráját,

Szeged alatt folyik el a Tisza,  
Kedves rózsám ne várj többé vissza,

Vagy a Tisza, vagy a széles Duna  
Megemészt már engem nem sokára.

72.

Megirták már nékem azt a levelet,  
Hogy engemet kedves rózsám nem szeret;  
Ha nem szeret, adjon másnak engemet,  
Az verje meg, a ki engem teremtett!

Szépen szól a mező-túri czimbalom,  
Esztenőre biztatott a galambom,  
Ha el nem jösz esztenőre galambom:  
Verjen meg az úr, szivemből kívánom!

-105-

73.

Vásárhelyi kanális, kanális,  
Elhagyott a babám is, babám is,  
Nem bánom én, ha el, ha el, ha el is,  
Megélek én egyedül egy magam is!

Vásárhelyi fatányér, fatányér,  
Meg ne bomolj a lányér', a lányér',  
Ha megbomlasz, ha meg, ha meg, ha meg is,  
Megél a lány egyedül egy maga is!

74.

Úlj fel kocsis, a kocsiülésbe,  
Durrants egyet a csikók közibe!  
Hadd hallja meg az a hires dáma,  
Tikati!  
Besebényi biró lánya  
Jőjön ki!

Sárga csikó csöngőre, tikati!  
Vegyen kend el engem Pista bácsi! -  
Elvonnék én tégedet Kati,  
Tikati!  
De az anyád nem engedi  
Oda ki.

Ne nézd, rózsám, az én szemeimet,  
Inkább nézzed karcsu természetemet.  
Olyan az én szemeim járása,  
Tikati!  
Mint a fényes nap sugára  
Oda ki!

-106-

75.

Esik az eső,  
Érik a szőlő,  
Bodor a levele.  
Le kéne szedni,  
Hordóba tenni,  
Hadd forrjon a leve.

Magas a szoba,  
Hosszu az asztal,  
Rövid a vacsora;  
Haragszik a gazda,  
Nem néz a napra,  
Csak a szép asszonyra.

Zörög a kocsi,  
Pattog a Jancsi -  
Talán értem jőnek?  
Tedd fel a ládám,  
Tedd fel az ágyam,

76.

Kiindultam a hazámból  
Szentés városa felé,  
Megláttam egy bus gerliczét  
Szállni Vásárhely felé.  
Repülj madár, ha lehet,  
Vidd el ezt a levelet,  
Mond meg az én galambomnak,  
Ne sirasson engemet.

-107-

Már csakugyan el kell menni,  
Kész az úti czédula,  
Restek ugyan gyors lábaim  
Most a másérozásra,  
De ha el fogok menni,  
Majd vissza fogok jönni,  
Reám rakott gyöngy csókjaid  
Vissza fogom fizetni.

Édes szivem, szép szerelmem,  
Ha én aztat tehetném:  
Violaszin nyoszolyában  
Veled együtt fekhethném!  
Vágyik szivem szivedre,  
Gyenge legény létemre,  
Lehajtanám bus fejemet  
Fehér, hattyu melledre.

Tavaszsza szokott kinyilni,  
Rózsám, a szép tulipán;  
A ki kettőt hármát szeret,  
Jaj hogy él az igazán!  
Lám én egyet szeretek,  
Mégis sokat szenvedek,  
Ez az álnok, csalárd világ  
Megemészt már engemet!

77.

Megérik a szőlő nem sokára,  
Árván marad a tőke magába',  
Te is árván maradsz, kis angyalom,  
Mert már nekem el kell masíroznom.

-108-

Mindig jobb a jó bor, mint a lőre,  
Megmondtam, lányt ne szeress előre,  
Mert megtörténhetik esztendőre,  
Más vezetí őt a menyegzőre.

78.

Tiszaszélen a tanyám,  
Oda várom a babám;  
Irok neki levelet:  
Szeret-e még engemet?  
Ha nem szeret engem,  
Írja vissza nékem,  
Találok én szeretőt,  
Minden ujjamra kettőt.

79.

Van neki, van neki, van neki, van,  
Van neki, van neki, van neki, van,  
Térdig érő kis kötője,  
Piros barna szeretője,  
Van neki, van!



### 80.

Forró a czinkalán nyele,  
Megégett a rózsám keze;  
Irok a doktornak,  
Rózsavizet hozzanak  
Az én kedves galambomnak!

Az én szívem oda vágyik,  
A hol az a kis ház látszik,  
Ott lakik galambom,  
Meghalok, ha nem látom,  
Meghalok, ha nem láthatom!

Azt gondolom eső esik,  
Pedig a szemem könnyezik;  
Sirat a galambom,  
Sirok, ha meg nem látom,  
Sirok, ha meg nem láthatom!

-109-

### 81.

A mezei kis pacsirta  
Mind a két szemét kisirta;  
Sirok én magam is,  
Sír az én galambom is,  
Lehajlott értem az ág is.

Valamennyi gácsér rucza  
Mind bodor annak a farka.  
Kék szemű barna lány,  
Selyem kendő a nyakán,  
Szeret az engem igazán.

Haza is kéne már menni,  
Vajon mit kéne hazudni?  
Sötét az éjtszaka,  
Galambom, kísérj haza, -  
Megszolgálom virradtára!

-110-

### 82.

Haragszik az édes anyám,  
Hogy egy legény jár én hozzám.  
Elgondolom gyengességem,  
Tudni se kék még azt nékem.

Anyám, anyám, édes anyám!  
Ne haragudják kend én rám.  
Megszolgálom még valaha,  
A mit járt kend utánam ma.

### 83.

Tavasz lesz már, el fog a hó menni,  
De szeretnék kék ibolya lenni!  
Kivirítnék a rózsám kertjébe',  
Hadd tűzne fel dobogó keblére.

Sem rózsza, sem ibolya nem vagyok,  
Csak egy szegény szolga legény vagyok;  
Nem messze van a rózsám tanyája,  
Csak sohajtok s epedek utána!

### 84.

Olvad a hó, tavasz akar lenni,  
De szeretnék kék ibolya lenni!  
Kinyílnék a rózsám kis kertjébe',  
Hadd tűzne fel dobogó keblére.

Olvad a hó, tavasz akar lenni,  
De szeretnék kék ibolya lenni!  
Sem ibolya, sem rózsza nem vagyok,  
Kedves rózsám érted majd meghalok.

-111-

Széles árok, keskeny a pallója,  
Átal mennék, de leesek róla;  
Nincs szeretóm, a ki átkaroljon,  
Két orcámra egy pár csókot adjon!

### 85.

Jaj de fáj  
Jaj de fáj,  
Fáj a szívem érted, fáj!  
Jaj de fáj,  
Jaj de fáj,  
Fáj a szívem érted, fáj!  
Hijába fáj a szived,  
Ugy sem leszek a tied,  
Inkább leszek babámé,  
Azé a kis barnáé.

Jaj de fáj,  
Jaj de fáj,  
Fáj a szívem érted, fáj!  
Jaj de fáj,  
Jaj de fáj,  
Fáj a szívem érted, fáj!  
Egyszer kértem, nem adtál,  
Kendert áztatni voltál,  
Haza jöttél vizesen,  
Akkor adtál szivesen.

Jaj de fáj,  
Jaj de fáj,  
Fáj a szívem érted, fáj!  
Jaj de fáj,  
Jaj de fáj,  
Fáj a szívem érted, fáj!  
Ha úgy tudnál szitálni,  
Mint a farod riszálni,  
Többet érnél anyádnál,  
Annál a vén kurvánál.

-112-

### 86.

Mén a hajó lefelé,  
Török-Kanizsa felé.  
Barna kis lány bujába'  
Ül a hajó farába'.

Barna kis lány ne menj el,  
Hálj itt velem az éjjel;  
Adok olyan pár csókot:  
Megér ezer forintot!

### 87.

Szentes felől jön egy szeles felhő,  
Szaladj kis lány, mert megver az eső;  
De te, rózsám, ne szaladj előle,  
Itt a subám, betakarlak véle.

### 88.

Körül csillagos az ég,  
Majd eszedbe jutok még,  
De már akkor késő lesz,  
Mert a szívem másé lesz.

Azt gondoltam: míg élek,  
Mindig víg napot érek,  
De már látom, míg élek,  
Mindig szomorút érek.

-113-

Édes kedves violám  
Sohasem volt víg óráim,  
Gyászba borult víg napom,  
Elhagyott a galambom.

Kis pej lovam ne abrak,  
Hizzál, mert majd eladlak. –  
Édes gazdám ne adj el,  
Inkább temettedél el!

### 89.

Tisza partján csináltattam egy csárdát,  
Abban méri kis angyalom a borát,  
Ezüst itcze, arany mesző,  
Azért járok este későn  
Tehozzád.

Nyisd ki, rózsám, leveles kis kapudat,  
Hadd vezessem be a kis pej lovamat,  
Adjál neki szénát, zabot,  
Ugy sem hever harmad napot  
Tenálád.

Kilenczet ütött az óra, este van,  
Haza mennék, kis angyalom, sötét van,  
Kedves rózsám gyujtsál gyertyát,  
Mutasd meg az országutját,  
Merre van?

Szép galambom ha te tudnád, a mit én,  
Milyen igaz-szívű legény vagyok én,  
Álnokságot én nem tudok,  
Olyan igaz-szívű vagyok  
Tehozzád.

-114-

Hideg sincsen, mégis befagyott a tó,  
Ihatnék a rózsám lova a fakó,  
Eredj, rózsám, töltsél neki,  
Ugy sem soká lesz ideki  
Tenálád.

### 90.

Most jöttem én az aradi vásárról,  
Elveszett a patkó lovam lábáról;  
Mig a kovács vasalja a lovamat,  
A csárdában kimulatom magamat.

Deres a fű, édes lovam, ne egyél,  
Inkább engem a rózsámhoz elvigyél,  
Vigy el engem, kis pej lovam, odáig,  
Hogy ne fájjon az én szívem sokáig.

Lassan vigyél, kis pej lovam, ne nagyon,  
Letalálok betegedni az uton,  
Nem messze van az én rózsám tanyája, –  
Ő gyógyít meg, nem doktor orvossága!

### 91.

Siralmas volt nékem  
E világra lennem,  
Hogy ezeket kell szenvednem,  
Melyeket nem érdemlettem.

Siralmim nem mulnak,  
Bánatim újulnak,

Keserveim rám tódulnak,  
Engem a fák is siratnak.

-115-

Siratom magamat,  
Elmult napjaimat,  
Bizom istenre dolgomat,  
Eligazitja bajomat.

Siratván magamat  
Elhagytam hazámat;  
Reménységtől lelkem megszünt,  
Jó anyám engem miért szült?!...

## 92.

A nyári folyó víz  
Télben megaluszik,  
Az én szívem, rózsám,  
Hozzád kívánczik.

Este akar lenni,  
Le kell már fekünni,  
Az idegen testet  
Hogy kell megölelni.

Ölelni akarom:  
Karjaim elhalnak;  
Csókolni akarom:  
Könnyeim hullanak.

-116-

## 93.

Édes anyám lánya voltam,  
Míg szeretőt nem tartottam;  
Mióta szeretőt tartok,  
Édes anyám megtagadott.

Nincsen annak semmi baja,  
Kinek szeretője barna,  
Lám az enyém csak egy szőke,  
Mégis majd meghalok érte.

Van biz' annak elég baja,  
Kinek szeretője barna;  
Mert a barna hitegető,  
De a szőke hiv szerető.

## 94.

Már minálunk az jött a szokásba,  
Hogy nem laknak az alacsony házba',  
Mert leüti a bodros féketőt,<sup>5)</sup>  
Nem is leány, ki nem tart szeretőt.

Az én lovam arra van kaptva,  
Többet szalad éhen, mint jól lakva;  
Ugy is addig kell annak szaladni,  
Míg a lába el nem fog szakadni.

Van nekem egy egérszőrű fakóm,  
Mind a négy lábán acél a patkó,  
Szaladj fakó, szikrázzék a patkó! –  
Ez a kis lány de kedvemre való.

Kizöldült a diófa levele,  
Ezt a kis lányt nevelték kedvemre,  
Ez a kis lány nem hiába való,  
Nem hiába fáradt érte hat ló.

-117-

## 95.

Szeged városában nem jó lakni,  
Mert a Tisza sűrűn ki szok csapni,  
Vissza fogok Vásárhelyre menni,  
Ott lehet szép szeretőt tartani.

Tisza szélén nem jó lefeküdni,  
Mert a Tisza sokszor ki szok csapni,  
Kedves babám el találja vinni -  
Jaj de szépen megtudnám siratni!

Tisza szélén faragnak az ácsok,  
Nem szeretnek engemet a lányok;  
Már ezután feketében járok,  
Majd tán jobban szeretnek a lányok.

## 96.

Még azt mondja a torma,  
Hogy a legény egyforma;  
Abba' pedig hazudik a torma,  
Mert ki szóke, ki barna.

Még azt mondja a retek,  
Hogy szeretni nem merek;  
Abba' pedig hazudik a retek,  
Mert én szeretni merek.

Még azt mondja a retek,  
Hogy én szőkét szeretek;  
Abba' pedig hazudik a retek,  
Mert én barnát szeretek.

Még azt mondja a murok,  
Hogy szeretni nem tudok;  
Abba' pedig hazudik a murok,  
Mert szeretni hűn tudok.

Még azt mondja a dió,  
Hogy a férfi egy se jó;  
Abba' pedig hazudik a dió,  
Mert a férfi igen jó.

Még azt mondja az alma,  
Nem szép a lány, ha barna;  
Abba' pedig hazudik az alma,  
Ugy szép a lány, ha barna.

## 97.

De szépen szól a hegedű,  
De szép asszony a kék szemű,  
Rám tekint a nézésével,  
Megcsala, megcsala beszédével.

De szépen szól a klarinét,  
De szeretem a csaplárnét,  
Rám nézett a nézésével,  
Kicsala, becsala beszédével.

De szépen szól a muzsika,  
Mi lesz belőled Zsuzsika?  
Lesz belőled árva madár,  
Egyik ágról, egyik ágról másokra száll.

Fekete bárány de barna,  
Árva kis lány, nincsen anyja,  
Nékem sincsen édes anyám,  
A ki gondot, a ki gondot viseljen rám.

## 98.

Fekete bárány de barna,  
Árva kis lány, nincsen anyja.

Nincsen nekem édes anyám,  
A ki gondot viseljen rám.

De van nekem egy mostohám,  
A ki mindig durúzsol rám;  
No dúljék kend, ne fúlják kend,  
Édes anyám helyett van kend.

A szegedi temetőbe'  
Egyszer voltam életembe',  
Lefeküdtem kapujába'  
Világos kék nyoszolyába.

Azt gondoltam, eső esik,  
Pedig a szemem könnyezik,  
Szemem könnyes, orcám nedves,  
Mind teérted van ez kedves!

Mondta nekem édes anyám,  
Ország világ lesz a hazám,  
Tüske bokor a szállásom,  
Ott se leszen maradásom!

-120-

### 99.

Én lelkemnek drága kincse  
Miért tartasz így bilincsbe?  
Hogyha szeretsz, azért mond meg,  
Gyere, hadd csokoljalak meg.

A kinek szeretője van,  
Annak arra nagy gondja van,  
Hírét hallja, hogy ha beteg,  
Érte szive majd megreped.

Ne higyj, rózsám, minden szónak,  
Ne add magadat nagy búnak,  
Mert a nagy bú arra vezet:  
Fekete földbe bétemet.

Három éjjel nem aludtam,  
Mindig rólad gondolkoztam;  
Negyediken elaludtam,  
Akkor is veled álmodtam.

Van még két szál rozsmaringom,  
Ha elszárad, jaj de bánom;  
Hát a rózsám hogy ne bánám,  
Kivel magam vigasztalnám.

Elment az én kedves párom,  
Békeséges úton járjon;  
Ha visszajön, visszavárom,  
Szomorú szívem bezárom.

Elindultam én egy helyre,  
De magam sem tudom merre,  
Hegyről, hegyre, zöld halomra,  
Rátaláltam egy liljomra.

-121-

Nem t'om ki járt kis kertembe',  
Fekete holló képibe;  
Szedte virágom tetejét,  
Rozsmaringom zöld levelét.

Nincs e világon drágább kincs,  
Mint kinek szeretője nincs,  
Mert az soha sem szenved kint,  
Senkire búval nem tekint.

Jaj istenem! jaj istenem!  
Jaj, hogy kell elfelejtenem  
Azt a sok szép szavad, lelkem,  
Kivel csalogattál engem!

**100.**

Három csillag van az égen egy sorba;  
Három szeretőm van nékem egyforma,  
Mind a három piros, barna, takaros,  
Megcsókolom mind a hármat, de nem most!

Három csillag van az égen egy sorba,  
Három szeretőm van nékem egyforma,  
Három közül egy az igaz szerető,  
Azt az egyet áldja meg a teremtő!

**101.**

Zöld a kökény, majd megkékül,  
Most vagyok szerető nélkül;  
Bár az isten olyat adna,  
A ki hozzám hú maradna.

Álom esett a szememre,  
Hajnal úzi ki belőle,  
Ha a hajnal ki nem úzi,  
Kedves rózsám kikergeti.

Szerettelek egy ideig,  
Valami fél esztendeig,  
Szidott anyád, ne szidjon már,  
Maradhatsz már kedves rózsám!

Bolond, ki a lánynak hiszen,  
Hogy csak őt szereti hiven;  
Annyit szeret, a mennyit lát,  
Szive hajlékony, mint a nád.

Én is kezdtem egynek hinni,  
Igért hűségében bízni;  
Szeretett is, a mig látott,  
Ha nem látott, máshoz állott.

**102.**

Nem messze van, nem messze van karácson,  
Ez a kis lány, ez a kis lány menyasszony,  
Én leszek a, én leszek a vőfélye,  
Hej de nem a, de nem a vőlegénye!

**103.**

Olyan szeretőm van nékem,  
Hazáig elkísér engem;  
Kétszer jön fel a holdvilág,  
Mikor magától elbocsát.

**104.**

Elbusultam én magamat,  
Itt kell hagynom galambomat.  
Pedig akár merre járok, merre járok:  
Soha olyan hív szeretőt nem találok.

Kedves rózsám ne hagyj engem,  
Ugy is azt fogadtad nékem:  
Enyim vagy te mind halálíg, mind halálíg,  
Szivem tőled a sirban is el nem válik.

Ha rab leszek, kis angyalom,  
Ne szomorkodj rabságomon,  
Mert szivembe holtig zárva a te szíved,  
A szerelem rózsaláncza lesz bilincsed.

Ha megnyerem szabadságom,

Húségedért, kis angyalom,  
Elveszlek én esztendőre, jövőndőre,  
Rózsalánczon fogunk menni mennyegzőre.

Busulok is, bánkódom is,  
Rám fér én rám, ha sirok is.  
Mind a világ, mind a világ rólam beszél,  
De azt mind elfújja a szél, fújja a szél.

### 105.

Ucczu bizony gyolcs ingesem!  
Engem ugyan ne csipdessen,  
Ha csipdes is, úgy csipdessen,  
Vasárnapra kihirdessen.

Vetett ágyam régen várja,  
Az utcza'jtónak sincs zárja;  
Aztán nappal dolgozgatna,  
Éjjelre haza ballagna.

Végig megyek egy udvaron,  
Bor, pecsenye az asztalon,  
Rózsa virít a tányéron,  
Az én babám puha ágyon.

### 106.

A csillag az égen éjtszaka jár,  
A legény a lányhoz éjtszaka jár.  
Ide bizony kend ne járjon,  
Engemet, engemet ne gyalázzon!

A Tisza, a Duna be zavaros,  
Az én kis galambom be haragos;  
Ne haragudj kedves rózsám,  
Elveszlek, elveszlek szüret után.

Ültettem violát, nefelejcscesel,  
Megöntözöm én azt este reggel;  
Ha elszárad, mást ültetek,  
Ha elhagy a rózsám, mást szeretek.

### 107.

Három ürű, tudjuk, nem nagy falka,  
Három nyalka legény aztat hajtja;  
Elől megyen irhás subás,  
Nem is legény, ki nem pipás.

Álmos vagyok, olyan mint a cicza,  
Nem aludtam már vagy két éjtszaka,  
Nem aludtam, nem álmodtam,  
A rózsámról gondolkoztam.

Álmos vagyok olyan mint a cicza,  
Nem aludtam már vagy két éjtszaka,  
Még az éjjel sem aluszom,  
A rózsámmal mulatozom.

### 108.

Vágó utcza a kapuban be széles,  
A kisasszony kocsis legényt ölelget. –  
Nem bánom én, ha kocsis is, ha nem is,  
Szolgálóvá hasonlítom magam is.

De sok falut, de sok várost bejártam,  
Mégis a rózsámnak párját nem láttam.  
Megölelem vékony, karcsu derekát,  
Megcsókolom gyenge piros orcáját.



A csillagok feketébe öltöznek,  
Mindenfelől az irigyek üldöznek,  
De az isten pártját fogja a jónak,  
Tudod, rózsám, sok alja van a szónak.

A kék ég is gyászt húzott már magára,  
Rajtam van a galambom gyász ruhája.  
Nyíljanak meg lábom előtt a földek,  
Rejtsenek el babám elől engemet.

-126-

Cseresznye fa levelestől, ágastól,  
Még azt mondják, hogy váljunk el egymástól;  
De én, babám, meg nem válok tetőled,  
Míg a halál el nem választ mellőled.

### 109.

A toronyban elverte a kettőt,  
Még azt mondják; ne tartsak szeretőt,  
Tartok biz' én, a míg nekem tetszik,  
Míg a piros rózsá ki nem nyílik.

Kék a kökény, zöld a petrezselyem,  
A rózsámban meghűlt a szerelem,  
Nemcsak meghűlt, meg is fogyatkozott,  
A szívemre nagy bánatot hozott.

Elszakadt a zsoltárom táblája,  
Elhagyott a galambom bújába'.  
Ha ő engem elhagyott öt hétre:  
Én meg őtet elhagyom örökre.

### 110.

Magas a torony teteje,  
Ki van az oldala metszve,  
Én vagyok a kimetszője,  
Barna kis lány szeretője.

Magas a torony teteje,  
Szép lány imádkozik benne,  
Én vagyok a gyóntatója,  
Búnei feloldozója.

-127-

Vásárhelyi híres lányok  
Körül állták a templomot,  
Szidják, átkozzák a papot,  
Mért hagyott rövid farsangot,

### 111.

Vásárhelyi temetőben  
Rózsá nyílt a közepében,  
Minden ágán kettő, három -  
Isten tudja, hol a párom.

Kimentem a temetőbe,  
Rátaláltam szeretőmre;  
Rátaláltam egy szőkére,  
De nem az én szeretőmre.

### 112.

Orosházi alé alatt  
Három kis lány rózsát arat,  
Rózsát arat bokrétának,  
Szeretőt keres magának.

### 113.

Szeged alatt Uj-Szegeden  
Van egy csárda magába',  
Oda vár az én galambom  
Ebédre, vacsorára.  
Ne várj, rózsám, ne várj,  
Nem mehetek mindenkor,  
Van énnekem egy galambom,  
Kihez menjek ilyenkor.

-128-

**114.**

Nagy szaga van a pünkösti rózsának,  
Híre van a vásárhelyi lányoknak;  
Annak határában nevelkedtem én,  
Szőke kis lány szeretője vagyok én.

Szőke Tisza kicsapott az alföldre,  
Szőke kis lány sirdogál a szélibe.  
Szőke kis lány ne keseregj babádon,  
Még a madár sem marad meg egy ágon.

**115.**

Debreczeni czúkor-gyár,  
De sok barna kis lány megcsalt már,  
De ha még ez az egy is megcsal:  
Elátkozom őtet, hogy meghal.

Bár csak ez az éjtszaka  
Szent György napig meg ne virradna,  
Tizenhárom éjjel meg egy nap  
Kimulatnám veled magamat.

**116.**

Három éjjel, három nap,  
Nem elég a lábomnak;  
Bárcsak ez az éjtszaka  
Szent György napig tartana,  
Tartana,  
Szent György napig tartana!

-129-

**117.**

Csillagok, csillagok  
Szépen ragyogjatok!  
Annak a legénynek  
Utat mutassatok.

Mutassatok utat  
Annak a legénynek,  
Ki nem tudja házát  
A szeretőjének.

**118.**

Felszántom a berek alját,  
Vetek bele bazsarózsát.

Bazsarózsa ne virágozz',  
Barna legény ne váraozz',

Mert ha én rám váraozzol,  
Soha meg nem házasodol!

**119.**

Mély a Tizának a széle,  
De még mélyebb a közepe.

Bazsarózsa, ujujuh!  
Ne virágozz'!  
Barna kis lány ne várakozz!

-130-

Mert ha énrám várakozol!  
Soha meg nem párosodol!  
Mert ha énrám, ujujuh!  
Várakozol:  
Soha meg nem párosodol!

### 120.

Edd meg fene azt a papot,  
A ki minket összeadott.  
Soha sem szerettük egymást,  
Mégis ránk mondta az áldást.

Az a virág, a kit adtál,  
El sem hervadt, már elhagytál.  
Majd terem virág a réten,  
Lesz szeretőm még a héten.

### 121.

Ágról ágra száll a madár,  
A szép leány mind csapodár,  
Ha egyszer más szeret,  
Vissza többé nem szerezheted.

Hull a fának sárga levele,  
Bánattal van a szívem tele,  
Hej, mert az átkozott,  
Ugy szerettem, mégis elhagyott!

Sárga répa zöld a levele,  
Gyere, rózsám, úlj az ölembe,  
Ha szeretsz igazán:  
Csókoljál meg engem szaporán.

Még az uram, még az uram él,  
Addig őtet nem szeretem én;  
Ha muszáj, megölelem én,  
Ha megcsókol, elájulok én.

-131-

### 122.

Ablakomon ne koczogtass,  
Jőj be, ha becsületes vagy,  
Alszom én is, alszik más is,  
Gyere, rózsám, aludj tés is.

Udvaromon két kis csirke,  
Egyik kakas, másik jércze.  
Gyere oda, rózsám, este,  
Jó vacsora lesz belőle.

Kis kertemben egy olajfa,  
Ölelj meg, rózsám, alatta,  
Ugy ölelj meg mint magadét,  
Az isten néked adhat még.

Szeretem én azt a papot,  
A ki keresztelni szokott;  
Szeretem a rózsám nevét,  
Mert kedvemre keresztelték.

-132-

### 123.

Haj alá, haj alá,  
Ne menj a viz alá,  
Mert a viz oly hideg,

De a subám meleg.  
Gyere bele babám,  
Csókolj meg engemet.

Tilalom, tilalom  
A szegedi halom,  
Nekem is tilalom  
A kedves galambom,  
Nem akkor ölelem,  
A mikor akarom

Tilalom, tilalom  
A makai halom,  
Nekem is tilalom  
A kedves galambom,  
Nem akkor csókolom,  
A mikor akarom.

#### 124.

Kis kertembe rozmaringot ültettem,  
Minden éjjel könnyeimmel öntöztem,  
Mégis lehullott a levele, -  
Árva, kinek nincs szeretője.

Kinek nincsen szeretője, babája,  
Menjen ki a zöld erdőbe bújába,  
Irja fel a fának ágára:  
Hogy nincs szeretője, babája

-133-

#### 125.

Kinek nincsen szeretője, keressen,  
Akár szőkét, akár barnát szeressen.  
Én is szert tettem egy barnára,  
Jaj de sokat jártam utána!

Kinek nincsen szeretője, keressen,  
Akár szőkét, akár barnát szeressen.  
Én is szerettem egy szép szőkét,  
Még meg se' csókolhattam szegényt.

Most kezdtem én egy szép szőkét szeretni,  
Szeretetét meg is fogta mutatni;  
Szeret, de a szive csapodár,  
Nékem esküszik és máshoz jár.

#### 126.

Mondtam, anyám, házasíts meg,  
Te azt mondtad, ráérek még.  
Elvitték a szeretőmet,  
Verje meg az isten őket!

Ha elvitte, éljen vele,  
Csak előttem ne ölelje,  
Mert ha előttem öleli:  
Kész a szivem megrepedni!

-134-

#### 127.

A szegedi tábla búza  
Véggel van az országútra,  
Még a fejét ki sem hányta,  
Már két galamb körüljárta.

Bárcsak én azt megfoghatnám,  
Kaliczkába bezárhatnám,  
Tiszta búzával tartanám,  
Folyó vizzel itatgatnám,  
Kedves galambomnak adnám.

**128.**

Árokparti csalány,  
Kökényszemű kis lány,  
Eszem a szemedet  
Mért vagy oly halovány?

Nem vagyok halovány,  
Mind ilyen a leány,  
Kinek a gyűrűjét  
Más hordja az ujján.

Hervadj, rózsá, hervadj,  
Már az enyém nem vagy;  
Míg az enyém voltál,  
Piros rózsá voltál.

Nem tehetek róla,  
Hogy szerelmes vagyok,  
Az anyám is az volt,  
Én meg lánya vagyok.

-135-

**129.**

Hej, huj, haj,  
Letörött a gaj,  
Hej, huj, haj,  
Letörött a gaj.  
Felmásztam a fára az almáért,  
Nem adnám az anyját a lányáért!

**130.**

Kiszáradt a vad almafa,  
Nem terem több alma rajta.  
Kedves babám gyenge karja  
Hej, nem ölel meg több hajnalba'.

**131.**

Zöld füvet legel a tehén,  
Nincs hunczutabb, mint a legény,  
Nincs hunczutabb, mint ludavér, csanavér,  
Csin-csan csanavér,  
Meghalok én a rózsámér'.

Zöld füvet legel a bárány,  
Nincs hunczutabb, mint a leány.  
Nincs hunczutabb, mint ludavár, csanavér,  
Csin-csan csanavér,  
Meghalok én a rózsámér'.

Zöld füvet legel a kecske,  
Nincs hunczutabb, mint a menyecske.  
Nincs hunczutabb, mint ludavér, csanavér,  
Csin-csan csanavér,  
Meghalok én a rózsámér'.

Zöld füvet legel a malacz,  
Nincs hunczutabb, mint a paraszt.  
Nincs hunczutabb, mint ludavér, csanavér,  
Csin-csan csanavér,  
Meghalok én a rózsámér'.

Zöld füvet legel a disznó,  
Nincs hunczutabb, mint a zsidó.  
Nincs hunczutabb, mint ludavér, csanavér,  
Csin-csan csanavér,  
Meghalok én a rózsámér'.

-136-

Hej gyön- gyön- gyön- gyön- gyön-  
 Gyöngyömnek az ára!  
 Kéret engem a molnár,  
 Nem megyek hozzája.  
     Édes anyám, a molnár  
     Valamennyi csapodár,  
     Nem megyek hozzája,  
     Rongyos a csizmája.

Hej gyön- gyön- gyön- gyön- gyön-  
 Gyöngyömnek az ára!  
 Kéret engem bádogos,  
 Nem megyek hozzája.  
     Édes anyám, bádogos  
     Valamennyi mind rongyos,  
     Nem megyek hozzája,  
     Rongyos a csizmája.

-137-

Hej gyön- gyön- gyön- gyön- gyön-  
 Gyöngyömnek az ára!  
 Kéret engem a boltos,  
 Nem megyek hozzája  
     Édes anyám, a boltos  
     Valamennyi mind adós,  
     Nem megyek hozzája,  
     Rongyos a csizmája.

Hej gyön- gyön- gyön- gyön- gyön-  
 Gyöngyömnek az ára!  
 Kéret engem a szabó,  
 Nem megyek hozzája.  
     Édes anyám, a szabó,  
     Valamennyi szurkáló,  
     Nem megyek hozzája,  
     Rongyos a csizmája.

Hej gyön- gyön- gyön- gyön- gyön-  
 Gyöngyömnek az ára!  
 Kéret engem a suszter,  
 Nem megyek hozzája.  
     Édes anyám, a suszter  
     Valamennyi mind korhely,  
     Nem megyek hozzája,  
     Rongyos a csizmája.

Hej gyön- gyön- gyön- gyön- gyön-  
 Gyöngyömnek az ára!  
 Kéret engem a diák,  
 Elmegyek hozzája.  
     Édes anyám, a diák  
     Valamennyi gyöngyvirág,  
     Elmegyek hozzája,  
     Csókra áll a szája.

-138-

Ne haragudj, rózsám, azért,  
 Hogy szám gyakran szép szádhoz ért,  
 Mert a kik egymást szeretik,  
 Azok közt gyakran megesik.

Egy két pár csók nem a világ,  
 Száradjon meg, a ki nem ád.  
 Adj hát, rózsám, e világon,  
 Ugy sem kell a más világon

Kacsintásától szemednek,  
 Jaj, attól sokan szenvednek,  
 Szenvedek attól magam is,  
 Mert, rózsám, a szemed hamis.

Túl a Tiszán zörög az ég,  
 Kedves rózsám szeretsz-e még?

Mutasd hozzám szerelmedet,  
Ugy sem soká látsz engemet.

A nap nyugovóban vagyon,  
Kedves rózsám utban vagyon;  
Ne menj el kedves galambom,  
Útra való csókom adom.

-139-

**134.**

Széna terem parlagon,  
Feküdj mellém galambom!  
Nem fekszek én kend mellé,  
Mert nem vagyok a kendé.

Akkor fekszek kend mellé,  
Mikor leszek a kendé,  
Ha fekszek is kend mellé,  
Arczczal fordulok felé.

**135.**

Gondolatim szűnjetek,  
Bánatim enyhüljetek,  
Eszembe ne jussanak  
Víg napim, kik elmultak.

Óh szerencsétlen óra,  
Mikor fordulsz már jómra?  
Vidíts meg már valaha,  
Ne légy mindig mostoha!

Ablakodig sétáltam,  
Ajtód előtt megálltam,  
Bús sirásod halottam,  
Melyen megszomorodtam.

-140-

**136.**

Túl a Tiszán, Tisza szélén,  
Ott terem a magyar legény,  
Vékony mint a vékony nádszál,  
Hajlik mint a rozsmaring szál.

Túl a Tiszán, Tisza partján,  
Ott terem a szép magyar lány,  
Vékony, karcsu a dereka,  
Csókra termett picziny szája.

**137.**

Zöld a kökény, zöld a petrezselyem,  
A rózsámban meghűlt a szerelem,  
Nem csak meghűlt, meg is fogyatkozott,  
A szívemre nagy bánatot hozott.

A toronyban elverte a kettőt,  
Még azt mondják: ne tartsak szeretőt;  
Tartok biz én, a mig nekem tetszik,  
Míg a piros rózsa ki nem nyílik.

A toronyban elverte a kettőt,  
Megásta a vad rácz a temetőt,  
Vagy a golyó vagy a vas kard éle  
Jár még nekem életem végére.

-141-

**138.**

Elültettem rozsmaringot tövestől,  
Elmaradtam a kedves szeretőmtől.

Szép szín alatt kicsaltad a szívemet,  
Verjen meg az, ki teremtett tégedet!

Ha tudtad, hogy, kedves rózsám, nem szeretsz:  
Mért csaltál el ennyi földre engemet?  
Hagytál volna engemet a hazámba',  
Mért csaltál el ez idegen országba?!...

**139.**

Ha meghalok, tudom eltemetnek,  
A rózsámnak levelet küldjenek,  
Négy sarkára négy szál rozsmaringot,  
Középeré bokros bubánatot.

Édes anyám akkor megátkozott,  
Mikor engem a világra hozott.  
Nincs nagyobb az anyai átoknál,  
S kedves rózsám sűrű siralminál.

**140.**

Arany csacsi, bársony nyereg,  
Jaj de beteg ez a gyerek,  
Ne is legyen egészséges,  
Míg az én szeretőm nem lesz!

-142-

**141.**

Haj csicsóka, csicsóka!  
Fészket rakott a csóka  
Kis angyalom kertjébe',  
Fügefafa tetejébe.

Menjünk hamar, siessünk,  
Ott a jó fű, etessünk,  
Közepében a forrás,  
Ott esik jó itatás.

Vásárhelyen van egy lány,  
Keserves járnai hozzá,  
Vásárhelyen egy kedves,  
Hozzá járnai keserves.

Esik eső, sár van mán,<sup>6)</sup>  
Sárosodik a csizmám;  
Megérdemli az a lány,  
Kiért sáros a csizmám.

Páros a piros alma,  
Nagy a szívem fájdalma,  
Hogy veled nem lehetek,  
Veled nem beszélhetek!

-143-

**142.**

Vetettem violát,  
Nem tudom, kikel-e?  
Van nekem szeretőm,  
Nem tudom szeret-e?

Lám megmondtam rózsám,  
Ne szeress engemet,  
Kettős az én szívem,  
Megcsal az tégedet.

Megesett már nekem,  
A mi akart esni,  
Elhagyott kedvesem,  
Ki el akart venni.



Álnok hitü voltál,  
Ha engem megcsaltál!  
Mindig hozzám jártál,  
Mégis máshoz húztál.

Másnak irígyeltél,  
Magad megvetettél,  
Ily szerencsétlenné  
Ugyan miért tettél?

Megvetésedet tán  
Azért kell szenvednem,  
Hogy álnok szivedet  
Igazán szerettem!

-144-

### 143.

Ha én tudtam volna  
Szived álnokságát,  
Elkerültem volna  
Szerelmed hálóját.

De el nem kerültem,  
Ha' bele merültem,  
Mint csikó kantárba  
Bele keveredtem.

Hozzád sohajtozva  
Küldöm panaszimat,  
Szerencsétlenségben  
Látom hú sorsomat.

Oh jaj hová tűntél,  
Hogy fel nem lelhetlek?!  
Téged kebelemből  
Én ki sem vethetlek.

Te nem gondolsz velem,  
Én nem felejtethetlek;  
Mióta kóstoltam  
Izét szerelmednek.

Fogadásod sorsát  
Igaznak ítéltém,  
Gyenge szavaidat  
Mindétig elhittem.

De már szerelmedet  
Kölcsön elcserélted,  
Nem tudom, mi okon  
Irtódzol én tőlem.

-145-

Azzal ne dicsekedj',  
Hogy engem megcsaltál,  
Nem én vagyok első,  
A kivel így bántál.

Másnak irígyeltél,  
Magad megvetettél;  
Ily szerencsétlenné,  
Valld meg, miért tettél?!

Azért én nem bánom,  
Ha megvetettél is,  
Parancsol az isten  
Talán még nékem is.

### 144.

Bus az idő én rám nézve,  
El van a rózsám igézve.  
Hogy lehet az tőle, tán mást szeret?  
Nekem írt bucsu-levelét.

Én bus lélek hát mit tegyek:  
Boszut álljak, vagy felejtsek?  
Nem felejttem soha, hogy így megcsalt, -  
Isten verd meg a hamisat!

Ha találsz nálam hivebbet,  
Vagy pediglen tetszősebbet:  
Élhetsz vele boldog, víg napokat,  
Ne felejtsd el barátodat.

Ha szived hűtelen hozzám,  
Nem könnyörög többet a szám,  
Megláthadd valaha a bus szívet,  
Elátkozva az életet.

Nincsen szóm, hogy megköszönjem,  
Nincsen erőm, hogy eltűrjem  
A szívem fájdalmát, vagy boszumát, -  
Megköszönhedd jószágomat!

Nem mondom hát panaszimat,  
Szánd meg isten bús sorsomat!  
Hajtsad hozzám szívet vagy enyhítsed  
Fájdalmim, sírom készítsed!

#### 145.

Sűrű csillag van az égen felettem,  
Abba estem, mibe nem reménylettem,  
Bele estem, benne vagyok, már látom,  
Nincs szeretőm, a ki én rám gondoljon.

Ha meghalok, tudom, hogy eltemetnek,  
Azt is tudom, hogy hamar elfelejtnek.  
Fejem fölé egy diófát tegyenek,  
Az ágára gyász pántlikát kössenek.

Ha kivisznek Törökország szélire,  
Feltekintek a csillagos egekre.  
Jaj istenem! merre van az én hazám,  
Sirat-e még engem az édes anyám?!

Szegény legény bujdosik a pusztába',  
Azt sem tudja, hova legyen bújába,  
Nyárfa levél derékalja, párnája,  
Gyöngy harmat a felvetett nyoszolyája.

#### 146.

A tél után következik a tavasz,  
Kedves rózsám a te szived nagy ravasz,  
Rajtam kívül, tudom, hogy mást is szeretsz, -  
Kettős szívü, kis angyalom, hogy lehetsz!

Gyötör engem a szerelem, nem táplál,  
Gyenge szívem nyugodalmat nem talál.  
Hogy ne sírnék, hogy ne rínék drága kincs,  
Most találtam szeretőre, de már nincs.

Jaj de nehéz a szerelmet titkolni,  
Tövis közül rozsmaringot gyomlálni;  
Jaj de nehéz olyan szivre találni,  
Hűségesen holtig fogna szeretni.

Selyem kendőm nem ér hátul megkötni,  
Kedves rózsám nem akar már szeretni,  
Szeretetét félbe akarja hagyni,  
Jaj de álnok! hát nem sajnál megcsalni!

#### 147.

Vettem én kék ibolyát, nem kelt ki,  
Izentem a galambomnak, nem jött ki,

De juthat még oly szomorú időre,  
Kijönne még az én izenetemre.

Azt hallottam a szomszédba' az este:  
Másnak adtad a szivedet cserébe;  
De juthatsz még oly szomorú időre,  
Vissza vennéd a szivedet cserébe.

-148-

**148.**

Felleg sincsen, mégis esik az eső,  
Látom, rózsám, nem vagy igaz szeretőm,  
Mert ha igaz szeretőm lettél volna,  
Közel laktam, felkereshetted volna.

Ugy állottam tegnap este kapudba',  
Mint valami elszáradott darabfa,  
De hogyha te, rózsám, kijöttél volna,  
Szár az ágam mindjárt kihajtott volna.

**149.**

Valamennyi fehér csirke, mind gatyás,  
Valamennyi barna legény, mind kurvás.  
Kék a szeme, szemöldöke fekete,  
Édes anyja de kedvemre nevelte!

Már én többet kocsis legény nem leszek,  
Kalapomhoz kakastollat nem teszek,  
Mert a kakas éjfélre szól, nem délre, -  
Ritka legény, ki csak egyet szeretne.

Csipkés levele vagyok a szőlőnek,  
Jaj de csalfa szive van a legénynek;  
Kettős levele vagyok a dohánynak,  
Jaj de igaz szive van a leánynak!

-149-

**150.**

Hervad az a rózsa,  
Kinek töve nincsen,  
Elhervadok én is,  
Mert szeretőm nincsen.  
Hej de kerek ég,  
Hej de magas ég!  
Ugyan, rózsám, szeretsz-e még?!

Minden ablak alatt  
Páros a diófa,  
Lám az enyém alatt  
Páratlan kőkényfa.  
Hej de kerek ég,  
Hej de magas ég!  
Ugyan, rózsám, szeretsz-e még?!

**151.**

Az én ágyam lába  
Muskátlinak ága,  
A fejtől valója  
Rozmaringnak ága.  
Haja rózsa, rózsa!

Lehajtom fejemet,  
Babám, az öledbe,  
Kicsordul a könnyem  
Piros kötényedbe.  
Haja rózsa, rózsa!

Lehajtom fejemet,  
Babám, a válladra,

-150-

Kicsordul a könnyem  
Fesz es dolmányodra.  
Haja rózsa, rózsa!

**152.**

Czin tányéron, czin tányéron pogácsa,  
Fáj a szivem, fáj a szivem magára.  
Én rám bizony, én rám bizony ne fájjon,  
Ugy sem leszek a magáé a nyáron.

Czin tányéron, czin tányéron pogácsa,  
Fáj a szivem, fáj a szivem magára;  
Nem kell nekem, nem kell nekem pogácsa,  
Csak az a ki, csak az a ki csinálta.

Három bokor, három bokor salyáta,  
Három kis lány, három kis lány kapálta;  
Nem kell nekem, nem kell nekem salyáta,  
Csak az a ki, csak az a ki kapálta.

**153.**

Édes anyám, ha megunt már tartani,  
Vigyen ki a nagy piacra eladni,  
Ott is ott lesz barna babám megvenni,  
Kész lesz értem száz aranyat letenni!

-151-

**154.**

Szép a szép ló, ha szépen felnyergelik,  
Szép a rózsám, ha szépen felöltözik,  
Ha végig megy az udvaron előttem,  
A lélek is úgy megújul énbennem.

**155.**

Tisza partján szálldogál a fecske,  
Gyere kis lány, űlj le az ölembe!  
Nem űlök én, szép piros rokolyám  
Összetörök, megver édes anyám.

Még azt mondják, hogy szeretsz, hogy szeretsz,  
Hiszen arról mit tehetsz, mit tehetsz;  
No de mért is tagadnád, tagadnád,  
Ugy is tudja minden ház, minden ház.

Tudja azt a jó isten maga is,  
Hogy nem kellett egynél több soha is;  
A ki hiven egyetlen egyre vár,  
Nem szégyen annak, ha este kijár.

**156.**

Búza, búza, de szép tábla búza,  
Tetejében van egy kis madárka,  
Kis madárka tetejében.  
Más űl a rózsám ölében;  
Ne hagyj el galambom,  
Látod árvaságom!

Repcze, repcze, de szép tábla repcze,  
Tetejében van egy bús gerlicze,  
Bús gerlicze tetejében.  
Más űl a rózsám ölében;  
Ne hagyj el galambom,  
Látod árvaságom!

-152-

Erdő, erdő, de szép kerek erdő,  
Tetejében van egy nyárfa vessző,

Nyárfa vessző tetejében.  
Más ül a rózsám ölében;  
Ne hagyj el galambom,  
Látod árvaságom!

**157.**

Én vig nem vagyok,  
Szomorú vagyok,  
Mert elhagyott a galambom,  
Óh jaj meghalok!

Befagyott a tó,  
Csúszik a fakó,  
Galambomhoz nem mehetek,  
Csúszik a fakó.

Esik az eső,  
Ázik a subám,  
Nadrágomnak nincs eleje,  
Lyukas a csizmám.

Oh te piczike!  
Ki ne szeretne,  
A ki téged nem szeretne:  
Hunczut a neve!

-153-

**158.**

De szeretnék páva lenni,  
Szomszéd asszony lánya lenni,  
De még inkább menyé lenni,  
A fiával enyelegni.

**159.**

Kaszás csillag jár az égen,  
Kaszál a rózsám a réten;  
Ha ő kaszál, én meg gyűjtök,  
Ugy is rajta könnyebbítök.

Három csillag van az égen,  
Három szeretőm van nékem,  
Egyik szőke, másik barna,  
A harmadik piros alma.

**160.**

Kedves rózsám ablakába',  
Sej, haj, kedves rózsám ablakába'  
Kinyílt a rózsa magába,  
Sej, haj, magába.

Kétfelé hajlott az ága,  
Sej, haj, kétfelé hajlott az ága,  
Bort iszok az árnyékába',  
Sej, haj, ha lehet!

-154-

**161.**

Az aradi rongyos csárda  
Körül ki van pingálva;  
De azért bor jó van benne,  
Szép menyecske méri benne.  
Ihajla!

Kedves rózsám ablakába'  
Rózsa nyílik magába;  
Annyira terjedt az ága:  
Bort ittam az árnyékába'.

**162.**

Túl a Tiszán, Földeákon,  
Alma terem a fűzfákon,  
Minden ágon kettő három –  
Van szeretőm tizenhárom:  
Ha tíz elhagy, marad három,  
Megérem vele a nyáron.

Túl a Tiszán, Kenderesen,  
Alma terem a kenderen,  
Minden szálon kettő három –  
Van szeretőm tizenhárom;  
Ha tíz elhagy, marad három,  
Megérem vele a nyáron.

-155-

**163.**

Szóke babám gyere be!  
Magam vagyok idebe.  
Vetett ágyam paplanos,  
Feküdj ide aranyos.

Szól a kakas hajnalra,  
Kelj fel, rózsám, menj haza;  
Meg ne lássa az irígy,  
Mikor a kapun kimégy.

**164.**

Annyi nekem az irígyem,  
Mint a zöld fűszál a réten;  
Hol felvesznek, hol letesznek,  
Az irígyek majd megesznek.

Még az is baj, ha rád nézek,  
Bánják, ha veled beszélek;  
Barátságból melléd ülök:  
Roszra vélik az irígyök.

**165.**

Minek van énreám másnak gondja?  
Én nem nézem, ki a más galambja.  
Mért járnak az enyém után mások?  
Másé után én soha nem járok!

-156-

**166.**

Az én rózsám baglyát tetéz,  
A ki rakja, annak nehéz,  
Nyakába hullik a murva –  
Rám illik a babám csókja.

Az én rózsám kék ruhába'  
Kiállott a kapujába,  
Huszás, márvás a zsebébe',  
Nekem adja örömébe.

**167.**

Három tallért kerestem,  
Tornyos nyoszolyát vettem;  
Majd meglássuk estére,  
Ki ül az ágy szélére?  
Szóke-e vagy a barna,

**168.**

Ritka rendet vágtam,  
Sűrű baglyát raktam,  
Minden baglya mellett  
Egy pár csókot kaptam.

Ritka buza, ritka,  
Kiben konkoly nincsen,  
Ritka a szerelem,  
Kiben hiba nincsen.

Mit ér a nagy erdő  
Zöld levele nélkül?  
Mit ér a szerelem  
Jó reménység nélkül?

Szél hajtja a habot,  
Víz a vízi malmot;  
Szerelem csinálja  
Az atyafiságot.

Régen volt vágyásom  
Barna szeretőre,  
Megadta az isten,  
El kell vállnom tőle.

Régen volt, soká lesz,  
Mikor az a nap lesz  
Hogy galambom karja  
Két vállam takarja.

Nincsen fehér fecske,  
Nincs jámbor menyecske!  
Majd lesz fehér fecske,  
Lesz jámbor menyecske.

-157-

**169.**

Majd elmenjünk a világ végére,  
A kis tónak a tulsó szélére;  
Haza jövök jövő esztendőre,  
Veled hálok szombat estére.

Volt szeretőm, de a víz elvitte,  
Pünkösdi napján a jég összetörte.  
Édes rózsám ne bánkódj' érette,  
Ád az isten jobbat is helyette;  
Ha jobbat nem, szebbet ád érette,  
Ha jobbat nem, szebbet ád érette.

-158-

**170.**

Kályha vállán a cicza,  
Szeretsz-e még Katicza?  
Ha nem szeretsz igazán:  
Ne járass magad után!  
Ne járass magad után!

**171.**

Elmennék én tihozzátok,  
De szemetes a szobátok,  
Sárga sarkantyum felszedi,  
Gyolcs a gatyám, bekeveri.

Hadd keverje, hadd keverje,  
Kimosom, rózsám, estére.

**172.**

Hallod-e te kis leány!  
Van-e nálad jó dohány?  
Van énnálam két levél,  
De kirágta a közepét az egér.

-159-

Jaj istenem! jaj annak,  
Kinek csókot nem adnak,  
Lám énnékem az este  
Oda hozták, oda hozták helyembe.

**173.**

Mit ér az az irka-firka,  
Ha nem szeret engem Jutka.  
Terem még virág a réten,  
Lesz szeretőm még a héten!

**174.**

A makai tóba'  
Megdöglött a béka,  
Mind kicsije, nagyja,  
Mind nyóstyényje, kanja.

Mit tehetek róla,  
Hogy szerelmes vagyok,  
Édes apám az volt,  
Én meg fia vagyok.

Hozd el a papucsot,  
Hadd varrom a sarkát;  
Míg a gyerek alszik,  
Hadd csókolom a szád.

Nem vagyok én sánta,  
Csak a lovam sánta,  
A makai hidon  
Kitörött a lába.

-160-

Bárcsak isten adna  
Olyan csizmadiát,  
A ki nekem varrna  
Pipi szőrből csizmát.

Pipi szőrből csizmát,  
Liba bőrből talpát,  
Liba bőrből talpát,  
Piros bőrből sarkát.

Bárcsak én találnék  
Olyan szeretőre,  
A ki esztendőre  
Vinne mennyegzőre!

**175.**

Vásárhelyi kertben lakok én,  
Teljes piros rózsát rakok én,  
Kihajlik az ága az útra -  
Jójj be, kis angyalom, egy szóra!

Jaj de sokat áztam, fáradtam,  
Mikor házasodni indultam;  
Nem találtam kedvemre valót,  
Az lett a szeretőm, a ki volt.

**176.**

Sárga répa, zöld ugorka, zöld a petrezselyem,



Még azt mondják a legények, nem szeretnek engem;  
Hej pedig dehogy nem,  
Majd meghalnak értem!

-161-

**177.**

Porzik a tarjáni utcza,  
Ha én végig megyek rajta,  
Nyílik a rózsám ajtaja,  
Ha én kopogtatok rajta.

Vásárhelyi híres lányok  
Alig várják a szombatot,  
Szombat után vasárnapot,  
Lesik a Hajda ablakot<sup>7)</sup>.

**178.**

Tojik, tojik kis fürjecske  
Fél-fél rendemre,  
Rendem csipke, rendem bokor,  
Ró, ró, rekettye.  
Ipityom gyere be,  
Galambom, ölembe!

Ha megunom ezt a várost,  
Máshová megyek,  
Szép szőke szeretőm helyett  
Barnát keresek.  
Ipityom gyere be,  
Galambom, ölembe!

-162-

**179.**

Verbuválnak a huszárok az utcán,  
Már én többet nem járok senki után.  
Van már nekem, kit igazán szeressek,  
Ha megvetett a te álnok szerelmed.

Boros kancsót forgatok a kezembe',  
Barna kis lányt ringatok az ölembe,  
Iszom a bort, azt a kis lányt csókolom,  
Félre csapom darutollas kalapom.

Nem bánom én, hogy elhagytál engemet,  
Ha más jobban érdemli szerelmedet.  
Majd ha egyszer karján látlak egy szűznek,  
Annál jobban örülök szerencsédnek.

**180.**

Korán reggel jókor fel kell öltözni,  
A templomba esküvőre kell menni.  
Jaj istenem! hogy kell vele esküdni,  
Ha nem tudom tiszta szívből szeretni!

**181.**

Akkor jőj el, mikor mondom,  
Csak a csizmád ne kopogjon,  
Fekete szemed ragyogjon,  
Piros orczád mosolyogjon.

Abban sincsen semmi hasznom  
Hogy a csizmámat koptatom.  
Van szeretőm kettő három,  
Vigan töltöm telem, nyárom!

## 1.

## RÁKÓCZI KORÁBÓL.

Jaj régi szép magyar nép!  
 Az ellenség téged miként szaggat és tép.  
 Mire jutott állapotod! Romlandó cserép.  
 Mint egy ékes eleven kép,  
 Voltál olyan szép,  
 Magyar nép!  
 De a sasnak körme között fonyadsz mint a lép.  
 Szegény magyar nép!  
 Jóra mikor lép?  
 Megromlott már mint cserép.  
 Jaj hát szegény magyar nemzet  
 Jóra mikor lép?

Jaj Rákóczi, Bercsényi,  
 Régi magyarok vezéri, Bezerédi.  
 Hova lettek országunknak fényes csillagi,  
 Nemzetünknek hírszerzői,  
 Vitéz hadnagyi,  
 Bocskai?  
 Az ellenség mindenfelé őket emészti,  
 Űzi, kergeti,  
 Búval epezti,  
 Közinkbe sem ereszti;  
 Jaj hát szegény nemzetünket  
 Mikép enyészti.

-164-

Jaj országunk, jószágunk,  
 De főképen mi magunk, mikép sanyargunk!  
 Az idegen nemzetségnek rabjai vagyunk.  
 Kinek hajdan parancsoltunk,  
 Most már szolgálunk,  
 Adózunk.  
 Régi szép szabadságunkból kiforgattatunk.  
 Jaj meg kell halnunk,  
 Meg nem maradunk.  
 Nagy ellenség közt vagyunk,  
 Bizony méltán ezek között  
 Kesergünk, sírunk.

Tenger rajtunk a fegyver,  
 Mert a német rajtunk hever és igen ver.  
 Mutogatja magát, mint egy híres gavallér,  
 Nemzetünket kinzó pallér,  
 Nem szán mint hóhér,  
 A kit ér,  
 Addig veri, miglen neki mindent nem ígér.  
 Látod, mily kevély,  
 Bőriben sem fér,  
 Mégis mindig többet kér,  
 Alig vagyon országunkban  
 Miatta kenyér.

Jaj országunk' s magunknak,  
 Jaj a mi maradékunknak, azoknak,  
 Kik e földön nagy inségben így nyomorognak.  
 Özvegyek panaszkodnak,  
 Árvák zokognak,  
 Sohajtnek.  
 Jaj magoknak ily nagy kinban halált okoznak.  
 Így siránkoznak,  
 És fohászkoznak;  
 Bánati nem apadnak,  
 Mert hazánkból az inségek  
 El nem távoznak.

-165-

Nézz ránk, uram, a mennyből,  
 Ments meg, kérünk, minket csuf ellenségtől,  
 Ki a híres magyaroknak véréből épül.  
 Ne hagyj ily dühös inségtől,

Rut ellenségtől,  
Némettől,  
Gyaláztatni, mocskoltatni az irigyektől;  
Ily büszke néptől,  
Kinzó eszköztől,  
Megfosztatni nevétől,  
Mindenkoron győzedelmes  
Dicsőségétől!

## 2.

Jaj nagy boldogtalan szegény magyar nemzet!  
Látom, most is téged csak a német vezet;  
Hol lehet, szemedben mutat hozzád kedvet,  
Nem látod, másfelől mint bolondját nevet.

Nem így volt a minap diétán végezve,  
Együtt a státusok között elrendelve,  
Hogy a katonaság országból kimenne:  
Hanem a határon összesereglene.

De bezzeg felbontá hazád igazságát,  
Szent királya által szerzett szabadságát,  
Kivitted hazádból sok katona számát,  
Elhagyád csak pusztán a magad országát.

Mit használ a corpus juris vastagsága,  
Uj articulusoknak szaporodása?  
Ha nincsen hazánknak semmi igazsága:  
Jobb volna, ha lenne puskának fojtása.

Fogadtál katonát német oltalmára,  
Elkölt sok ökrödnek, tehenednek ára;  
Te magad maradtál nagy nyomoruságra,  
Gyermekiddel itthon holtig koldulásra.

Elhagytad országod', szép feleségedet,  
Fegyverre költötted, mig volt, mindenedet,  
Zálogba vetted nemesi részedet,  
Koczkára hajtottad<sup>B)</sup> németért véredet.

Régen nemességed király vezérlette,  
Kinek most egy tokos sétál már mellette;  
Annyira a német már a magyart vette:  
Mint lengyel a medvét úgy vezeti szerte.

Nem magad hasznáért paripádat rontod,  
Sem szép szabadságért hullatod el csontod,  
Nem magyar népedért véredet most ontod:  
Idegen nemzetért törvényedet bontod!

Te tészel próbákat, most ő dicsekedik,  
Te hozol prédákat, kikkel ő töltözik,  
Te rontod véredet, a német kérkedik,  
Hiredet, nevedet néked eltemetik.

Ha nyersz: a németé lesz, mint volt, országod,  
Ha vesztesz: más nemzet foglalja sok várad,  
Téged mindenképen követ végre károd,  
Ha most jól nem végepsz, későn akkor bánod.

Ugy is a németnek, higyed, rabja lészel,  
Bár országot neki véreddel most vészsel,  
Kiből, mint az előtt, megint urat tészel,  
Utóljára magad mellette elveszel.

De még utólján is nem következik jó,  
Minthogy az országunk' leszen felzavaró,  
Nemzetünket végre gyalázatba hozó,  
Nem más vége léssen rövid nap sok jaj szó.

Ezt egyedül köszönd az atyafiságnak,  
A némettel bagzott ezer sógorságnak,  
Ez oka keserves boldogtalanságnak,  
Ez is lesz hóhérja sok szép magyarságnak!

### 3.

Nem úgy van már, mint volt rég,  
Beborult a magyar ég,  
Nem fordulhat már végre  
Nap a bus magyar égre.

Vérünket tettük úrnak,  
Hazánkból is kitúrnak,  
Ha a jármot nem huzzuk,  
Mint fujják, úgy nem járjuk.

Elmultak a jó idők,  
Áldott arany esztendők,  
Oda van szabadságunk,  
Örökre boldogságunk.

Most a német parancsol,  
Hajtja, a ki nem marsol  
Tyrannus patensára,  
Menykövező szavára.

Nincsenek igaz nagyok,  
Kapitányok, hadnagyok;  
Meholt Zrinyi, Hunyadi,  
Oda Bethlen, Rákóczi.

Almási és Lónyai,  
Hazánk több ily fattyai,  
Keresztekért akarnak  
Sírt ásni a magyarnak.

De van holmi vásáros-  
Náményi báró már most,  
Őrzői koronának,  
Árulója hazánknak.

Nézd el a kevély nemest,  
Jót lelsz közte, de kevest,  
Esznek, isznak, báloznak,  
Rendre pankrotiroznak.

De így kell ennek lenni,  
Mert nem lehet mást tenni,  
Sirasd, magyar, sorsodat,  
Ásd meg önnön sírodat.

De így kell a magyarnak,  
Hogy a német gavarnak  
Szolgáljon, érdemlette,  
Hazáját megvetette.

Sirasd magyar egedet,  
Nem találod fel többet,  
Meholt Zrinyi, Hunyadi,  
Oda Bethlen, Rákóczi!

### 4.

Atila, Lehel, Árpád!  
Elhalt dicső unokád,  
Nem hangzik a magyar név,  
Elmult a díszes agg év.

Pusztán maradt Dácia,  
Mert nincsen Hunyadia,  
Rideg nemzet mulat ott,  
Hol hajdan magyar lakott.

A lány tárogató sírt  
Mindenütt, hol magyar birt,  
Földjét lakta a nemzet,  
S igaz hazafit nemzett.

Sarkantyú és párducz bőr  
Volt czímere s medve szőr,  
Kalpag fedezte fejét,  
Vas pánczél erős melyjét.

-170-

De már ezek elmultak,  
Hogy a hősök elhunytak,  
A magyar dolmány helyett  
Frakk lett módi viselet.

Kalpag helyett egy piczi  
Posztóból készült miczi  
Fedi fejét mindennek, -  
A módi oka ennek!

## 5.

Kék asztalom, zöld abroszom,  
Katona az én galambom,  
Ugy megballag Szeged felé,  
Szint' úgy fáj a szívem belé.

Kisütött a nap a síkra,  
Járnak én utánam sírva,  
Ne járj én utánam sírva,  
Katonának vagyok írva.

## 6.

Sírt az anyám egykor értem,  
Mikor katonává lettem,  
Ne sirj, anyám, fiad jól van  
Vitézek közt a táborban.

Sátorkaró árnyékában  
Nyugszom szomorú ágyamban,  
Köpönyeggel takaródzom,  
Magam árnyékában nyugszom.

-171-

## 7.

Most nyílik a szelid rózsza bimbója,  
Ki van tűzve édes hazám zászlója,  
Sok szép ifju felesküszik alája,  
Ezt kívánja most a magyar hazája.

Már magam is katonának beállok,  
Legalább majd megsiratnak a lányok;  
Ne sírjatok honszerető leányok,  
Kedvesteknél drágább legyen hazátok!

## 8.

Új-Aradon ég a világ egy házba',  
Barna kis lány hajladozik magába.  
Barna kis lány, ne hajladozz', gyere ki,  
Régen vár már az őrsereg ide ki!

## 9.

Rövid a sarkantyú nyaka,  
Nem aludtam az éjtszaka,  
Nem jön a szememre álom,  
Mert a csendbontókat várom.

Rám veszem nemzeti ruhám.  
Megnyergelem a paripám,  
Megcsókol a feleségem, -  
Haza jövök még én szívem.

Menjünk hát kapitány uram,  
Itthon marad apám uram,  
A buzát is feltakarja,  
Ha azt az isten akarja.

-172-

Isten veled lelkelem fele,  
Nem gondolok már én veled,  
Mert az isten hazra hoz még,  
Ne sírjunk hát többet, elég.

Az istennek békesége,  
A lelketek csendessége  
Véletek itthon maradjon,  
A jó isten el ne hagyjon!

## 10.

Fel van a sárga nyergelve,  
Én ülök a tetejébe,  
Holnap megyek olyan útra,  
Kiról hamar ne várj vissza.

Feleségem, két gyermekem  
Kire hagyom én istenem!  
Az van a csákómra írva,  
Feleségem ne várj vissza.

Ne sírj kedves feleségem,  
Ne szomorítsd a cselédem,  
Istenben van reménységem.  
Visszahoz a sárga engem.

## 11.

Három színű lobogót tart a magyar,  
Melynek hive holtig maradni akar,  
Örömmel nézz erre, ő ezt nem bánja,  
De hogy elmaradt rózsája tőle, nagyon sajnálja.

-173-

Jőj el, kedves babám, lefelé velem,  
Tisza partján a táborban lesz helyem,  
Visszatérünk, ha az idő eltelik,  
Ugy élünk a mint ezután szabad magyarhoz illik.

Igy érezni szép a magyar polgárnak,  
Ki önként lett védője a hazának,  
Élni, halni szabadságért ki akar,  
S a robotra által menni soha többé nem akar.

## 12.

Még Aradnál szépen szólott a banda,  
Világosnál gyászba borult a haza,  
Világosnál raktuk le fegyverünket,  
Mert vezérünk ott adott el bennünket.

## 13.

Szolnok alatt elkészült már a vasut, a vasut,  
Elmasérozott már azon a Kossuth, a Kossuth,  
Elvitte az magával a koronát,  
A németnek mindenféle pompáját.

Levették már a nemzeti lobogót, lobogót,  
Mert vezérünk, Görgei, áruló volt, -ruló volt,  
Eladta a hadsereget, Aradvárt,  
Az áruló szedte fel, haj, az árát.

-174-

## 14.

A toronyban sárga-fekete rongy lóg,  
Alatta egy bámész nép ott ácsorog.  
Kérd az egyik: Bátya, hát itt mi ujság? –  
Elhagyott Kossuth, oda Magyarország!

Honnan jössz te oly leverten jó pajtás?  
Mért sir egyik szemed jobban mint a más?  
Orczáidon mért látni oly bánatot,  
Mintha elmúlt volna már a világod?!

Sírok, pajtás, sírni fogok örökre,  
Míg élni hagy a jó isten kegyelme;  
Világostól hozom a nagy bánatot,  
Mert hazámnak ottan mély sír ásatott.

A magyarnak nincsen többé hazája,  
Elbujdoshat immár a nagy világba.  
A temetés roppant volt és nagyszerű,  
Százezernél több volt ott a kesergő.

Kilenczedik zászlóalj! hol zászlótok?  
Láttam, midőn izekre szaggattátok,  
Sirva dobtátok el hős fegyverteket –  
Hogy az isten áldjon meg benneteket!

Sirva borult huszár lova nyakára,  
Megölelte, csókolta utoljára,  
Földhöz vágta lángöblü karabinját,  
Boszujában ketté törte a kardját.

A nap épen akkoron alkonyodott,  
És az egész magyar nép mind vérben volt,  
Mintha sírt volna még az ég maga is,  
Hogy nem lesz már a földön egy magyar is.

És te mégis jóságos isten nézted,  
E szép hazát eltemetni engedted,  
Egy mély sírba, honnan nincs feltámadás –  
Te is, pajtás, magadnak egy olyant áss!

Világosnál leraktuk fegyverünket,  
Mert Görgei ott adott el bennünket,  
Fegyverünket letettük a muszkának,  
Engedtünk az áruló parancsának.

## 15.

Becskereknél széles árok,  
Ott vannak a szervianok,  
Viselik a veres sapkát,  
Mellette a kardot, puskát –  
Magyar huszár!

Hallod-e te vad rácz fattyú!  
Van-e a juhod közt tokjuh?  
A kiben van hat font fagygyú,  
Hat ponyvára való gyapjú? –  
Juhász fattyú!

Hallod-e te magyar fattyú!  
Van-e patrontásban bankó? –  
Vagyon, vagyon hatszáz golyó,  
Hatszáz szervianba való,  
Vad rácz fattyú!

## 16.

Megálljatok fiúk, fáradt vitézek,  
Hazámra még egyszer vissza hadd nézek!  
Pihenjünk meg utoljára hantjain,  
Ha vérrel nem segíthetünk bajain.

Isten hozzád kedves hazám határa,  
Szálljon áldás földed minden porára!

Isten hozzátok magyarok, véreink!  
Fáj a szivünk, de nem hullnak könnyeink.

Huszár voltam, isten szárnyas angyala,  
Kedves hazám ellenének ostora;  
Rabigában nyögsz te addig drága hon,  
Míg huszár nem nyargalódzik síkodon.

Ötven csatában küzdöttem szép hazám  
Érted, halál még sem akadott reám:  
Nincs már apám, anyám, kedves szeretőm, -  
Isten tudja, hol lesz majd a temetőm.

Bajtársaim mind elhulltak a csatán,  
Csak egyedül maradtam én ily árván,  
Fáj szivem, fáj, busulok és bánkódom,  
Soh' sem látlak, kedves hazám, jól tudom.

Szegény pára fakó lovam te vagy már,  
Ki egyedül török földön velem jár,  
Jaj de te is vissza-vissza nyerítesz,  
Bus szemet vetsz reám, csakhogy nem kérdesz.

Kedves hazám látlak-e még valaha?!  
Önnön fiad volt tehozzád mostoha,  
Ki eladta ős apáink szent honát -  
Verd meg isten az ily álnok gaz fiát!

Elmegyek én, de utolsó szent hantod  
Megcsókolom, a mért annyi vért ontott  
A magyar nép, kinek nincsen hazája -  
Még az ég sem igazságos hozzája!

Édes hazám majd egyszer még valaha  
Felderül a szabadságnak hajnala,  
Akkor én is visszatérek, vissza én,  
Ott halni meg édes hazám szent földén.

## 17.

Felmentem a temesvári sánczra,  
Visszanéztem szép magyar hazámra;  
Szülőföldem, édes Magyarország,  
De messze vagy, de messze vagy hozzám!

Hallok itten idegen hangokat,  
Fájdalmában szivem majd meghasad,  
A magyar szó öröme serkentget,  
A ki szólja: az isten áldja meg!

Lengedezve fuj a Mátra szele,  
Kedves babám fohásza jön vele,  
A fohász közt egy gondod legyen rám,  
Ne feledkezz' rólam kedves rózsám.

Nem felejtlek, - jaj de rosszul érzek!  
Bánatomban tovább nem is élek;  
Elhervadok, mint virág a napon  
Értetek szép hazám és galambom!

## 18.

Édes anyám nem lett volna,  
Katona sem lettem volna,  
De még akkor beiratott,  
Mikor bölcsőben ringatott.

A szegedi kaszárnyába  
Sok réguta be van zárva.  
Sírhat az az édes anya,  
Kinek katona a fia.

Sírhat az az édes anya,  
Kinek két fia katona;



Összeborúl mind a kettő,  
Sírnak mint a zápor eső.

Édes anyám, édes anyám,  
Édes felnevelő dajkám!  
Jobb lett volna kis koromba'  
Koporsóba zártál volna!

-179-

### 19.

Uj városon van egy rongyos csárda,  
Ottan iszik egy legény bujába'.  
Igyál pajtás, igyál utóljára,  
Holnap visznek nagy Itáliába,  
Holnap visznek nagy Itáliába,  
A németnek kedves hazájába.

### 20.

Magas a szegedi torony,  
Elejtettem az ostromom,  
Majd feladja a galambom,  
Két orczáját megcsókolom.

Piros orczád be meghervadt,  
Mióta nem csókoltalak.  
Hát még nyolcz esztendő alatt! –  
Talán a szivem meghasad.

Ugyan ki gondolta azt ki,  
Hogy nyolcz esztendőt töltsön ki?  
Elég volna abból egy is,  
Gondolkozhat' még addig is.

Sírhat az az édes anya,  
Kinek katona a fia,  
Sétál magas kaszárnyába',  
Fáj a szive babájára.

-180-

### 21.

Búsan, búsan harangoznak hajnalra,  
Kis pacsirta gyász nótáját dalolja,  
Dalold, madár, aztat a bús verseket:  
Katonának írják a legényeket.

Ki is hozták már az intó czédulát,  
Azt a lányok könnyes szemmel olvassák,  
Könnyes szemmel azt olvassa belőle:  
Katona már a kedves szeretője.

Elmégy, rózsám, itt hagysz nagy árvaságra,  
Jön a gőzös, elvisz Itáliába,  
Jön a gőzös, elvisz Itáliába,  
Nem takarsz már többet bodor subádba.

Eljöttek már az urak vizitálni,  
Apák, anyák nem tudnak mit csinálni,  
Könnyes szemmel zokogva panaszojlik,  
Most kísérik vizitálni a fiját.

Kedves testvér én is ki vagyok írva,  
Ki van, látom, a nevem is ragasztva,  
Én huztam ki az utolsó numerát  
Nem is találtak bennem semmi hibát.

Két katona ki is kísért megnyírni,  
Édes anyám utánam jött kikérni,  
Kéri értem a hadnagyot, kapitányt:  
Hogy ne nyirassa meg azt az egy fiát.

Elmehetsz már szegény asszony dolgozdra,  
Meg van nyírva már a fiad, katona,

-181-

Most öltözik átillába, csákóba,  
Folyhat már le bús könnyeid orczádra.

Jön a gőzös, nem áll itten hiába,  
Minden órába egy arany az ára,  
Bár a kerék kitört volna alóla,  
Nem vitt volna messze Itáliába.

Nem törik el, vas a gőzös kereke,  
Mert a vasút erősen van készítve,  
Szalad rajta, mint a szélvész a habon –  
Vissza jövök, édes anyám, a nyáron!

## 22.

Édes anyám egyetlenegy fia,  
Az is ki van katonának írva,  
Nincsen abban szánakozó lélek,  
A ki engem katonának bevett.

Kedves rózsám elvettelek volna,  
Katonának be nem vettek volna,  
De már így a jó istenre bizlak,  
Mert elvisznek engem katonának.

Várjál magyar! majd most kerülsz lánczba,  
Nem tánczolsz már többé a kocsmába!  
Majd elvisznek nagy Itáliába,  
A németnek kedves hazájába.

Ha felülök kis pej paripámra,  
Beugratok Nagy Németországra,  
Visszanézek Kis Magyarországra –  
Könnyem csordúl két piros orczámra.

Hogy kell itt megszoknom jaj istenem!  
Hogy kell azt a német lányt szeretnem!  
Ha ölelem: karjaim elhalnak,  
Ha csókolom: könnyeim hullanak.

Ezzel felülnek a gőzkocsira,  
Elől-hátúl fegyveres katona,  
És csak egyet fütytyent a masina:  
Isten hozzád sok jó édes anya!

Sír az anyám, sirat engem nagyon,  
Édes anyám már most ne sirasson,  
Ha az isten életemet megnyujtja:  
Visszajövök nyolcz esztendő mulva.

## 23.

Már látom, hogy katonának kell lennem,  
A német mondúrába kell öltöznöm,  
Muszájképen kell a császárt szolgálnom,  
Ugyan, babám, hogy kell tőled megválnom!

Háromféle szőre van a lovamnak,  
Jaj de félek, elvisznek katonának;  
Nem félek én a szerető-tartástól,  
Jaj de félek az egreczírozástól.

## 24.

Szegény legény feltekint az égre,  
Szeretójét bizza az istenre,  
Arra bizza, az viseli gondját,  
Nem öleli már karcsú derekát,

Jaj de szépen kékellik az erdő,  
De még szebben zöldellik a mező,  
Kis kertemben csillámlik a harmat –  
Kedves babám, örökre elhagylak!

Gyenge lábom, gyenge másérozni,  
Gyenge karom a fegyvert forgatni,  
Ád az isten nekem annyi erőt,  
Kiszolgálom azt a nyolcz esztendő.

## 25.

A gőzösnek hat kereke  
Bárcsak ízré-porrá törne,  
Bárcsak ízré-porrá törne,  
Hogy minket el ne vihetne.

Anyám, anyám, édes anyám,  
Édes felnevelő dajkám!  
Őrültél a szülésemnek,  
Felneveltél a németnek.

El kell, el kell, el kell menni,  
Vásárhelyt itt kell már hagyni!  
Hagyok olyan szép lányt benne:  
Holtig fáj a szívem érte!

-184-

## 26.

Édes anyám, ha eljön kend,  
Szeged felé induljon kend,  
Ott vannak az új rekruták,  
Kiknek göndör haját nyírják.

Jaj de boldog édes anya,  
Kinek nincsen egy csep fia!  
Boldogtalan édes anya,  
Kinek husz éves a fia!

Bárcsak a gőzös kereke  
Ízré-porrá összetörne,  
Ízré-porrá összetörne,  
Hogy engem el ne vihetne.

Eredj haza feleségem,  
Ne sirass már tovább engem,  
Az van a csákómra írva:  
Nem szabadulok meg soha!

## 27.

Sárga virág fekete közepe,  
Jaj de gyászos a rózsám élete!  
Hogy ne volna gyászos az élete:  
Mindörökké katona a neve!

-185-

## 28.

Most kapott a biró egy kis ujságot;  
Hogy szedje össze a fiatalságot.  
Sok szegény leánynak szeme könnyezik,  
Mikor a babáját felöltöztetik.

A szegedi városháza be sárga,  
Oda ment az én rózsám be sétálva,  
Irok neki vigasztaló levelet:  
Szabadíts ki, kedves rózsám, ha lehet.

Kocsmárosné kápolnája a pincze,  
Imádságos könyvecskéje az itcze;  
Rójjá, rójjá, kocsmárosné, száz itcze,  
Van babámnak préda pénze, hadd költse!

Kocsmárosné, lelkem, nincs semmi bajom,  
Csakhogy a rózsámat már itt kell hagynom.  
Mire az a nyolcz esztendő elkerül:

**29.**

Magentánál történt egy napon csata,  
Hol sok ezer magyar vére kiomla,  
A francziák közül is sok meghala,  
Mert a magyar vitézséget mutata.

Már énnekem nem kell többé szerető,  
Szeretőm lesz nekem már a temető,  
Virágzik a vicenzai temető,  
Temessenek engem belé legelsőbb.

-186-

**30.**

Kocsmárosné! jó bort az asztalára,  
Magyar gyerek jött be a szobájába,  
Jó veres bort hozzon az asztalára,  
Hadd igyon a magyar gyerek bújába'!

Már én többet Hesz bakája nem leszek,  
Csákóm mellé zöld felzájkot nem teszek,  
Mert elmegyek a szép Magyarházába,  
Ott maradok a szép Magyarországba'.

Nincs jobb egyetlen jó édes anyánál,  
Nincs szebb élet a szép Magyarháznál.  
Hej sok magyar most vérét kiontotta,  
Kit eltalált a francia golyója.

Isten hozzád már Mántova örökre,  
Most indúlok kedves honom keblibe,  
Majd meglátom kedves honom határát,  
Megcsókolom kedves rózsám orcáját.

Gyenge lábbal lépdegélek honomban,  
Hazámbeli szép kis leány karomban;  
Most értem el hazámnak dicső napját,  
Mert kedvesem égő szeme ragyog rám.

**31.**

Isten hozzád Venéczia városa!  
Már én többet nem leszek a lakosa!  
Elbúcsúznak híres, erős váradtól,  
A tengernek rettenetes habjától.

Rettenetes a tengernek a habja,  
Hej, sok magyar fiú utazik rajta;  
Tenger habja hányja, veti a gályát,  
Sok magyar lány siratja a babáját.

Hegyes, völgyes országokat bejártam,  
Párját az én hazámnak nem találtam!  
Isten hozzád Olaszország határa;  
Már én többé nem leszek a lakosa.

Szépen hangzik a gőzkocsi zörgése,  
Mikor megyen a nagy Németországon,  
Magyar legény tartja rajta a kormányt,  
Magyarhonnak igazítja az útját.

Kedves rózsám, már én haza érkeztem,  
Külföldeken sok bujdosást végeztem,  
Bujdosója voltam a nagy világnak,  
De most leszek honfia a hazámnak.

-187-

**32.**

Sírhat az az édes anya,

Kinek katona a fia,  
Mert nem tudja, mely órában  
Eshetik el a csatában.

Ki a csatában elesik,  
Sík mezőben temettetik,  
Sík mező a temetője,  
Szár az ágból a keresztje,

Az én fiam is elesett,  
Sík mezőben temettetett,  
Zöld fű nőtte fel a sírját,  
Kit sirattam sok éjtszakán.

-188-

### 33.

A baraczkfa pirosat virágozik,  
Kis pej lovam alattam cziczázik,  
Cziczázz, lovam, cziczázz utóljára,  
Holnap megyek veled a csatára.

A birónak három legény fia,  
Három közül egy se lett katona;  
Szívesebben szolgálnám a császárt,  
Ha egyformán szedné a katonát.

Réten terem a szép egyenes nád,  
Barna asszony neveli a lányát, -  
Neveld, anyám, neveld a számomra,  
Majd elveszem nyolcz esztendő mulva!

### 34.

Sohasem vétettem  
Szeged városának,  
Mégis beíratott  
Lovas katonának.

Lovasnak íratott,  
Bakancsot szabotott; -  
Verje meg az isten  
Az ily szabadságot!

Kértem a kapitányt,  
Adjon pej paripát,  
Ugy viselem gondját:  
Soh' se' látja kárát.<sup>9)</sup>

Közibe vezetett  
Száz remonda lónak,  
Megálltam faránál  
Egy kurta csikónak.

Ez a jó, e' lesz jó,  
Ez a kurta csikó,  
Ez a kurta csikó,  
Huszár alá való!...

-189-

### 35.

Felszántom a, felszántom a kis kertemet ugarnak,  
Vetek bele, vetek bele bazsarózsát nyilónak.  
A két szélén bazsarózsa nyildogál,  
Közepében barna babám sirdogál.

Háromféle, háromféle szőre van a lovamnak,  
El kell menni, el kell menni katonának magamnak.  
Nem félek én a szeretőtartástól,  
Jaj, de félek az egreczirozástól.

El kell menni, el kell menni katonának messzire,  
Itt kell hagyni, itt kell hagyni a rózsámat, nincs kire;  
Te rád hagyom legkedvesebb pajtásom,

**36.**

Szép a baka, ha kiáll a glédába,  
Három megy egy sorjába',  
A káplárja utána,  
Marsot ver a dobosa  
A városba'.

Szép a huszár, ha felül a lovára,  
Kardot köt oldalára,  
Megcsókolja babája,  
Ugy megyen a csatába,  
A csatába.

**37.**

Garibaldi csárdás kis kalapja,  
Nemzeti szín pántlika van rajta,  
Nemzeti szín pántlika van rajta,  
Kossuth Lajos neve ragyog rajta.

Letörött a bécsi torony gombja,  
Ihatnék a Garibaldi lova,  
Magyar kis lány meríts neki vizet,  
Garibaldi a csatára siet.

Ezer nyolczszáz hatvankettedikbe'  
Felment Garibaldi egy nagy hegyre,  
Onnan nézte szép Magyarországot,  
Hogy harcolnak a magyar huszárok.

**38.**

Én magyar fika vagyok,  
A nevem Lajos,  
Érted, bagó, meghalok,  
Elhagyni bajos.  
Jaj be drága eledel,  
Mit az ember szája nyel!  
Jó, jó, jó bagó!  
Drága jó bagó!

Katonának nincs kedve,  
Ha pipája nincs,  
Nem tud prezentérozni,  
Ha dohányja nincs.  
Az az első jelszava:  
Van-e kendnek bagója?  
Jó, jó, jó bagó!  
Drága jó bagó!

Bezzeg a más világon  
Komisz világ lesz,  
A szentek pipájában  
Kevés bagó lesz.  
Szent Péter rajtunk segíts,  
Bagó fábrikát építs!  
Jó, jó, jó bagó!  
Angyali bagó!

---

**PUSZTAI és PÁSZTORDALOK.**

**1.**

Amoda van hat pej csikó magába',

Mind a hatnak békóba' van a lába,  
Eredj, rózsám, fordítsd vissza a csikót,  
Hadd vegyem le a lábáról a békót.

Ha leveszem a lábáról a békót,  
Hát azután hova tegyem a csikót? -  
Majd elviszem, a merre a nap lejár,  
Arra, tudom, a gazdája soh' se' jár.

Édes anyám szült engem a világra,  
Szülésiért a jó isten megáldja,  
Szülésiért a jó isten megáldja,  
Ha tartok is szép szeretőt, nem bánja.

## 2.

Teli a zsebem bankóval,  
Az istálóm lopott lóval.  
Három szürke, hat fekete,  
Most is keres, most is keres a vármegye.

-193-

Lyukas a tömlöcz oldala,  
Hideg szellő dúdol rajta,  
Nem bánom én, ha dúdol is,  
Megélek én, megélek én, ha lopok is.

## 3.

Bárcsak hamar május lenne,  
Sej, haj, bárcsak hamar május lenne,  
Hogy a réten sok ló lenne,  
Sej, haj, a nyáron!

Kötőfékem harminczhárom,  
Sej, haj, kötőfékem harminczhárom,  
Tele lopom még a nyáron,  
Sej, haj, ha lehet.

Békókulcsom csak egy féle,  
Sej, haj, békókulcsom csak egy féle,  
Mégis békót nyitok vele,  
Sej, haj, ha lehet...

Viszik a lovam Gyulára,  
Sej, haj, viszik a lovam Gyulára,  
Magamat vasba' utána,  
Sej, haj, utána!

## 4.

Megérik a szőlő nem sokára,  
Árván marad a tőke magára,  
Te is árván maradsz kis angyalom,  
Mert már nekem fogságba kell jutnom.

-194-

Mit ér nekem az egész életem,  
Ha bujdosás az egész életem?!  
Bujdosok én a kerek ég alján,  
Míg meg nem nyugszok a rózsám karján.

Már ezután hozzátok nem járok,  
Mert megfogtak engem a zsandárok,  
Letettek a tömlöcz fenekére,  
Ugyan, rózsám, jutok-e eszedbe?!

Kis angyalom csak arra kértelek,  
Fogadásodat, hogy meg ne vessed.  
Rabságomat nem annyira bánom,  
Csak a kedves galambom sajnálom.

## 5.

**SZABADOS JÁNOS.**

A három nyárfánál jártam,  
Ott egy vén boszorkányt láttam,  
A boszorkány azt mondotta:  
Szabadost az ördög hozta.

Azt mondta: vas pléh van mellén,  
Ördögös sipka a fején,  
Aczél-tükör a zsebébe',  
Azon lát el hét mértföldre.

Bagoly-szem van hóna alatt,  
Sötét éjszakán is láthat.  
Szem-fényen is el tud menni,  
Nem lehet őt észre venni.

Nagy pénteken holló szivet  
Meg szokott enni egy felet;  
Gyík vért kever a borába,  
Azért nem fél ő magába.

Kígyó zsir bajusz kenője,  
Kakas zsirral kardja kenve,  
Ki őt álmából felkölti,  
Ha valaki lovát veszti.

Ha a csizmáját megkeni:  
Veszett kutya zsír kell neki,  
Kába borju patrontása,  
Hét országban nincsen mássa.

Ha rálőnek is, nem használ,  
Két vágott vasra nem talál,  
A lövés szer előtte olvad,  
A vágott vas szórré duhad.

Igy szólott a vén boszorkány  
És tüzet szórt, mint a sárkány.  
A nyárfáktól elszaladtam,  
Mult időkről gondolkoztam.

Addig volt Vásárhely boldog,  
Míg Szabados be nem botlott;  
A ménesbe senki nem járt,  
Nem kérdezték: ki tett most kárt?

A vásárok Orosziban  
Nincs a kalendáriomban,  
De azért mi vásárt csaptunk,  
Egy lóért kettőt is kaptunk.

Ha kezemben volt kantárom,  
Úr voltam én a határon,  
Úr voltam én Nagy-Szalontán,  
Túl a Maroson s a Tiszán.

Összejártam passus nélkül  
Fél világot, csep félsz nélkül.  
Ha Szabadost megölhetném,  
Ujra világom élhetném.

De már most nagy búba estem,  
Nincsen szabad keresetem.  
Nem igen kapok a kapán,  
Hogy élek már én igazán?

Könnyen kerestem kenyerem,  
Nem törte kapa tenyerem.  
Búbánattól én nem féltem,  
Csak úgy könnyen éldegéltem.

Nem voltam én addig adós,  
Míg ide nem jött Szabados.  
Nem retteg ő hát senkitől,  
Csak az egy igaz istentől.

Megfogta az atyja átka,  
De szerencse ott találta,



Azért nappal és est tájba'  
Mindig jár kel más bajába'.

A fokosa kurta nyele  
Kigyó méreggel van tele,  
A fokossal olyat vágthat,  
Kit csak az isten gyógyíthat.

Ő hetedik gyermek vala,  
Miatta anyja meghala,  
Ezért atyja megátkozta,  
De az ördög kapott rajta.

Az anyja is átkot monda,  
Hogy soha ne légyen nyugta,  
Éjjel, nappal és napeste  
Mindig más baját keresse.

Az ördög, hogy ezt hallotta,  
Mindjárt, tüstént kapott rajta.  
Látjuk, néki segítsége,  
Búba', bajba' reménysége.

Mondá, őt nem Nagy-Szalonta  
Hanem inkább ördög hozta,  
Hogy vadászson embereket,  
Mint a macska egereket.

## 6.

Gyenge vagyok, növendék, növendék,  
Fáj a hátam, megverték, megverték,  
A vármegye kutyája verte meg,  
Hogy a fene kezét lábát egye meg.

Vásárhelyi laponon, laponon  
Három legény van vason, van vason,  
Megzördíti jobb lábán a vasat,  
Szeretője szive majd meghasad.

## 7.

Mikor katonává lettem:  
Szilaj csikóra nyergeltem,  
Bevezettem a rajcsúrba,  
Nem vágott jól ki kalupba.

Éjfél után egy az óra,  
Felnyergelek a fakóra,  
Még hajnalra, szép reggelre  
Levágatok az alföldre.

Hat vármegye mindig hajtott,  
De soha meg nem foghatott.  
Tisza vizén átúsztattam,  
Mindjárt új életre kaptam.

## 8.

Voltál-e már Félegyházán, Berénybe?  
Voltál-e már komiszáros kezébe? –  
Nem félek én komiszáros kezétől,  
Letagadom a csillagot az égről.

Ha felülök kis pej lovam hátára,  
Benyargalok vásárhelyi pusztába,  
Megpróbálom kis pej lovam odáig,  
Ha kergetik, tud-e futni sokáig?

Magas a szegedi torony teteje,  
Mégis kihallik a harang belőle,  
Húzd el nekem azt a szomorú hangot:  
Hogy engemet az én rózsám elhagyott.

## 9.

Loptam lovat, lopok is,  
 Ha felakasztanak is;  
 Ugy is mit ér ez az élet,  
 Ha a rózsám nem szeret,  
 Ha a rózsám mást szeret  
 S nem engem!

Nincsen olyan barna szem,  
 Mint a tied kedvesem,  
 Tekinteted villámcsapás,  
 Ne sujts vele senki mást,  
 Ne sujts vele senki mást,  
 Csak engem!

Hallod-e te kis leány!  
 Szeretsz-e még igazán?  
 Ha nem szeretsz, úgy ásd a sírt,  
 Hogy eltemess engemet,  
 Hogy eltemess engemet  
 Örökre!

## 10.

Jaj de magas ez a vendégfogadó,  
 Van-e benne barna kis lány eladó,  
 Ha nincs benne barna kis lány eladó,  
 Én sem leszek soká benne mulató,

Ha felülök kis pej lovam hátára,  
 Elnyargalok a kútsai csárdába.  
 Sört, bort ide, kocsmárosné, hadd iszok,  
 Zsandár hajtott engem ide, mulatok.

Ha felülök kis pej lovam hátára,  
 Elmegyek a Tisza tulsó partjára;  
 Szépit, javát elhajtom az ökörnek,  
 Eladom a pesti kereskedőnek.

Bele nyúlok a kis lajbim<sup>10)</sup> zsebébe,  
 Nem sok bankót rángatok ki belőle.  
 Majd ellopjuk az éjtszaka a bimbót,  
 Kupecz ember azért adja a bankót.

## 11.

Jaj istenem! jaj de sokat bujdostam,  
 Tizenhét esztendeig betyár voltam.  
 Áldja meg az isten azt a házakat,  
 A hol nekem egy óráig helyt adtak.

De sok falut, de sok várost bejártam,  
 De sok üres istálóra találtam.  
 De sok lovat szerszámostól elloptam,  
 De sok hunczut szeretőre találtam!

Kimegyek a zöld halom tetejére,  
 Megásatom a síromat előre,  
 Majd meglátom, ki fog engem sajnálni,  
 Sírhalomra rozsmaringot ültetni!

## 12.

Be van az én szűröm ujja kötve,  
 De nem tudod, pajtás, mi van benne.  
 Az egyikben aczél, kova, tapló,  
 A másikban száz forintos bankó.

Ha megunom magam a pusztába',

Kapom, fogom, megyek a csárdába;  
Parancsolom a kocsmárosnénak:  
Hozzon kend bort jó borivójának!

Még azt mondják rólam az irígyek:  
Ihatik az, mert lopott eleget.  
Ha loptam is, megszenvedtem érte, -  
A vármegye se' hányja szememre!

### 13.

Még azt mondják, hogy én korhely vagyok,  
Éjjel nappal a kocsmában lakok;  
Ne hányja azt senki a szememre,  
Ha iszok is, a magam pénzire!

### 14.

A subámnak nincs melege,  
Megvesz az isten hidege.  
Kocsmárosné, ha van szived,  
Gyujts világot, gerjeszsz tüzet!

Hadd kóstoljam meg borodat,  
Öleljem a derekadat.  
Láng a szemed, arany a szád,  
Hunczut, a ki haragszik rád!

-202-

### 15.

Esik eső a haraszton,  
Nem kapok én a paraszton,  
Hej, jó az isten, jót ad nékem,  
Hej, csikós bojtár vesz el engem!

Esik eső, zúg a malom,  
Bort iszik az én galambom,  
Hej, hadd igyék, hadd mulasson,  
Hej, csakhogy hozzám hú maradjon!

### 16.

Uj-városi juhász vagyok én,  
Ezt a kerek pusztát lakom én,  
Ennek közepében lakásom,  
Ide várom kedves galambom.

Házam előtt egy fa, nem látszik,  
Minden karácsonba' virágzik,  
Terem rajta alma jó szagú,  
Ugyan, babám, mért vagy szomorú?

### 17.

Nem kell nekem köpönyeg,  
Mert az engem nem illet,  
Irhás suba kell nekem,  
Az melegít fel engem,  
Eszemadta!

Nem járok én paripán,  
Mint Beretvás kapitány,  
Szegény legény vagyok én,  
Gyalog masérozok én,  
Eszemadta!

Nem megyek én messzire,  
Csak a város végire,  
Leterítem a subám,  
Oda várom a babám,

-203-

**18.**

Levelem jött a gulyástól,  
Kilelte a hideg;  
Százhusz tinó van a kúton,  
Meginná a vizet.  
Eredj kedves galambom,  
Huzzál neki, hadd igyon,  
Megszolgálom a nyáron.

**19.**

Hull a citrom a fáról,  
Most jöttem a tanyáról!  
Ingem, gatyám csupa szennyes,  
Azért vagyok szerelmes  
Hej ricza, ricza, ricza kukoricza dercze,  
Megcsókollak, galambom, holnapután este.

-204-

**20.**

Három juhom tavalyi,  
Három harmad évi,  
Ha behajtom, megfejem,  
Enni adok néki.  
Helyre Daru, helyre Bimbó,  
Helyre mind a három,  
Az uram is itthon van,  
Nincsen semmi bajom.

**21.**

Kihajtom a ludam a rétre,  
Elvágom a nyakát estére.  
Igy rózsám, ugy rózsám, ugy lesz jó,  
Minden legénynek a másé jó.

A ludam a réten legelész,  
A rózsám mellette heverész.  
Igy rózsám, ugy rózsám, ugy lesz jó,  
Minden legénynek a másé jó.

Rászállott a madár a fára,  
Elhagyott a babám bújába.  
Igy rózsám, ugy rózsám, ugy lesz jó,  
Minden legénynek a másé jó.

-205-

**22.**

Feljött már a csillag  
Az ivó kút felé,  
A juhász is ballag  
A galambja felé.

Fujdogál a szellő,  
Esik a fergeteg,  
Gyere be, galambom,  
Mert megvesz a hideg.

Kisúlt a pogácsa,  
El is van már hülve,  
Gyere be, galambom,  
Ehetsz már belőle!

**23.**

Esik a hó lefele,  
Megy a béres befele,  
Összeüti bokáját,  
Öleli a babáját.

**24.**

Megismered a kanászt  
Ékes járásáról,  
Angyal-fűzött bocskoráról,  
Tarisznyaszijáról.

Megismered a kanászt  
Hegyes bocskoráról,  
Disznó zsirral jól kipedrett  
Pörge bajuszáról.

-206-

**25.**

Hej halászok, halászok!  
Mit fogott a hálótok? -  
Nem fogott az egyebet,  
Piros szárnyu keszeget.

Hát a keszeg mit eszik,  
Ha a bárkába teszik? -  
Nem eszik az egyebet,  
Petrezselyem gyökeret.

Element a hal lefelé,  
Török-Kanizsa felé;  
Nem is jön többet vissza,  
Mert arra van az útja.

Hej halászok, halászok!  
De szennyes a ruhátok;  
Talán nincsen babátok,  
A ki mosna reátok?

Halász legény hallod-e?  
Mért meg nem házasodsz te?  
Mért nem veszel el egy lányt,  
Akár engem, akár mást?!

---

**BOR- és KORTESDALOK.**

-207-

**1.**

Csárdás élet  
A gyöngy élet,  
Nem kell ahhoz tudomány,  
Csak jó bor, meg szép leány.

Csárdás voltam,  
Az is leszek,  
El nem hagyom, mig élek,  
Mig bennem lesz a lélek.

**2.**

Én vagyok az, a ki nem jó,  
Kocsma-ajtó nyitogató,  
Kocsma-ajtó nyitogató,  
Édes anya szomorító.

Iszom, iszom a csárdában,  
Míg hat lovam lesz a hámban;

Kettőt kifogok lógóra,  
Elég lesz borraivalóra.

Iszom, iszom, addig iszom,  
Míg a rózsám be nem iszom;  
Ha a rózsámat beiszom,  
Arra sem lesz semmi gondom.

-208-

### 3.

Kis kalapom fekete,  
Bokréta van mellette,  
Legszebb ága lehajlott,  
A galambom elhagyott.

Kis kalapom csurgóra,  
Mindig innám, ha volna;  
Akár iszok, akár nem,  
Ugy is korhely a nevem.

A sok kurva meg a bál  
De sok pénzembe kóstál,  
Azt is azért cselekszem,  
Hogy a rózsám szeretem.

Zöld az erdő, zöld a fa,  
Sokat sirtam alatta.  
Megvirrad még valaha,  
Hogy nem sírok alatta.

### 4.

Egy szőlő határ levél, zöld levél  
Legyen nekünk szemfedél, szemfedél,  
Egy nagy hordó koporsó, koporsó,  
Kezünkben teli kancsó, nagy kancsó,

Ős apáink szent ivók, szent ivók;  
Soh'sem voltak vizivók, vizivók;  
Éltökben hogy tusoztak, boroztak,  
Szentté azért változtak, változtak.

A pap az ő nániját, nániját<sup>11)</sup>  
Kapja, mondja: hej barát, kelj barát!  
Én is iszom, igy igyál, igy igyál,  
Hogy szentté változhassál, -tozhassál.

-209-

### 5.

Uj-Szegeden szépen muzsikálnak,  
Nagy kedve van az egész világnak,  
Ugrándoznak, járják a bolondját, -  
Én nem tudom, csak nekem úgy mondják.

Jó bort ittam, részeg vagyok tőle,  
Haragszik a feleségem érte,  
Ha haragszik, elfordulok tőle,  
Ott a hátam, diskuráljon véle!

### 6.

Dudujnám, dudujnám,  
De jól megyen a munkám.  
Ez az élet minket illet,  
Nem a régi öregeket.  
Dudujnám, dudujnám,  
De jól megyen a munkám.

Dudujnám, dudujnám,  
De jól megyen a munkám.  
Ez az élet víg ficzkóké,

Nem a szürke barátoké.  
Dudájnám, stb.

-210-

Duduajnám, dudujnám,  
De jól megyen a munkám.  
Mert a barát imádkozik,  
De a huszár jó bort iszik.  
Duduajnám, dudujnám,  
De jól megyen a munkám.

## 7.

Tehát igyunk az elment gólyákért,  
Az itt maradott csörgő-börgő szarkákért.  
Ez ám annak a görbe tókének a leve,  
Bor ám ennek a neve  
Ezt kapafokkal koczogtatták,  
Metsző-késsel sanyargatták,  
Tölgyfába szoritották,  
Mogyorófával körül vették.  
Ez elme mozdító,  
Erszény pusztító,  
Ruha rongyosító,  
Kocsmáros gazdagító,  
Ma vigasztaló,  
Holnap szomorító. -  
Tudod-e a minap mit cselekedtél  
Velem? - a sárba kevertél,  
Falakhoz vertél,  
Más józan embertől megszegyenítettél,  
A kutyákat rám uszítottad!  
Szólsz? nem szól? nem felelsz? -  
Katona régula:  
Marss az áristomba!

-211-

## 8.

Hadd muljon el ez a világ,  
Csak szóló teremjen,  
A mely minden munka nélkül  
Bőven termő legyen;  
A torkunkat édesítse,  
A gégénket nedvesítse.  
Hajdi, hajdi, hajdi, hajdi,  
Nosza, pajtás, te is hajtsd ki!

## 9.

Ányom asszony kertje, berke,  
Vajon mi van bele vetve?  
Szödörje,  
Bödörje,  
Ónumdókum,  
Ónumdeszka,  
Kántor-menta,  
Fodor-menta...  
Jaj de fene nóta!

## 10.

Ennek az embernek  
Jó kocsija van,  
Jó kocsija előtt  
Jó két lova van.  
Homok hegynek hogyha tartja:  
Csipke-bokor megállítja,  
Akkor mondja: gyi!...  
Gyih!... hi!... hi!... <sup>12)</sup>  
Hó!

-212-

## 11.

Elindúla egy kalmár  
A szürke lovával,  
Megrakta a talyigát  
Számos portékával;  
Üti, veri a lovát  
Csomós ostorával,  
Hát egyszer csak nem birja,  
Mondja nagy lármával!  
Gyih!... gyih!... gyih!... hó<sup>13)</sup>

## 12.

Az alispán, az alispán kalapomhoz rózsát tett,  
Most is ott van, most is ott van, hogy ha még el nem vezett;  
Rózsa mellett, rózsa mellett szép a piros tulipán,  
Piros borral, veres borral itatott az alispán.

Húzd ki cigány, húzd ki cigány, azt a nótát vidoran,  
Hadd táncoljak, hadd táncoljak egyet, a ki lelke van!  
Tisztujítás, tisztujítás lesz ma itt a vármegyén,  
Öt-hat kupa, öt-hat kupa veres bort megittam én.

Jó bort ivott, jó bort ivott ősapám is hajdanán,  
Mikor királyt, mikor királyt választottak ős Budán,  
Szegény öreg, szegény öreg! ő már többet nem iszik, -  
Bort ide hát, bort ide hát, hadd iszom én reggelig!

-213-

## 13.

Bődi rénél van a Csó-tó,  
Abban úszik tarka zászló,  
Öt pecsovics halászatja,  
Örül, hogy azt kifoghatja.

Száradni a falhoz teszik,  
Hej, de rongyos, már nem merik  
Főispán elébe vinni,  
A lucskossal tisztelkedni.

Hogy ezt hallja Szabó László,  
Hogy oda a tarka zászló:  
Bánatjában hová legyen?  
Szaladgál, hogy panaszt tegyen.

De nem talál vigasztalást,  
A zászló csak rongyos folyvást.  
Hej zászló! mondtam több izbe':  
Szétáztat még a tó vize!

## 14.

### BABARCZI.

Már siess hazádba vissza vert seregem,  
Nékem ez a Kubinczki párt győzhetetlen.  
Rettenetes e pártnak vaskemény karja,  
Csekély népem összetöri, arczát marja.

Eddig nevem, beszédem volt hódoltató,  
A gyűlésben szónok voltam nagyraható,  
Magam valék tisztségeket osztogató,  
Törvény mester, a megyében útmutató.

Már siess hazádba vissza vert seregem,  
Nékem ez a Kubinczki párt győzhetetlen.  
Rettenetes e pártnak vaskemény karja,  
Csekély népem összetöri, arczát marja.

Hű vezérim, hajcsárain, mind sebesek,  
Megöklözték a Kubinczki erős kezek.  
Bár ide se jöttem vón' Budáról soha,

-214-



A szerencsém nem lett volna ily mostoha.

De jaj mi fordulás történt balsorsomon,  
Ségyen esett pecsovics kis táboromon.  
Mi az, a mit haza tudok vinni nőmnek? –  
Elleneim erős szívűk, mindig győznek.

Mert Földvári, Csongrád megye főispánja,  
Nemes szívű, nagy hazafi, nincs hiányja.  
Hol Földvári a főispán: ott nincs ármány,  
Nem talál helyt nagy lelkénél a koholmány.

Most már látom, nincsen székem a megyében,  
Csak Vidovics, Szabó László tart keblében;  
Nincs személyem, becsületem már Csongrádba',  
Kérlek ipam, végy magadhoz Soroksárba!

---

## TRÉFÁS és GUNYDALOK.

-215-

### 1.

Bimbó ökrünk nagy szarva  
Nem fért az istállóba,  
Melyet vettünk lopással  
Esztendeje Kállóba'; –  
De befért a torkába,  
Bandi bátyám gyomrába:  
Mind füle, farka, lába!

Eladtuk a malacot,  
Megis ittuk az árát;  
Mint a sáskák feltúrtuk  
Kilencz falu határát; –  
Pénzes zacskónk üres már,  
Oda van az arany-vár –  
Czifra pipa, pipaszár!...

### 2.

Ne siess jó legény  
Hamar megházasodni,  
Mert igen nehéz most  
Jó leányra kapni.

Már én is megházasodtam,  
Friss leányra találtam,  
Talán majd örömömbé'  
Fel is akasztom magam.

Feleségem jóságát  
Immár kitapasztaltam,  
A nagy butykos pálinkát  
Az ágyában megkaptam.

Feleségem olyan jó,  
Nem kell neki semmi jó,  
Sem szita, sem rosta,  
Semmiféle jó munka.

Ilyen ám a fehér cseléd,  
Ha van neked: lóért cseréld!  
Dédallom, adédallom!

-216-

### 3.

Mindenek azt megvallják,  
Magokban tapasztalják,  
Addig szabad a legény,  
Míglen szeretni nem mér.

Mert a leány-asszonykák  
Rátartócskák a dámák;  
Felfodrozzák magokat,  
Ugy árulják farukat.

Hajporozott fejeket,  
Czifra öltözeteket...  
Annyi a czifra rajta,  
Azt gondolnák gróf fajta.

Szeretnek bálba járni,  
Hogy ha nincs is mit enni;  
Jobb volna a konyhára,  
Hogy sem mint a hajporra.

A ki tánczolni nem tud,  
Nagy becstelenségre jut,  
Hogy ő vele nem mulat,  
Nem is kalauzolhat.

Legény után kószálni  
A lányok közt már módi;  
A tyúk is addig kószál,  
Míg jó kakasra talál.

#### 4.

Olyanok már minden lányok,  
Haja rózsza, csókra csók,  
Mint a szép szelid bárányok,  
Haja rózsza, csókra csók.  
Megnyiretik gyapjukat,  
Ugy árulják magokat.  
Haja rózsza, tuba rózsza,  
Haja rózsza, csókra csók!

Náni néni már vénecske,  
Haja rózsza, csókra csók,  
Többet tud, mint hat menyecske,  
Haja rózsza, csókra csók.  
Nagy bottól nem fél nagyon,  
Azt mondja: nem üt agyon.  
Haja rózsza, tuba rózsza,  
Haja rózsza, csókra csók!

Katának van nagy katlanja,  
Haja rózsza, csókra csók,  
Többet tud már mint az anyja,  
Haja rózsza, csókra csók.

-----  
-----

Haja rózsza, tuba rózsza,  
Haja rózsza, csókra csók!

Juli juhait vezeti,  
Haja rózsza, csókra csók,  
Szomszéd juhászt integeti,  
Haja rózsza, csókra csók.  
Mosolyogja, hogy csötör-  
Tökön volt a Dömötör.  
Haja rózsza, tuba rózsza,  
Haja rózsza, csókra csók!

#### 5.

Férjhez adnám a lányomat,  
Csillagomat, galambomat.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Eszteendőre maradjon még.<sup>14)</sup>

Által ugrotta az L-et,  
Már háromszor meg is ellett.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,

Esztendőre maradjon még.

A lányok közt legszebb virág,  
Feje tetején holdvilág.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

-219-

Esztendeje hatvankettő,  
Foga sincs több, csak vagy kettő  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

Csak két foga áll istrázsát,  
Alig rágja a hig kását.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

Bele esett a gödörbe,  
Csak az egyik lába görbe.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

Pápa-szem nélkül nem láthat,  
Már mankó nélkül nem járhat.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

Korán felkél, - nyolcz órakor,  
Feje olyan mint egy bokor.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

Kenyeret is jól tud sütni,  
Háromszor szok' kovászt tenni.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Esztendőre maradjon még.

Ötször-hatszor befűt neki,  
Mégis sületlen szedi ki.  
Kicsike még, hadd nőjjön még,  
Száz esztendős, nem vén a még.

-220-

## 6.

Azért adtam a petákat,  
Végy gallantot rajta,  
Gallantozd fel a szoknyádat,  
Bizony kapnak rajtad.

Egyik utcza petrezselyem,  
A második répa, -  
Nem láttam én a tiedet,  
Egye meg a rézsda.

## 7.

Egyszer esik esztendőben  
Karácson,  
Férjhez menne a nagyságos  
Kisasszony.  
Cse bogár, nye bogár, sárga, cse bogár,  
Cse bogár, nye bogár, sárga, cse bogár!

Egyszer esik esztendőben  
A husvét,  
Férjhez menne a kisasszony,  
De nincs pénz.  
Cse bogár, nye bogár, sárga, cse bogár,  
Cse bogár, nye bogár, sárga, cse bogár!

Egyszer esik esztendőben  
A pünkösöd,  
Férjhez menne a kisasszony,  
De nincs üst.

**8.**

Házassodjék meg az úr, trillárom happ!  
Mert már az úr vén kandur, trillárom happ!  
Vegye el a Katiczát,  
Nem Katiczát, Pannikát, trillárom happ!

Uj-városon mi történt, trillárom happ!  
Lány kérte meg a legényt, trillárom happ!  
De a legény azt mondta:  
Ő férjhez nem mén soha, trillárom happ!

Nincsen neki dunnája, trillárom happ!  
Sem három-négy párnája, trillárom happ!  
Mert a tollát a rucza  
Még a réten hordozza, trillárom happ!

**9.**

Hallja-e kend Iczik zsidó!  
Van-e kendnél pirosító?  
Halvány a babám orczája,  
Ráfér három forint ára.

A szentesi utcza végén  
Megégett a deszka bódé,  
Benne égett Iczik zsidó,  
Mindenféle pirosító.

**10.**

Megvan még a vörös zsidó,  
Van is annál pirosító  
Vásárhelyi kevély lányok  
Piros lehet az orczátok.

Meghalt már a vörös zsidó,  
Elfogyott a pirosító.  
Vásárhelyi kényes lányok  
Fakón maradt az orczátok!

**11.**

Rongyos a kend háza vége,  
Piros a kend lánya képe;  
Adja kend nekem a lányát,  
Megcsinálom a kend házát.

Ha nem adja, azt se bánom,  
Nem lesz benne semmi károm;  
Eszteendőre vagy kettőre,  
Gondja legyen egy bölcsőre.

**12.**

Tónainé rongyos háza,  
Mind ki van a horogfája.  
De sok legény jár hozzája,  
Mégse raknak nádat rája.

A legényt is úgy szereti:  
Pogácsát süt útra neki  
De a legény nem kedveli,  
Foga híjja, nem kell neki.

**13.**

Túron lakok, keress meg,  
Két lányom van, kérsd meg,  
Neked adom, szeresd meg, -  
Két tyúkom van, együk meg.

Két lányom van kérőbe,  
Kiment a kender földre,  
Levetették a pendelt,  
Ugy nyútták fel a kertet.

#### 14.

Egy asszonynak három lánya,  
Három lánynak egy szoknyája.  
Óh jaj mámili!  
Jaj de cservenyi,  
Czirkum zelleri,  
Rozmaring, viola.

Egyiknek nincs pántlikája,  
Mert elhagyta a babája.  
Óh jaj mámili!  
Jaj de cservenyi,  
Czirkum zelleri,  
Rozmaring, viola.

A másiknak nincs kötője,  
Nincs is annak szeretője.  
Óh jaj mámili!  
Jaj de cservenyi,  
Czirkum zelleri,  
Rozmaring, viola.

Harmadiknak nincs papucs,  
Nincs is annak kurafia.  
Óh jaj mámili!  
Jaj de cservenyi,  
Czirkum zelleri,  
Rozmaring, viola.

Hárman fonnak egy kötetet,  
Két gatyának egy ülepet.  
Óh jaj mámili!  
Jaj de cservenyi,  
Czirkum zelleri,  
Rozmaring, viola.

#### 15.

Kutya-hitű Kátai!  
Nem kell a lányt -  
Libizárom ripszom  
Zátyérityi zatyitom -  
Bántani.

Mert a lánynak baja lesz,  
Esztenőre -  
Libizárom ripszom  
Zátyérityi zatyitom -  
Fia lesz.

Ha fia lesz, úgy jó lesz,  
Katonának -  
Libizárom ripszom  
Zátyérityi zatyitom -  
Való lesz.

Ha lánya lesz, úgy rossz lesz,  
Egy kurvából -  
Libizárom ripszom  
Zátyérityi zatyitom -  
Kettő lesz.

**16.**

Az én uram szitakéreg,  
Majd szeretem, ha ráérek.  
Három a pulyka,  
Bodor a nyaka.

Az én uram Ködmen Jakab,  
Már én rajtam senki se' kap.  
Három a pulyka,  
Bodor a nyaka.

**17.**

Ugy szeretem az uramat,  
Majd elokádom magamat,  
Ha rávetem a szememet,  
Majd kihányom a béletem.

Én istenem! tégy jól vélem,  
Vedd el az uramat tőlem.  
Ha lefekszem az ágyamra,  
Mindjárt megcsókol a sandra!

-226-

**18.**

Berta Kati kakasa  
Felszállott a kapura,  
Csak azt kukurikulja!  
Fináncz a kurafia!

**19.**

Ördög hozta a vendéget,  
Másnak vettem feleséget.  
Haja dínom, dánom,  
Míg élek is bánom  
Házasságom!

**20.**

Talán megbolondult a csósz?  
Ennek bizony, anyjuk, ne főzz,  
Meg ne kínáld jó boroddal,  
Sem a lovát abrakoddal.

Megkínálok biz én apjuk,  
Mert mink kendet ritkán látjuk,  
Ha kimén kend a tanyára:  
Haza se jön éjtszakára!

**21.**

Ki az urát nem szereti:  
Sárga répát főzzön neki,  
Jól megsózza, paprikázza,  
Hogy a hideg is kirázza.

Elment az én uram Pestre,  
Majd haza jön szombat este,  
Főzők neki jó vacsorát:  
Keménymagos isten-nyilát.

-227-

**22.**

Komám asszony mért kend kényes?  
A kend ura csak egy béres,  
Lám az enyém csizmadia,

**23.**

Ucczu, kis lány, ugordj egyet!  
Ne sajnáld a cipellődöt,  
Ha elszakad, megint veszek,  
Isten ugyse! legény leszek!

Ucczu, kis lány, hol az anyád?  
Hordók közé vette magát.  
Ejnye futtom az irgalmát,  
De jó helyre vette magát!

**24.**

A kenderem elázott,  
A tóban kicsirádzott,  
A ki ki nem csirádzott:  
Édes borért elmászott.

-228-

**25.**

Ucczu bizony megérett a káka,  
Kálamista lányból lett a dáma.  
Gyékény, káka, galagonyafa bokor,  
Szaladj, kis lány, mer' a legény megcsókol.

Hallod, pajtás, mit beszél a fecske,  
Engem szeret egy barna menyecske.  
Gyékény, káka, galagonyafa bokor,  
Szaladj, kis lány, mer' a legény megcsókol.

Hallod, rózsám, mit donog a szúnyog,  
Még az éjjel dunnád alá búvok.  
Gyékény, káka, galagonyafa bokor,  
Szaladj, kis lány, mer' a legény megcsókol.

**26.**

Megtudni azt, ki a kurva,  
Magas a cipője sarka, iczczacza.  
Megismered járásáról,  
A cipője állásáról, iczczacza!

Megtudni azt, ki a kurva,  
Este jár az ivó kútra, iczczacza.  
Piros alma hull az útra,  
Ugy talál a gyalog útra, iczczacza!

-229-

**27.**

Uj-városi nagy csárda,  
Sárgával van becsapva,  
Lakik benne bodros lány,  
Míder van a derekán.

Barna legény ne vedd el,  
Nem győződ azt míderrel.  
Ha nem győzőm míderrel:  
Majd meggyőzőm kötéllel!

**28.**

Nékem olyan asszony kell,  
Ha beteg is, keljen fel.  
Kitakar, betakar,  
Fene tudja, mit akar;  
Kigombol, begombol,

Fene tudja, mit gondol.

Ha kicsiny is a legény,  
Mégis lehet vőlegény.  
Kitakar, betakar,  
Fene tudja, mit akar;  
Kigombol, begombol,  
Fene tudja, mit gondol.

-230-

### 29.

A szegedi kis lány de megjárta,  
Lement két korsóval a Tiszára,  
Befagyott a Tisza,  
Üresen jött vissza,  
Abból bizony nem iszunk ma.

Orosházi kis lány de megjárta,  
Szerecsikát<sup>15)</sup> ivott pálinkába',  
De már most bánja,  
Mert fekszik ágyba',  
Talán meg is hal bújába.

A makai kis lány de megjárta,  
Orosházi legény felcsinálta;  
De már most bánja,  
Mert fáj a lába,  
Nem mehetett el a bálba.

### 30.

Orosházi leányok!  
Jaj de bő a szoknyátok;  
Haj ide, haj oda,  
El nem vennélek soha!

### 31.

Elmehetsz már a tó alatt,  
Nem kérdik, hogy: ki lánya vagy? iczcza te!  
Ha kérdik is, csak azt kérdik:  
Ér-e még a kötőd térdig? uczcza te!

-231-

### 32.

Jaj, jaj, jaj, jaj, od'adom, oda,  
Jaj, jaj, jaj, jaj, od'adom, oda!  
Másfél véka lisztért,  
Tizenöt garasért,  
Jaj, jaj, jaj, jaj, od'adom, oda!

Jaj, jaj, jaj, jaj, nem adom oda,  
Jaj, jaj, jaj, jaj, nem adom oda!  
Egyszer is od'adtam,  
Százszor is megbántam,  
Jaj, jaj, jaj, jaj, nem adom oda!

### 33.

Ez az utcza de sáros, de sáros,  
Erre jár a mészáros, mészáros;  
Az is azért jár erre, jár erre,  
Mert babája van erre, van erre.

Ez az utcza de sáros, de sáros,  
Erre jár a mészáros, mészáros,  
Vágott olyan tehenet, tehenet,  
Egy csepp vére se eredt, se eredt.



34.

Kolozsváron vettem egy talyigát,  
Ráültettem Pannikát, Pannikát,  
Nehéz volt a Pannika valaga,  
Letörött a talyiga alatta!

-232-

35.

Kicsi az én csizmám, magas a sarka,  
A merre én járok, kipeg-kopog a'.  
Kipeg-kopog csizmám,  
Meghallja a rózsám,  
Oda jön hozzám.

Azt gondolod, rózsám, hogy mindig így lesz?  
Majd ha a kuczkóban kilencz gyerek lesz!  
Rongyos lesz a gatyá,  
Üres lesz a kaska,  
Kenyeret apa!

36.

(Egyházi énekek travestatiói.)

I. 16)

Mutasd meg, uram, merre a pincze,  
És meddig telik az itcze?  
A hordók számát jelentsd meg nékem,  
Melyikből kell innom énnékem.  
Mert az én torkom csak egy arasznyi,  
Öt-hat itcze nékem semmi.

-233-

II. 17)

Mint a szép csúves paprika  
A húsba kívánczik:  
Lelkem úgy óhajt a borra  
És hozzád fohászkodik,  
Te hozzád én borocskám -  
Szomjuhozik torkocskám,  
Vajon szined eleibe,  
Mikor jutok a pinczébe!

III. 18)

Uram büntesd meg a hagymát!  
Mért keserű?  
Lám a répa mily édes,  
Ha megfőzik disznólábbal,  
Vagy orjával, -  
Apád is megehetné!

IV. 19)

Parancsolá az Augusztus császár:  
Szénát hordjon mind az egész világ,  
Minden ember szénáját berakja,  
És telelő helyére behordja.

Syriában koldulni kezdének,  
Mihozzánk is négyen eljövének,  
Mink is adunk egy darab kenyeret,  
Mi tőlünk is tovább elmehetnek.

-234-

V. 20)

Torzsa pásztorok  
Midón böklek mellbe,

Torzását őriznek  
A káposztás kertbe',  
Torzsát őriznek  
A káposztás kertbe'.

---

## VEGYES DALOK.

-235-

### 1.

Már minálunk kis kalapot viselnek,  
A legények házasodni nem mernek; -  
Mind is olyan a mostani új asszony:  
Szép az ura, mégis jobban kap máson.

Már minálunk túled-állót<sup>21)</sup> viselnek,  
A leányok férjhez menni nem mernek,  
Mert attól fél: részeges lesz az ura,  
Ha haza megy, üti, veri apróra.

### 2.

Egy sem legény, ki nem nyalka,  
Nem menyecske, ki nem csalfa,  
Nem menyecske, hej, haj, ki nem csalfa,  
Ki az urát meg nem csalja!

### 3.

Vásárhelyi legényeknek  
Nincs csizmájunk, szegényeknek!  
A ki van is igen nyalka,  
Csak a sarkantyuja tartja.

Vásárhelyi leányoknak  
Nincsen párja, nincs azoknak;  
Rózsa nyílik a nyomába,  
Rozmaring hajlik utána.

-236-

### 4.

A kutasi csárda ki van festve,  
Oda jár egy legény minden estve,  
Felül a lóczára,  
Mosolyog a szája  
Babájára.

Ez az utca végig ki van festve,  
Arra jár egy fináncz minden estve,  
Kiül a padkára,  
Mosolyog a szája  
A dohányra.

### 5.

Becsaliba járnak híres lányok,  
Réz itczéből isznak a betyárok;  
Hej, huj, nem bánom,  
Becsali bandába  
Magam is beállok!

### 6.

A nagy hírű Átillának, -nek, -nak  
A nagy Bendeguz fiának, -nek, -nak,

**7.**

Ha cigány vagy, kevély légy,  
Fűnek, fának adós légy!

Ha magyar vagy, tartsd magad.  
Ki ne fogjanak rajtad!

Ha német vagy, megalázd  
Magad, - láttam az anyád!

Ha tót vagy, nyeld a kását,  
Meg ne edd a bográcsát!

**8.**

Nem az a jó asszony,  
Kinek sok ludja van,  
Hanem az az asszony,  
Kinek szép lánya van.

Nem az a jó gazda,  
Kinek hat ökre van,  
Hanem az a gazda,  
Kinek szép fia van.

**9.**

Elveszett a tarka ludam,  
Keresni ment az én uram.

Este, este, már este van,  
Még sincs itthon az én uram.

Jobban bánom a ludamat,  
Mint a tulajdon uramat.

Mert a ludam tarka, búbos,  
De az uram jól megbúboz.

**10.**

Megérett a tök,  
Nem lesz azon több.  
Eladom a kocsit, lovat,  
Ugy mulatom ki magamat.

Megérett a tök,  
Nem lesz azon több.  
Eladom a gyeplőt, hámot,  
Élek egy kis jó világot.

Megérett a tök,  
Nem lesz azon több.  
Eladom a fertály földet,  
Veszek rajta leányt, szépet.

Megérett a tök,  
Nem lesz azon több,  
Megérett a szőlő fája,  
Tied leszek nem sokára!

**11.**

Vásárhelyi Fekete Sas<sup>22)</sup>  
A házak közt legmagasabb,  
Azért lett híres a neve:

Czeglédi Jóska jár bele

A Kan Jancsi muzsikája  
Hármezer forint ára,  
Azért szól oly keservesen,  
Hogy Jóska többet fizessen.

Huzd rá, Jancsi, – azt a szentjét!  
Annyi a pénz, mint a szemét.  
Ha a pénzem fogyatkozik:  
Ángyom asszony még tartozik.

Huzd rá, Jancsi, három húron,  
Hogy a negyedik is szóljon,  
Síkasd, ríkasd a húrokat,  
Hadd mulassam ki magamat! –

Kan Jancsi hegedüje  
Vesztett volna az erdőbe',  
Ha oly szépen nem szólt volna:  
Pankrót soh' se lettem volna!

-240-

## 12.

Kis Pirittyi falu végén  
Foly el a kanális,  
Enyém vagy te, kedves rózsám,  
Ha haragszik anyád is.  
Haja czicz kalárom,  
Szeret a galambom. %

Mind megitták a pálinkát,  
Nem tudtak elmenni,  
Kis Pirittyi falu végén  
Kocsit kellett fogadni.  
Haja czicz kalárom,  
Szeret a galambom. %

Túrra mentem házasodni,  
Túrót adtak enni,  
A padkára lefektettek,  
Vizet adtak inni.  
Haja czicz kalárom,  
Szeret a galambom. %

## 13.

Kocsmárosné rom, rom, rom,  
Jaj de korog a gyomrom,  
Adjon egy kis pálinkát,  
Vagy csak két huszas árát.

Hej Julia, Julia, Julia,  
Láttam az anyádat!  
Ha egy kicsit nagyobb volnál,  
Majd megcsókolnálak.

-241-

## 14.

Szegény tiszteletes ur  
Csak úgy nyugszik, mint a nyúl,  
Fehér ingbe' gatyába'  
Nyugszik a nyoszolyába'.

Tekintetes kisasszony  
Sétál az ámbituson,  
Lóg a csecse bimbója,  
Szivem szomorítója.

## 15.

Ká-kántor uram ká-káposztája,  
Tü-tüvig édes a torzsája,  
A-avval vagyok na-nagy vitába,  
Ne-nem kaphatok a magvára.

Fe-fehér szőlő ne-nem bakator,  
A-az ágy alá bútt a kántor.  
Jő-jőjön ki már ká-kántor uram!  
Ni-nincs már itthon az én uram.<sup>23)</sup>

## 16.

Érik, érik a cseresznye, hajaha,  
Bodorodik a levele, hajaha,  
Piros barna menyecskének  
Domborodik az eleje, hajaha.

-242-

Nem szeretem az uramat, hajaha,  
Csak a kisebbik uramat, hajaha,  
Arra is ha megharagszom:  
Itt a csárda, majd beiszom, hajaha.

Jaj istenem! de megjártam, hajaha,  
Hogy az uram borotváltam, hajaha,  
A torkának szalasztottam,  
Mert magam is úgy akartam, hajaha.

## 17.

Édes anyám, édes anyám csak az az én kérésem:  
Selyem szoknyát, selyem szoknyát varrasson kend énnem!  
Varrass, lányom, téged illet, nem engem,  
Ez a legény téged szeret, nem engem.

Szeretnék én, szeretnék én rámás csizmát viselni,  
Ha a kovács, ha a kovács szépen tudná vasalni.  
Vasald, kovács, három pengő nem drága,  
Majd beiszszuk vasárnap a Hajdába'.

## 18.

Már én többet nem kapálok,  
Szekeres legénynek állok,  
Czifra kocsit csi- csi- csi- csi- csinálok,  
A rózsámhoz azon járok.

Már én többet nem kapálok,  
Asztalos legénynek állok,  
Szép nyoszolyát csi- csi- csi- csi- csinálok,  
A rózsámmal azon hálok.

-243-

## 19.

Megbukott a krinolin,  
Alá látott a legény;  
Nem látott ott egyebet,  
Slingelt szoknyát eleget.

Sírtam már én eleget,  
Hogy krinolint vegyenek.  
Édes anyám azt mondta:  
Krinolint vesz soha.

Már minálunk az a hír:  
Fán terem a krinolin;  
Örülnek a leányok,  
Lesz krinolin szoknyájok.

Eladom a krinolint,  
Veszek rajta szép legényt;  
Többet ér egy szép legény,

Mint háromszáz krinolin.

**20.**

Kocsmárosné, ihajla!  
Mondja meg, hogy mi baja?  
Lóg a csecse bimbója,  
Szívem szomorítója.

Nincs nékem semmi bajom,  
Elhagyott a galambom.  
Nem bánom én, ha el is,  
Kapok még én szebbet is!

-244-

**21.**

Tarján végen jön a posta,  
Jaj de szépen szól a sípja,  
Az a kis lány ha meglátja,  
Harmadnapos hideg rázza.

Tarján végen jön a posta,  
Jaj de szépen szól a sípja,  
Másnak hozza az ujságot,  
Nékem a szomorúságot.

**22.**

Mig élek is bánom,  
Hogy szavaidnak hittem;  
Elhagytál, megcsaltál, -  
Verjen meg az isten!

Verjen meg az isten  
Dáma feleséggel,  
Tizenkét gyerekkel,  
Pénzen-vett kenyérrel!

**23.**

Nézek, nézek visszafelé,  
Az én kedves hazám felé,  
Vásárhely, én kedves hazám,  
Jaj de idegen vagy hozzám!

Sirat engem a madár is,  
Utánam hajlik az ág is,  
Sír a felleg, az is látja  
Magános éltemet s szánja.

-245-

**24.**

Hunczut állat az egér setétbe',  
Hunczut állat az egér setétbe',  
Hunczut állat az egér,  
Minden lyukba belefér setétbe'.

Hunczut állat a poczok setétbe',  
Hunczut állat a poczok setétbe',  
Hunczut állat a poczok,  
Minden lyukba bekoczog setétbe'.

**25.**

Ez az asszony nem is tudja,  
Liliom,  
Hogy a lánya milyen kurva,  
Sárga rózsa, liliom.

Majd megtudja nem sokára,  
Liliom,  
Bába jár az udvarára,  
Sárga rózsá, liliom.

## 26.

Eltörött a drótos szilke, drótos szilke,  
Majd megver az anyám érte, anyám érte;  
Ne bántsék kend anyám asszony, anyám asszony,  
Majd megveszszük azt pénteken a piacon.

Mit ér nekem ez a város, ez a város,  
Ha nem vagyok benne páros, benne páros;  
Mit ér nekem ez a világ, ez a világ,  
Ha nem vagyok benne virág, benne virág.

Addig vagyok benne virág, benne virág,  
Míg szél fújja a pántlikám, a pántlikám;  
Ha szél nem fújja pántlikám, a pántlikám:  
Mindjárt kóró, nem virágszál, nem virágszál!

-246-

## 27.

Makó alatt folyik el a halas tó,  
Bele esett barna babám lovastól.  
Bárcsak olyan halász legény halászna,  
A ki az én rózsámra rátalálna!

## 28.

Vásárhelyi piacon  
Legényt árul egy asszony,  
Huszat ad egy garason, -  
Vegye meg a kisasszony!

A szegedi piacon  
Rózsát árul egy asszony;  
Jaj de álnok vén asszony,  
Hármat ad egy garason!

## 29.

Kukoricza, édes málé,  
Öreg ember vagyok már én,  
Fiatal a feleségem,  
Abban van a reménységem.

Debreczenbe kéne menni,  
Kokhin kakast kéne vinni; -  
Lassan, kocsis, lyukas a kas,  
Kihullik a kokhin kakas.

Kocsmárosné lánya, Trézsi,  
Nem akarja a bort mérni,  
Válogat a réz itczébe',  
Melyik illik a kezébe.

-247-

## 30.

Ez a szemem, ez, ez, ez,  
Jobban kacsint mint emez;  
Édes szemem jól vigyázz,  
Mert a másik meggyaláz!

Ez a karom, ez, ez, ez,  
Jobban ölel mint emez;  
Édes karom jól vigyázz,  
Mert a másik meggyaláz!

Ez a lábom, ez, ez, ez,  
Jobban járja mint emez;  
Édes lábom jól vigyázz,  
Mert a másik meggyaláz!

### 31.

Este vagyon a faluba',  
Siet a lány a fonóba,  
A legény is az ablakba -  
Oda fagyott az ajaka.

Kapja a lány a szálgyertyát,  
Engeszteli az ajakát,  
Bomoljon meg az ajaka,  
Minek tette az ablakba.

Tele szűrűjja dióval,  
A másik meg mogyoróval,  
Szép lánycsecsü piros alma -  
Megeszik azt a fonóba'.

Ha én olyan legény volnék,  
A fonóba el se mennék,  
A lányoknak vizet adnék,  
Azután orsót lesölnék.

A szűrűjba is betenném,  
Egy pár csókért ki sem venném...

-248-

### 32.

(Kiházasító dalok a fonóban.)

#### I.

Három itcze keménymag,  
Daru Julis ki-é vagy?  
- Nem vagyok én senkié,  
Csak a Balog Sándoré,  
Csak a Balog Sándoré.

Gyere, Sándor, vidd el már,  
Mert a tyúk is tudja már;  
Ha a kakas megtudja,  
Majd kikukurikulja,  
Majd kikukurikulja!

#### II.

Hej te kis madár, kis madár!  
Mi van a lábodon? - aranyszál;  
Kössük a N. N. (férfi név) lábára,  
Rántsuk a N. N. (női név) ágyára.

Hej, N. N. (női név, kétszer,) mit csinálsz?  
Beteg a N. N. (férfi név) még sem szólsz!  
Kimégy az ajtón, befordulsz,  
Subájára borulsz, úgy busulsz.

-249-

### 33.

(Kertész tánczdal.)

Áld meg uram isten  
A mi munkáinkat,  
Áld meg a mi dohány  
Palántánkat!<sup>24)</sup>  
Elment már a felleg,  
Nem ad isten jeget.  
Hapadillom!<sup>25)</sup>



### 34.

(Tapsos tánczdal.)

Annyi a fináncz  
Mint a szoknyaráncz,  
Ugy csörög a láncz  
Mint a tapsos táncz.  
Julcsa nem szerette,  
Mégis megölelte,<sup>26)</sup>  
Olyan a leány!

---

## DAJKARIMEK, GYERMEKDALOK s JÁTÉKOK.

-250-

### 1.

*(A már beszédet értő kisdedit a szüle, dajka vagy más valaki ölbe veszi, s annak a következő verset dalolja:)*

Angyal vagy-é?  
Ördög vagy-é?  
Mutasd a fogadat!  
Ha angyal vagy, kis fogad van,  
Ha ördög vagy, nagy fogad van, -  
Angyal vagy!

### 2.

Dubi, dubi háti,  
Rakonczai Páti.  
Tè kis gyerök, tè kis lány  
Mon' móg neköm igazán!  
Melyik újjam bökte?

*(A szüle vagy más valaki ölbe veszi a kis gyermeket s a fenn leírt vers dalolása mellett hátát valamelyik ujjával gyengén ütögeti; mikor a dal végére ér, azt a kezét, melylyel hátát ütögette, a gyermek elé tartja, s az igyekszik kitalálni, melyik volt a bökö ujj.)*

-251-

### 3.

Cziróka!  
Maróka!  
Mit főztél?  
- Kását.  
Hová tötted?  
- Pad alá.  
Mivel takartad be?  
- Rongyos pélénkával,  
Még a kúton jártam:  
Mögötte a pap macskája!

### 4.

Hétfü hetibe,  
Kedd kedvibe,  
Szérda szerelmibe,  
Csütörtök csúribe,  
Péntök pitvarába,  
Szombat szobájába,  
Vasárnap kézczör az isten házába.

### 5.

Szomorú hétfű,  
Bánatos kedd,  
Bánforduló szerda,  
Örömhözó csütörtök,  
Áldott péntök,  
Szent szombat,  
Dicséretös vasárnap!

-252-

**6.**

Ereszsz, ereszsz kötelet,  
Vérit vöszöm fejednek!

*(A gyermek az almában talált féregnek a fennebbi vers dudolása közben fejét megfogja, erre az vékony szálon ereszkedik alá.)*

**7.**

*(Tavaszzsal, midón a gyermek először lát golyát, futva mondja el a következő verset, mi közben haját fogja. Futni azért fut, hogy abban az esztendőben mindég fris legyen; a haját pedig azért huzza, hogy az minél hosszabbra nőjön.)*

Golyát látok,  
Hajat rántok!

**8.**

*(Midón a gyermek tavaszzsal először lát fecskét, arcját kezével megsímogatja, mint mosdásnál szokás, ez alatt a következő pár sort háromszor elmondja:)*

Fecskét látok,  
Szeplőt mosok.

**9.**

*(Ha a gyermek valami gyümölcsöt akar enni, melyet még azon évben nem evett, mielőtt szájába tenné, a következő pár sort mondja el háromszor, hogy az neki betegséget ne okozzon.)*

Újság hasamba,  
Hideglelés pokolba!

-253-

**10.**

*(Gombozáskor (pitykézésakor) a gyermek, midón társa vet, a következő versikét mondja, hogy annak vető-gombja az övéhez közel ne essék, s így amaz tőle ne nyerjen:)*

Szórbabona,  
Szappankurta,  
Húzd el, vond el mellette!

**11.**

*(Ha a gyermek foga kiesik, a kiesett foggal oda megy a kuczko szájához, az alább következő verset elmondja háromszor s akkor a fogat behajítja a kuczkoába; - erősen hiszi, hogy helyette az egér az előbbinél sokkal erősebb fogat ád.)*

Egér, egér agygyál neköm vasfogat,  
Én is adok csontfogat!

**12.**

Bécsi bicska, fanyelű,  
Ha elvész is, mögkerül.

---

Tarka lovat látok,  
Szöröncsét tanálok.

**13.**

Édes anyám asszony!  
Gyün a cigány asszony,  
Agygyunk néki lencsét,  
Maj' mond jó szöröncsét.

-254-

**14.**

Ess' eső, ess' eső,  
Búza szaporogygyék,  
Árpa bokrosogygyék!  
Az én hajam olyan lögyön  
Mint a Tisza hossza,  
A té hajad olyan lögyön  
Mint a gácsér farka!

**15.**

Amoda van égy fa,  
Kinek neve: fűzfa,  
Az alatt van égy hal,  
Kinek neve: harcsa, –  
Tarcsa, isten, tarcsa,  
A meddig akarja!

**16.**

Csicsirnyika,  
Fúrnyika,  
Jérusálem,  
Torombita.  
Egy szúrkankó,  
Varga inas,  
Vörös hagyma,  
Buff!

-255-

**17.**

Az én ingöm lengyel gyó'cs,  
De rajta fó't nincsen;  
A csizmám is karmazsin,  
Csakhogy talpa nincsen.  
Vagyon varga, ki bevarja,  
Ha nem varja:  
Kurv' az anynya!

**18.**

Öt öt kú'dús,  
Öt öt bottya,  
Öt öt botba  
Öt öt kaska,  
Öt öt kaskába'  
Öt öt macska,  
Öt öt macskának  
Öt öt fíja.  
Hány fíjók macska?

## 19.

*(A magánhangzó betűkre következőleg tanítják meg a gyermeket, elmondván előtte, hogy melyik betű micsoda tárgyról jut eszébe:)*

I, inödrúl,  
U, ujjadrúl,  
Ü, üvegrúl,  
E, egérrúl,  
É, ételrúl,

Ó, ó'rodrúl,  
Ö, ökörrúl,  
A, almárúl.  
Á, álladrúl.

-256-

## 20.

Á, ártány,  
B, bárány,  
C, czinöge,  
D, Dorottya,  
É, étel,  
F, fonnyunk,  
G, gatyát,  
H, hájjunk  
I, itten  
K, ketten  
L, lepedőbe'.  
M, mönnyünk,  
N, né mönnyünk  
Ó, ólba,  
P, pokolba,  
R, réttégve,  
S, séttégve,  
T, tánczolva,  
U, ugrálva,  
Z, zaklatva  
J, jajgatva  
V, vérit vötte.<sup>27)</sup>

-257-

## 21.

Hogy a kakas?  
- Kilencz garas.  
Hát a tyúk?  
- Az is ugy.  
Hát a jércze?  
- Fizess érte!

## 22.

Komám, komám, édös komám!  
Kettőt fiadzott a kutyám,  
Egyik pípa, másik dohány,  
Szíjja ken' föl édös komám!

## 23.

Csinájja ken', csinájja,  
Ugy lösz ken'nek szép lánya.

---

Kidúlt a fal,  
Támaszszuk föl,  
Kováér',  
Pipáér'.

(Csúfolódó versikék.)

Imre gazda!  
Bújj a gazba,  
Maj' kereslek  
A kuczkóba'.

---

Imricske!  
Mögdöglött a kis csirke.

---

-258-

Is'vány!  
Mér' vagy olyan hitvány?  
Azér' vagy oly hitvány,  
Mer' a neved Is'vány.

---

Sándor-bándor!  
Kis kutyába kántor.

---

Sándor-bándor, bárányláb,  
Kigyót, békát összerág.

---

Sándor Sándor juhot lopott,  
Az akasztófára jutott.

---

Jankó! fajankó!  
Fábúl csinált koporsó,

---

Jancsi!  
Sz..t a macska, hajtsd ki!

---

Peti, Peti beléveti  
Hó'nap délig ki sé vöszí

---

Peti, Peti kukulus!  
Mögötte a kutyahúst.

---

Miska!  
Mit öszik a macska?  
Alutt-tejet, egeret,  
Néköd kakál eleget!

---

Jóska!  
Tojóska,  
Tojózzon mög a rucza!

---

-259-

Ferke!  
Fateke,  
Kilyukatt az ülepe!

---

László, Laczi, Laczkó,  
Pípa, dohány, zacskó.

---

Ábrahá',  
Ödd mög, a mit hátra há'.

---

Kata-fata, fatarisznya,  
Némöt asszony bugyogója.

---

Zsuska, puska,  
Hat galuska!

---

Lityke-pityke! csorba bögre,  
Kivetötték a szemétre.

---

Érsók asszony, deres ló,  
Ritka válik benne jó.  
A ki válik, igön jó.

---

Julcsa-pulcsa!  
Pitarajtó kú'csa.

---

Sárkány, boszorkány-  
Pille mászik a hátán!

-260-

## 25.

Kovács, kovács, kalapács,  
Kisült-é mán a kalács?

Vagy:

Kovács, kovács, kalapács,  
Hideg-vötte rosz kovács!

---

Szabó, szabó, szabdaló,  
Fé're viszi az olló,

---

Csizmadéja  
Isten fija,  
Üsse mög az  
Isten nyila!

## 26.

*(A későn kelőre mondják:)*

Nagy alható,  
Téfol nyaló,  
Hajnal hajigáló!

Vagy:

Nagy alható,  
Délig alvó,  
Hajnalba' hajigáló!

**27.**

*(Arra, ki sokáig nem öltözik fel s csak egy ingben jár,  
ezt mondják:)*

Pöndöl Zsuska,  
Hat galuska!

-261-

**28.**

*(A ríkdóra:)*

Rívó, fityogó,  
Tepsi málé, lotyogó!

Vagy:

Böm, böm, bika!  
Vas karika  
Szénát kötök  
A szarvadra,  
Úgy vezetlek  
A vásárra.

**29.**

Húgyos, harmatos,  
Újj föl a gangóra,  
Majd elviszlek Makóra,  
Ködment köszörülni,  
Eczetöt dérálni,  
Homokot kötözni.

**30.**

*(Szókére:)*

Szóke túrú, vakaró,  
Van-e búzád eladó?

—————  
*(Setyére, balog sutára:)*

Setye, setye kapitán',  
Tyúkot fogott a dudván,

—————  
Nyírött csikó, tavalyi,  
Nem szánnalak lévőgni.

-262-

**31.**

*(Az egy lovas kocsi után ezt kiabálják:)*

Fél ló, talyiga,  
Apám uram kocsija!

**32.**

*(A lányokkal együtt játszó gyermekre mondják pajtásai:)*

Feleségös, furulyás,  
Ajtó mögött talyigás!

Vagy:

Lányok között pacsirta,  
Pó'czon ülő nagy béka!

**33.**

*(Midőn a gyermek társára rá akar ijeszteni, oda áll elébe, s az alábbi vers első sorát mondja, mire az megszeppenve néz rá. Ekkor az előbbi nagy meglepődéssel hirtelen rá mondja a másodikat s jót nevet, hogy azt megijeszthette.)*

Mit hallottam felőlled! -  
Piszkafa lött belőlled!

**34.**

Oskolára-faré!  
Köll-é darab málé? -  
Apád is mögönné;  
Ha anyád engenné;  
Anyád is mögönné;  
Ha apád engenné!

-263-

**35.**

Inas!  
A mi kutyánk fijas,  
Ögye meg az inas.

---

A mi kutyánk ker'be-járó,  
Ögye mög a jegybe'-járó.

**36.**

Czigá' morè,  
Vaskandóré -  
Tátom s...m, bújj belé!

---

Zsidó!  
Van-é benned csikó?  
Ha nincs benned csikó:  
Maj' csinál a vén ló.

---

Zsidó, zsidó kurvanyád,  
Mér' nem öszöl szalonnát?  
Lám a magyar mögöszü,  
Dérága pé'zön mögvöszü.

---

Zsidrák!



Teli tőszöm, mögrágd!

---

Oláh fáté,  
Gurgulyaté,  
Gurgulyaté fáté!

---

Gospodi pamiló,  
Száráz könyér-vakaró,  
Az is mögönni való!

---

Tót!  
Toszítsd az ajtót,  
Ha nem pedig a tarka disznót!

-264-

### 37.

*(Arra, a ki nem tud hajigálni, ezt mondják:)*

Annyira hajit apád:  
Mint a sütőlapát!

### 38.

*(Egyik gyermek mondja a másiknak: „Mongyad hékám: üveg!” mire az jóhiszeműleg utána mondja; erre az előbbi hirtelen szavába vág s mondja: „Lejjön ki a hideg!” - Ilyenek még a következők is:)*

Zó'd nád:  
Szopod a zó'd békát!

---

Csütörtök:  
Üssön mög a görcsös tök!

### 39.

*(Ha a gyermeket társa rászedi, ez, midőn észre veszi, hogy rá van szedve, ezt mondja amannak:)*

Kutya vagy,  
Nem agár,  
Nyúlat fogtál  
Nem attál!

-265-

### 40.

*(A szombati nap kiváltkép a tanyákon a lepénysütés napja. A gyermek már három nappal előbb rá gondol a jó túros lepényre, melyből majd szombaton jól lakik, s e fölötti örömét ilyenképen adja elő:)*

Ma csütörtök,  
Hó'nap péntök,  
Hó'nap után  
Lepént öszök!

### 41.

*(Ha a gyermek nem akarja megmondani a másiknak, hogy hova megy, annak a kérdésére ezt feleli:)*

Kis pokolba,  
Parét szödni!

---

*(A játszó gyermek egyik a másikat a következő verssel küldi haza.)*

Erigy haza, ösztök,  
Füstöl a kéméntök.

**42.**

*(Mődön a gyermek keresi, ha valamit elvesztett, társa ezt szokta mondani:)*

Mindön embör láttya,  
Csak égy vak nem láttya.

---

*(Midőn pedig az még nem tudja, hogy valamit vesztett, társa így szól:)*

Kinek veszött valamije?  
Csak én rajtam keresse,  
Piszkafával kergesse!

Vagy:

Kinek veszött valamije?  
Csak én rajtam keresse.  
Apja, annya mögveri,  
Piszkafával kergeti.

**43.**

*(Ha a gyermek böde bogarat talál, tenyerébe teszi s a következő verset dalolja neki:)*

Szúzkata! szúzkata!  
Gyünnnek a tatárok,  
Fejszével, baltával –  
Mingyá' agyon vágnak,  
Meszes kútba vetnek,  
Onnén is kivősznek,  
Kerék alá tősznek!  
Össze-visszatörnek!

**44.**

*(A gyermek meglátván a varjut, így szól:)*

Kár! kár!  
Varga Pál,  
Varjál neköm kis csizrát,  
Maj' mögadam az árát.  
Tudom, hun lakik apád:  
Bécsbe, Budába,  
Lyukas kemönczébe.

**45.**

Fát - vágok - fát,  
De mi - csoda - fát?  
Régi - rekő - tye.  
Ki én - velem - vers,  
Én is - avval - vers.  
Fogagy - gyunk hát - égy pin' - borba:  
Huszon - kettő - ez!

Fát - vágjunk - fát,  
De mi - csoda - fát?  
Régi - rakot - tyát.  
Fogad - junk föl  
Egy pin' - borba,  
Három - iczce  
Pálin - kába,  
Hogyan - lösz  
Huszon - égy.

**46.**

Gyűj föl ördög,  
Kopogtatni,  
Szen'pál Jánost  
Szaggatgatni!  
Gyer' mán  
Kotormán!  
Zó'd süvegű  
Boszorkány!  
Balog anyó,  
Balog apó  
Mönnyetök el alunni!

-268-

**47.**

Gyűj föl kópé  
Kopogatni,  
Lengyel László  
Gyú'togatni,  
Hosszú dészkát  
Nyú'togatni!

**48.**

Csacsi kurta!  
Vén a gazda,  
Nincsen karajczárja,  
Csak egy vén kutyája,  
Az is karajczárja!

**49.**

Bóra, bóra, borkereke,  
Veszszön el a ken' nyó'cz ökre,  
Hogy né száncson esztendőre,  
Né terömjön sok (több) kendőre

Happ, rúzsza, vijola,  
Most érik az alma,  
Terítve az ajja,  
Fölszögygyük hajnalba'!

-269-

**50.**

Gólya, gólya, gilicze,  
Mit viszöl a szádba'?  
- Szőröcskét, szőröcskét.  
Minek a szőröske?  
- Szitát kötögetni.  
Minek az a szita?  
- Korpát szitálgatni.  
Minek az a korpa?  
- Disznót hízlalгатni.  
Minek az a disznó?  
- Hájacskát csinálni.  
Minek az a hájacska?

- Kocsit kenőgetni.  
Minek az a kocsi?  
- Vályugot hordani.  
Minek az a vályug?  
- Házacsát csinálni.  
Minek az a házacska?  
- Lányokat, legényöket bele csalogatni.<sup>28)</sup>

**51.**

Czini, czini,  
Pétör bácsi  
Ken'nek hegedülök,  
Nem pé'ziér',  
Nem boráér',  
Csak a szép lányáér'!

-270-

**52.**

Gyűj föl meleg,  
Mönny el hideg,  
Isten kapujába,  
Kovács ablakába!

**53.**

Túl a tón,  
A tón túl,  
Tóth Jakab  
Pap komám  
Kapujába'  
Égy nagy tarka  
Farkatlan  
Kan kappan  
Azt kukoríkúlja:  
Jobb két tyúknyak égy lúdneyaknál.

**54.**

Pocza, pocza, tarka,  
Sé füle sé farka.  
Tugygya a lány marka,  
Hun a kendő sarka.

**55.**

Pap vagyok, pérédikálok,  
Nincsen széköm, csak úgy állok,  
Hoz' ki, fijam, kis székömet,  
Néköd adom kis könyvemet,  
Pogácsával gurigálok,  
Galuskával hajigálok.

-271-

**56.**

Égy, kettő, három, négy, -  
Bika Pista hová mégy?  
„Az erdőbe gúnárér'.”  
Jól mögszorítsd a nyakát,  
El né rikkantsa magát,  
Ha elrikkantya magát:  
Teli töszöd a gatyát!

**57.**

Öreg apád él-é még?

A kutyátúl fél-é még? -  
Ho' né félne ébatta,  
Ténnap is mögharapta!

**58.**

Hüle Peti mögdöglött,  
Az árokba' rőfögött,  
Két kis kutya vontatta,  
A harmadik siratta.

**59.**

Málé nálla,  
Vödd el túlle,  
Ha nem agygya:  
Kapt el túlle!

-272-

**60.**

Esik a hó darára,  
A szép asszony farára.  
Azér' esik darára,  
Mer' nem fekszik az ágyra,  
A cifra nyoszolyára.

Vagy:

Esik a hó darára,  
A szép asszony farára.  
A hun ázik, bétakarja,  
A hun viszket, mögvakarja.

**61.**

Kocsió'dal, vendégó'dal -  
Járjad, bolon', járjad!

**62.**

Kúdú, kúdú kaliczkámba,  
Nincsen könyér tarisznyámba'.

---

Pám, pám, pöcsönye,  
Dirib-darab szalonna'.  
Mári mongya: vess' belé  
Ha nem vetöd belé:  
Száz kígyó, száz béka  
Tekerögygyön a nyakad csigájára!

*(A gyermek a fönnebbi dal szavaival kér valami  
ennivalót társától, mit az ezeregyedikben ha mehtagad.)*

-273-

**63.**

Mária Magdolna!  
Né mönny a malomba,  
Mer' ott van a mó'nár,  
Fölönt a garagyba!

---

Öreg anyó, régi jó,  
Súlve vó'nál mán tè jó.

**64.**

*(Ha a gyermekek nagyon zajganak, lármaznak, valamelyik rá kezd:)*

Malom alatt jártam,  
Ny..es kutyát láttam, -  
Ögye mög, a ki leghamarébb szól!

Vagy:

Csitt, csitt pad alatt  
Bíró k...l ágy alatt, -  
Kapja föl, a ki leghamarébb szól!

*(Erre mind elhallgatnak.)*

**65.**

Mese, mese, májka,  
Fekete nadályka.  
Úri bunda, bojhos kutya,  
Bújj a hátú'jába!

Iszka dobár!  
Kinn a pohár.

-274-

**66.**

Kálamista (pápista) mosta  
Két hordó káposzta,  
Ördög ide hozta,  
Mög visszarántotta.

**67.**

*(Dobpergés.)*

Haza, haza, rongyos baka  
Haza, haza, rongyos baka

Vagy:

Takarogy, takarogy rosz bakkancsos!  
Takarogy, takarogy rosz bakkancsos

**68.**

*(A takarodó.)*

Kata!  
Gyere haza!  
Kata!  
Gyere haza! -  
Minek?  
Ágyat mögvetni,  
Belé fekünni.  
Kata!  
Gyere haza!

-275-

**69.**

*(A gyermek estve, midőn már a játékba bele fáradva haza akar menni, játszó társának kettőt hármát a hátára üt, s a következő szavakat mondva haza szalad:)*

Esteli málé.  
Kó'csön korpa!

vagy:

Jó ézczzakát, csipős balhát,  
Csipje mög a s....d lyukát!

**70.**

*(A kanász gyerekek az alanti verssel bíztatják a kanokat a vívásra:)*

Habot rágni, dagasztani,  
Kesely lábod igazgatni,  
Súgár farkad igyenetni,  
Agyaradat csattogtatni,  
Gazdád lányát hasigatni,  
Vasfazékra aprítgatni -  
Hugrrrrrrrrri! sugárka! hasítsd ki!

**71.**

*(A pulykát így boszantják:)*

Szöbb a páva,  
Mint a pulyka.  
Mer' a páva aranyos,  
De a pulyka tyúk sz...s -  
Lub, lub, lub, lub, lub, lub, lub!

-276-

**72.**

*(A kakas, mikor szárnyával a földet kotorja, ezt mondja:)*

Ugy-é Kata jó vó't?  
Ugy-é Kata jó vó't?

**73.**

*(A serege (seregély), mikor a meggyet vágja, ezt mondja sebesen:)*

Ki mit kaphat!  
Ki mit kaphat!...

**74.**

*(A gyöngytyúk ezt mondja:)*

Csüp, csüp, csüp,  
Csüp, csüp, csüp,  
Tukács! tukács! tukács!

**75.**

*(A ruczák és ludak legelőre menet találtak egy kanta bort; a ruczák nem érvén föl a kanta száját, körülötte tipegve ezt mondták sebesen:)*

Csak csapra,  
Csak csapra,  
Csak csapra!

*(a ludak, kiknek hosszú nyakuk lévén, ihattak a borból, ezt kiabálták:)*

Igyunk!  
Igyunk!

-277-

76.

*Bárány* (vékony hangon): Pörje levelet! pörje levelet!

*Tokjuh* (természetes hangon): Majd a nyáron!

*Vénjuh* (vastag hangon): Nem éröm én azt!

77.

Szélös a Tisza,  
Magos a partya,  
Nincs olyan legény,  
Ki átugorgya.  
Palcsi átugor'ta,  
Csizmát nem sározta -  
Az ám a legény!

Létöszí szűrit  
A lova mellé,  
Léhajtya fejit  
Julcsika mellé.  
Julcsa jár utána,<sup>29)</sup>  
Csókot hány utána -  
Az ám a léány!

78.

Czinöge, cinöge, kis madár  
Mi baja a lábodnak?  
- Török gyerök elvágta,  
Magyar gyerök gyógyította  
Sípbal, dobbal,  
Náni hegedűvel!

-278-

79.

Égy, kettő, három, négy, -  
Némöt disznó hová mégy?  
- Komáromba buktatni,  
Égy pár vasat léverni,  
Vasat adom cigiánnak,  
Czigán neköm baltát ad,  
Baltát adom tókének,  
Tóke neköm fát ad,  
Fát adom sütőnek,  
Sütő neköm lepént ad,  
Lepént adom kaszásnak,  
Kaszás neköm szénát ad,  
Szénát adom tehénnek,  
Tehén neköm ganét ad,  
Ganét adom fő'dnek,  
Fő'd neköm árpát ad,  
Árpát adom disznónak,  
Disznó neköm hájat ad,  
Háját adom gorófnak,  
Goróf neköm botot ad,  
Ugy mögveröm Zsófikát:  
Összef...a Zsuzsikát!

80.

Róka, róka mit csinálsz?  
Róka, róka mit csinálsz?  
- Gödröt ások magamnak.

Gödröt ások magamnak,  
Gödröt ások magamnak,  
Bele ölöm magamat -

Azt a jáger möglátta,  
Azt a jáger möglátta,

-279-



S ellütte a fél lábát.

Fölvötte a vállára,  
Fölvötte a vállára,  
Fölvitte a piacra.

De a szúcs mög nem vötte,  
De a szúcs mög nem vötte, -  
Fölvitte a padlásra.

Ott azt a moly mögötte,  
Ott azt a moly mögötte,  
Sömni hasznát sé' vötte.

### 81.

Amoda van egy kis ház,  
Abba' lakik egy barát,  
Süti, főzi a hurkát,  
Kérök túlle, de nem ád,  
Még asz'ongya: pofon vág, -  
Pofon biz a kurvanynyát!

Túrút öszik a cigány,  
Kérök túlle, de nem ád,  
Még asz'ongya: pofon vág, -  
Pofon biz a kurvanynyát!

-280-

### 82.

*(Selypeknek; sebesen mondandó.)*

Répa, retök, magyaró,  
Ritkán rikkant korán röggel a rigó.

Pap keni kaszát, kapát  
Fazék ó'daláhon.

Az ipi pap ipa,  
Fa pipa pipakupakja.

*(Hogyan van magyarul?)*

### Tóna ludátusz.

Ólon talling,  
Porlé pitczét.

Hunhá latál az ézczzaka?

### 83.

*(A kis gyermek egyik karjával az élőfát átölelve a körül keringöl s a következő verset dalolja:)*

Budi budi bácsi,  
Keringőló bácsi.  
Budi budi bácsi,  
Keringőló bácsi!...

## 84.

Vó'tál-é ker'be?  
 Vó'tam.  
 Láttál-é farkast?  
 Láttam.  
 Féltél-é túlle?  
 Nem.

*(Két gyermek szemközt áll egymással, egyik kérdez, a másik felel; mikor a végére érnek, a kérdező kezével a másiknak szeme felé legyint, az, ha nem pillant: igazat mondott s nem félt, de ha pislant s előbb mégis nemet mondott, úgy hazudott.)*

## 85.

Ángyom asszony  
 Kását főzött  
 Tejbe, vajba,  
 Vasfazékba, -  
 Ilyen a fődője!

*(Egy leány-gyermek egy álló helyben el kezd keringölni, s a dal utolsó soránál lekuczorodik, úgy, hogy rokolyája szélesen kiterüljön.)*

## 86.

Túrút öttem, elejtöttem,  
 Az sé tudom, hová töttem.  
     Szél fújja pántlikámat,  
     Harmat éri a szoknyámat,  
     Hopp!

*(A leány gyermek egy helyben forog, miközben a fennebbi verset dalolja, s a végső sornál lekuczorodik.)*

-282-

## 87.

*(Két gyermek mindkét kezökkel egybefogózza forog egy álltó helyben a következő vers dallása mellett:)*

Pórom pórom pestike,  
 Szögedi-vár mönyecske.  
 Té s is húzzad magadat,  
 Én is húzom magamat.  
 Szöbb az én tányérom,  
 Mint a té tányérod,  
 Mer' mindön nap mosom.  
 Fele víz, fele bor -  
 Igyunk komám asszony!

## 88.

Elmön - tem én - a szől - lóbe - szöllöt - szödö - getni,  
 Után - nam gyütt - égy vén - asszony - éngöm - verö - getní,  
 Bésza - ladtam - a ná - dasba - sípot - csinál - gatni,  
 Az én - sípom - csak asz' - mongya:  
     Díb - dáb - daru - láb,  
     Ketten - vöttünk - égy ku - tyát,  
     Ugy el - vertük - a fa - rát,  
     Néköd - hánta - golyó - ját!

*(Két gyermek szemközt áll egymással, az egyik vagy magán, vagy a másikon elkezd a mondókát, minden ütemnél felváltva hol magára, hol a másikra mutat, kire a végszótag esik, azt a másik kineveti.)*

-283-

### 89.

Egyetem, - begyetem, - karkan - tyú,  
Nem va - gyok én - fél nya - kú,  
Isten - ková - csa va - gyok,  
Szen' Pál - lovát - patkó - lom,  
Fényös - szöggel - szöge - zöm,  
Vas pa' - czával - pöngé - töm.  
Pöm - pöm,  
Pétör - bácsi  
Szögygye - ken' ki,  
Vögye - ken' ki  
Ezök - közzül  
Eszt!

*(A gyermekek körbe állnak, egy pedig a középre; az a főnebbi dal szavaival számlálja meg a körben állókat, kire a végszó esik, félre áll, a középen álló pedig újra kezdi a számlálást mindaddig, míg csak egy nem marad, s ez a választott.)*

### 90.

Egyedelöm, - begyedelöm, - kendör táncz,  
Hajdú - sógor - kít ki - á'tsz?  
Én án - gyomat - kiá' - tom,  
Vas pá' - czával - konga - tom,  
Kong - kong - Pétör - bácsi,  
János - bácsi,  
Ezt a - szöget  
Szögygye - ken' ki,  
Vögye - ken' ki,  
Innét - ezt!

*(A játék menete ugyanaz, a mi az előbbié.)*

-284-

### 91.

Egyetem - begyetem - tengör - táncz,  
Hajdú - sógor - mit kí - vánsz?  
Nem kí - vánok - ögye - bet,  
Csak égy - szörös - ege - ret.  
Haj mán,  
Fodor mán,  
Üsd ki - eztet  
Balog - Pétör  
Pál!

### 92.

Szil,  
Szál,  
Szalma -  
Szál,  
Eber -  
Náczi  
Pap.  
Túzok  
Tamás  
Görcs!

*(A gyermekek körbe állanak; - egy a középre állva megkezdi valamelyiken a verset, minden soránál másokra mutat; kire a végszó esik, azt nevetve, kitapsolva görcsnek nevezik.)*

-285-

### 93.

Kis kácsa fürdik  
Fekete tóba',

Fijáhon készül  
Lengyelországba.  
Hajlott ága hajlott,  
Termött ága termött.  
Haj szénára, szénára,  
Szénaszakadékra,  
Benne forog kis mönyeecske,  
Öleld, a kit szerezcz!

Ezt ölelöm,  
Ezt csókolom,  
E Katuska,  
E Pannuska,  
Komám asszony lánya.  
Né híjzatok éngöm  
Turbik Élonának,  
Csak híjzatok éngöm  
Virág Zsugonyának.  
Haj, duj, dálom,  
Tulipántom,  
Rozmaringom,  
Gyönyörű virágom!

Addig a házadbúl ki nem mék:  
Még három szál gyertya el nem ég;  
Mikor a negyedik félig ég:  
Akkor tudod, rúzsám, hogy kimék.

Fölkötötted, rúzsám, kardodat,  
Visé'je hát isten gondodat!  
Vagy életöm, vagy halálom,  
De mán túled mög köll válnom,  
Édösöm!

*(A gyermekek összefogózva kört képeznek, egy a középre áll; a körben állók éneklük a dalt ezen sorig: Öleld a kit szeretsz, midőn a középben levő egyet bekap a körben állók közül s azzal tánczolva dalolja a következő sorokat. A dal végével ez utóbbit a középben hagyva, maga a körbe áll s a játékot újra kezdik.)*

#### 94.

Kis kácsa fürdik  
Fekete tóba',  
Fijáhon készül  
Lengyelországba.  
Hajlott ága hajlott,  
Termött ága termött;  
Levelibe' kis mönyeecske,  
Öleld, a kit szerezcz!

Ezt ölelem,  
Ezt csókolom,  
E Katuska,  
E Pannuska,  
Komám asszony lánya!  
Szödök szép rúzsát,  
Kötök koszorúcskát,  
Fejemre tőszöm  
Gyöngyös koszorúcskám  
Haj, duj, dálom,  
Tulipánom,  
Gyönyörű virágom!

*(A játék menete mint az előbbié.)*

#### 95.

Kis kácsa fürdik  
Fekete tóba',  
Fijáhon készül  
Lengyelországba.

Hajlott ága hajlott,  
Termött ága termött,  
Levelibe' kis mönyecske  
Öleld, a kit szerezcz!

Ezt ölelöm,  
Ezt csókolom!

Agygyon isten sok jó esőt,  
Mossa össze mind a kettőt!

Dádárom, dádárom,  
Gólya giliczécske!  
Gólya viszi a Mariskát,  
Gólya Mariskáját.  
Pé'z vó'nék csöndülnék,  
Rúzsá vó'nék terülnék,  
Mégis kipöndülnék.

-288-

## 96.

Kis kácsa fürdik  
Fekete tóba',  
Annyáhon készül  
Lengyelországba.  
Égyik ága hajlik,  
Másik ága tellik,  
Levelibe' kis mönyecske  
Öleld, a kit szerezcz!

Ezt ölelöm,  
Mögcsókolom  
Szomszéd léányát,  
Hajnal Iluskát.  
Szödök szép rúzsát,  
Zímolom, zámolom,  
Zakatolom.  
Hej, baja, baja,  
Zúzött virágja.  
Mos' van kedvemre  
Ohaj málé,  
Meleg málé,  
De jó vó'na melegibe.

Haja madár lipit lotty,  
Ki tavaly, ki!

*(A játék menete mint az előbbieké.)*

-289-

## 97.

Hajlik a meggyfa,  
Nagy az árnyéka,  
Alatta ül égy szép barna mönyecske,  
A kit szerezcz, kapd be!

Ezt szeretöm,  
Ezt kedvellöm,  
Ez az én édos kedvesöm!  
Ha pé'z vó'nék pöndülnék,  
Rúzsá vó'nék virülnék,  
Olyan dicsó lönnék.  
Ég a gyertya, ha möggyúttják,  
El is alszik, ha elő'ttyák.  
Járjad, járjad jó katuna,  
Hagy dobogják ez az úzcza.

Ej, haj! szögfű szál  
De szépen kinyílottál,  
Soha el né hervagygyál,  
Bokrétának maragygyál!

## 98.

Mos' gyüttünk innen  
Lengyelországból,  
Lovakat hoztunk,  
Nyerögbe fogtuk,  
Síkos a talpa,  
Aranyos a sarka,  
Csillagom, Julcsa,  
Fordú'j ki az útra!

-290-

**99.**

Égy kis kertöt keríték,  
Benne rúzsát ülteték;  
Szomszéd lánya rákapék, -  
Ézczör, kézczör möglesém,  
Harmaczczor is möglesém, -  
A törvénybe vitetém.  
A törvény is asz'onta:  
Lánnak való a rúzs,  
Legénnek a bokréta.  
Haj föl busa barna.

Alacson patkócska,  
Némöt szabócska,  
Hajdú Élonácska,  
A váradi csonka.

Égy katunának égy paripája,  
Két katunának két paripája.  
Haj a jégön, a nádason,  
Hopp itt a szárazon!  
Dijófának ága mellett,  
Ága-fának tüze mellett -  
Csóró ide lipitlotty!

**100.**

Új-Várba möntem,  
Égy csizmát vöttem,  
Pirosat vöttem,  
Mögpatkóltattam,  
Patkólásáér'  
Égy tallért attam

-291-

Török czicza, török macza,  
Bársony bariskája. -  
Ereggy té kis léány,  
Mongyad anyád asszonnak:  
Süssön sűgár pöcsönyét,  
Pin' bort mellé.  
Sípolnak, dudálnak  
Király udvarába',  
Még sém ott, még sém ott,  
Kú-palotába'.  
Andorjás bokkrétás,  
Felesége jó tánczos;  
Az ura selyöm-szál,  
Szó'gálója arany-szál.  
Pim, pim, bukó rucza  
Mire viraczc h'nap?  
Hajlott ága hajlott,  
Termött ága termött,  
Árnyékába' kis mönyecske,  
Öleld, a kit szerezcz!

Ezt ölelöm,  
Ezt csókolom.  
Szödök szép rúzsát,  
Kötök koszorút,  
Fejembe töszöm  
Gyöngyös koszorút.

Zímondom, zámondom,  
Szatyor a vén asszony.  
A tálat is mögégetik,  
Mégis mögroppantják.

*(A játék menete ugyanaz, a mi a fennebbieké.)*

-292-

### 101.

*(A gyermekek egymás kezét megfogva hosszú sort képeznek; egy közülök vezérnek van kijelölve. Két más gyermek kezeiket összefogva feltartják és kaput formálnak; ekkor a vezér kezdi a mondókát:)*

*Vezér:* Kakas isten jó napot!

*Kapus:* Récze, rucza fogagygya.  
Ki s ki népei vattok?

*Vezér:* Lengyel László jó királyunk!

*Kapus:* Az is nekünk ellenségünk!

*Vezér:* Miről való ellenségtök?

*Kapus:* Minapába' itt járatok,  
Hídunk lábát létörétök,  
Mög se csináltátok!

*Vezér:* Ácsok vagyunk, ácsorogunk,  
Fenyőfából kifaragjuk,  
Ingyön aranyozzuk.

*Kapus:* Hun vöttétök azt az ingyön-aranyat?

*Vezér:* Föl-fölmöntünk Boldog-asszony kis lányáhon,  
Kérvén-kértük, adván-atta.

*Kapus:* Hazuttok, mer' loptátok!

*Vezér:* Sè nem kértük, sè nem loptuk:  
Maga jószántából atta. - -  
Mi a kapu váltsága?

*Kapus:* Egy arany alma.

*(Ekkor a következő ének dalolása közben megindul az egész sereg s a kapun mind keresztül bújnak, a hátulsót a kapusok elvámolják s a játék újból elkezdődik mindaddig, míg a vezérnek minden népe elfogatván, csak egyedül marad. Ekkor azt körül fogják s hogy nép nélkül maradt, kitapsolják s ezzel vége a játéknak.)*

-293-

Nyissad, asszony, kapudat,  
Hagy kerű'jem váradat!  
A nyúlacska kicsinyke,  
Högyet, vőgyet befuttya,  
Agaramat fáraszttya,  
Paripámat futtatttya.  
Néköm is vó't kis lányom,  
Haját fontam hat ágra,  
Hat szál aranyfonálba,  
Talpig érő fátyolba.  
A Szőlősi udvarát  
Mindön délbe' dobojják,  
Annak agygyuk Mariskát,  
Ki fölköti bocskorát.

### 102.

*(A körben állók közül egy kérdi a középben állótól:)*

- Hová mégy, jámbor?
- Szőlőbe, jámbor.
- Mit viszöl, jámbor?

- Éneköt, jámbor.  
- Fújjad a nótáját!  
- Nehéz a nótája.  
- Lám a lányok hogy mög fujják,  
Fujdogá'ják,  
Mint mikor a tánczot járják.

*(Most a körben állók dalolják:)*

Haj szénára, szénára,  
Széna szakadékra,  
Benne forog kis mönyecske,  
Öleld, a kit szerezcz!

*(Ekkor a középben álló beránt egyet a körben állók közül, s azzal együtt táncz közben dalolja a következőket.)*

Eszte ölelöm,  
Eszte csókolom,  
Komám asszonya lánya.  
Szödök szép rúzsát,  
Kötök kocsorúcskát,  
Fejemre töszöm  
Gyöngyös koszorúmat.  
Haj, dúj, dálom,  
Tulipántom,  
Rozmaringom,  
Gyönyörű virágom.  
Né híjjatok éngöm Turbik Élonának,  
Csak híjjatok éngöm Virág Zsugonyának,  
Mer' én vagyok asszonyomnak  
Létövője, föltövője, bíbor lepedője.  
Égy katunának két paripája,  
Két katunának égy paripája.  
Addig a házadbúl ki nem mék,  
Még három szál gyertya el nem ég,  
Mikor a negyedik félbe ég:  
Akkor tudod, rúzsám, hogy kimék!

*(Ekkor az utóbb berántott marad a kör közepén, a másik a körbe áll; így folytatják tovább.)*

### 103.

Katuna vagy, rúzsám, a löttél,  
Noha néköm nagy bút szörzöttél;  
Fölkötötted, rúzsám, kardodat,  
Visê'je hát isten gondodat!

Kík paradicsom, lilijom,  
Kiállottad, rúzsám, jól tudom,  
Három szál vesszőre tapodom,  
Vagy életre, vagy halá'ra,  
De mán túlled mög köll válnom,  
Édösöm!

### 104.

*(A játszó körbe fogódzva forognak és éneklik:)*

Ispiláng, ispilángi rúzsá!  
Rúzsá vó'nék, piros rúzsá,  
Piros vó'nék, zsöndülnék,  
Karika vó'nék, gurúlnék.

Kík selyöm rostya,  
Piros rozmaringja,  
Szödör-szömű szép Zsuzsika  
Fordú'j angyal-módra!

*(Kinek a nevét mondják, az kifordúl a körből, a benn maradtak a dalt újra kezdik, ki legutólsónak marad, azt megcsipkedik.)*



## 105.

*Vezér:* Kijé ez a kapu?

*Kapus:* Szent Örzsébeté.

*Vezér:* Átal mögyünk rajta.

*Kapus:* Vámot vöszünk rajta.  
A minap is itt mönétök.  
Hídunk lábát létörétök,  
Föl sé csináltátok.

*Vezér:* Ácsok vagyunk, hát faragunk,  
Ingyön aranyozunk.

*Kapus:* Hun vöttétök ingyön-aranytokat?

*Vezér:* Elmöntönk Boldog asszonhon,  
Kérvén kértük,  
Adván atták,  
Tekenyővel mérték.

*Kapus:* Nem rabolunk, nem,  
Csak a legutó'sót

*(Ekkor a kapun átbujnak, s a kapusok elrabolják az utó'sót, mire a vezér mondja:)*

Sí'junk, rí'juk,  
Elfogyott a mi seregünk!

## 106.

Csicsörgős ajtaja,  
Sétáros kapuja –  
Benne fekszik Csitri Panni,  
Húzzátok a tánczra,  
Fölkereködött a szoknyája,  
Nagy szerelmet hajt a.

Fárúl esött rongyos guba  
Vesd a géréndába.  
Haj! haj! mönnyei kecske,  
Gyöngé mönyecske.  
Az elejin, az elejin  
Csak gyorsan mönnyünk,  
A hátú'ján, a hátú'ján  
Csak dobot üssünk!  
Happ ide mocskos,  
Part ide dombos,  
Czo ki bocskoros!

*(A játszó sereg nagy kört képezve dalolja a jenebbi verset, a szintén forgó kör közepén egy pár tánczol, a tánczosok egyike, az a ki előbb bement, a dal végeztével kijő s a körbe áll s egy másik megy be helyette s tánczol az ott maradtal, a kör forogva újra dalolja a verset s így folytatják tovább.)*

## 107.

Súl a könyér, súl, súl,  
Még a gazda haza gyün. –  
Súl a könyér, súl, súl,  
Még a gazda haza gyün... satt.

*(Egy gyermek, a gazda, elmegy a templomba; egy más, a szolgáló, otthon marad, süti a kenyeret; a többi gyermek hosszan egymás ölébe ül, a hátúlsó a kemencze, a többi a kenyér, a legelső és legkisebb a czipó; mindegyik az ölében ülőt szorosan átkarolva ringatja a főnebbi dal dúdolása közben. – Mig a gazda, ki elmenete előtt megolvasta a kenyeret, oda jár: addig a szolgáló eldugja a*

*czipót. Midőn haza jön a gazda, újra megolvassa a kenyeret, kérdi a szolgától:)*

Hát a czipót hova tötted?

*(az vagy ezt mondja:)*

Felit mögöttem,  
Felit a kúdnak attam.

Vagy:

Felit mögöttem,  
Felit a kútba vetöttem.

*(ha az előbbi feleletet adja, nem bántja, de ha az utóbbit: akkor összefont kendővel veri mindaddig, míg elő nem keríti; ezután a kenyeret kezdi kiszedni s minthogy a gyermekek egymást erősen tartják, nehéz a munka, a gazda ismét megveri a szolgát gondatlanságáért, hogy miért ragadtak össze a kenyerek? midőn mind kiszedik, végül a kemenczét is kimozdítják helyéből s a játékot újra kezdik.)*

### 108.

Tüzet viszök, nem láttátok,  
Ha láttátok sè mon'gyátok.  
Tüzet viszök, nem láttátok,  
Ha láttátok, sè mon'gyátok!...

*(A játszó csoport körbe áll, egy gyermek a kört kezében összefont kendővel a fennebbi sorok dallása közben kívülről kerületi, míg egyszer valamelyiknek a körben állók közül hátához vágja a kendőt; erre az kiugrik, s ha eléri amazt, - kinek háromszor kell megkerülni a kört, s csak ekkor állhat be az őtet kergető helyére, - jól elhányja. Aztán emez kerületi a kört, s így folytatják tovább.)*

### 109.

Meleg czipót öhetném,  
Hideg vizet ihatnám.  
Meleg czipót öhetném,  
Hideg vizet ihatnám...

*(A gyermekek összefogózva körbe állanak, a körön kívül egy gyermeket egy másik a fennebbi sorok dalolása közben összefont kendővel kerget, ha beéri, üti a hátát, így megkerülve háromszor a kört, az elől szaladó kiránt egget a körből, maga pedig annak a helyére áll, ekkor az ujjonnan kirántott kapja föl a kendőt, s veri amazt, ha utól éri; - így tovább.)*

### 110.

Kinn a bárány,  
Benn a farkas...  
Kinn a bárány,  
Benn a farkas...

*(Egy fiu, a farkas, hosszú árokban áll, melyen a többi gyermekek, a bárányok, ugrálnak keresztül a fennebbi sorokat dalolva. A kit a farkas ugrás közben megkap, az lesz a farkas. Olykor megesik, hogy valami vérevett gyermek lesz a farkas, ilyenkor a virgonczabbak, kettő, három, belemennek az árok végébe, s lekuczorodva a lusta farkast ilyképen gúnyolják: „Farkas házába êê...” (ê ê lni a gyermek nyelven annyit tesz = csúnyítani, rusnyítani stb.) itt az e betűt mindkét helyt oly nyöszörgő hangon elnyujtva mondják.)*

### 111.

- Agyon szitát komám asszony!
- Kerű'j hátúl, a szögön van.

*(A gyermekek hosszan egymás elébe állanak, egy az első elébe megy, kihez az első sort intézi, melyre az a második sorral felel. Ekkor a szitát kérő a csoport hátulja felé szalad, ha a végül állót, mielőtt az az első elébe ért volna, elkapja: akkor ő megy az első elébe, s az, a kit elfogott, kéri a szitát ő tőle, s így folytatják tovább.)*

### 112.

*(A gyermekek párosával egymás elébe állanak, az első pár előtt négy-öt lépésnyire áll egy gyermek, a macska, ettől a leghátul álló pár egyike kérdi:)*

Czicza macza melyik szömöd fáj?  
Macska: Mind a kettő egyformán.

*(ekkor a pár vet, azaz egyik egy oldalra, másik más oldalra szalad s azon igyekeznek, hogy a macskát megkerülve összeérhessenek; ha a macska nem tudja egyiket sem elfogni, akkor a pár előre áll, s a hátul maradt pár vet; ha pedig elfogja, avval, kit megfogott, elől áll, s a másik, kinek párját elfogta, lesz helyébe a macska. Ha a macska hat esztendő, azaz ha hat pár vetett már s nem tudott közülök egyet sem elfogni, akkor megpörzsölik, mely abból áll, hogy az egész csoport rászalad, s megcsipkedik; ezután ismét újra kezdik a játékot.)*

-301-

### 113.

*(A gyermekek összefogózva nagy kört képeznek, melyben a bíró egy tergenyész számmárral keringöl s az alábbi dalt dúdoja; a ki elneveti magát: attól zálogot vesz, s azt a számmárra feltéve újra kezdi a dalt.)*

Ó kútba tekinték,  
Selyöm szálat szakajtéék.  
Kinek látom mosolygását:  
Bíró szödi zálogását.  
Kukurikú!

### 114. SZÖMBÉZÉS.

Itt csörög, itt pattog  
Három véka magyaró!  
Itt csörög, itt pattog  
Három véka magyaró!...

*(A játszó gyermekek egy társuknak bekötik a szemét s ez a szömbé, a többiek ezt a fennebbi sorok dalolása közben körül tapsolják, s ide oda futkároznak, szökdécselnek előtte; a kit közülök a szömbé megfog, az lesz helyébe szömbévé.)*

### 115. BÚVÓCSKA.

*(Egy csoport gyermek elbúvik, egyik egy helyre, másik más helyre; a másik csoport, mely addig oly helyen volt, honnan nem láthatta, hogy amazok hova bujtak, - keresésükre akkor indul az alább következő versike dalolása mellett, mikor az elbujtak közül valamelyik azt kiáltja: „szabad!” - az elbúttakat mindaddig keresik, míg mind fel nem találják, azután ezek bujnak s amazok keresik emezeket.)*

-302-

Bújj, bújj, ha bújhaczcz,  
Kerék alá lapúlhaczcz.<sup>30)</sup>

## 116. A CSABLÉZÁS.

*(A puha földre leül két gyermek játszani, először is kimérnek mind egyikőjük számára egy arasznyi hosszú és felényi széles négyszögű tért. Akkor az egyik egy bicskát vesz elő, s azt minden ujjáról sorban egymás után a földre csapja le, úgy, hogy a bicska a puha földben kiálljon; a tiz ujj után a két tenyérből és a két kéz-fejről, nem különben a fogak közül is kell így vetni. Végre két ujj közé fogva a kés hegyét, mondja: „Édös kis bicskám ájj ki neköm sinkára!” – aztán: „Édös kis bicskám ájj ki neköm bötüre!” – Ha mindezeket megtette s a bicska mindannyiszor kiállott: most a bekerített térben annyi keskeny húzást tesz egymásmellé, a hányszor a bicska kiállott; akkor ujra kezdi. De rendszerint a második vagy harmadik vetésnél nem igen tud tovább menni, a bicska nem áll ki, hanem eldül, s a másik gyermeknek adja át, s az szintén elkezd a vetést. Így felváltva folytatják mindaddig, míg valamelyiknek a tere, melyet legelőször kimértek, egészen fel nincs hasogatva; ekkor a nyertes a másikkal összekapartatja a felhasogatott földet s az azt a markába véve, kénytelen féllábon sántikálva szem-behunyva oda vinni, a hova a nyertes akarja. Midőn elindul a földdel, amaz egy összefont kendővel megy mindenütt utána, s szüntelenül ezt hajtja:)*

Tödd lè kutya a lábod,  
Ha létöszöd: mögbánod!

*(Végre valahová letéteti vele a földet, s visszakiséri csivirgós-csavargós uton oda, a hol játszottak. Ekkor ismét elő veszi, üti veri a hátát s ezt mondja:)*

Fijad után barna!  
Fijad után barna!

*(s hajtja mindaddig, míg amaz a földet meg nem találja; hanem ekkor szélről köti a derest, mert a másik, ha beéri, hozzá vágja a megtalált földet. Aztán ujra kezdik a játékot.)*

## 117. LABDÁZÓ MONDÓKA.

Égy előre,  
Két kettőre,  
Három hatra,  
Hat kilenczre,  
Tó'csd ki tízre,  
Mégis tízre,  
Tizenégyre.  
Ez elejtő,  
E fölkapó,  
E jó hátba  
Bufogató,  
Te'jes tizenkettő!

*(A gyermek labdázás közben a fennebbi sorokat dalolja, az utolsó sornál azon társát, ki hozzá legközelebb áll, hátba üti a labdával, ez a l a p t a - m á j .)*

## 118. HINTÁZÓ MONDÓKÁK.

### I.

Hinta!

Palinta!  
Karácsonyi  
Kis Kata!

II.

Égy üveg alma,  
Két üveg alma,  
Három üveg alma,  
Négy üveg alma,  
Öt üveg alma,  
Hat üveg alma,  
Hét üveg alma,  
Nyó'cz üveg alma,  
Kilencz üveg alma,  
Tíz üveg alma.  
Tíz, tíz, tiszta víz,  
Ingöm, gatyám csupa víz.  
Szá'jj lé barát a hintárúl,  
Nem a té pé'zöd ára!  
Pé'zöm ára, pé'zöm ára,  
Száz forintom ára!  
Kis kertöt csinálók,  
Abba rúzsát ültetök;  
Lánnak való a rúzs,  
Legénnek a bokréta.

-305-

III.

Égy, érik a meggy,  
Kettő, feneketlen teknyő,  
Három, én bizon nem várom,  
Négy, biz' oda nem mégy,  
Öt, esik a köd,  
Hat, hasad a pad,  
Hét, múlik a hét,  
Nyó'cz, üres a pó'cz,  
Kilencz, Kis Ferencz,  
Tíz, tiszta víz,  
Tekenyőbe' bugyborék.  
Két csuprot összekocogtatunk,  
Avval harangozunk,

IV.

Égy,  
Kettő,  
Három,  
Négy,  
Öt,  
Hat,  
Hét,  
Nyó'cz,  
Kilencz,  
Tíz.  
Tekenyőbe' tiszta víz,  
Kis kertöt locsolni.  
Minek az a kis kert?  
Tököt természetni.  
Minek az a tök?  
Disznókat hízlalni.  
Minek az a disznó?  
Háját szödögetni.  
Minek az a háj?  
Szekereket, kocsikat  
Vélle kenögetni.  
Minek az a kocsi?  
Asszonyokat, lányokat  
Rajta hordogatni.  
Hová kívánkozol?  
A kakas-ülőbe,  
Még annál is fölyebb,  
Torom tetejibe!

-306-

119.

Csön, csön gyűrű,  
Kallan gyűrű,  
Nállad, nállad  
Arany gyűrű.  
Kérd ki, kérd ki  
Kis fíjátúl,  
Ellenbéli  
Szomszégjátúl.  
Itt csörög.  
Itt pattog,  
Ettúl kéröm,  
Ez agygya ki,  
Salyátáné,  
Bodzáné,  
Kis királyné,  
Kapitánné,  
Vesd ki Csutoráné!  
Az arany dáré,  
Dáspitáré,  
Szóló görbicz  
Görbicz kóró,  
Sárkány,  
Sárfé,  
Lapta-bél,  
Bubuczki!  
Tök, tök dinnye,  
Bodrog dinnye,  
Zó'd ága,  
Zó'd levele,  
Piros bora,  
Borhajtója.  
Én tudom,  
Ángyom tuggyga,  
A ki tuggyga,  
Ki né mongya!  
Bubuczki!

-307-

*(A gyermekek összetett tenyérrel sorba ülnek, egy, szintén összetett tenyerét, melyben egy gyűrű van, mindegyik tenyerében végig huzza s a gyűrűt valamelyiknek kezében hagyja. Ekkor egy másik elkezd a fennebbi verset mondani, mindenik soránál másakra mutat, kire az utolsó sor esik: az kinyitja markát, ha nincs nála a gyűrű: az előbbi a mondókát újra kezdi; ha pedig nála van, az a ki kereste, a megtalált gyűrűt az előbbi mód szerint eldugja, s emez, a kinél volt, kezdi keresni, míg rá nem talál. Így folytatják tovább.)*

120.

Égy ágy hagyma,  
Hatvan dinnye,  
Cserép a feneke.  
Léány, léány, hun a tyúknak a fíja?  
Széjjel ide szalada.  
Csűr ide, csűr amoda,  
Koczkivári dombra. -  
Az erdélyi vajda  
Égy tábort indíta,  
Az új táborába  
Égy asszont kivána.  
Hívassunk!  
Hívassunk! -  
Gyűjjön ki kend asszony!

-308-

*(A leány gyermekek körbe állanak, kettő a körben állókat kívülről kerülgeti, a második az első befönt haját fogja. A körben állók dalolják a dalt, melynek végeztével az első körül járó kiránt egyet a körből s annak helyére áll,*

*ez pedig megfogja a másik haját, ki előbb az elsőét fogta s a játékot tovább folytatják.)*

### 121.

Arany lilijomszál  
Ugorgy a Dunába,  
Támaszd mög ó'dalad  
Az egész világba,  
Símítkozzál,  
És mögmosgyál,  
És mögtűrülközzél!

*(A gyermekek körbe állanak, egy a kör közepére; mikor vége a dalnak, a közepen álló megtörölközik valamelyiknek a kötőjébe, s emez áll a közepre, amaz pedig ennek a helyére, s a dalt újra kezdik.)*

-309-

### 122.

*(Egy gyermek, a kertész, a többi gyermekeket sorba ülteti, jön egy útas, megáll a kertész előtt s így szól:)*

*Utas:* Kakas isten jó napot!

*Kertész:* Récze, rucza fogagygya!  
Mér' gyüttél?

*Utas:* Dinnyéér'.

*Kertész:* Mos' vittél.

*Utas:* Pap kutyái rám szalattak,  
Mind a fejihön vágtam.

*Kertész:* Szakácscs egyet, ha birsz.

*(Ekkor az utas megkopogtatja a sorban ülők fejeit s egyet közülök elvisz, a többiekre azt mondja, még éretlenek; így folytatják tovább, míg mind el nem hordja, ekkor a játékot újra kezdik.)*

### 123.

*(A gyermekek összefogózva körbe állnak, egy gyermek, a pásztor, a körön kívül, egy másik, a kecske, a körön belől áll.)*

*Pásztor:* Kecske, kecske, mit keresöl a szöllőbe?

*Kecske:* Szöllőt önnék, ha vó'na.

*Pásztor:* Hát ha kikergetek?

*Kecske:* Itt is égy lyuk, emitt is égy lyuk,  
Hátúl is égy lyuk!...

*(Ekkor a pásztor kergeti a kecskét, az bujkál keresztül-kasúl a gyermekek fentartott kezei alatt, kik a kecskét szabadon, minden akadály nélkül bocsátják, de a pásztor nem igen; ha a pásztor a kecskét elfogja, akkor mindketten a körbe állnak, más kettő jön ki, egyik lesz a pásztor, másik a kecske s így folytatják tovább.)*

-310-

### 124.

*Pásztor:* Kecske, kecske, mit csinálsz a szöllőbe'?

*Kecske:* Szöllöt önnék, ha vó'na.

*Pásztor:* Tè kapáltad?

*Kecske:* Én ám!

*Pásztor:* Tè gyomláltad?

*Kecske:* Én ám!

*Pásztor:* Hát ha mögfoglak?!

*Kecske:* Itt is égy lyuk, amott is égy lyuk' hátúl is égy lyuk!

*(A játék menete, a mi az előbbié.)*

## 125.

*(Egy leány a gazdasszony, egy másik a libapásztor, a többiek a libák.)*

*Gazdasszony:* Gyere haza szó'gáló!

*Libapásztor:* Nem möhetök!  
Kertöm alatt  
Fijas farkas,  
Mögöszi libámat.

*Gazdasszony:* Mibe' mosdik?

*Libapásztor:* Aranyos teknyőbe.

*Gazdasszony:* Mibe türülközik?

*Libapásztor:* Selyöm keszkenőbe'. -  
His, his haza libuskáim!

*(Ekkor a farkas a futók közül egyet kettőt elfog s eldugja őket, a gazdasszony megolvassván a libákat a hiányzók keresésére indul.)*

*Gazdasszony:* Hol vannak a libáim?

*Farkas:* Tüske útra möntek.

*Gazdasszony:* Tüske úton nincsenek!

*Farkas:* Köves útra möntek.

*(A libák gágogni kezdenek.)*

*Gazdasszony:* Mi van a palláson?

*Farkas:* Öreg anyám diját adott,  
A macskák zörgetik.

*(Ekkor a libák előszaladnak, a farkas fut, a gazdasszony utána s ha beéri, jól megcsipkedi; aztán a játékot újra kezdik.)*

## 126.

*(A gyermekek sorba ülnek, egy közülök lesz sugdosó, egy angyal és egy ördög. A sugdosó az angyalt és ördögöt különböző irányban eltávolítja a többiektől, ekkor a sorban ülők mindegyikének titkon valami tárgy- vagy virágnevet ad, ekkor a játék megkezdődik. Előbb jó az angyal, megáll egy bottal a sugdosóval szemközt s így szól:)*

*Angyal:* Csüng, csüng az angyal égy nagy aranyos bottal.

*Sugdosó:* Mit keres?

*Angyal:* Arany csüngő-büngő kis templomot.

*(Ha a titkon elnevezettek közt van, a mit kér, az feláll s elmegy az angyallal, - s ha nincs, mondja a)*

*Sugdosó:* Ki möhecycz! Kosár a fenekedbe!

*(Azután jön sántikálva az ördög, megáll a sugdosó előtt)*



s mondja:)

- Ördög: Ling, long az ördög egy nagy tyúksz... s bottal!  
Sugdosó: Mit keres?  
Ördög: Arany csüngő-büngő, gyémánttal fölczifrázott kis rúzsát!

(Ha van elviszi, ha nincs, mondja a)

- Sugdosó: Ki möheccz, kosár a fenekedbe!

*(Igy megy a játék mindaddig, míg az angyal és ördög felváltva kitalálják a neveket s a gyermekeket egyenként elhordják. Ekkor mind az angyaléit mind az ördögéit az angyal és ördög megpróbálják, ugyanis a gyermek egyik kezét megfogja az angyal, másikat pedig az ördög s azt ezen vers dalolása közben:)*

Jércze vagy-è?  
Kakas vagy-è? –  
Vágj s...be, vágj, vágj!

*(előre s hátra menesztik; a fönnebbi dalt háromszor mondják el, ez alatt mindegyre ránczigálják, s a melyik ezen megkísértés alatt magát elneveti: az az ördögé, a ki pedig ezt mosolygás nélkül kiállja, az az angyalé; így megtudván ki melyiké, a játékot újra kezdik.)*

-313-

## 127.

- Gazda: Mér' kerülgeti kend az én házam tájékát?  
Kérő: Mer' szeretöm a ken' lányát, Pannát!  
Gazda: Én nem adom én lányomat  
Selyöm ruha né'kúl,  
Hintó-kocsi né'kúl;  
A hintóba száz ló lögyön,  
Mind a száznak aranyos farka lögyön!  
Kérő: Én elviszöm Lipitomba, Lopotomba,  
Száj kezemhön, tanú'j túllem!  
Gazda: Aranyos lögyön az ingválla!

A körben állók: Tetves lögyön a bundája!

*(A játszó körbe állanak. A gazda a közepén áll, a kérő kivülről kerülgeti a kört. Ha a kérő leányt kíván, a gazda kérdésére a fent látható módon válaszol, ha pedig fiút, akkor ezen szavakkal: „Mer' szeretöm a ken' fiát...” s egyet megnevez a játszó közül. A vers végeztével a kért személy belefogózkodik a kérő ruhájába s vele együtt kerülgeti a kört; így folytatják tovább, míg a gazda egyedül nem marad.)*

## 128.

- Útas: Hajlik az erdő,  
Zó'dúl a mező.  
Járok magam egyedül,  
Félök magam egyedül,  
Király uram! király uram!  
Kit aczcz néköm,  
Kivel haza mönnyek?

Király: Kádár Marist.

- Útas: Nem szeretöm én azt,  
Nem kedvellöm én azt,  
Rút ű maga, rút ruhája,  
Tetves a bundája.  
Hajlik az erdő,  
Zó'dúl a mező.

-314-

Járok magam egyedül,  
Félök magam egyedül.  
Király uram! király uram!  
Kit aczcz néköm,  
Kivel haza mönnyek?

*Király:* Gojdár Julcsát.

*Útas:* Szeretöm én azt,  
Kedvellöm én azt,  
Szép ű maga, szép ruhája,  
Patyolat ingvállá!

*(A gyermekek összefogózva kört képeznek; egy, a király, a kör közepén áll, a körön kívül az útas, s ez mondja a mondókának egyszer az első felét, melynek végével a király egyet a körben állók közül a fent látható módon megnevez. Erre megint az útas mondja a mondóka második részét, mikor ezt elvégzi, ismét elől kezdi a mondóka első részét; erre a király mást nevez meg, mire az utas, ki a kört kívülről mindegyre kerülgeti, mondja a vers utolsó részét, s ennek végeztével a kiválasztottat magával viszi. Ezt folytatják mindaddig, míg az útas a körben állókat mind elkéri s a király egyedül marad, kit ekkor kinevetnek, kitapsolnak s a játékot újra kezdik.)*

### 129.

Mi van ma? mi van ma?  
Piros pünkös' napja,  
Hó'nap lösz, hónap lösz  
A második napja.  
Jó legén jól mögfogd  
Lovadnak kantárját,  
Hogy el né tapossa<sup>31)</sup>  
A pünkösti rúzsát.  
Lányok vattok, szépek vattok,  
Piros az orczátok,  
Ker'be möntök, rúzsát szöttök -  
Szakad szivem rátok.  
Béméne Ilus asszony  
Gömbölyű szoknyába',  
Láték nálla piros almát,  
Veté kelebébe,<sup>32)</sup>  
Viszi haza ű fijának,  
Fehér Andorjásnak;  
Andorjás bokkrétás,  
Felesége jó tánczos,  
Az úra selyöm szál,  
Szó'gálója arany szál...

-315-

*(Kis leánykák pünköst napján, fejökre pünkösti rózsából kötött koszorút téve, felöltöznek fehérbe, bejárják a falut házanként, minden ház előtt körbe állva körül fogják egyik társukat, a pünkösti királynét; ez egyet a körben állók közül beránt, azzal tánczol, a többiek szintén párosával tánczolnak s dalolják a fenebbi verset. A táncz és dal végeztével a házbéliek ajándékkal bocsátják őket tova.)*

### 130.

*(A mult században még szokásban volt H.-M.-Vásárhelyen a Gergely-járás; ugyanis az iskolás gyermekek Gergely napján katonáknak öltözve házról házra jártak s mintegy verbuválva az alábbi verssel szedték össze s vitték magokkal az arra való gyermekeket iskolába.)*

-316-

Gergő pápa napja ma van e világba',  
Készűj gyerök, mingyár' viszünk iskolába,  
Eleget hevertél itthon a kuczkóba',  
Sokat kandikáltál a kásás fazékba.

Né bújj azér' Is'ván, Gyurka, Pétör, Jankó,  
El né szalagygy András, Mihály, Samu, Ferkó,  
Könyvet vétecs József, Dániel és Laczkó,  
Elbirsz égy ábécztét té is öcsém, Palkó!

Jó tanitónk vagyon, szereti a játszást,  
Nyárban mögengedi a jégön csuszkálást,  
Fölhőszakadásban a sárkány-hordozást.

Oskolánkban, elhidd, gyakran tekét játsznak,  
Érötte nem bántnak, ha rajta nem kapnak;  
Az apró gyerökök síppal sípolgatnak,  
Bizonyítja öcsém, hogy ezök így vannak.

Templom körül fogunk mindön nap verebet,  
Ha utól érhetjük, mindön nap ezöret,  
Néköd is, jó öcsém, adhatunk eleget, -  
Kezecsakédbé tösznek pogácsát melegöt.

Dixi Salagurdi gúnyolódó ficzkó,  
Lám olyan kényös vagy, mint Pipédi Laczkó,  
Öreg apád lögyön égy nagy dobár<sup>33)</sup> zacskó!

---

## KÖSZÖNTŐK és RIGMUSOK.

-317-

### 1.

(Karácsonra)

Karácsonnak éjtszakáján,  
Jézus születése napján,  
Örülünk és örvendezzünk,  
A kis Jézus ma született.

A kis Jézus aranyalma,  
Szűz Mária édes anyja,  
József is volt édes atyja,  
A jászolban ápolgatta.

Nincs a Jézus ágyán paplan,  
Jaj, de fázik az ártatlan,  
Fázik az ő gyöngö teste,  
Hideg széltől fejecsakéje.

Nincs a Jézusnak subája,  
Sem sarkantyús kis csizmája,  
Miből lett volna subája,  
Ha elveszett báránykája.

Mikor a hold fel fog jönni,  
Betlehembe fogunk menni,  
A kis Jézust köszönteni,  
A kis Jézust köszönteni.

János pajtás menj előre,  
András pajtás térítsd össze,  
Mivel hogy te öregebb vagy,  
Nyájad után lassan ballagj.

-318-

### 2.

(Karácsonra.)

Örvendjen az egész világ,  
Mert megnyilt mennyei virág.

Istentől plántált arany ág,  
Kinn örül dicső mennyország.

Áronnak ékes veszszeje

Megvirágzott csemetéje.

Mint mondola jó gyümölcse  
Kivánatos édessége.

Oh szép fénylő hajnal csillag,  
Ki pásztorok felett villog,

Álhatatosságban ragyog,  
Kiért szívem igen buzog.

Ne féljünk már az ördögtől,  
Ne rettegjünk bűneinktől.

Csakhogy tisztán szentül éljünk,  
Az egekben részesüljünk.

-319-

### 3.

(Uj évre.)

Ezer nyolczszáz hatvanötben,  
Már ez uj esztendőben  
Ur isten légy most mi velünk,  
Mindenben segedelmünk.  
Adjon isten bő áldást,  
Adjon szép, bő aratást,  
A gazdának és szegénynek,  
Egyformán mind a kettőnek.

Adjon isten békeséget  
Felséges királyunknak,  
Nekünk pedig csendességet,  
Egész Magyarországnak.  
Láthassunk szép időket  
És számos esztendőket;  
Bűntől kártól mi lelkünket,  
Isten őrizzen bennünket.

A szép hajnal ha feltetszik,  
Uj esztendő meglátszik,  
A madárcák is ezt látják,  
Szárnyokat rázogatják,  
Készülgetnek a jóra,  
Hatot ütött az óra,  
Ezek is az istent áldják,  
Jótétiért magasztalják.

-320-

### 4.

(Uj évre.)

Sion örülj, örvendezz,  
Tisztod szerint zengedezz,  
Mert vagyon örömed, uj esztendőd,  
Istentől adatott újult időd.

Ma vigan vigak legyünk,  
Mindennek példát adjunk,  
Krisztusban örüljünk, vigadozzunk,  
Istennek új időért áldozzunk.

Magasztald az úr Jézust,  
Körülmetszett egy Krisztust,  
Ki elvette minden te átkodat,  
Megadta Istennél váltságodat.

Mikor nap és esztendő  
Elfogy, nem lesz az idő,  
Az egekben legyen örökké ma,  
Ur Jézus! engeddd meg ezt mindenha.

Az úr Jézus forgassa  
Jobb karjáról másikra,

5.

(Névnpra.)

Kedves e napnak estéje is,  
Vigadj Erzsébet te is,  
Mert jutottál neved napjára,  
Kit szived régen vára.  
Öntsd ki örömét szivednek,  
Mutasd jelét jó kedvednek,  
Hogy ép és friss testben megérted,  
Józan elmével kérted.  
A kár tőled eltávozzék,  
Semmi veszélyt rád ne hozzék,  
Ne epezszen semmi siralom,  
Míg nem fed a sírhalom;  
Lelked pedig felvitessen,  
Krisztus társává tétessen  
A szentek dicsó seregében,  
Az egeknek egében.

6.

(Névnpra.)

Vig örömmel, nagy örömmel  
Mostan köszöntünk,  
Szomorúság, nagy bú, aggság  
Távozzék tőlünk.

Mert szent János felderült,  
Szeme könybe nem merült,  
Vig órára ugymint mára,  
Frissen felkészült.

Mennyi hajsza fejedben áll  
Annyi áldások,  
Rád szálljanak, találjanak  
Szép áldomások.

Vagy mint tenger csöppjei,  
Sík mezőnek fűvei:  
Oly nagy bőven szálljanak rád  
Égnek áldási.

-322-

7.

(Névnpra.)

Fénylik az öröm hajnala,  
A mely ködben vala,  
Szívünk fellege  
Pusztúl és vidúl ege,  
A melyet hogy elérjünk,  
Az ur istentől kértünk  
És meg is nyertünk.

Azt kívánjuk mi szivesen,  
Az istent szeressed,  
Szent István! nevedet,  
Terjeszse életedet,  
A Jézus legyen vezéred,  
Míg az egeket eléred,  
Istent dicsérjed.

Végre éltednek fáklyája  
Szakad vitorlája,  
Tested a setét földbe,  
Lelked a dicsó menybe

-323-

Tegye, honnan vigye fel,  
Menybe helyeztesse fel,  
Szép dicsőségbe.

Végre ha eljön az óra,  
Melyben csak egy szóra,  
Te életed megrövidül,  
Tested hirtelenül  
Istennek szent anyala  
Jobb karjára, oltalmára  
Vigyen örök boldogságba,  
A menyországba.

## 8.

(Névnapra.)

Serkenj fel lantos,  
Pendítsd cziterádat,  
Indítsd ékesen  
Vígóságos nótádat,  
Mert ime felderült,  
Búbánat elkerült,  
Szent Mihály-napra,  
Szent Mihály-napra.

Imé ezekkel  
Mi is jelen vagyunk,  
Tisztesség' tenni  
Már meg is állottunk,  
Nem keserúséggel,  
Hanem víg örömmel,  
Azért így szólunk,  
Azért így szólunk:

Áld meg úr isten!  
E háznak gazdáját,  
Segítsd mindenben  
Ő igaz szándékát,  
A paradicsomban,  
Dicső menyországban,  
Örökké. Amen,  
Örökké. Amen.

-324-

## 9.

(Névnapra.)

Nagy ajándék, kegyes szándék  
Istentől, hogy juttatja,  
Embert számos és vidámos  
Időkre hogy juttatja.  
Mert így leli, kedvét teli,  
Mindenfelől beszémléli  
Szívének indulatja.

Örüljete, a míg éltek  
Békeségben e földön,  
Ti kik egyesítettetek  
A páros szeretetben.  
Gyermekitek, ti a kiket  
Ajándékul nyertetek,  
Mennyben légyen veletek.

Te pedig nagy szent János vagy  
Ur kit áldott e képen.  
A kinek nyúlt, meghoszsabbúlt  
Idő kelendő képen.  
Holtod után több szent után  
Vigyen fel az egekbe,  
Szívükből kívánjuk. Amen.

-325-

## 10.

(Rigmusok.)

Bor, búza, békeség szálljon házatokra,  
Egy garaskát kérnék az én markocskámba,  
Adjátok ki hamar, hadd megyek dolgomra,  
Mert másutt is várnak a jó mézes borra.

Ha ki nem adjátok, ördögséget tudok:  
Hármat közületek mindjárt kiragadok:  
Egyiket a szűcsöt, másikat a vargát,  
Harmadikat a mendikás diákot.

## 11.

Zörgetik a kulcsot, pénzt akarnak adni,  
Ha karajczárt adnak, nem fogom elvenni,  
Ha garaskát adnak, meg fogom köszönni,  
Ha piszkafát adnak, el fogok szaladni.

Tányér-e vagy tallér, de nagyot csördütle,  
Talán a szolgáló a csávába dűle,  
Ugy áll a két lába, mint az eke szarva.  
Rá illene arra a kordovány csizma.

## 12.

Rétes ide, rongyos,  
Kalács ide, fontos,  
Tyúk ide, búbos,  
Szép menyecske, piros,  
Hozd ki a garast!

-326-

## 13.

Ha én bika volnék,  
Az útfélen teremnék,  
Az oláh pap szekerét  
Mind összetördelném.

## 14.

Mennyország piacza gyémánttal van rakva,  
Annak a közepén egy arany almafa,  
Zölddel leveledzik, arannyal bimbózik,  
Annak a gyümölcsét az angyalok szedik.

Király volt az apám a nagy Ázsiába',  
Kétfelől aranyláncz csüngött a nyakába',  
Hátul egy szürkankó csüngött az inába', -  
A ki ezt elhiszi, nem mén mennyországba.

## 15.

Szúnyog üle székibe,  
Széklába kitöre,  
Aranyos orra betöre,  
Egy csöp vére csöppene.  
Kit küldjünk már a papért?  
Bagolyt küldjük a papért;  
Míg a bagoly ballaga,  
Addig szúnyog meghala.  
Testamentom tétetlen,  
Kalács-czipó sületlen;  
Mit együnk már estére?  
Csirke lábát reszelve.

-327-

## 16.

Itkom pitkom kis Pesten  
Verebeket patkólnak,  
Túl Szegeden, Dorozsmán,  
A csikók tánczolnak,  
Czibakházán a kertészek  
Kertészesen nadrágot is fejelnek.  
Minapában felakasztottak egy holt palotát,  
Átalnyomozták a Tiszán,  
Ráfogták egy görbe fűzfára:  
Ez volt!  
Kiküldte Borbély Borotvás Pál úr a szolgáját.  
Muzsikál a galuska  
Kifordított subába,  
Tánczra ugrik a laska  
Zsíros ingbe, gatyába;  
Haj! durrantós galuska,  
Bárány-bőrű tarhonya,  
Uraságos riskása,  
De jobb annál a szárma.<sup>34)</sup>  
Nincsen borsó, sem lencse,  
Csillámlik a zsendicze.

## 17.

Szegény legény a tücsök,  
Házasodni készül,  
Ölelgeti a legyet,  
El akarja venni.

A légy is a tücsöknek  
Nyalja falja száját,  
A tücsök is a légynek  
Megrántja szoknyáját.

Farkas volt a mézszáros,  
Három ökröt vágott,  
Azontúl meg malacgot  
Tízet is lerántott.

A kutya is a küszöbön  
Borsot akar törni,  
A macska is a konyhában  
Szakács akar lenni.

Oda ugrik a hörcsög,  
Násznagy akar lenni,  
Mellé ugrik az egér,  
Társa akar lenni.

Gólya volt a pirímás,  
Szúnyog a szekundás,  
Büdös bogár a bögös,  
Zöld béka a flótás.

Farkas farkát billegeti,  
Dudás akar lenni,  
Róka lábát egyengeti,  
Tánczra akar menni.

Megvolt már a szent békeség,  
Szólnak a muzsikák;  
Tánczra ugrik a majom,  
Elrántja a pujkát.

A tetű megharagszik,  
Mefogja a sörkét,  
Mefogja üstökét.  
Pofozza szegénykét.

Soh'se láttam a fullánkot  
Még olyan mérgesnek,  
A dongó a darázs-szal



Földön verekesznek.

Oda ugrik a varjú,  
Bíró akar lenni,  
Ugy megvágta egy vén tyúk,  
Föl se tudott kelni.

### 18.

(H.-m.-vásárhelyi tájszólás szerint.)

A mezőbe' a tücsök  
Készül házasodni,  
Ölelgeti a legyet,  
El akarja vőnni.  
- Elvönnélek, té kis légy,  
Ha kicsi nem vó'nál.  
- Hozzád mönnék té tücsök,  
Ha görbe nem vó'nál.  
Mög vó't a szent égyesség,  
Nagy hírbe gyűtt náluk,  
Hogy ily dicső nemzetség  
Csapja itt mönnyegzőjít.  
Szécskó, darázs, szitakötő,  
Száz borozdabillőgető,  
Büregér, s több nömös czéhök,  
Bölcs násznagyok és vőfélyök  
Vó'tak ott nagy parádéba'.  
A nyoszolyók mind pillangók,  
A traktához ragaszkodók.  
Az ebédhön mögjelöntek  
Mint hivatalos vendégök. -  
Mögkezdődött a mulatság,  
Szóltak a torombiták;  
Oda ugrott a majom,  
Mögjárta a polkát.  
Gólya vó't a szekundás,  
Kis béka a flótás,  
Büdös-bogár a brúgos,  
Szúnyog vó't a primás.  
Farkas vó't a mészáros,  
Hat ökröt lévágott,  
A mellé mög malaczozt  
Ötvenet lérántott  
Kecske vó't a szakácsné,  
Jó gulyás-húst főzött -  
Még az ebéd elkészült:  
A tücsök elszökött.

-330-

### 19.

Bárcsak már minálunk  
Olyan templom lenne,  
Kinek a teteje  
Túrós lepény lenne.

Bárcsak már minálunk  
Olyan templom lenne,  
Kinek a teteje  
Kásás hurka lenne.

Bárcsak már minálunk  
Olyan templom lenne,  
Kinek az ajtaja  
Boros hordó lenne.

Bárcsak már minálunk  
Olyan templom lenne,  
Kinek az ablaka  
Pálinkás kád lenne.

Bárcsak már minálunk  
Olyan templom lenne,

-331-

20.

Pokol kapujába' egy nagy cserfa vala,  
Annak minden ágán egy-egy varga vala,  
A szél megzúdúla, a fa meglódúla,  
Arról a sok varga mind pokolra húlla.  
Haj ide Bodonba,  
Kilencz varga pokolba;  
Üssed menykő a kaptafát,  
Hadd szaladjanak a vargák!

21.

Iczakos, ficzakos szerencsés jó napot!  
Tudják-e kelmetők hogy van az állapot?  
Lőcscsel szokták nálunk nyaggatni a papot,  
Mert gyakran kocsmában kitöri a csapat

A diszó-ólunkat megátkozta egy sas,  
A nádfalunk anyját megette egy farkas.  
Szentek közt Makó közt mennyi fűszál vagyon:  
Isten a nyakadba annyi kolbászt adjon!

-332-

22.

Jó napot vitézek! ide hallgassatok,  
Jó tormás csukával engemet tartsatok,  
A nagy sárga répát énnekem adjátok:  
Szűröm gallérjából majd nektek papolok.

Midőn én a hadban főkapitány voltam,  
A temető kertben sok bodzát levágtam,  
Mikor Várad alatt bolhán nyargalóztam,  
Fűzfa-paripámon magamat hánytattam.

Mikor szent Lászlónak hírét sem hallottam,  
Hogy hozzá mehessek, arról gondolkoztam,  
Jóllehet még akkor világon sem voltam,  
Mégis egy tarisznyát a nyakamba vontam.

Azt mindjárt megtöltém fényes holdvilággal,  
Téli csillagoknak szagos illatjával;  
Igy indultam utra egy tarisznya mákkal,  
És mák nélkül töltött jó mákos kalácscsal.

Bujdosásom közben voltam egy városba',  
S láttam egy nagy csodát, hogy ökör az ólba  
Be nem tudott menni, - bujt az egér-lyukba,  
Csak nem hanyatt estem csodálkozásomba'.

Sokat bujdostam én a nagy tenger mellett,  
Látjátok a szűröm Máttra-széllel bélelt;  
Láttam, hogy egy cigány ötven kutyát ellett,  
Kitéptem hajamat, nevetnem úgy kellett.

Obránczos a subám, mert a hideg leli,  
Pókhálós ingemet a takács most szövi,  
Süvegemet pedig az ötvös reszeli,  
Igy hát öltözetem Bécsből hozott semmi.

Találtam én tegnap egy zsidót az úton,  
Kérdeztem, hol lakik? - azt mondta, hogy: Túron;  
Nem nézhetvén őtet, úgy megvágтам nyakon,  
Hogy feje kiugrott mindjárt a szájlyukon.

Bátyád a szakálát félvállra vetette,  
A mi kis esze volt, zacskóba kötötte,  
A zacskó zsíros volt, a kutya megette, -  
Jaj, szegény bátyádnak nincs már egy csep esze!

-333-

Ösmertem apádat zsíros, bocskorban járt,  
Láttam, hogy izével kente meg a haját;  
Mégis magad mostan oly kényesen hordod,  
Pedig hát t...os vagy, töröld meg az orrod. –

Eb hazudjék többet, mert már meguntátok,  
Jobb hogy erszényteknek száját megnyitjátok,  
Garasokat is most reám hajigáltok,  
Három-négy forintot zsebembe dugjátok!

---

## HALOTTI ÉNEKEK.

-334-

### 1.

(Nóta: Hogy a babiloni vizeknél stb.)

Már elmegy tőlem szerelmes egy kincsem,  
Nehezebben válok meg tőled mintsem  
Lelkem megválna gyarló testemtől,  
Készebb volnék megválni éltemtől,  
Mint te tőled, életemnek hiv párja,  
Jaj, jaj! mint folyik szemeimnek árja.

Engem itt hagysz völgyén a siralomnak,  
Te helyére mégy a nyugalomnak;  
Én a szomorúságoknak útján  
Sietek az én hív párom után.  
Hogy kell megválni az egygyé-lett hívnek,  
E két egymást szívből szerető szívnek!

Csáki Sára, im kedves feleségem  
A minket egybe köttetett szerelem  
Nem tarthat meg, el kell tőled válni,  
Akaratom ellen búcsút venni;  
Tőled válásom szívem hasogatja,  
De ez a mennyei ur akaratja.

Nyúgodjál hát meg az urnak tetszésén,  
Maradj el, kérlek, árváiddal és én  
Elmegyek, de az ur gondot visel  
Árváimról, te azt ne felejtsd el;  
Az ur áldjon meg kedves feleségem,  
Viselje gondod a jó isten, kérem.

-335-

Kedves társam! már én tőlem megváltál,  
Hat éveket velem együtt számláltál;  
Szép békeségben éltünk mind végig,  
Míg értem a halálnak révéig.  
Mint gyarló ember hogy ha te ellened  
Vétettem: már mind azokról megengedj!

Köszönöm hozzám mutatott hűséged,  
Írántam mutatott jó szívűséged  
Fizesse meg az ur, őtet kérem,  
Most is midőn meghűlt már a vérem,  
Mind e földön, mind pedig a mennyégbe,  
Az ur színe előtt a dicsőségbe.

Kedves gyermekim kik nékem valátok!  
Intéseimet tészem már hozzátok,  
Ferencz és Judit immár látjátok,  
Árvául hagyott édes atyátok;  
Titeket én fel nem nevelhetélek,  
De ki állhat ellen az ur kezének!

Oh halál mért vagy hozzám oly kegyetlen,  
Mért ragadál el, a míg neveletlen  
Gyermekeimet fel nem nevelém?  
Miert lövelsz mérges nyilat belém? –  
Uram, jobban tudod, nem perlek veled,  
Tudom, árváimnak gondját viseled.

Orbán István édes kedves jó atyám!  
A ki mindenkor hív voltál én hozzám,  
Jó anyám, Oláh Anna, párjával,  
Az ur áldjon meg sok áldásával;  
Testvéreimet az urnak kezébe  
Ajánlom mind végiglen szerelmébe.

-336-

Egy szóval kik engem megtiszteltetek,  
Végső tisztességet nekem tettetek:  
Az ur oltalmába mind ajánlom,  
Mert már én nyúgodalmam találok  
Az urnak jobbja felől, a mennyégben,  
Hol végnélkül dicsérem őtet. Amen.

## 2.

(Nóta: Óh ártatlanság báránya.)

Soká éljen bár valaki,  
De magát nem húzhatja ki  
Az alól, hogy valahára  
Ne jusson végórájára.

Már Kis Tóth István is ére  
A koporsó fenekére,  
Ki kedves feleségével  
Szép életet élt békével.

Éltem hatvan őszt és tavaszt,  
De halál tovább nem halaszt,  
Húséges páromtól választ,  
Szemére könnyeket áraszt.

Sajnálom hitves társamat,  
Neveletlen árváimat,  
István- Sándor- Zsuzsánnámat, -  
Itt hagyom jó barátimat.

-337-

Igy volt az ur akaratja,  
Rajtam megtetszett hatalma;  
De már bizom Johovámra,  
Vigyázzon árva házamra.

## 3.

(Nóta: Hallgasd meg, uram, kérésem.)

Mint ért gabona aratást  
Várja a kívánt takarást:  
Ugy testem boldog halást  
Várta csendes nyúgovást,  
Mert nyolczvankét idős voltam,  
A mikoron én megholtam,  
Diószegi István nevem  
Volt, míg az élők közt éltem.

Ember eszedbe veheted,  
Hogy csak vándorlás életed,  
Szükség rólam tanulnod,  
Hogy utánam kell jutnod,  
Mert por vagy, azzá kell lenned,  
Te néked is el kell menned,  
Bár erős vagy, hatalmas légy,  
A halálban te is részt végy.

Mert ki született anyától:  
Az irigy halál zsoldjától  
Meg nem menekedhetik,  
Bár jót cselekedhetik.  
Mint a ki itten meghala,  
Egy jó kegyes atya vala,  
Még is életének vége  
Lett, hogy fáklyája elége.

-338-

De lelke vígad az égben,  
A mennyei dicsőségben,  
Meváltójával örül  
Szent atyja jobbjá körül,  
Ahol szent, szent, szent zengéssel  
És angyali énekléssel  
Áldja teremtő istenét,  
Ki bölcsen teremtett mindent.

#### 4.

(Nóta: Mint a szép hives patakra...)

E világnak minden csínos  
Javait megkóstoltam,  
De hasznait igen kínos  
Fájdalmakkal pótoltam,  
Míg esztendőm kötele  
Ötvenháromra tele,  
Ha nézem annyi szereit,  
Látom bajos ezereit.

Már a halál lekaszálla,  
Mint elfáradt szolgáját,  
Nagy kínok közt reám szálla,  
Szenvedém lába nyomát.  
Testem meghűlt, már merő,  
Nincs bennem semmi erő,  
Jól van, mert kinom megcsüggedt,  
Inamba többet nem üget.

Készítették testem vára,  
Lelkem az égbe juta,  
Ur Jézus Krisztus szavára  
Mennyországba bejuta.  
Jézus hívja mennyégbe  
Lelkemet, hogy menjek be.  
Testem az ítélet napkor  
Feltámad és örvend akkor.

-339-

Áldásomat nyujtom hozzád  
Kedves Pap Erzsébetem,  
Lelkem szánja özvegy orczád,  
Hogy árváimat nézem;  
Az úrnak segedelme  
Legyen élted védelme,  
És mikor fáklyája elég:  
Vegye be lelkedet az ég.

Kedves gyermekim! hozzátok  
Ez útból szólok vissza,  
Könnyeiteket orczátok  
Értem hiába iszsza,  
Hagyjátok el sirástok,  
Értem jaj-zokogástok;  
Csak éltetek tartománya  
Légyen az úr tudománya.

Jó barátaim! a kikkel  
Éltem itt barátságba',  
Míg utánam jönnétek el  
Mennyei boldogságba:  
Addig éljetez készen  
És jól, hogy szerencsésen  
Lehessetek mennyben kalmár,  
Mint én az angyalokkal már.

Ne irtózz testem, szállj belé  
Szomorú koporsódba,  
Nincs ott örök romlandóság, -  
Megnyerted Jézusodban;  
Meggzúnt a halál lángja,  
Koporsódnak fullánkja,  
Meg van a próba felőle:  
Jézus kiszállott belőle.

-340-

Vedd bé testemet föld pora,  
Hadd töltse rothadását,  
Az úr léssen tudom jómra,  
Hiszem feltámadását.  
Oh! Jézus, idvességem,  
Te valál reménységem,  
Piros véred drága csepje,  
Kérlek, bűnömet ellepje.

## 5.

(Nóta: Szomorú a halál a gyarló embernek...)

Utazók nézzetek e gyászos táblára,  
Találtok ebben is bánatos példára,  
Melyben a már éden-kertjebeli átok  
Betölt, esztendőmből mindnyájan látjátok.

Hogy fogtam méhembe kedves magzatomat:  
Ottan éreztette velem sok jajomat;  
Mikor már elszűltem véres fájdalommal,  
Szülésem pecsétlő kínos halálommal.

Jaj, hűséges társam, ugyan ki ne szánna,  
Kedves árváiddal tőletek megválna,  
Mert gyászos fejedet sok bú bánat járja,  
Minden felől jó rád keserűség árja.

Nincs már, ki hordozza házadnak bajait,  
Nincs társ, ki társának mondhatja panaszit,  
Nincs anya, ki jóra oktassa magzatit,  
Egyedül rád hagyta az élet bajait.

Tekintvén igyetlen kedves árváidra,  
Anyá nélkül reád hagyott magzatidra,  
Oh mely bokros bánat tódult bánatodra,  
Zokogó jajszó jön rezgő ajakidra.

Jaj, igyetlen árvák meghültek kezeim,  
Nem vigyáz, homályba borúltak szemeim,  
Nem oktat, elálltak kedves beszédeim,  
Nem apolygat, mert már elhaltak karjaim.

Ámbár én meghaltam, mennyben még az úr él,  
Ki édes anya helyt melletted majd fel kél,  
Nem lesz tartós rátok nézve e gyászos tél,  
Eljő még a kedves újító déli szél.

Még egy szóm hozzátok, már hozzátok térek  
Édes atyám s anyám; bocsánatot kérek,  
Kedves testvéreim tőletek, ha nyerek,  
Áldást kíván szívem, ezzel már elmegyek.

Kedves testvérem ki vagy nőtelen korba',  
Állitson az isten, a szerencsés sorba.  
Kedves, jó testvérem! isten oltalmazzon,  
Végre az egekbe én hozzám felhozzon.

## 6.

(Nóta: Hallgasd meg, uram, kérésem...)

Nézd meg csak élő, mint jártam,  
A midőn még nem is vártam,  
Imé nagy hirtelenül  
Megholtam véletlenül;  
Huszonöt idős koromba'  
Tesznek setét koporsómba,  
Nagy Erzsébet volt a nevem,  
Míg itt az élők közt éltem.

Ember! eszedbe veheted,  
Hogy csak vándorlás életed,  
Szükség rólam tanúlnod,

Hogy utánam kell jutnod,  
Mert por vagy s azzá kell lenned,  
Te néked is el kell menned,  
Bár erős vagy hatalmas légy,  
De te is a sírba elmégy.

Már lelkem vigad az égben,  
A mennyei dicsőségben,  
Megváltójával örül  
Szent atyja jobbjára körül,  
A hol szent, szent, szent zengéssel  
És angyali énekléssel  
Áldja teremtő istenét,  
Ki bölcsen teremtett mindent.

Tóth János kedves férjemet, -  
Kivel páros életemet  
Töltém nyolcz esztendőig,  
Igen kevés időig, -  
Itten hagytam özvegységben,  
Szomorú, bajos inségben,  
Istvánommal, Juditommal,  
Két neveletlen árvámmal.

Kedves szüléim, szomszédim,  
Rokonim és jó barátim  
A kik nékem valátok,  
Végső szóm ez hozzátok:  
Hogy ti egymást szeressétek,  
Az én példám kövessétek,  
A míg ez életben éltek:  
A nagy istent dicsérvétek!

## 7.

(Nóta: Szomorú a halál a gyarló embernek...)

Elkészíték tehát - óh gyászos tisztelet -  
Ifjú Kis Pálnak a bús szemfödelet,  
Csakugyan a nagy kín és szenvedés végre  
Elmúlván, változott örök dicsőségre.

Készen a koporsó, nyitja a sír száját,  
Hogy bényelje nagyon megkínzott prédáját.  
A halál fegyvere, vérengező karja  
Imé az erőst is a sírba takarja.

Huszonkét esztendő még kevés magába,  
Csak siralmat hagy itt egy kis árvájába,  
Sőt már gyümölcséből megmutatott zsenjét,  
Itt hágy egy fiatal, neveletlen gyengét.

Kedves társam! kinek esküvéssel adtam  
Szívemet, hogy holtig szeretlek, fogadtam,  
Kinek adtam szívem a jegyemmel egybe,  
Mikor az úr előtt kapcsoltattunk egybe:

Három esztendeje azon szép órának,  
Melyben mint hív pártra ránk áldást adának;  
Im azt a kötelet a halál ellőtte,  
Hűségünk mentséget nem talált ellőtte.

Nem rég volt, hogy örülni kezdtünk egymásnak,  
Már nekem mennem kell, mert nekem sírt ásnak,  
Csak magad maradtál, légy nyugodalommal,  
A te neveletlen kis gyenge árváddal.

Szívem ezer nyíllal vagydon által szúrva,  
Midőn utánam sír egy ártatlan árva,  
Kinek nincsen atyja, nincs gondviselője,  
Nincsen az élet sok bajától mentője.

## 8.

(Nóta: Ez élet csak füst és pára...)

Édes anyám! békeségben  
Éljél itten csendességben,  
Mikor pedig innét elmegy:  
Fejre gyöngy koronát tégy.

Jézus lelke aranyláncza,  
Mennyei gyűrűm zománcza,  
Melyet újjamba ma tettél,  
Hogy véreddel eljegyzettél.

Eljegyzettél egy személynek,  
Egy mennyei vőlegénynek,  
Kinek szerelmébe' élek,  
Most hogy már vele beszélek.

Oh setét sír fedd bé testem,  
Melyben nyugalom kerestem,  
Add meg várt boldogságomat,  
Vedd be az én koporsómat.

## 9.

(Nóta: Nosza istenfélő szent hivek!)

Elvégeztem immár életem,  
Mely az úrtól rendeltetett,  
És a rothadás végett testem  
Gyászos boltjába tétetett.  
Hogy míg az úr Jézus,  
Ama mennyei jus,  
Eljő itélni:  
A földben nyugodjon,  
Honnan feltámadjon  
Örökké élni.

Halálom tudom az okozta,  
Hogy én bűnben fogantattam.  
És végső órámat e hozta  
El, mivel én bűnös voltam.  
A Jézus vééréért  
És szenvedéséért  
Atya úr isten!  
Nyujtván jobb kezedet,  
Szent segedelmedet  
Várom kegyesen!

## 10. SIRATÓ.

Oh lelkem, galambom, hű párom!  
Hej, csak még egyet szólnál hozzám,  
Csak még egyszer vetnéd rám mosolygó szemed!  
Hej, de nem mondod többet: kedves galambom, gyémántom, rubintom!  
Oh hogy' felejtselek el! Hogy' felejtsem el azt a sok szép szavat! hogy' felejtselek el tégedet!  
Nincsen már nékem senkim e világon,  
Kinek elpanaszoljam bajomat.  
Hej! csak a jó isten visel már én rám gondot!  
Kedves galambom, jó párom!  
Elfelejthetetlen hű párom!  
Árva leszek én már, ha aranyos lesz is a kapufélfám.  
Jaj de csak nagy árvaságra hagytál!  
Lelkem, galambom, hű párom!  
Kedves angyalom, lelkem, jó párom!...

---

## TALÁLÓS MESÉK.



## I.

Várj, virág, várj!  
Világ elmulásáig,  
Két élő fának eldőléséig, -  
Ott megtalálsz,  
Hol a száraz a nyerset tartja.

*(Azaz: mondja a szerető szeretőjének, hogy váraкоzzék,  
mig beesteledik, apja s anyja elalusznak, s megtalálja az  
ágyon,)*

## II.

Ha nem látom, felveszem,  
Ha látom, fel nem veszem.

*(Lyukas mogyoró.)*

## III.

Négy lába van, nem az övé,  
Embert hurczol minden felé.

*(Nyereg.)*

## IV.

Elől olyan, mint egy alma,  
Hátul olyan, mint egy nyárs,  
Négy kis bunkós boton jár.

*(Macska.)*

-350-

## V.

Amoda mén tipetopa,  
Hátán viszi genyegunya,  
Szeme négy, füle négy,  
Körme pedig huszonnégy.

*(Juhász és számár.)*

## VI.

Kívül szőrös, belől nedves,  
Legényeknek igen kedves.

*(Csikóbőrös kulacs.)*

## VII.

Kertbe' kápilla,  
Szegen szityilla,  
Ház közepén matyilla.

*(Káposzta, szita, macska.)*

## VIII.

Nekem is van, neked is van,  
Kertben kis kórónak is van.

*(Árnyék.)*

## IX.

Hanyat fektetik, nyers hussal döfölik.

**X.**

Ha felhajítják fehér,  
Ha leesik sárga. - Mi az?

(Tojás.)

**XI.**

Még fiatal, mindig áll,  
Ha megvévül, szaladgál.

(Barlangó.)

**XII.**

Akkora mint egy tehén, még is akkora helyen fordul  
meg, mint egy alma, - mi az?

(Ajtó.)

**XIII.**

Mikor fél a nyúl?

(Ha kétfelé vágják.)

**XIV.**

Melyik oldalára esik a nyúl, ha meglövik?

(A szőrös oldalára.)

**XV.**

Ha a világ elmulna, csak te maradnál meg, meg egy  
bakkecske, hogy' szaporítanád meg a világot?

(Levágánám a kecskét s a fagygyából gyertyákat öntenék.)

**XVI.**

Ló, ökör nem bírja,  
Egy veréb elbírja:  
Kádba, csöbörbe nem fér,  
Egy vödörbe bele fér.

(A v betű.)

**XVII.**

A mig él, mindig áll,  
Ha meghal, szaladgál.

(Barlangó.)

**XVIII.**

Se ajtaja, se ablaka,  
Mégis négyen laknak benne.

(Dió.)

**XIX.**

Elől megyen fényeske,  
Utána mén fehérke,  
Fel van a farka kötve.

*(Tő és czerna.)*

**XX.**

Este felé véggel belé,  
Reggel felé nem kell belé.

*(Závár.)*

**XXI.**

Nénéd elterpeszkedik,  
Bátyád beléereszkedik.

*(Kút s ostorfa.)*

-353-

**XXII.**

Három lába, két füle,  
Füstös a lába köze.

*(Cserép lábas.)*

**XXIII.**

Két szőrös közt egy meztelen.

*(Két ló s köztök a kocsi rúd.)*

**XXIV.**

Nem azért vettelek,  
Hogy a szegre akaszszalak,  
Hanem hogy az én kopaszomat  
A te szőrösödbe dugjam.

*(Báránybőr bekecs.)*

**XXV.**

Nálatok a talyicskát hogy' hívják?

*(Nem hívják, hanem tolják.)*

**XXVI.**

Nálatok a málé-lisztet minek sütik?

*(Embereknek.)*

-354-

**XXVII.**

Miért csinálták a templomot?

*(Pénzért.)*

**XXVIII.**

Miért iszszák meg a bort?

*(Mert nem kell magnak.)*

**XXIX.**

Miért varrják a subára a gallért?

*(Hogy le ne essék róla.)*

**XXX.**

Tizenkét vadász elment vadászni, találtak tizenkét ruczát, kiki a magáét meglőtte s mégis tizenegy elrepült, - hogy' lehetett az?

*(Mert csak K i k i l ő t t e m e g a m a g á é t.)*

**XXXI.**

Mi legnehezebb dolog a világon?

*(Várni, nem jönni; lefeküdni, nem aludni.)*

**XXXII.**

Sír a rucza, sír, sír,  
De nem tudja mért sír;  
Nincs a vályujába' víz,  
Nincs a derekába' vér.

*(Hegedű.)*

-355-

**XXXIII.**

Rí a rucza, rí, rí,  
De nem tudja, mért rí,  
Vályújában víz nincs,  
Derekában vér nincs.

*(Hegedű.)*

**XXXIV.**

A család eszik, az asztal énekel - mi az?

*(A kocza disznó s fiai.)*

**XXXV.**

Mi az első az isten után?

*(Az u betű.)*

**XXXVI.**

Hogy hajtánál egy ludat száz felé?

*(Arra téregetném, a hol száz lúd legel.)*

**XXXVII.**

Császárok, királyok ritkán látnak olyat,  
Szántó vető ember minden nap lát olyat,  
Isten ő felsége sohase lát olyat.

*(Magához hasonlót.)*

-356-

**XXXVIII.**

Három lába, egy farka,  
Tudom, volt a markodba'.

*(Cserép lábas.)*

**XXXIX.**

A kemenczét mért csinálják a házba?

*(Mert a házat nem csinálhatják a kemenczébe.)*

**XL.**

Méért szalad a nyúl a partnak?

*(Mert alatta nem tud elszaladni.)*

**XLI.**

Melyik oldalán van az ökörnek több szőr?

*(A melyikre a farkát csapja.)*

**XLII.**

Elindult a pap a lányával, a kántor a feleségével sétálni,  
egy kis pénzen vettek három almát, mégis mindeniknek  
egy-egy jutott, – hogyan volt az?

*(Mivel a pap lánya volt a kántor felesége.)*

-357-

**XLIII.**

Hová mégy te csivirgő-csavargó? –  
Ne beszélj nekem iczakos, ficzakos,  
Mikor az én farkam tövig aranyos!

*(Kémény, füst.)*

**XLIV.**

Miben különbözik a barát a hurkától?

*(Abban, hogy a barátnak a dereka, a hurkának pedig a vége van megkötve.)*

**XLV.**

Négy a dibindobondáré,  
Kettő csipincsapondáré,<sup>35)</sup>  
Egy a suhajczáré.

*(Négy kerék, két ló, kocsis.)*

**XLVI.**

Rí, rí jérczike,  
Méért rí jérczike?  
Azért ri jérczike:  
Nincs pénz bögyibe’.

*(Hegedű.)*

-358-

**XLVII.**

Ipadnak,  
Napadnak,  
Három papnak,  
Hat kappannak  
Hány körme van?

**XLVIII.**

Megyen kiczinkoczdáré,  
Két nagy dibindobondáré,  
Harmadik a suhondáré.

(Kocsi, két ló, kocsis.)

**XLIX.**

Kinek voltam lánya! annak lettem anyja,  
Sirat az én fiam, édes anyám ura.

(Az ismeretes mese a rabról, kit leánya szoptatott.)

**L.**

Állva kérik, guggon adják,  
Tövet tövig belé nyomják.

(Midőn a hordóból lopóval vesznek ki bort.)

**LI.**

Tizenkét úrnak hat bocskora.

(A küllők a kocsikerékben és a talpak.)

-359-

**LII.**

Fán állok, fán átlátok,  
Egy holtba' hét elevent látok.

(Egy halálra ítélt mondta ezt, midőn az akasztófán állva  
felnézett s a gerenda lyukán keresztül nézve egy  
koponyában hét verébfiat látott.)

**LIII.**

Halott minden háznál, de nem harangoznak,  
A halottas háznál nem is siránkoznak,  
A mely napon megholt, el is temettetett,  
S másnap a megholtnak gyermeke született.

(Az év utolsó napja.)

**LIV.**

Inas hús, velős hús,  
Izeg-mozog, beljebb csúsz.

(A láb a cizmahuzáskor.)

**LV.**

Midőn se ég, se föld nem volt,  
A kukoricza föld hol volt?

Vagy:

Se ég se föld nem volt,  
Szegény tökmag hol volt?

(Isten markában.)

-360-

**LVI.**

Négy ördög egymást kergeti,  
De soha el nem érheti.

*(A kocsi kerekek.)*

### **LVII.**

A két szőröst tedd össze,  
A golyóját hagyd közte.

*(A szempillák és szemgolyó.)*

### **LVIII.**

Láttam oly állatot, mely kétszer született,  
Királyi korona fejébe tétetett,  
Sok felesége volt, de még sem vétkezett, –  
Mennországba nem mehet.

*(Kakas.)*

### **LIX.**

Van egy klastrom torony nélkül,  
Világosít ablak nélkül,  
Lakik benne hús és vér,  
Embernek hasznot ígér.

*(Tojás.)*

-361-

### **LX.**

Örökké valóságnak kezdete,  
Ködnek közepe,  
Időnek vége, – mi az?

*(Az ő betű.)*

### **LXI.**

Ki ölte le a világ negyed részét?

*(Kain.)*

### **LXII.**

Hamarább születtem, mint az apám,  
Hamarább szoptam mint az anyám,  
S én törtem meg öreg anyám szüzességét.

*(Ábel; az apja, Ádám, nem született; az anyja, Éva, nem szoptott; a földbe, melyből az úr Ádámot formálta s így neki öreg anyja volt, őt temették először.)*

### **LXIII.**

Fekete, de nem fecske,  
Ugrik mint a bakkecske.

*(Bolha.)*

### **LXIV.**

Piczike, fekete,  
Jú, jú, jú, jú, jú!

*(Tövis.)*

-362-

**LXV.**

Hogy' esik a hó?

*(Fehéren.)*

**LXVI.**

Két águ,  
Kis hordó,  
Tátogó,  
Szuszogó,  
Pillantó,  
Sűrű erdő,  
Riskák laknak benne.

Vagy:

Alul van a két águ,  
Azon felül kis hordó,  
Azon felül tátogó,  
Azon felül szuszogó,  
Azon felül pillantó,  
Azon felül sűrű erdő,  
Suski disznók laknak benne.

*(Ember.)*

**LXVII.**

Nékem olyan kis lovam volt, a ki maga alól kihányta  
a ganét.

*(Fúró.)*

-363-

**LXVIII.**

Nékem olyan kis tyúkom volt: mindig a karó tetejébe  
járt tojni.

*(Hó.)*

**LXIX.**

Nékem olyan kis fiam volt:  
Ha felvettem is rítt,  
Ha letettem is rítt.

*(Láncz)*

**LXX.**

Nékem olyan kis lányom volt:  
Akár hova vitték,  
Mindenütt fejbe verték.

*(Szita.)*

**LXXI.**

Felültem a zörgőtömre,  
Elmentem a jajdutomra,  
Vettem ott vereset,  
Tettem a lyukasba;  
Oda jött a letyepitye,  
Rávágtam a kalamojkával,  
Leesett a földre - mi az?

*(Kocsi, vásár, búza, zsák, darázs, ostor.)*

-364-



**LXXII.**

Piros mint a rózsza,  
Kerek mint az alma,  
Réteges mint a rétes,  
Ettem belőle, de nem édes.

*(Vörös hagyma.)*

**LXXIII.**

Egy fa felnőtt ága nélkül,  
Egy madár rászállt szárnya nélkül,  
Mind megette szája nélkül.

*(Gyertya, tűz.)*

**LXXIV.**

Se ég se föld nem volt,  
Az úr isten hol volt?

*(A maga dicsőségében.)*

**LXXV.**

Micsoda vízben nincs homok?

*(A könnyben.)*

**LXXVI.**

Birja egy kis veréb,  
De ló, ökör egy se,  
Bele fér vödörbe,  
De csöbörbe egy se.

*(A v betű.)*

-365-

**LXXVII.**

Karónak hivnának, de annak csúfolnak,  
Verebek és varjak azért is mocskolnak,  
Ha ostoromat találok mozdítani,  
Ők se mernek felém közelíteni.  
Hol még a záport szivárványtúl kérdik,  
Ott nevemet nem is ösmerik.

*(Kútgém.)*

**LXXVIII.**

Két tyúk hány pár?

*(Egy se, mivel egy tyúk meg egy kakas ketten tesznek egy párt.)*

**LXXIX.**

Miért bolond a halász?

*(Előtte a Tisza s mégis a markába köp.)*

**LXXX.**

Virágzik, nem terem, - mi az?

*(Virágos kender.)*

**LXXXI.**

Vékonyabb a nádszálnál,  
Magasabb a toronynál.

*(Eső csep.)*

-366-

**LXXXII.**

Lyik-lyuk, csupa lyuk,  
Csimí-csomó, csupa csomó.

*(Háló.)*

**LXXXIII.**

Nékem olyan kis fiam van, a ki egy idős az anyjával.

*(A láda fia.)*

**LXXXIV.**

Hegyen hó, völgybe' tó,  
Harminczkettő között egy sincs jó,

*(Ősz ember, kinek szemei könnyeznek s fogai rozsak.)*

**LXXXV.**

Két keze, két feje, négy szeme, hat lába s mégis csak  
négyen jár, - mi az?

*(Lovag és ló.)*

**LXXXVI.**

Tiszta, fényes születésem,  
Licskös-lucskos temetésem.

*(Hó.)*

-367-

**LXXXVII.**

Hol nem kell a kenyér?

*(A kés vasán.)*

**LXXXVIII.**

Soha se volt, nem is lesz,  
Pünkösdkor mégis cseresznyét eszik, ha lesz.

*(Vén leány; értsd: asszony.)*

**LXXXIX.**

Párnán pöndörödik,  
Pöczköt hány. - Mi az?

*(Bolha.)*

**XC.**

Egy szántja, négy tartja, kettő nézi, kettő hallgatja,  
egy hajtja, - mi az?

**XCI.**

Magzik, de nem virágzik,  
Virágzik, de nem magzik.

(Kender.)

-368-

**XCII.**

Hol varta meg öreg anyád a pruszliját?

(A térdén.)

**XCIII.**

Fél esztendő lányak mije nagyobb mint az anyjának?

(A csecse köze.)

**XCIV.**

Emelem ágast,  
Toszítom szőröst,  
Aló bele fütykös!

(Midőn az ökröt járomba fogják.)

**XCV.**

Állj mellé, dugd belé,  
Végezd dolgod, hagyd ott!

(Ugyanaz.)

**XCVI.**

Míg meg nem szegik: darab,  
Ha megszegik: egész, - mi az?

(Ház.)

-369-

**XCVII.**

Ne nézz rám, mászsz rám,  
Nekem könnyebb lesz, neked jobb lesz.

(Gyümölcsfa.)

**XCVIII.**

Ne nézz rám, mászsz rám,  
Nekem könnyebb, neked jobb,  
A hol megrepedtem, szúrj meg ott!

(Dió.)

**XCIX.**

Időr-bodor az anyja,  
Szép termetű a lánya,  
Hamis a veje, - mi a?

(Szőlővessző, szőlő, bor.)

Mi után érik a búza?

*(Virágja után.)*

**CI.**

Isten teremtette a derekát,  
Ember fúrja a lyukát,  
Szopd meg a s.... lyukát!

*(Lopó.)*

**CII.**

Tizet toja, húszat költe, harminczat nevele.

*(Mogyoró-hagyma.)*

-370-

**CIII.**

Mi nélkül nem lehet szántani?

*(Fordulás nélkül.)*

**CIV.**

Mivel keresik a kenyeret?

*(Lapáttal.)*

**CV.**

Hány kenyér sűl esztendeig?

*(Egy sem.)*

**CVI.**

Egy szeggel két lyukat hogy' dugnak be?

*(Ha a dézsa fülébe rudat dugnak.)*

**CVII.**

Négy jáger fenyőfa tuskóba lövöldöz, - mi a?

*(A tehén csecse és a fejő.)*

**CVIII.**

Mikor habzik a lány lába köze?

*(Mikor a tehenet feji.)*

**CIX.**

Ha több van benne, könnyebb,  
Ha kevesebb, nehezebb. - Mi az?

*(Kukaczos sajt.)*

-371-

**CX.**

Kisebb mint egy makk,  
Nem fér a pad alatt.

*(Füst.)*

**CXI.**

Töve tengerbe,  
Levele Lengyelbe',  
Ága-boga Jéruzsálembe.

*(Folyó.)*

**CXII.**

A Jézus mikor állott féllábon?

*(Mikor a számárra ült.)*

**CXIII.**

Mit nem csinálnak a templomba, mégis van?

*(Repedést.)*

**CXIV.**

Mikor beszél a juh a lóval?

*(Mikor muzsikálnak; értsd: hegedű húr, vonó.)*

**CXV.**

Mi legujabb a vásárban?

*(A ló ganaj.)*

**CXVI.**

Mi fagy meg nyáron hamarább mint télen?

*(A tej.)*

-372-

**CXVII.**

Míg ifiú, veszteg áll,  
Ha megvénül, tánczot jár.

*(Barlangó.)*

**CXVIII.**

A kopasz ereszkedik,  
A szőrös börzenkedik,  
Hogy nem tudja a kopaszt bekapni.

*(Kolbász a rudon s macska.)*

**CXIX.**

Lyuk, lyuk, lyuk, végig lyuk, végestelen végig lyuk,  
Csomó, csomó, végig csomó, végestelen végig csomó,  
Fa, fa, fa, végig fa, végestelen végig fa,  
Ólom, ólom, végig ólom, végestelen végig ólom.

*(Háló.)*

**CXX.**

Isten áldjon meg öcsém!  
Feleségemnek fiai,

Él-e még a mi apánk?  
Mert a te édes anyátok  
Az én feleségem volt ám! - Hogy' volt az?

*(A leány először a fiú, ennek elbujdosása után az apa nejevé lett, tőle két gyermeke született. Mikor a fiú visszatért a bujdosásból, a fenebbi szavakkal szólította meg a gyermekeket.)*

---

## MESÉK ÉS MONDÁK.

-373-

### I. A VASFEJÜ EMBER.

-374-

-375-

Egyszer volt, hol nem volt egy szegény ember, volt neki egy legényke fiacskája is. Egyszer a szegény ember azt mondja a fiának:

- Már édes fiam fölcsepergettelek annyira a mennyire, most már nem tarthatlak tovább, mert én is szegény vagyok. Menj világgá, állj be valahová szolgálatra, mert hidd el, a jó szolgának soh'sincs semmi baja, egyik napra úgy mint a másikra kijár éte, bére. Isten látja lelkemet, ha egy kicsit jobban volna sorom: másképp látnék felőled; de így, a hogy lehet, csak úgy lehet.

A szegény Péter, mert így hitták a fiút, egy kis tarisznyába beletett egy darab száraz kenyeret s azt a hátára vette, kezébe fogott egy nagy görcsös botot, avval útnak indult; ment, ment hetedhét ország ellen szolgálatot keresni. Egyszer a mint így mendegél, előtalál egy öreg embert, köszön neki:

- Jó napot adjon isten, öreg apám!
- Adjon isten neked is, édes fiam, hát mi járatban vagy?
- Én bizony szolgálatot keresek.
- Állj be én hozzám, megfogadlak én.

-376-

Mindjárt meglelt az alku, kezet fogtak. Péternek nem volt kutya-baja se, a dolgát könnyen elvégezhette, mert mindössze is két lónak meg egy tehénnek kellett gondját viselni. Az esztendő három napból állt, mikor eljött az utolsó estéje is, az öreg ember egy diót adott neki; meg akarta továbbra is fogadni, de a fiúnak nagyon nagy mehetnékje volt haza, nem maradt. Az öreg, mikor látta, hogy a fiúnak nincs kedve tovább szolgálni, nem marasztalta, hanem másnap reggel útnak eresztette.

Ment, mendegélt Péter nagy búsan hazafelé, azért szomorkodott pedig olyan nagyon, hogy miért is nem kért több bért? az az egy dió bizony nem sok szalonnát ér, ő haza sem viszi csúfnak, hisz' akár avval, akár a nélkül. Leült hát az árok partjára, előkereste a diót s megtörte. Hát uram fia! akár hiszik kelmetek, akár nem, ott voltam, a hol beszéltek, csak úgy özönlött ki a dióból a sok ló, ökör, juh, hogy végét hosszát nem látta az ember. Nosza elkezdett ám Péter sírni, rínni, hogy már mit csináljon ő avval a töméntelen jószággal? hogy' hajtsa ő azt haza? majdhogy kezét lábát meg nem ette bűvában. Egyszer azonban arra jön a vasfejü ember s azt mondja Péternek:

- Mért rísz fiú? mi bajod?
- Hogy ne sírnék, rínék bátyám uram, mikor volt egy dióm, aztán a mint megtörtem, ez a temérdek jószág özönlött ki belőle; mit csináljak most már velök, hogy hajtsam haza?
- Hát fiam, hallod-e mit? egyet mondok, kettő lesz belőle; ha te nekem megígéred, hogy soha, míg élsz e világon, meg nem házasodol: én ezt a falka jószágot mind egy lábíg újra bele hajtom a dióba.

-377-

Péter szorultságában még tán nagyobbra is ráállott volna; a vasfejü ember pedig csak egyet füttyentett, avval úgy tódult befelé a sok jószág a dióba, hogy szintén egymást törte, mikor pedig az utolsó is behúzta a lábát: a dió összecsukódott, Péter szépen a zsebébe tette s ballagott vele haza felé. Mikor pedig az apja kapuja elébe ért, megint megtörte a diót s újra csak úgy özönlött ki belőle a sok jószág, hogy vége hossza nem volt. Az apja, a mint meglátta azt a temérdek sok lovat, ökröt, birkát, úgy elbámúlt rájuk, mint a borju az új kapura. Kérdezte aztán a fiától, hogy hol vette azt a sok jószágot? s az aztán elbeszélte neki tövéről hegyére, hogy' állott be az öreg emberhez szolgálatra, hogy' járt a bérében kapott dióval, hogy' és miért hajtotta be vissza a jószágot a vasfejü ember, - ezeket mondom, mind elbeszélte igról igre.

Azután a jószág egy részét eladták, vettek az árán házat, szőlőt, földet; rövid idő múlva úgy felvitte isten a szegény ember dolgát, hogy első gazda lett a faluban. Így éltek egy darabig, egyszer azonban azt mondja az apja Péternek:

-378-

- Fiam, Péter, eljött már innen onnan az az idő is, hogy megházasodjál.
- Hej! édes apám nem lehet nekem megházasodnom, mert megígértem a vasfejü embernek,

hogy holtig nőtelen maradok.

- Eh! ígéret ide, ígéret oda, nem tesz az semmit, édes fiam, ha nem szereti, hogy feleséged legyen, hát tegyen róla; különben meg ha ide jönne is, van az istállóban egy jó szürke paripa felnyergelve, arra ha felkapsz, nincs a föld hátán az az ember, a ki utól érjen, majd valahol csak nyomodat vesztí, te pedig, fiam, visszajösz ide közénk, aztán élünk mint hal a vízben.

Ugy is lett. A fiú megházasodott, elvett egy szép barna lányt olyan szépet, hogy még na! Mikor épen legszebben szólott a muzsika, legjobban aprózták a tánczot: a vasfejű ember bekiált az ablakon:

- Hát ecsém! tudod-e mit fogadtál? hogy soha meg nem házasodol!

A mint a vőlegény, már mint Péter, a vasfejű embert az ablakon által meglátta: usgyé ki a házból egyenest az istállóba, onnan hirtelenében kivezette a szürkét, felült a nyeregbe s úgy elvágatott, hogy a vasfejű ember, a ki utána iramodott, de csak amúgy kutya frosponon, a nyomába se hághatott.

Nyargalt aztán Péter hetedhét országon is túl az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farkú disznó túr, túlonnan túl, innenen innen, aztán elért egy kis fehér házhoz, melyben egy öreg asszony lakott, benyitja a kilincset, köszön:

- Jó napot adjon isten! öreg anyám.

- Adjon isten neked is, édes fiam, hol jársz itt, hol a madár se jár?

- Futok, öreg anyám, világgá.

- Fiam, ha hibás vagy: még megannyira menj, mint a mennyiről jöttél.

- Nem vagyok én hibás, öreg anyám, hanem a vasfejű ember kerget.

- Van nekem egy kis kutyám, az, ha hét mértföldnyire lesz innen, megugatja.

Azután az öreg asszony kiment a pitarba, tüzet rakott és süttött, főzött vendége számára; mikor aztán Péter jóllakott: ugatott a kis kutya.

- Na fiam ugat a kis kutya, mehetsz!

Péter gyorsan felnyergelt, avval űlt a lóra; midőn indulni akart, az öreg asszony azt mondja neki:

- Megállj csak, édes fiam, ehen van egy kendő meg egy fontos kalács, ne! tedd a tarisznyádba, még hasznát veheted.

Péter megköszönte szépen a jó'karatot; a kalácsot és kendőt tarisznyájába téve elvágatott. - Ment, ment aztán hetedhét országon is túl, az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farkú disznó túr, túlonnan túl, innenen innen, egyszer megint előtalált egy kis fehér házat, ebben is csak egy öreg asszony lakott; Péter bemegy hozzá, köszön neki:

- Jó napot adjon isten, öreg anyám.

- Adjon isten neked is, édes fiam, hol jársz itt, hol a madár se jár?

- Futok, öreg anyám, világgá.

- Fiam! ha hibás vagy: még megannyira menj, mint a mennyiről jöttél.

- Nem vagyok én hibás, öreg anyám, hanem a vasfejű ember kerget.

- Van nekem egy kis kutyám, az, ha hét mértföldnyire lesz innen, megugatja.

Avval az öreg asszony kiment a konyhára, süttött, főzött, hogy a vendég éhen ne távozzék el hajlékától; - mikor aztán Péter jól lakott: ugatott a kis kutya.

- Na fiam ugat a kis kutya, mehetsz!

Péter gyorsan felnyergelt, avval űlt a lóra; midőn indulni akart, az öreg asszony azt mondja neki:

- Várj csak egy kicsit, édes fiam, nesze ez a fontos kalács meg ez a kendő, tedd a tarisznyádba, meglásd, még hasznát veheted.

Az ajándékot Péter megköszönte szépen, mind a kettőt bele tette a tarisznyájába. Így már volt neki két kendője meg két kalácsa; - avval sarkantyúba kapva a lovat elkezdett vágatni, ment, repült mint a sebes szél hetedhét országon is túl, az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farkú disznó túr, túlonnan túl, innenen innen, egyszer megint előtalált egy kis fehér házat. Bemegy a házba, hát egy lelket se talál benn mást egy öreg, tőpörödött asszonyon kívül, köszön neki:

- Jó napot adjon isten, öreg anyám!

- Adjon isten neked is, édes fiam, - hol jársz itt, hol a madár se jár?

- Futok biz' én, öreg anyám, világgá.

- Ha hibás vagy, édes fiam, még megannyira menj, mint a mennyiről jöttél!

- Nem vagyok én hibás, öreg anyám, hanem a vasfejű ember kerget.

- Óh édes fiam, van nekem egy kis kutyám, az, ha hét mértföldnyire lesz innen, megugatja; addig pedig feküdj le ide a vaczokra, pihend ki magadat, én meg kifordulok a konyhára, majd valamit kotyvasztok a számodra, a mivel az éhedet elüsd.

Ugy is tett. Kiment a pitarba, tüzet rakott, süttött, főzött annyit, hogy Péter meg se bírta enni; mikor vége volt a papos ebédnek: ugatott a kis kutya.

- Na fiam, ugat a kis kutya, kászolódhatal, hanem mielőtt elmennél, nesze ez a fontos kalács meg ez a keszkenő, most már van három kalácsod, három keszkenőd, mert tudom, hogy a húgaim is adtak egy-egy kalácsot meg egy-egy keszkenőt, - most már menj hét nap hét éjjel szakadatlanul, a nyolczadik nap hajnalán majd egy nagy tűzhöz érsz, azt csapd meg a három kendővel háromszor, mire az ketté válik előtted, a nyíláson lovagolj keresztül minden félelem nélkül, - mikor pedig a tűz közt mégy: a három fontos kalácsot hajtsd bal kézzel a hátad megé.

-382-

Péter megköszönte szépen mind a tanácsot, mind pedig a kalácsot, avval felült a szürkére s elvágtatott. Hét nap hét éjjel szakadatlanul lovagolt, a nyolczadik nap hajnalán csakugyan elérkezett a mondott tűzhöz, mely, miután azt a három kendővel háromszor megcsapta, szépen kétfelé vált s úgy állott mindkét oldalról mint a kőfal; midőn a tűz nyílása közt haladt, a három fontos kalácsot balkézzel a háta mögé hajította, s mind a három egy-egy nagy kutyává változott, azoknak Nehézmintaföld, Erősmintavas és Jólhall neveket adott. - Mikorra Péter átalért: akkorra a vasfejű ember is ott termett a tűznél, de nem szaladhatott rajta keresztül, mert a láng összezsapódott az orra előtt. Minthogy tovább nem mehetett: majdhogy a kezét lábát meg nem ette; de mit használt vele, csak a magáét ette; utána kiáltott hát Péternek:

- Megállj imilyen, amolyan ebadta, ördögdobta, vizhozta fattya! most ugyan kisiklottál a körmöm közül, de megállj, meg! csak egyszer a kezem közé kaparíthassalak, tudom, hogy megkeserülöd az anyád kínját!

-383-

A vasfejű embernek azonban mégis volt annyi esze, hogy nem ment el a tűztől, hanem lefeküdt mellé s várta a jó szerencsét. - Mikor aztán Péter tudta, hogy: na nincs már többé mit félni a vasfejű embertől, nem ment olyan lóhalálában, hanem csak lassacsán lovagolt. A mint így megy, mendegél, egyszer előtalál egy kis fehér házat; leszáll a nyeregből, benyitja az ajtót, hát látja, hogy a ház közepén egy őszibe csavarodott öreges asszony kis zsámoly széken ül s ott fonogat; az ablaknál pedig egy gyönyörű szép lány van, a kinek az orcája olyan szép piros mint a rózsa, a szeme olyan ragyogós fekete, akár a bogár; a szép lány most is sarkig érő arany haját fésüli. Köszön Péter, fogadják mind a ketten szívesen.

- Mi járatban vagy? édes fiam, - kérdi aztán az öreg asszony.

- Én bizony, édes szülém, szolgálatot keresek.

- Hozott az isten! édes fiam, ejnye már jobbkor nem is jöhetnél volna soha; megfogadlak én, beállasz-e hozzám?

- Be én, szülém, édes örömet.

Az öreg asszony megfogadta hát Pétert. Egész boldogság volt az élete; szántott, vetett, olykor pedig vadászni járt a kutyáival; hogyha valami vadat hozott, azt az a szép lány olyan jól eltudta készíteni, hogy Péter még a száját is megnyalta utána.

Egyszer mikor Péter a lánynyal egyesegyedül maradt otthon, kijött a szó-beszéd közben, hogy hova való ő; kérdezte aztán a lány, hogy: miképen tudott átjönni a tűzön? Péter elbeszélte, hogy a három kendővel csapta meg háromszor egymás után, mire az ketté vált előtte. A lány hitte is, nem is, a mit Péter mondott, azért mikor az egyszer elment hazúlról, elballagot a tűzhöz s azt a három kezkenővel megcsapta háromszor, mire az kétfelé vált mint a parancsolat. A vasfejű ember, ki móta Péter elillant az orra elől, mindig ott sündörgődött a tűz körül, a mint ezt meglátta: nem kérdezte, hogy szabad-e vagy nem, hanem egyenest átkotródott a nyíláson; a lány meg annyira megijedt tőle, hogy se holt se eleven nem volt, elkezdett hát hazafelé futni, a vasfejű ember meg utána; mikor haza értek, a lány a pitarajtóban csak ledobbant, a vasfejű ember pedig bement a pitarba s elbútt a tűzhely alá.

-384-

Nem sok idő múlva haza jött Péter a vadászból, a lánynak a kezéből, ki még akkor is ájúlva ott feküdt a pitar földjén, kivette a kendőket, aztán ölbe kapta a gyönyörű teremest, bévitte a házba s lefektette a nyoszolyára, ölelte, csókolta, ajnározta, mire az nem sokára magához jött. A Nehézmintaföld pedig, mikor haza jöttek, felfeküdt a tűzhelyre s majd agyon nyomta a vasfejű embert.

Másnap Péter a kutyáit berekesztette az ólba, maga pedig kiment az erdőre. Alig hogy észre vette ezt a vasfejű ember, tüstént utána lohajtott. Péter későcskén látta meg, hogy valaki jön utána, alig volt annyi ideje, hogy egy magas fára felmászhatott; oda ment hát a vasfejű ember a fa alá.

-385-

- Gyere csak le, kötni való, mondja a vasfejű ember Péternek, gyere csak le! tudod-e mit fogadtál, hogy sohase házasodol meg.

- Na már látom, mondja Péter, hogy itt kell vesznem, csak annyit engedj, hogy hármat kiálthassak!



- Nem bánom én, kiálthatsz én tőlem százat is, akár addig, míg a bárzsingod ki nem szakad, hanem annyi szent igaz, hogy mindjárt kicserzem a bőrödöt.

Elkezdett hát Péter kiáltani:

- Erősmintavas, Nehézmintaföld, Jólhall, édes kutyáim gyertek elő!

Jólhall meghallotta a gazdája kiáltását, azt mondja hát a másik kettőnek:

- Halljátok hé! gazdánk hi bennünket.

- Hogy hína, bolond, - mondja Nehézmintaföld, - nem tudod, hogy most ebédel? avval jól pofon vágja Jólhallt, hogy miért hazudik.

Megint kiáltott Péter:

- Erősmintavas, Nehézmintaföld, Jólhall, édes kutyáim, gyertek elő!

Ezt a kiáltást már meghallotta Nehézmintaföld is, azt mondja hát a többieknek:

- Halljátok hé? gazdánk csakugyan hi bennünket.

- Már hogy hína!? mondja Erősmintavas, hisz' jól tudjátok, hogy most ebédel, avval pofon üti Nehézmintaföld-et, hogy miért tenné lúddá a többieket.

Már Péter nem tudott hová lenni, hogy a kutyái kétszeri hívásra se jöttek elő; elkezd hát torkaszakadtából, a mint csak telt tőle:

- Erősmintavas, Nehézmintaföld, Jólhall, édes kutyáim gyertek elő!

De már ezt a kiáltást meghallotta ám Erősmintavas is, azt mondja hát a másik kettőnek:

- De már igaz ám, hogy gazdánk hí bennünket, azért azt mondom, hogy menjük! Erre a szóra Erősmintavas széllyel rugta az ólat, melybe be voltak rekesztve, s futottak mind a hárman arra felé, a merről a kiáltást hallották jönni. A mint az erdőben oda értek az alá a fa alá, a gazdájok szavára rögtön neki estek a vasfejű embernek, olyan miknyikre összetépték, hogy minden kis porcikájából, morzsájából egy-egy mákszem lett; azóta van a világon mák!

A mint Péter megszabadult üldözőjétől, lejött a fáról s haza ment; otthon aztán elbúcsúzott keserves könnyhullajtások közt gazdasszonyától és annak szép arany hajú lányától, ki neki emlékül egy szép gyémántos fejű aranygyűrűt adott, mely meg volt boszorkányozva, de azt se a lány, se Péter nem tudta.

Felnyergelte aztán Péter a szürkét, felült a tetejébe s útnak indult. Hej pedig de nehezen tudta ott hagyni azt a kis fehér házat, úgy fájt a szive az után a szép arany hajú lány után, majd megszakadt. De hijába! el kellett mennie, mert neki otthon édes apja meg felesége van, a kik azóta isten tudja mily keservesen várják, mily epekedve sóhajtoznak utána.

A mint a tűzhöz ért, kivette a három kezkenőt, megcsapta velök a tüzet, mire az szépen kétfelé vált, midőn túlhan volt, a három kutya, mely urát minden lépten nyomon folyvást követte, újra három fontos kalácscsá változott, melyeket aztán Péter a kendőkkel együtt eltett a tarisznyájába. Útközben betér mind a három öreg asszonyhoz, mindegyiknek visszaadta a maga kendőjét, kalácsát és szépen megköszönte újra a jó 'karatjokat.

Mikor Péter haza ért, első szava is az volt:

- Hát a feleségem hol van?

- Biz' az édes fiam, mondja neki az édes apja, azután hogy te elbujdostál, a nagy búsulásnak adta magát, nem volt se éte se ita; egyre halványodott, egyre sárgúlt mint őszzsel a falevél; nem sok idő múlva pedig leesett a lábáról s ágyban fekvő beteg lett s egy hónapra azután szegényt a bú, a sok sívás-rívás, epekedés a földbe is vitte.

Mihelyt ezt Péter meghallotta, csak sirva fakadt, úgy megrítt, olyan keservesen mint a gyerek; de végre megjuhászott, megnyugodott sorsán, mert tudta, hogy már annak úgy kell meglenni, a mint az Ur elvégezte.

Mikor aztán eltelt vagy félesztendő, egy éjjel azt álmodta Péter, hogy azt a gyémántos fejű aranygyűrűt, melyet neki az a szép arany hajú lány adott emlékül, a jobb kezéről, melyen most van, húzza a bal gyűrűs újjára. Mihelyt felébredt, azonnal levonta a gyűrűt a jobb kezéről s felhúzta a bal gyűrűs újjára. Hát uram fia! akár hiszik kegyelmetek, akár nem, ott hallottam, a hol beszéltek, hát az a gyönyörű szép arany hajú lány abban a szempillantásban előtte termett. Nosza ennek sem kell ám több, megöleli, megcsókolja, az meg őtet vissza; azt mondják aztán egymásnak:

- Na szívem szép szerelme, te az enyém, én a tied, ásó kapa se választ el többet egymástól.

Mindjárt hozattak papot, hóhért, vaskalapot; a pap összeadta, a hóhér seprőzte, az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte. Csaptak nagy lakzit, én is ott voltam a lakodalomban; volt sarkantyúm szalmából zabtaréjra; a Tisza meg a Duna az ajtó megett egy zsákba volt szoritva; a mint ott hetvenkedtem, a sarkantyúmmal véletlenül kivágtam a zsákot: azóta foly a Tisza meg a Duna!

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

## II. JÁNOS KIRÁLYFI ÉS SZÉLIKE.

Hol volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl, volt egyszer egy király, annak volt egy fia, úgy hitták hogy János. Egyszer a király azt mondja Jánosnak:

- Eredj fiam hetedhét ország ellen világot látni, úgy aztán hamarabb lesz belőled valami.

Utifüvet kötött hát János királyfi a talpa alá, hátára vett egy szőr-tarisznyát, kezébe pedig egy nagy görcsös botot, avval elindult hetedhét ország ellen világot látni. A mint mén, mendegél, egyszer előtalál egy igen-igen hosszú, vékony embert.

- Adjon isten jó napot! - mondja a vékony ember.

- Adjon isten neked is! - fogadja a királyfi, - ki vagy te? micsoda mesterséged van?

- Én bizony Villámgyors vagyok, ha megindulok futni, olyan sebesen haladok mint a villámlás.

- A bizony szép volna, - mondja János - ha te olyan sebesen tudnál futni, mint a hogy mondd.

Hát épen ekkor ugrott ki egy gyönyörű szép szarvas az erdőből, a mint ezt meglátta a királyfi, azt mondja Villámgyorsnak:

- No hát ha olyan futós vagy, a hol az a szarvas, fogd el!

Nem mondatja ezt Villámgyors kétszer magának, hanem felkapja hirtelen a gatyaszárat, utána rugaszkodik a szarvasnak és akár hiszik kigyelmetek, akár nem, olyan igaz mint az öklöm, bizonyítja a könyököm, ott voltam, a hol beszéltek, hogy három lépéssel elérte a szarvast.

- Nem állnál mellém kenyeres pajtásnak? - mondja neki a királyfi, mikor a szarvast odavitte.

- Dehogy nem, nagyon örömet.

No most már ketten mentek, mendegéltek, útközben a mint egyről másról locsogtak, fecsegték, egy izmos széles vállú emberre találtak.

- Adjon isten jó napot, - mondja a széles vállú ember.

- Adjon isten neked is, - fogadja a királyfi, - ki vagy te, micsoda mesterséged van?

- Én bizony Hegyhordó vagyok, a hátamon akár milyen nagy hegyet könnyen elbirok.

- Ejnye, próbálják meg, - mondja neki János királyfi, - a bizony szép, ha igaz.

Ekkor Hegyhordó a hátára vett egy nagy hegyet, aztán könnyen vitte.

- E bizony szép, e bizony szép, - nem állnál hozzánk kenyeres pajtásnak?

- Dehogy nem, nagyon örömet.

No most már hárman mentek, mendegéltek; egy darab idő múlva előtaláltak egy igen nagy mellű embert.

- Adjon isten jó napot, - mondja a nagy mellű ember.

- Adjon isten neked is, - fogadja János királyfi, - ki vagy te, micsoda mesterséged van?

- Én bizony Fúvó vagyok, s olyan erősen tudok fújni, hogy egy fúvásomra a háztetők mint a pelyhek szállnak a levegőben; a legnagyobb s legerősebb fák közül két-három százat ki tudok fúni a földből csak egy szuszszanasra.

- Lássuk hát no, - mondja neki János királyfi, - próbáld meg, úgy is amott van néhány nagy cserfa, ha legény vagy, fúdd ki.

Ekkor Fúvó oly erővel kezdett fújni, hogy azt a néhány fát, melyet neki János királyfi mutatott, mint a pozdorját repítette ki a földből, azok úgy megkovályogtak a levegőben mint a giz-gaz szokott a nagy forgó-szélben, melyben a boszorkány járja a tánczot.

- Nem állnál hozzánk kenyeres pajtásnak?

- Dehogy nem, igen örömet.

No most már négyecskén baktattak; rövid idő múlva megint előtaláltak egy nyilas embert.

- Adjon isten jó napot, - köszön a nyilas ember.

- Adjon isten neked is, - fogadja a királyfi, - ki vagy te, micsoda mesterséged van?

- Én bizony Jólátaláló vagyok, s olyan jól tudok célózni, hogy egy kőről lelövök egy borsószemet, a nélkül, hogy a kőhöz csak legkisebbet is hozzá érne a nyilvesszóm.

- Próbáljuk meg, - mondja neki a királyfi - vajon úgy áll-e, a mint mondd?

Ekkor egy boszorszemet rátettek egy kőre, hát úgy lelőtte róla, hogy a nyíl a követ még csak akkora darabon se érintette mint egy bolha-vese.

- No még ilyet nem láttam ám, - azt mondja a királyfi, - nem állnál közénk kenyeres pajtásnak?

- Dehogyan, nagyon örömet.

No most már öten voltak. A mint így mentek, mendegéltek, egyszer előtaláltak egy kis terebély, zömök embert.

- Jó napot adjon isten, - köszön nekik a kis ember.

- Adjon isten neked is, - fogadja János királyfi, - ki vagy te, s micsoda mesterséged van?

- Engem Péternek hívnak; én ha a fejem a földre teszem, mindent tudok, a mit az emberek gondolnak és cselekesznek.

- Nem állnál hozzánk kenyeres pajtásnak? - kérdi tőle a királyfi.

- Dehogyan, nagyon örömet!

Igy mentek aztán hatan hetedhét országon is túl, az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farkú disznó túr, túlannan túl, innenen innen, hát egyszer elérték tündérországba. Volt ottan egy igen igen gazdag és hatalmas király, volt annak egy gyönyörűséges lánya, a ki olyan rémitő szép volt, hogy már a képíró sem írhatott volna nálánál szebbet s a ki úgy repült mint a szél, még a lába sem érte a földet.

Kihírdette hát a király az egész országban, hogy a ki az ő leányát futás közben elhagyja: annak adja feleségül; de a ki nem bízik az inához, az meg se próbálja a futtatást, mert ha csak egy lépéssel is hátrább marad Szélikénél, - mert hát így hitták a királykisasszonyt, - azt bizonyosan olyan helyre téteti, honnan a talpa se éri a földet. - Jöttek is sokan, szegények, gazdagok, nagyobb nál nagyobb urak, de mindnyájának csak arra ment az ügye, hogy utóvégre úgy járták a tánczot, úgy verték össze a bokájokat egytől egyig, a mint a szél futta.

Egyszer a fülébe ment ez a hír a hat kenyeres pajtásnak is, nem tétováztak hát soká, hanem elküldték Villámgyorsat rögtön a királyhoz, hogy próbáljon szerencsét s most mutassa meg, hogy mit tud. Bemegy hát Villámgyors sebtiben a király elébe s azt mondja neki:

- Király uram! én szeretnék párost futni a királykisasszonnyal.

- Jól van fiam, - mondja neki a király, - hát majd holnap reggel jókor gyere el.

Elmén hát Villámgyors másnap jókor reggel a királyi palotába; hát uram fia! annyi a tenger nép mindenfelé, kik azt nézni jöttek, hogy ki lesz már futósabb Szélike-e vagy az a hosszú, dágó ember; mondom annyi volt a tenger nép, hogy végét hosszát nem látta a szem. Elkezdtek hát futtatni, de Villámgyors Szélikét három ugrással elhagyta és sokkal hamarabb ért a tett-helyre.

Nagyon megszégyelte a királyleány, hogy ez az idegen ember túl tett rajta; de mit volt mit tenni, már megesett, a megtörténtet pedig nincs az istennek az a teremtése, a ki meg nem történte tegye.

- Jól van fiam! - mondja a király Villámgyorsnak, - látom, hogy te is tudsz valamit, de lányomnak aligha valami baja nincs, mert nem hiszem, hogy máskülönben még csak a nyomába is hághatnál; hanem fussatok még holnap egyszer párost!

Villámgyors azt se bánta, megnyugodott abba is. - Már jól feljött másnap a ruhaszáritó csillag (a nap), midőn elkezdtek a futtatást; annyi volt most is a néző, mint a csillag az égen; minden módon mesterkedett Szélike, de hiába, mert most is csak elhagyta Villámgyors és sokkal hamarabb ért a kitűzött célhoz. - A királylány majd a föld alá bujt szégyenletében, de mit volt mit tenni, már megtörtént az egész.

- Na fiam, - mondja a király Villámgyorsnak, - fussatok még holnap egyszer párost, mert hogy ki a futósabb, tudod, harmadszoriban válik meg, mint a cigány gyerekek birkozása.

No jól van, Villámgyors abba is beleegyezett. A királykisasszony pedig, hogy több kudarcot ne valljon, egy gyémántos kövű aranygyűrűt küldött neki ajándékba, melynek az a tulajdonsága volt, hogy a ki azt az újjára húzta, nemhogy futni, de még csak lépni is alig tudott. Péter megtudta ezt a gonosz szándékot, de senkinek se mondta meg másnak, csak Jólalálónak.

Másnap megint kiállottak Szélike és Villámgyors, hát Villámgyors, mert épen az újján volt a gyűrű, még csak lépni is alig tudott; ekkor Jólaláló nyilat hevenyében előkapta és a gyűrű fejét, - mert hát abban volt a varázs, - olyan szépen kilőtte, hogy! Ekkor Villámgyors három ugrással utólérte Szélikét és jóval előbb ért a célponthoz. A királykisasszonyt pedig ette a méreg, dúlt, fült, haragjában majd a nyelvét rágta, hogy az a semmiházi utóvégre is túltett rajta.

A hat kenyeres pajtás bement most a király elébe s azt mondták neki, hogy nekik nem kell a királykisasszony, hanem annyi aranyat és ezüstöt adjon helyette, a mennyit egyik pajtásuk elbir.

A királykisasszonynak pedig, a mint meglátta János királyfit, mintha csak elvágták volna minden haragját; úgy megjuhászott, olyan jó és szelid lett, mint a milyen annak előtte volt; majd kilelte a szerelem hideg, mert szó, a mi szó, János nem volt ám valami hamvába holt gyerek.

A király azonnal előhozott száz szekér aranyat és ezüstöt, azt felrakták Hegyhordó hátára, de még csak meg se kottyant; előhordatta hát a király minden drágaságait, késeit, tállait, kalanait, gyertyatartóit, egy szóval mindent, a mi csak aranyból vagy ezüstből volt és azokat is mind

felrakták a többi arany fölébe, avval a kenyeres pajtások mind a hatan hátatt fordítottak a tündér király várának.

A tündér király csakhamar megbánta, hogy azoknak a bokorból ugrott nem tudom kiknek od'adta azt a temérdek sok kincset. Feltette hát magában, hogy utánok küldi a lányát, mintha azok lopva vitték volna el magokkal, azután pedig egy regement katonát küld utánok, hogy konczolják föl azt a hat gazembert, a kincset pedig a királykisasszonynyal együtt hozzák vissza. De hamarabb felérte azt Szélike észszel mint az apja, mert mikorra ez kigondolta, már akkor ő hegyen völgyön túljárt a hat emberrel együtt. A mint ezt megtudta a tündér király, borzasztó megharagudott s rögtön utánok indított egy regement katonát; de Péter, a mint egyszer fejét a földre hajtotta, észrevette, hogy micsoda szándékkal jönnek utánok, azt mondja hát a többieknek:

-397-

- No pajtásim! most aligha itt nem hagyjuk a fogunkat, mert a király egy regement katonát küld utánunk avval a parancsolattal, hogy minket, hatónkat, aprítsanak össze, Szélikét pedig meg a nyert kincset vigyék vissza.

- De bákó vagy! - mondja neki Fúvó, - hogy olyan hamar megijedsz; az egész nem egyéb gyerek-játéknál; újjetek csak le egy kicsit pihenni, mindjárt számot vetek én velök.

Hát ekkor elkezdett egész erejéből fúni, fútt, fútt szakadatlanúl, a mint csak isten tudnia adta, hamarjában olyan nagy szélvész kerekített, hogy a por az egész katonaságot lovastól mindenestől együtt eltemette. - Mikor aztán gondolta Fúvó, hogy na, nem látják azok többet a csillagos eget, felhagyott a fúvással; elindultak hazafelé. - Mentek, mendegéltek, hát egyszer csak elértek a János királyfi apjának a várába, ott aztán elosztották egymás közt a töméntelen kincset, mindnyájan igen nagy urak lettek.

János királyfi pedig feleségül vette a gyönyörű szép tündér Szélikét, csaptak nagy lakodalmat; üstre főztek, teknyőre tálaltak; csak a lé volt kilenczféle, hát még a sok hús nélkül való lé!

---

### III. AZ ÖZVEGY ASSZONY FIA.

-398-

Egyszer volt, hol nem volt még az óperenciás tengeren is túl egy özvegy asszony, volt annak egy legényke fiacskája, meg azon kívül egy kis házacskája és kertecsskéje. Hanem mind a ház, mind a kert, nem hiába hogy özvegy asszonyé volt, de ugyancsak özvegy asszonyos is volt ám; a ház tetejét soha senki meg nem bajdorgatta, se a falára soha senki, egy marék sár nem sok, de annyit se vetett, a kertben pedig övig ért a gyim-gyom. Egyszer a fiú azt mondja az anyjának:

- Édes anyám!

- Mi baj? édes fiam.

- Nincs semmi, hanem hát azt gondoltam én magamban, nem tudom mit szól kend hozzá, hogy elmegyek szolgálni, majd szolgálok egy vagy két darab jószágot, úgy is jó mező van a kertben, élélhet ott könnyen.

- Jó lesz biz' a fiam! nem bánom, ha elmégy is, legalább te is lendítesz valamit a gazdaságon.

-399-

Az özvegy asszony másnap süttött tarisznyát, vart pogácsát, avval fiát feltarisznyázva útnak eresztette. - Nem sok idő múltán egy borjút szolgált a fiú, azt haza vitte; ismét elment, megint szolgált másodikat, harmadikat és negyediket is. - De hiába volt olyan jó meg olyan sok fű a kertben, nem tartott az meddig se, mert az a négy borjú, alig telt bele két vagy három hét, úgy meglingázta, hogy csak itt-ott maradt belőle, más pedig nem volt, a mivel tartásák; azt mondta hát az asszony a fiának:

- Már, fiam, vagy akarjuk, vagy nem, el kell adnunk a borjúkat, mert tovább nem tarthatjuk. Itt meg itt úgy is vásár lesz, hajtsd el őket a vásárra, tudom, hogy jó pénz üti érte a markunkat.

Elindult hát a fiú a négy borjúval a vásárra; csak hajtja őket, csak hajtja, egyszer elébe kerül egy nagy szakálú, ősz, öreg ember; oda megy hozzá s megszólítja:

- Hova hajtod, fiam, a borjúkat?

- A vásárra hajtom biz' én, ide meg ide.

- Ugyan fiam mit mondanék én neked! adj ezért a furulyáért nekem egy borjút.

- Nem adok én, bátyám uram, mert otthon mindig azért perel édes anyám, hogy egyre furulyálok.

- Mindegy a fiam, azért csak adj érte.

- De ha nem lehet, csak nem lehet.

-400-

- Na fiam, még egyszer mondom, adj érte egy borjút, meglásd nem olyan furulya ez mint a többi.

A fiú eleinte gondolkozott egy kicsit, aztán azt mondja:

- Na nem bánom, hát adok; üsse a kő, egy borjú úgy is se előre se hátra.

Itt az öreg ember kiválaszt egyet a borjúk közül, avval útnak ered; egy kis idő múlva hátra néz a fiú, hogy messzire haladt-e már az öreg? hát tetted, vetted, borjústól együtt sehol sincs. Avval a fiú csak mén, csak mendegél, hajtja a három borjút a vásárra, hát egyszer megint elébe bötönik az a nagy szakállú ósz öreg ember.

- Adjon isten, fiam, hova hajtod a borjúkat?

- Én bizony, öreg apám, eladni hajtom a vásárra.

- Nézd csak, fiam, ezt az egeret, adj nekem ezért egy borjút!

- Nem adok én, öreg apám, hisz' van otthon a kamorában annyi, hogy még tán sok is; édes anyám mindig is dúl, fúl a macskára, hogy nem szeret egerészni, hanem a helyett mindig csak a katlant lakja.

- Adj érte, fiam, hidd el nem bánod meg.

A fiú csak gondolkodik egy darab ideig, csak gondolkodik, utóvégre azt mondja:

- Na nem bánom hát, ahol van, vigye kend.

Az öreg megint kiválaszt egyet, avval odább áll; a fiú pedig hajtja a két borjút a vásárra; a mint egy parittyá-hajításnyira halad: egyszer csak megint elébe kandarodik az öreg ember.

- Nézd csak, fiam, ezt a futóbogarat, add nekem ezért az egyik borjúdát.

- Nem adom én, öreg apám, hisz' édes anyám most is holdujságon meszelt, oszt' annyi is nálunk a sok futóbogár, hogy semmit sem tudunk tőle tartani.

- Hej, fiam, tudom, hogy nem bánod meg, ha id'adod, mert nem olyan futóbogár ám ez mint a többi.

No jól van. A fiú azt is od'adta, most már csak egy borjút hajtogatott lassacskán a vásárra; de az öreg ember nem sokára megint elébe került.

- Nézd csak, fiam, ezt a zacskót, ebbe álom van belekötve, add ide érte a borjúdát.

- Minek adnám, öreg apám, hisz' a nélkül is úgy elalszunk mi édes anyámmal együtt, csak a fejünket lehajtsuk, mint a tej.

- Csak azt mondom én neked, édes fiam, hogy add ide, hidd el, nem bánod meg.

A fiú elgondolta, hogy minek is már az az egy borjú? annak az árával bizony nem sokra mén: azért od'adta. Ekkor azt mondja neki a nagy szakállú ósz öreg ember.

- Na fiam hoczci csak egy kicsit a furulyát; az egeret meg a futóbogarat pedig tedd le a földre.

A fiú mindjárt od'adta a furulyát, amazokat pedig letette a földre; ekkor az öreg ember elkezd furulyálni, nosza az egernek sem kell ám egyéb, oda ugrik a futóbogár nyakába, az meg az egerébe, úgy megbilleggették magokat, úgy tánczoltak, hogy a fiú majd meghalt nevetésben. Ekkor a nagy szakállú ósz öreg ember, a ki senki más nem volt, mint az Ur Jézus Krisztus, azt mondja a fiúnak:

- Na fiam, most már tudod, hogy mire való mindegyik; ha pedig az álomzacskónak azt mondom: aludjam én eddig vagy addig, vagy ez s ez aludjék eddig meg eddig: hát az úgy történik meg, a mint te akarod. Most tedd el mindnyáját jó helyre s menj haza; otthon anyád tudom hogy meglazsnaol, hanem semmi az, hadd verjen mindaddig, mig valaki ki nem vesz a kezéből, te pedig akkor szaladj el, aztán kiáltsd vissza: Na édes anyám, nem jövök addig vissza, mig király nem leszek, azután menj egyenest a merre látsz, s vidd magaddal a miket a borjúkért adtam.

Ugy is lett. A fiú hazafelé fordította szekere rúdját; mikor haza ért, kérdezte tőle az anyja:

- Na fiam hát eladtad a borjúkat, mennyiért keltek el?

- Nem adtam én, édes anyám, hanem elcseréltem.

- Hát mit adtak értök cserébe? hol van?

A fiú előszedegeti a furulyát, zacskót s más egyebet, a miket a borjúkért kapott; a mint az asszony ezeket meglátta: nosza kinyitotta ám a száját, s mondta a mint csak a torkán kifért;

- Ejnye, kutyafofanású bolondja, hát hova tetted te az eszedet, hogy azt a drága marhát ezekért a hitvány hiábavalóságokért od'add?

Avval se kérd, se hall, hanem aló szemeszöktében mén neki a gyerekének, mint bolond tehén a fiának, ugyancsak ütlegeli ám a piszkafával egyre-másra. A szomszéd asszony nem tudta elgondolni, hogy micsoda nagy patália van az özvegy asszony házánál, átjött hát, hogy megnézzze: a mint meglátta, hogy az özvegy asszony mikép járátja fíjával a tánczot, azt mondja:

- Ugyan, szomszéd asszony, mire való már az? hisz' úgy agyon veri kend azt a szegény gyereket.

- Nem is ártana a veszett-órájának, mikor most is milyen nagy kárt tett.

De a szomszéd asszony nem hallgatott az anya beszédére, hanem a fiút kiszabadította a keze közül, mire az illa berek, nádak erek, szélről kötötte a derest, avval aló, mikor kívül volt a kis kapun, visszakiáltotta az anyjának:

- Na édes anyám, nem jövök addig vissza, míg király nem leszek; avval ellógheczelt.

Ment aztán hetedhét országon is túl, az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farkú disznó túr, túlonnan túl, innenen innen, aztán elért egyszer egy nagy királyi városba. Volt az ottani királynak egy gyönyörűséges szép lánya, a ki mindig olyan szomorú volt, úgy lesütötte a fejét, mintha az orra vére folyna. Összehivatta hát a király egész országából a doktorokat, kuruzsolókat, bűvös bájós asszonyokat; s megkérdezte tőlök, hogy mivel lehetne annak elejét állani, hogy az ő lánya ne lenne mindig olyan szomorú, - azok azt mondták, hogy ha találkoznék valaki, a ki a királykisasszonyt csak egyszer megnevetetné, többé nem lenne az olyan szomorú. - Kihirdette hát a király az egész országában, hogy a ki a lányát megtudja nevetetni, annak adja feleségül. Jöttek is mindjárt herczegek, grófok, nagy kalapú tótok, válogatott czigány legények a király udvarába, hogy a királykisasszonyt megnevetessék; beszéltek ott furcsábbnál furcsábbat, csináltak mindent, - de biz' ott egy se ment semmire, a királyleány csak olyan szomorú volt, mint annak előtte.

-404-

A mint ezt meghallotta Palkó, - mert hát így hitták az özvegy fiát, - feltette magában, hogy ő bizony elmegy, szerencsét próbál, ha nyer: úgy is jó, úgy se lesz benne száz forint kára. El is ment. A mint oda ért a király udvarába, előkereste furulyáját, az egeret meg a bogarat letette a földre s elkezdett furulyálni, avval az egér derékon kapta a bogarat, s úgy megtánczoltatta, hogy jobban sem kellett. A mint a király meg a királykisasszony meghallották a szép furulya szót, kiszaladtak az udvarra; a hogy a királykisasszony meglátta az egér meg a bogár tánczát: olyan jó izüt nevetett, hogy könnybe lábadt a szeme.

-405-

Mindjárt felhívták Palkót a palotába s ott szép királyi biboros bársonyos ruhába öltöztették; a király tüstént papot, hóhért, vas kalapot hozatott; a pap összeadta, a hóhér seprőzte, az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte.

A mint eljött az este, a király egyik inasa azt mondta Palkónak, hogy ad neki száz aranyat, ha reggeli hat óráig alszik; Palkó kapott az alkalmon, s mindjárt kezet fogott vele, aztán azt mondta a zacskónak:

- Na zacskó! aludjam én most reggeli hat óráig.

Nem sok idő múlva Palkó meg a királykisasszony, már mint a felesége, aludni mentek, alighogy lehajtottá Palkó a fejét a párnára, már aludt mint a tej. Reggel panaszra mén a felesége a király elébe.

- Király atyám, nem kell nekem ez az én uram, mert mindig alszik.

- Oh kedves lányom, még két éjtszaka van hátra, ha akkor is egyre alszik: majd tegyünk róla.

Másnap megint azt mondja az inas Palkónak, hogy ha reggeli négy óráig alszik: ad neki száz aranyat; megígérte, hogy alszik, hisz' mi van abban? úgy sincs valami sürgetős dolga, a miért fel kellene kelni; azt mondta hát a zacskónak:

-406-

- Na zacskó, aludjam én most reggeli négy óráig.

Estére kelvén alig hogy lefeküdtek, megint úgy elaludt Palkó mint a juhász bunda; a feleségének pedig, mihelyt megvirradt, első gondja is az volt, hogy ment az apjához s azt mondta neki:

- Király atyám, nem kell nekem ez az én uram, mert mindig alszik.

- Oh kedves lányom, még egy éjtszaka van hátra, ha akkor is mindig alszik, majd tegyünk róla.

Harmadnap is azt mondta az inas Palkónak, hogy aludjék reggeli két óráig, ad neki száz aranyat; most is rálett, hanem a mint reggel a felesége megint panaszra ment, hogy az ő ura mindig alszik egész éjszakán át: a király rögtön ráadatta Palkóra a szürét s belevettette a legmélyebb tömlöczbe.

Csak buslakodik Palkó a kulcs lyukán belől, csak buslakodik, egyszer oda jön az ablak vas rostélyára egy személy, pálinkát és kenyeret nyujt be neki. Kérdi aztán Palkó, hogy hát odafenn a királyi palotában hogy' vannak?

- Hej, múltatnak ott nagyban, mondja a személy, az inas azt mondta a királynak, hogy ő is megtudta volna nevetetni a királykisasszonyt, hanem csak várt, mert fogadása tartotta; - most tehát a király ő vele esküdtette össze a lányát.

-407-

No jól van, gondolta magában Palkó, majd csapok én avval az inással egy peteket; avval azt mondja az álom-zacskónak:

- No zacskó! most meg az inas aludjék reggeli hat óráig, a miért meg nem adta az első száz aranyat.

De még ez nem volt elég, hanem mikor besötétedett, elküldte a bogarat is, hogy az inasból hordja ki, a mit megevett. - A ház ajtaja, a melyben az inas a királylánnyal együtt hált,

szerencsére épen nyitva volt s a bogár bátran mehetett be rajta. – Reggelre kelve a királylánynek első gondja is az volt, hogy az apjához futott panaszra, ott az inast letette földtől mennytől; ez is csak olyan álmos mint a másik volt, de amaz, ha nagyalható volt is, legalább nem keverte össze magát mint ez.

– Oh, édes lányom, még két éjszaka van hátra, ha azalatt is összekeveri magát, majd tegyük róla.

Azután a király maga elébe hivatta az inast, már mint most a vejét, s megpirongatta jól, hogy miért nem vigyáz magára? s minek alszik oly soká – és mit tudom én, mi mindent beszélt még neki.

Palkó másik este megint mondta az álom-zacskónak, hogy az inas aludjék reggeli négy óráig, a miért meg nem adta a másik száz aranyat; azonkívül újra elküldte a bogarat is, hogy hordja ki az inasból, a mit megevett. De most nem tudott ám bemenni a szobába, mert az ajtó erősen be volt zárva. Visszament hát a tömlőcbe s elhítta az egeret, hogy rágja ki az ajtót; az egér el is ment, olyan takaros kis lyukat rágott rajta mint a peták, a bogár bemászott a szobába, mikor aztán dolgát végezte, visszament azon az úton, a melyiken jött.

-408-

Másnap reggel mihelyt felébredt a királylány, szaladt az apjához s azt mondta, hogy: neki bizony nem kell ez az ilyen olyan, hozassa vissza azt a másikat, az legalább ha álmos volt is, de nem keverte össze magát mint ez a mostani.

– Oh lányom, még egy éjszaka van hátra, ha ez alatt is úgy lesz, a mint eddig volt, majd teszek róla.

Harmadik este megint azt mondja Palkó az álom-zacskónak:

– Na most az inas aludjék reggeli két óráig, a miért nem adta meg a harmadik száz aranyat.

A mellett elküldte most is a bogarat, hogy az inással végezze el a dolgát. Reggel a mint felébredt a királyleány, első dolga is az volt, hogy az atyjához szaladt panaszra.

– Király atyám, nem kell nekem ez a mostani uram, hozassa vissza azt a másikat; az legalább ha álmos volt is, nem keverte össze magát mint ez a mostani.

A király tüstént felhozatta Palkót a tömlőcből, az inast pedig a helyére tetette. Csaptak aztán nagy lakodalmat, hogy hét országra szólott a híre. A lakodalom után kérdezte a király tőle, hogy miért aludt mindig oly soká?

-409-

– Mert magam akartam.

– Hát az inas miért aludt annyi ideig?

– Mert én akartam.

– És miért pocskolódott minden éjszaka?

– Mert azt is én akartam.

– Szeretném látni, mondja neki a király.

– Az könnyen meglehet, felséges király atyám; avval megparancsolta az álom-zacskónak, hogy a király aludjék reggeli nyolcz óráig. Ugy is lett. Mikorára a király felnyitotta másnap a szemét, már akkorra a koldús is a harmadik faluban járt.

Azután nem sokára kászolódni kezdettek; a király előparancsolt egy regement katonát, avval felrakodtak egy üveges hintóba s elindultak a Palkó édes anyjához.

Mikor oda értek, az anyja alig ismert rá; azután áthivatták a szomszéd asszonyt, ki Palkót az anyja kezéből kiszabadította, s ráiratták a kis házat, az anyját pedig elvitte a királyi palotába. A király pedig, minthogy már igen öreg volt, átadta a királyságot Palkónak, a ki még most is uralkodik, hogyha él s meg nem halt. Estére legyenek a kendtek vendégei!

---

#### IV. TÜLÖKVÁR.

-410-

Egyszer volt, hol nem volt még az óperenciás tengeren is túl, az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farkú disznó túr, túlnonnan túl, innenen innen egy igen-igen gazdag király. Egyszer ez a király, a mint ott ült unatkozva a residenciájában, elgondolkozott, hogy miye nincs még neki? Számlálgatni kezdte hát az újján először is azt, hogy miye van. Hát volt aranyvára, ezüstvára, rézvára, vasvára, kővára...

– Ho-hó! – felkiált egyszer örömeiben, – még nincs túlökvéram!

Nosza maga elébe parancsolja ám minden szolgáját, meghagyja nekik tüstént erősen, hogy járják be az országot Henczidától Bonczidáig, parancsolják meg a lakosoknak, hogy a világ minden részén levő túlköt rögtön hordják a vár udvarára!

Mihelyt a szolgálai ezt az erős parancsot kihirdették: az országában lakó emberek széltében

-411-

hosszában, ki kocsin, ki szekéren hozták a temérdek sok tülköt; néhány nap alatt annyira szaporodott a tülök-asztag, hogy a vár udvarát, – pedig tudom, hogy nagyobb volt mint a falu nyomása, – a sok tülök merevén még a toronynál is magasabban borította el; ekkor aztán azt a töméntelen sok, sok, sok tülköt a király mind bele hányatta a Tiszába... majd ha egytől egyig mind megázik: tovább mondom!

## V. HARAGSZOL SZOLGA?

-412-

Egyszer volt a világon hol nem volt egy ember, volt annak egy felesége. Jól birták magokat, szép házok tájéka volt, csak a volt a hiba mindkettőjükben, hogy a kecskét kitolták volna egy krajczárért a sárból; azonkívül meg az asszony, – miért? miért nem? én biz' elfelejtettem tőle megkérdeni, – sehogy ki nem állhatta a János nevűeket. Minthogy olyan nagyon fűsvények voltak: a kenyérben sem ettek eleget; ennél fogva se egy szolgát, még csak akkorát se mint az öklöm, nem mertek tartani, mert attól féltek, hogy az mindenükből kipusztítja őket. Egyszer azonban nagyon ráfelesedett az emberre egymagára a dolog, azt mondja hát a feleségének:

– Anyjok! már ha a fejem tetejére állok se tudom egy magam elvégezni a dolgom, már látom, hogy akár ide, akár oda, vagy akarom, vagy nem, muszájképen is kell egy szolgát fogadnom.

– Nem bánom én, apjok, ha már annyiba telt, ha fogad is kend egyet; de azt megmondom ám, hogy ha János nevű lesz: akkor kívül kerüli kend veled együtt a házat!

-413-

– Jól van, jól! csak ne papolj már neki annyit.

Elindult hát az ember, ment, ment hetedhét országon is keresztül, egyszer előtalált egy suhanczot.

– Adjon isten! fiam, mi járatban vagy?

– Fogadj isten! bátya, én bizony szolgálatot keresek.

– Nem állnál be én hozzám?... igaz, hogy hívnak?

– Jánosnak.

Mihelyt az ember ezt a szót meghallotta, tústént hátrat fordított s ott hagyta a suhanczot a faképnél mint sz. Pál az oláhokat. Ment aztán megint, mendegélt hetedhét ország ellen, egyszer előtalált egy suhanczot.

– Adjon isten! fiam, mi járatban vagy?

– Fogadj isten! bátya, én bizony szolgálatot keresek.

– No én meg épen szolga után járok... hanem hogy is hínnak csak?

– Jánosnak.

Azt se mondta az ember többet: beföllegzett, majd eső lesz, hanem hátrat fordított, avval megindult mint a rossz kerék agyban; ment, ment aztán hetedhét ország ellen, egyszer megint előtalált egy suhanczot, kérdezte tőle, hogy hogy' híjják? de minthogy annak is János volt a neve, nem fogadta meg. Így járt a negyedikkel, ötödikkal, hatodikkal is; mikor aztán már megunt a sok ödöngést, azt mondja:

-414-

– Na nem bánom én már akár János, akár nem; a ki legelsőbb a szemem elé akad, megfogadom, nem bánom, ha Puli czigány lesz is.

Alighogy ezt a szót kiereszti a száján, hát ehén jön vele szemközt egy suhancz.

– Adjon isten, ecsém, messzi-e a messzi?

– Bizony, bátya, nem tudom én, mert se helyem se fenekem; most is szolgálat után járok.

– Megfogadlak én szolgám... de hogy is hínnak csak?

– Biz' engem Jánosnak keresztelt a pap!

A mint az ember meghallotta, hogy ezt is Jánosnak híjják, számlálgatni kezdte az újjain, hogy megfogadja? ne fogadja? utóljára mégis kezét csaptak, megfogadta. Egy krajczár nem sok, annyit se kért János, hanem csak abban állapodtak meg, hogy a ki leghamarább megharagszik valamiért: annak a hátáról hasit hasít a másik.

– No jól van, – mondja a gazda, – majd elválík, hány zsákkal telik!

Avval elindultak haza felé; mentek, mendegéltek mindaddig, míg haza nem értek. Hanem az embernek még csak otthon gyűlt ám meg a baja, volt nagy csetépaté, a felesége szolgástól együtt majdhogy ki nem verte a házból. Az ember míg szenvedhette, szenvedte, de mikor aztán több volt kettőnél: az ajtó megül előkapott egy husángot s úgy meglegyezte vele az asszonyt mind a két fenekü dobot szokás.

-415-

Másnapra kelve azt mondja az ember a szolgájának:



- János te! ahol van a szekér, fogj bele négy ökröt, eredj az erdőre, rakd meg fával s hozd haza; aztán meg ehen vagy egy kenyér meg egy sajt, ebből magad is jól lakjál, a kutyát is, mely majd veled lesz, jól tartsd, de azért mind a kettőt egészen hozd haza; - oszt' még egyet: mindenütt ott menj a szekérral, a hol a kutya mén, ott állj meg az erdőn fát vágni, a hol ez a kutya megáll!

No jól van. Befogja hát János az ökröket, hajtja a szekeret mindenütt egyenest a kutya nyomán dinnyén kukoriczán keresztül; mikor az erdő közepére érnek, a kutya leül; János megállapodik a szekérral, csak hamar meg is rakodik, azután előkeresi a szőrtarisznyát, kiveszi belőle a kenyeret, sajtot, mind a kettőnek egy-egy jókora lyukat kanyarít az alján s úgy megfűződik a kenyér és sajt belivel, hogy csak úgy duzzog két oldalra; mikor aztán jól lakott, a kikanyarított léket<sup>36)</sup> szépen beillesztette mind a sajtba mind a kenyérbe. Hanem majd el is felejttem mondani! a kutyának nem adott se egyikből se másikból egy falatot sem.

-416-

Avval elindult hazafelé; a kutya ment most is mindenütt a szekér előtt, mikor pedig haza értek, nem várta, hogy majd kinyitják előtte a kaput, hanem aló, keresztül ugrott a tetején. No most mit csináljon János? megparancsolta a gazda, hogy az ökröket mindenütt ott hajtsa, a hol a kutya megy; üti, veri hát szegény párakat, de biz' azok közül egy is, nemhogy keresztül ugrott volna a kapu tetején, de még csak neki se ment. Mit csináljon? mit csináljon? csak ott dévankozik egy darabig, végre kapja a lelkét, leveszi a szekérről a nagy favágó fejszét, avval mind a négy ökröt fejbe kollintja, aztán szétvagdalja s darabonként hányja be a kapu tetején. A mint ezt a gazda meglátja, kijön s kérdi:

- Hát te mit csinálsz János? nem jól van az így magyarul.

- Hát azt mondta gazduram, hogy mindenütt a kutya után hajtsam az ökröket, az pedig itt a kapu tetején ugrott keresztül; hajtottam volna is én aztán utána, de hiába mindegyik olyan nagy, még se mert neki rugtatni; mit csináljak? mit csináljak, hogy azt ne mondják, hogy szófogadatlan vagyok? kapom, fogom, előveszem a favágó fejszét, avval mindegyiket vakszemen kollintom, hogy csak felfordul belé... s most már így darabonként hányom be egymás után őket... de talán haragszik is gazduram?

-417-

- Dehogy haragszom, János, most van a legnagyobb kedvem.

A következő nap, mely épenséggel vasárnap volt, elment a gazda a feleségével együtt a templomba, Jánosnak pedig meghagyták, hogy míg ők oda járnak: a kis gyereket tisztítsa ki; aztán menjen be az akolba s azt a juhot vágja le, mely először rátekint, midőn bemén, főzön a húsból egy bográcscsal paprikásan, tegyen közzé sárga répát meg petrezselymet is.

A mint a gazda és gazdasszony elhúzta a lábát hazúlról, János mindjárt hozzálátott ahhoz, a mit parancsoltak; legelsőbb is a kis gyereket hasította ki, a bélét kivette felterítette az ereszre, hogy fújja a szél; azután bement a juh-karámba, de minthogy egy birka se nézett rá: nagyot ütött a kezében levő bárdal a karám oldalára, mire a sok juh egytől egyig ránézett, a jobbak közül egynek hirtelen lerántotta a szemfödelét, aprított belőle egy jó bográcscsal. Volt a gazdának két nagy tanyai komondora is, egyiket hívták sárgarépanak, a másikat pedig petrezselyemnek, ezeket is hirtelenében megnyúzta, s mind a kettőnek a húsból aprított a bográcsba, de úgy, hogy mindegyiket megismerje. Nem sok idő múlva haza jött a gazda meg a gazdasszony.

- Na János, kérdi tőle a gazda, kész-e a paprikás hús?

-418-

- Kész bizony gazduram, vagy ha nem az is, mindjárt ráfogom, hogy az.

Nem sok idő múlva behozta János a bográcsot s a gazda és gazdasszony mellé ültek s ettek.

- Na gyere te is, oszt' egyél, mondja neki a gazdasszony.

- Csak egyenek kendtek isten áldásával, jól laktam már én, aztán meg nem is érek rá, mert dolgom van.

- Micsoda dolgod volna most? hisz' ma vasárnap van, mondja neki a gazda.

- Ugy ám! de azt mondta gazduram, hogy azt a juhot vágjam le, a mely, mikor bemegyek a karámba, legelőször rám néz, a bizony mind rám nézett, aztán egytől egyig agyonvertem, most megyek, nyúzom őket rakásra... de talán haragszik is gazduram?

- Dehogy haragszom, János, nem én, most van a legnagyobb kedvem. Hanem úgy látom én, hogy te igen hanyag fráter vagy, miért nem tettél a hús közé sárga répát meg petrezselymet?

- Oh gazduram, tettem én azt is, ez a sárgarépa, ez a petrezselyem; avval elkezdte kiválogatni a juhhús közül a sárgarépa meg a petrezselyem darabjait.

- Jaj, te bolond, mondja a gazdasszony, hát a kis gyerekek nem csináltál-e valamit?!

-419-

- A mint gazduram mondta, kitisztítottam azt is, most odakinn az ereszen fújja a szél.

A gazdasszony kiszalad nagy lelketlen, a mint meglátja, hogy a gyermek ki van hasítva, se holt se eleven nem lett, elkezdett keservesen sirni; azután pedig előkapott egy seprűt, úgy eldöngötte a nyelével Jánost, hogy még tán most is ütné, ha az ura ki nem vette volna a körme közül.

- De talán már haragszik is gazduram?

- Nem én, János, dehogy haragszom, épen most van a legnagyobb kedvem.

János kiment a juhokat nyúzni, csak a gazda meg a felesége maradtak odabenn.

- Lám apjok, megmondtam ugy-e, hogy János nevű szolgát ne fogadjon, nem hajtott kend a szóra, most ezt nyertük vele, ni.

- Hej, bánom is én azt, jobban mint a mely kutya kilenczet fiadzik, de mit csináljunk neki, már ez itt lesz esztendeig a nyakunkon.

- Mit? esztendeig, hisz' akkorra meg esz ez bennünket elevenen; még harmad napja sincs, hogy itt van s már is felfordította az egész házat. - Hanem nem azt mondom én, ha már másképp nem lehet, hagyjuk itt mindenestől, mi pedig bujdossunk világgá, majd csak megsegít bennünket a jó isten meg a magunk két keze!

- No nem bánom, bujdossunk el, de mikor?

- Mentül hamarabb, mondja a gazdasszony, estére, majd ha az a kötni való, mert jót nem mondhatok neki, elalszik.

-420-

A gazda rögtön rakodni kezdett, egy kenyeret meg holmi egyetmást, a mire gondolta, hogy szüksége lesz, beleszuszakolt egy zsákba; hanem János a kászolódásból észre vette, hogy miben sántikálnak, azért este a vaczkát betakarta a subájával, a kalapját rátette a févalyára (főalj), maga pedig belebujt a gazda zsákjába. Indulás előtt a gazda oda ment a János fekhelyéhez, látta, hogy van valami a suba alatt, azt gondolta, hogy a szolgál, avval hátára vette a zsákot s elindultak világgá.

Mentek, mendegéltek hetedhét országon is túl, egyszer elértek egy kis patakhoz, híd nem volt rajta, csak úgy kellett rajta keresztül gázolnuk; a mint lábalták át, a gazda le találta csüngetni a zsákot úgy, hogy Jánost felérte a víz, ekkor az elővett egy nagy gombostűt s jól oldalba szúrta vele a gazdát; erre az feljebb kapta a zsákot s azt mondta a feleségének:

- Ejnye! lánczhordta atta! mi a manónak tetted azt a tűt ebbe a zsákba? nem elfért volna másutt?

Az asszony nem szólt se jót se roszt; reggel, midőn már úgy jó kenyér ebéd táján volt az idő, leültek egy kis dombra, hogy majd falatoznak; a mint a gazda ki akarta venni a kenyeret, hát János ugrott elő a zsákból.

-421-

- Hát te is itt vagy? - kérdi tőle a gazda elhúlve.

- Itt bizony gazduram, a jó szolgálta soh'se hagyja el gazdáját.

No már ez is megvan; ettől bizony nem tudtak elszökni. Egy kicsit falatoztak, azután utnak eredtek megint. Mentek, mendegéltek, estére kelve elértek az óperenciás tenger partjára, itt tüzet raktak, Jánost pedig elküldték tűzrevalót kapargatni.

- Na már látom, mondja az ember a feleségének, hogy ezt a Jánost sehogy le nem rázhatjuk a nyakunkról.

- Dehogy nem, apjok, dehogy nem, találtam már én egy módot.

- Halljuk na, ugyan mi lenne az?

- A biz' apjok nem egyéb, minthogy mi itt a tengerparton, lábbal a tenger felé, lefekszünk, Jánost pedig a lábunkhoz fektetjük, aztán mikor elalszik: kend bele rudja a tengerbe.

- A bizon jó lesz, a bizon jó lesz, mondja a gazda.

No jól van. Lefeküdtek a tengerpartra, lábbal a tenger felé, Jánost pedig lábtól fektették; de az fülhegygyel meghallotta, hogy mit akarnak s nem mert elaludni. A gazda, gazdasszony csak lesték, várták, hogy mikor hortyog már a szolgál.

- Hé János, - kérdi egyszer a gazda, - mégse alszol?

-422-

- Nem biz én, gazduram, tudja a kő, mi ütött hozzám, sehogyse tudok elaludni.

Aztán megint várták, csak várták, hogy elaludják, de biz' ott addig váraoztak, hogy egyszer csak magok szenderedtek el.

Egyszer azonban felébredt a gazdasszony s elment félrevaló dolgára; ezt a mint észre vette János, oda feküdt annak a helyére, az pedig álmos észszel lábtól a János fekhelyére dőlt le s nem sokára úgy aludt, mint a juhász bunda; mikor már javában húzta a nyers bőrt a fagyon: János oldalba bökte a gazdát s azt mondta neki:

- Lelkem, te, alszik már János ugyancsak, rugd a tengerbe.

Avval a gazda neki veselkedik s a lábtól fekvőt úgy a tengerbe rugta, mintha ott se lett volna.

Midőn ez megtörtént: János egy nagyot nevetett. A nevetésre a gazda is felnyitotta a holló-falatokat, szélllyel nézett, hát látja, hogy a felesége nincs sehó.

- Hát a feleségem hol van, János?!

- Én bizony nem tudom, gazduram, különben most esett a tengerbe valami, aligha... de talán haragszik is gazduram?

- Hogyne haragudnám erre arra meg amarra, a ki áldotta, adta, teremtette,... hogy ne haragudnám!

-423-

Hogyim megharagadott a gazda, János a jankli zsebéből előkereste a nagy csillagos fehérvári bicskát, az élet kétszer háromszor végig húzta a körmén, aztán lefülelte a gazdát s hasit hasított a bőréből... Ha János a gazdája bőréből hasit nem hasított volna: az én mesém is tovább tartott volna!

---

## VI. AZ ÉJFÉLI TÁNCZ.

-424-

Hol volt, hol nem volt egyszer a világon egy szegényszerű molnár, a ki csak úgy dögönyözte a világot; annak, hogy ő olyan szegény, világ-dögönyözi volt, hetvenhét oka foka volt, első az, hogy nagyon szerette a tütüt. Hogy ilyen bornemszereti volt, csak nagy innal-kínnal tudott annyira menni, hogy a Tiszán egy vízi malmot vehetett. De ő mindezzel nem gondolt semmit, hanem ha egy-két krajczárja került, annak mindjárt a torkára hágot; így ritkán látta a napot józanon.

Egyszer a mint egy szép holdvilágos éjtszakán kinn feküdt a Tiszaparton, úgy éjfél tájban nagy muzsikahang ütötte meg a fülét; feláll, körül néz, hát látja, hogy az oda alig egy parittyahajításnyira eső domb tetején ugyancsak tánczolnak ám. - Kik azok, mik azok? ő bizony akármit ad a jó isten, de megnézi; oda megy hát közel, - a feje még most is kótyagos volt attól, a mit tegnap megivott, - hát látja, hogy a nagy vén fűzfák ágain fenn ülnek a muzsikások mintegy huszonnégyen, oszt' úgy meghúzzák azokat a szebbnél szebb nótákat, hogy szintén viszket belé az ember talpa; a sok szép fiatalság egy része pedig a halom tetején úgy meg aprózza, úgy megjárja a tánczot, hogy egy némelyik kis menyecskének még a kontya is repül bele; a másik rész pedig szerteszt hever, eszik, iszik a szép bokáig érő fűben.

-425-

A molnár csak lesi, csak várja, hogy mikor lesz már vége a nótának, egyszer aztán, mikor már belefáradt a várakozásba, azt mondja a tánczosoknak:

- Adjatok hé! nekem is egy tánczost, hadd bokázzam én is.

Mindjárt elő vezettek a Tisza felől egy gyönyörű szép barna lányt; a molnárnak elállott nemcsak a szeme szája, de még tán az esze is bámulásában, mert hát ő olyan gyönyörű angyali teremtést még soha nem látott. A mint aztán jól lakott a nézésével, ölon kapta a szép barna lányt, úgy megtánczoltatta, úgy megforgatta, hogy az a szép selyem rokolya csak úgy repült belé; kinek volt nagyobb öröme mint a mi molnárunknak, ugrott, tánczolt egyre mint a fiók szarvas.

Egyszer azonban már hajnallani kezdett, ekkor az egész csoport muzsikásostúl mindenestül együtt felemelkedett és repült, repült messze a Tisza mentében. A molnár egyszer csak azt veszi észre, hogy maga marad tánczosával együtt, utánuk kiált hát a tündéreknek, a kik már akkor jó messzire jártak, mert hát majd el is felejttem mondani, hogy azok egytől egyig mind tündérek voltak:

-426-

- Hát ezt az egyet nem vizitek el? hé!

Azok nagy ihogva vihogva vissza kiáltották:

- Lökd el magadtól!

A molnár ellöki, hát csak ketté esik, mert - a csolnakjával tánczolt!

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

---

## VII. A LONCSOS MEDVE.

-427-

Egyszer volt, hol nem volt még az óperenciás tengeren is túl egy kis gyerek. Ez a kis gyerek egyszer kiment az erdőre s felmászott egy nagy körtefára s ott a bécsi bicskájával elkezdett körtét enni. A mint eszegeledik, hát arra jön a loncsos medve; - nem tudom, hol járt, hol nem, csakhogy a hátán egy üres zsák volt; - a mint a kis gyermeket meglátta, oda ment a fa alá s azt mondta neki:

- Te kis gyerek! adjál nekem egy kis körtét a bécsi bicskáddal!

- Nem adok biz' én, mert le rántasz.

- Dehogy rántalak, dehogy! nem én bizony, csak adjál!

Az hát szakított egy szépet, nyújtotta le neki, de a loncsos medve megkapta a karját, lerántotta s beletette a zsákjába. A kis gyerek sirt, rítt, de biz' a nem használt semmit, mert a medve hátára kapta a zsákot s ment vele hetedhét országon keresztül hazafelé. Utközben a medvére ráért a szüksége, letette hát a zsákot s elment dolgára messzire egy árokba; a mint ezt észre vette a kis gyerek, a bécsi bicskájával kihasította a zsákot, tele tömte tégladarabokkal meg szervián

-428-

tüsökkel, maga pedig odább állott. – Mikor a loncsos medve dolgát végezve visszajött az árokból, hátára vette a zsákot s vitte egyenest haza felé; egyszer csak szűrni kezdi valami az oldalát, sziszszent egyet kettőt, aztán azt mondja:

- Ne szurkálj kis gyerek! mert megtűrűcsköllek!

Csak mén, csak mendegél, egyszer csak még jobban szúrják az oldalát, azt mondja hát megint:

- Ne szurkálj kis gyerek! mert majd meglásd, megtűrűcsköllek!

De beszélhetsz a kő bálványnak, rá se hederit az. Nem ért semmit a fenyegetés, annál jobban szúrták az oldalát; azt mondja hát harmadszoriban is:

- Ne szurkálj kis gyerek! mert bizony megtűrűcsköllek!

Most se ért semmit a szó, azért csak szúrták az oldalát; mikor aztán már elfogyott a tűröm olaja, levetette a zsákot a válláról s úgy megtűrűcskölte, hogy jobban sem kellett. Aztán megint a hátára vette s vitte, vitte hazafelé; mikor aztán haza ért, azt mondja a szolgálójának:

- Eredj te szolgáló, hord tele a nagy üstöt vízzel, gyujts alá, melegítsd fel jól!

-429-

No jól van, a szolgáló hát tele hordta a nagy üstöt vízzel, tüzelt erősen a katlan alá; mikor felforrnt a víz, a loncsos medve kioldja a zsák száját, megfogja a csúcsát, rázza, hát úgy hull belőle ki a dirib darab kő meg a szervián tüsök, hogy szeme szája elállt bele.

- No még így sohase jártam! – azt mondja; avval hátára véve az üres zsákot, elindult; ment, ment hetedhét országon keresztül, meg sem állott, míg vissza nem ért abba az erdőbe. Hát a kis gyerek már megint ott volt egy nagy körtefán, ette a körtét a kis bécsi bicskájával amúgy istenigazába; a mint ezt a loncsos medve meglátta, tüstént oda ment a fa alá s azt mondta a kis gyerekeknek:

- Te kis gyerek! adjál nekem egy kis körtét a bécsi bicskáddal!

- Nem adok biz' én, mert lerántasz!

- Dehogy rántalak! nem rántalak biz' én, csak adjál!

A kis gyerek szakított hát, oszt' lehajította.

- Oh te kis gyerek! mondja neki a loncsos medve, nem azt mondtam én, hogy hajíts, hanem hogy adjál egy kis körtét a bécsi bicskáddal.

Addig kunyorált, árguválódott hát ott a fa alatt, hogy a kis gyerek szakajtott egy szép körtét s azt nyújtotta lefelé a medvének, az pedig megkapta a karját, lerántotta s beledugta a zsákjába, avval fölkapta a hátára, vitte, vitte hetedhét országon keresztül haza felé.

-430-

A loncsos medvére útközben megint ráért a baj, de most volt annyi esze, hogy nem tette le a zsákot, mert félt, hogy megint elszökik a gyerek; azért mikorra haza ért, nemcsak a zsákja, de, – tisztesség nem esik mondván, – a gatyája is tele volt. Megparancsolta azután a szolgálójának, hogy a kemenczét tüstént fűtse be irgalmatlanul, a kis gyereket meg süsse meg benne. Avval maga elment, megtisztálkodott s minthogy nagyon el volt fáradva, lefeküdt egy kicsit delelni.

A szolgáló hát sok fát hordott be, azzal úgy felfűtötte a kemenczét, hogy majd összedőlt; mikor már csak úgy szikrádzott a kemencze feneke, behozta a sütőlapátot, oszt' azt mondta a kis gyerekeknek:

- Na kis szó'gám, ülj fel erre a sütőlapátra!

A kis gyerek rákuczorodott hát a lapátra, de valahányszor csak be akarta a szolgáló a kemencze száján dugni, mindanyiszor talpra állott.

- Nem úgy, kis gagó, hanem ülj le egészen!

- Oh kedves nénikém! – mondja neki a gyerek, – nem tudom én, hogy' kell rá felülni, mutasd meg te elsőbb!

A szolgáló nem kérette magát sokáig, rá ült a lapátra, – de a kis gyerek se volt ám rest, a mint ezt meglátta, hirtelenében megkapta a lapátnyelet s a szolgálót bevetette a tüzes kemenczébe, maga pedig nagy ügygyel bajjal felmászott a kémény tetejébe.

-431-

Mikor a loncsos medve felébredt álmából, keresni kezdte a szolgálóját; tűvé hegygyé tette az egész udvart, de nem találta sehol; egyszer csak felnéz a kéménybe, hát látja, hogy a kis gyerek oda fenn gubbaszkodik a kémény legtetejében.

- Hogy mentél te oda fel, te kis gyerek?!

- Hát az alfelembe vasnyársat dugtam, oszt' nagyot ugrottam.

A loncsos medve gondolta, hogy ő is úgy tesz, de a mint nagyot ugrott, a vasnyárs keresztül szurta, összeszaggatta a hurkáját és meghalt; – a kis gyerek pedig lejött szépen a kéményből és elment haza.

## VIII. A KIS GÖMBÖ CZ.

Volt egyszer a világon, még a óperenciás tengeren is túl egy szegény ember meg egy szegény asszony, volt nekik három lányuk meg egy kis malaczk. Mikor annyira zsöndítették a kis malaczt, hogy két újjnyi zöld volt a hátán, megölték, a húsát felrakták a füstre, a gömböczöt pedig felkötötték a szelemenbe. – Ötjöknek csak annyi volt a kis malacz húsa mint egy eper szem, már az orja, nyúlja, feje mind elfogyott. Egyszer a szegény asszony ráéhezett a gömböczre, azt mondja hát a legöregebb lányának:

Eredj csak fel lányom a padlásra, hozd le a szelemenből a kis gömböczöt, főzzük meg.

Felmén hát a lány a padlásra, a mint a szelemenből le akarja vágni a gömböczöt, csak azt mondja az neki:

– Hamm, mindjárt bekaplak! – oszt’ nem tréfált, hanem bekapta.

-433-

Lesték, várták oda lenn a lányt a gömböczczel, hogy jön-e már? jön-e már? de biz’ a nem halad. Azt mondja hát az asszony a középső lányának:

– Eredj csak fel lányom nénéd után, oszt’ mondjad neki, hogy hozza hamar azt a kis gömböczöt!

Felmén hát a másik lány is, szét néz a padláson, de nem látja sehol a nénjét; avval oda mén a kémény mellé s leakarja vágni a kis gömböczöt, de az azt mondja neki:

– Már a nénéd elnyeltem, hamm, téged is be kaplak! – avval szépen bekapta.

Oda lenn csak lesi, csak várja a szegény asszony a lányokat, mikor aztán megsokalta a várakozást, azt mondja a legkisebb lányának:

– Eredj csak fel lányom, hidd le már a nénéidet; – azok az isten nélkül valók most bizonyosan az aszalt meggyet szemelgetik.

A mint felmén a kis lány a padlásra, azt mondja neki a kis gömböcz:

– Már két nénéd elnyeltem, hamm, téged is be kaplak! – oszt’ bekapta azt is.

Az asszony már nem tudta mire vélni, hogy hol maradnak azok a lányok oly soká, felment hát a nyútó fával, hogy majd le hívja ő őket, de nem köszönik meg, mert elhányja a hátok a bőrt. – A mint felmén, azt mondja neki a kis gömböcz:

– Három lányod már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! – avval úgy bekapta, hogy még a kis újja se látszott ki. – A szegény ember pedig, mikor már elunta várni a lányait meg a feleségét, felment a padlásra; a mint oda mén a kémény mellé, azt mondja neki a kis gömböcz:

-434-

– Három lányod’, feleséged’ már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! – és nem teketóriázott sokat, hanem ízibe bekapta; de a rosz kócz madzag már nem birt meg öt embert, hanem elszakadt, a kis gömböcz pedig leesett; azután hogy feltápáskodott, elkezdett gurúlni, gurúlt, gurúlt le a garádicson a földre.

A mint a kis kapun kigurúlt, kinn az utcán előtalált egy csoport kaszás embert, s az egész csoportot mind egy szálíg bekapta. Avval gurúlt, gurúlt tovább, az ország úton előtalált egy regement katonát, azokat is minden bagáziástól együtt bekapta. Megint gurúlt, gurúlt tovább. Nem messzire onnan az árokparton egy kis kanász gyerek legeltette a csürhét, a disznók szertesélyel cserkészték, a kis kanász gyerek pedig ott űlt az árokparton, s a bécsi bicskájával evett kenyeret, szalonnát. Oda mén hát a kis gömböcz a kis kanász gyerekhez s azt mondja neki:

– Már három lányt apjostól-, anyjostól-, meg egy csoport kaszás embert egy regement katonával együtt bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

Hanem a mint be akarta kapni, a bécsi bicska megakadt a kis gömböcz szájába, oszt’ kihalította; csak úgy özönlött ki belőle a sok katonaság meg a sok ember. Azután ment mindenki a maga dolgára; a kis gömböczöt pedig ott hagyták az árokparton kirepedve.

-435-

Ha a kis gömböczöt a kis kanász bécsi bicskája ki nem hasította volna: az én kis mesém is tovább tartott volna!

---

## IX. A HALÁL ÉS A VÉN ASSZONY.

-436-

Egyszer volt, hol nem volt még az óperenciás tengeren is túl, még az üveg hegyeken is túl, kidőlt bedőlt kemenczének egy csep oldala se volt, a hol jó volt, ott rosz nem volt, a hol rosz volt, ott jó nem volt, volt egyszer a nekeresdi s ebkérdi kopasz hegy mellett egy folyó, ennek a partján volt egy vén odvas fűzfa, annak minden ágán egy-egy ringyes-rongyos szoknya, ennek minden férczében korczában egy-egy csorda bolha, – s ezen bolha csordának az legyen a csordása, ki az én mesémre figyelmesen nem hallgat. Ha pedig közüle csak egyet is elugrat: akkor az a bolha csorda iszonyú vérontásának legyen kitéve s csipkedjék agyon.

Hol volt, hol nem volt, volt hát a világon egy igen igen vén asszony, a ki öregebb volt az országútnál, vénebb volt az öreg isten kertészinél. Ez a vén asszony soha sem gondolt arra, még akkor se, mikor már a hamut is mamunak mondta, hogy még egyszer meg is kéne ám halni, hanem a helyett úgy megdolgozott, úgy lótot futott a gazdagság után; csetlett, botlott, sepert kotort, az egész világot el akarta nyelni, pedig nem volt senkije se, csak akkora se mint az öklöm. De volt is ám az igyekezetinek látatja, mert utóvégre úgy megszédte magát, úgy meghizakodott, hogy jobban se kellett; volt is annak a házánál kis fejsze, nagy fejsze, minden.

Egyszer azonban az ő nevét is kikérétázta a halál, el is ment hozzá, hogy elviszi magával; azonban a vén asszony sajnálta ott hagyni a gazdagságot, kérte hát a halált, könyörgött neki, hogy ne vigye még el egy darab ideig, engedjen még neki ne többet, csak tiz esztendő, vagy csak ötöt, vagy csak egyet. De a halál sehogyse akart engedni, hanem azt mondta:

- Készülj hamar! oszt' gyere, ha nem jössz, viszlek.

De a vén asszony nem hagyta fiára, csak kért, csak rimánkodott, hogy engedjen még neki valami kis időt, ha nem sokat is. A halál még se akart anuválni. Végre mégis addig árguválódott, rimánkodott a vén asszony, hogy a halál azt mondta:

- Na nem bánom, engedek hát három órát.

- Az nagyon kevés, mondja a vén asszony, hanem ne vigyél el ma, inkább halaszd holnapra.

- Nem lehet!

- No de mégis!

- Nem lehet!

- Ugyan már no!

- Na! ha olyan nagyon rád ásták, mondja a halál, nem bánom, legyen!

- Oszt' még azt kérném, hogy hát izé... ird fel ide az ajtóra, hogy holnapig nem jössz el... legalább biztosabb leszek, ha ott látom az írást az ajtón.

A halál nem akart több időt tölteni, nem kötelőzködött tovább, hanem elővette a zsebéből a krétát s az ajtó felső részére felírta: holnap s avval elment dolgára.

Másnap reggel napföjlötte után elment a halál a vén asszonyhoz, a kit még akkor is a dunna alatt talált.

- Na gyere velem! - mondja neki a halál.

- Nem addig van a! nézd csak mi van az ajtón!

A halál oda néz, látja rajta az írást, hogy: holnap.

- No jól van! - de eljövök ám holnap! avval eloldalpározott.

A halál meg is tartotta szavát, mert a következő nap ismét elment a vén asszonyhoz, a ki még akkor is az ágyon nyujtózkodott, - de most se ment vele semmire, mert az most is az ajtóra mutatott, a hol az volt írva: holnap.

Ez így ment egy hétig, egyszer azonban a halál unni kezdte ezt a mulatságot, azt mondja hát a hetedik nap a vén asszonynak:

- Na nem szedsz rá többet! - a krétára szükségem van, haza viszem! - avval szépen letörölte az ajtóról az írást, - holnap pedig, de jól megértsd holnap érted is eljövök s magammal viszlek!

A halál elment. A vén asszonynak pedig csak leesett az álla; már látta, hogy holnap vagy akarja vagy nem, de meg kell halni; félt, reszketett mint a kocsonya.

Már másnap reggel felé nem tudott hova lenni félelmében, bele bujt volna a halál elől az üres palaczkba is, ha lehetett volna. Találgatta, hogy hova bújjék; volt a kamorában egy hordó csorgatott méz, bele ült abba s csak az orra, szeme, szája látszott ki belőle.

- De hátha ott is rám talál!? jobb lesz, ha a dunnába buvok.

Kijött hát a mézből s belebútt a dunnába a toll közé; de ezt sem javasolta magának; ki akart hát jönni a dunnából, hogy más jobb búvó helyet keres és a mint bútt kifelé, épen akkor toppant be a halál, a ki el nem tudta gondolni, hogy micsoda isten csodája lehet az az izé s úgy megijedt tőle, hogy majd kitorste a nyavalya s ijedségében úgy elszaladt, hogy még tán máig se ment felé se a vén asszonynak.

## X. AZ ARANYHAJÚ TÜNDÉR KIRÁLYKISASSZONY.

Egyszer volt, hol nem volt, még a hideg óperenciás tengeren is túl, volt egy gazdag ember, volt annak egy legény fia, Józsinak hívták. Történt egyszer, vásár alkalmával, hogy az ember oda ad száz forintot a fiának, hogy menjen ki avval a vásárba, oszt' a mit száz forintra tartanak,

akármilyen legyen is, azt vegye meg. – No jól van. Kimén Józsi a vásárba, őgyeleg, ödöng előre hátra, hol ezt bámúlja, hol amazt; egyszer meglát egy kalanas tót előtt egy iczinkó-piczinkó takaros kis fapoharat, födele is volt, a mivel le volt csukva. Felveszi a gyékén ponyváról a fakanalak mellől a fapoharat, nézi, ürgeti, forgatja, de nem nyitotta fel a tetejét; egyszer csak azt kérdi:

– Hogy adja ezt a kis fapoharat?

– Száz forint, – mondja neki a tót.

Józsi nem szól semmit, csak kiolvassa a száz forintot, od'adja a tótnak, avval a zsebibe tette a fapoharat s elment haza.

-441-

Este, mikor már megvacsoráltak, de még ott ültek az asztal-szék mellett, kérdi tőle az apja:

– Hát fiam mit vettél a száz forintot?

– Én biz édes apám uram ezt a kis fapoharat vettem.

– Fitísd (mutasd) hát no! lássuk mi van benne.

– Biz én édes apám uram, még magam sem tudom.

Avval felnyitotta a tetejét, hát egy másik pohár van benne, akkurat olyan mint a külső; kiveszi, felnyitja annak is a tetejét, hát abban meg egy harmadik fapohár van, azt is felnyitja, abba' meg a negyedik, negyedikben ötödik, ötödikben hatodik, hatodikban hetedik; mikor a hetediket is felnyitja: kiugrik belőle egy miknyi kis béka épen az asztal közepére, ott neki esik az ételmaradéknak, eszik, eszik, mintha ostorral vágnák. Hát nő ám csakhamar szemlátomást, eleinte akkora lett mint egy dió, majd mint egy tyúktojás, aztán mint egy lúdtojás; utóljára, – mikor már minden ennivalót megevett, a mi csak az asztalon volt, – akkorra lett mint egy igazi jó magyar kenyér. – A kik ott ültek az asztal körül, csak nézték, hogy mi lesz már ebből; egyszer csak, – el sem hinnék kigyelmetek, ha nem mondanám, – megszólal ám a nagy béka tiszta érthető emberi nyelven: „Hozzatok még többet is, mert nagyon ehethém!”

-442-

– Eredj fiam a kamorába, hozz a polcraól egy kenyeret meg egy darab szalonnát.

Józsi elment, hozott. Mikor a béka azt is megette, azt mondja:

– Most már vessetek ágyat a kuczkóba, mert alhatnám.

Ágyat vetettek hát neki, a béka pedig ráfeküdt s aludt mint a tej.

Két-három nap aztán ott tanyázott a kuczkóban, de minthogy mindig evett, egyre nőtt: utóljára nem fért ott se, hanem kitránczporáltak a szalmás színbe, ott csináltak neki jó helyet. Hét nap alatt akkorára nőtt mint a legnagyobb ökor; akkor aztán megköszönte a szállást, gazd'uram jó'karatját: avval elment világgá; ment, mendegélt, egyszer előtalált egy nagy tavat, abba bele ment.

Hanem e napságtól fogva a gazda ember vagyona mindég alább-alább szált, nem tudta elejét venni semmi-lötte képen; hijába igyekezett, majd az orrával túrta a földet, – de biz az nem használt semmit; utóljára így maradt ni! mint az újjam. Azt mondja hát ekkor az ember a fiának:

– Na fiam! én már nem tudlak miből tartani, eredj, menj világgá, próbálj szerencsét, majd csak megélsz valahogy. Mink pedig itthon anyáddal, ha dolgozunk, nem halunk meg éhen.

Józsi aztán felkászolódott, ment, ment, mendegélt heted hét országon keresztül, még az üveg hegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farkú disznó dúr; egyszer előtalált egy királyi várost. Bemén a királyi udvarba, hát megfogadják kocsisnak. Eleinte nagyon jól ment a dolga, a királynak a legkedvesebb kocsisa volt; hanem egyszer a királynak feljött a habókja, meg akart házasodni, pedig már nem volt valami fiatal ember, aligha át nem ugrotta már az L-et. Hivatja hát Józsit fel a palotába s azt mondja néki:

-443-

– Na fiam! ha te a tündér királykisasszonyt nekem elő nem hozod: menten minden teketória nélkül felakasztatlak!

Szegény Józsinak erre a szóra csak leesett az álla; mit csináljon? merre menjen? hisz azt se tudja bú-é bá-é, annyit se tud, hogy merre lakik. No de ennek meg kell lenni, ha török szakad, mert a király parancsolta. Felkészült hát Józsi az útra, a király adott neki egy tarisznya pénzt, három kenyeret meg egy lovat. „Na, – gondolta Józsi magában, – még ebben tart, csak találok olyan embert, a ki útba igazít!” Mikor aztán felkászolódott, felült a lóra, ment, ment, mendegélt heted hét országon keresztül, egyszer előtalált egy fehér kutyát.

– Ugyan az isten áldjon meg! mondja neki a fehér kutya, adjál egy kis ennivalót! már hét álló esztendeje, hogy nem ettem egy falatot; annyira vagyok már, hogy a bélem a gerinczemhez szárad.

Józsi megszánta, adott neki egy kenyeret.

-444-

– Jó tét helyébe jót várj! Éhén van a farkam, húzzál belőle három szál szórt; mikor szorultságban leszel, csak rázd meg azt, ott leszek én abban a tapodtatban.

No jól van. Józsi kihúz három szál szórt, bele teszi a tarisznyába, avval azt kérdi tőle:

– Ugyan nem tudnád megmondani: merre van tündér ország? oda akarnék én menni.

- Én bizony nem tudom, hírért ugyan hallottam; hanem menj arra egyenest keletre, arra találsz egy nagy folyó vizet, annak a partján egy tüske bokor közt van felakadva egy hal: attól kérdezd meg, az aligha nem tudja.

Ment aztán Józsi egyenest keletre, nagy sokára végre valahára megtalálta a nagy folyó vizet; a mint ott lovagolt part mentiben, hát látja, hogy egy tüske bokor közt ott viczkándozik egy nagy hal, de sehogyan nem bír kiszabadulni. A mint meglátja Józsit, hogy ott lovagol, megszólítja:

- Ugyan az isten áldjon meg! szabadíts ki e közül a tüske bokor közül; már hét álló esztendeje, hogy itt vergődök, még se tudok kiszabadulni, - azóta senki de senki nem járt erre, hogy kivett volna innen.

Józsi megszánta szegény fejét, leszállt a lóról, kivette.

- Adjál egy kis ennivalót, olyan éhes vagyok, hogy a szememmel is alig látok.

- Éhén van egy kenyér, oda'adom ezt, jól lakol vele.

- Hát aztán igaz! majd el is felejttem kérdeni: mi járatban vagy?

- Én bizony tündér országot keresem; nem tudnád megmondani: merre esik?

- Én bizony nem tudom, hírért ugyan hallottam; hanem menj arra egyenest keletre, arra találsz egy nagy hegyet, annak a tetején van törbe esve két galamb, minden éjjel ide hallott a sirásuk: azok aligha meg nem tudnák mondani... Hanem várj egy kicsit! innen a farkam mellől végy le három hal-pénzt, ha megszorúlsz valaha, rázd meg: ott leszek én abban a tapodtatban.

Józsi aztán levett három hal-pénzt, bele tette a tarisznyába; avval a halat eleresztette a vízbe, maga pedig felült, ment, mendegélt, hetedhét országon is keresztül, egyszer csak előtalálta a nagy hegyet. A lovát kipányvázta a fűbe, maga pedig felmászott a hegy tetejére. Hát látja, hogy a két kis galamb ott sipákol a törben.

- Jaj szabadíts ki, ha van benned szánakozó lélek! már hét álló esztendeje, hogy ebbe a törbe estünk, azóta senki, de senki egy teremtet lélek se járt erre, hogy kiszabadított volna bennünket.

Józsi megszánta szegényeket, kiszabadította a törből.

- Tudom, hogy éhesek vagytok; netek itt ez a kenyér, lakjatok jól vele.

Azok szegények avval az éhes hassal hozzá láttak amúgy Magyar Miskásan, a legutólsó morzsáig mind megették.

- No te szegény legény ugyan jól tettél velünk, hanem mink se maradunk adósok, jó tét helyébe jót várj! Húzz ki a farkunkból három-három szál tollat, oszt' ha valaha szorútságod lesz, rázd meg: ott leszünk mink abban a tapodtatban, a hogy lehet: segítünk rajtad.

Józsi tehát kihúzott mind a két galamb farkából három-három tollat, eltette a tarisznyába, aztán azt mondja nekik:

- Nem tudnátok megmondani: merre esik tündér ország? oda akarnék menni.

- Dehogyan nem! dehogyan nem! hisz oda valók vagyunk mink. Csak ülj fel a lóra, aztán gyere utánunk.

Józsi felült a lóra, a két galamb szállt előtte, ő meg utánok, repült mint a szél. Heted napra elértek tündér országba.

Uram fia! ha látott valaha szépet, a volt a másik. A patakokban mindnyájában tej meg méz folyt, még csak a fű is selyemből volt, a szebbnél szebb kertekben gyönyörűbbnél gyönyörűbb virágok voltak mind csupa drága kövekből; minden fának a dereka meg az ága ezüstből volt, a levele meg aranyból, rajtok a töméntelen sok gyümölcs, virág, hogy majd letörte az ágát; a virágokon a harmat mind csupa gyémántból volt. Na hiszen volt mit nézni Józsinak, mert hát ő még olyat teljes világ életében, mióta az anyja a szárazra tette, soha de soha nem látott! Nézte is ám ugyancsak, szintúgy dűlyedt a látókája. Mikor aztán betelt a nézésivel, elindult; ment, ment, egyszer előtalált egy rémitő szép palotát, olyan volt, hogy a mit csak addig látott palotát, egy se illett volna mellé még csak disznó-ólnak se; a fala ezüstből volt, az ablakok rajta gyémántból, a teteje merő aranyból, a kapuja meg a többi ajtó a leggyönyörűbb drága kövekkel volt merevén kirakva. Ebben a palotában lakott az aranyhajú tündér királykisasszony egyes-egy maga; akkor is ott könyökölt egy ablakban; olyan gyönyörű volt, hogy annak se látta még ember mását. A haja tiszta arany, a szeme mint a bogár, az orcája mint a rózsza, a karja meg más egyebe mint a leesett hó; még tán a képíró se tudott volna szebbet rajzolni! A mint ez a gyönyörű teremtes meglátta Józsit, abban a pillanatban leszaladt hozzá, megölelte, megcsókolta.

- Na szívem szép szerelme! te az enyém, én a tied mind halálig! itten élünk mint hal a vízben.

- Jaj szívem szép szerelme! nem maradhatok én itten, mert engem ez s ez király küldött teéretted; hanem most már jösz-e velem vagy sem?!

- Jaj szívem szép szerelme! egyszer oda voltam ebbe' s ebbe' a tóba' fürdeni, ott a vízben elveszett a gyűrűm, míg az elő nem kerül, nem mehetek innen sehova.

- Oh szívem szép szerelme, ha csak az a baj! megkeritem én azt!



Akkor aztán az aranyhajú tündér királykisasszony felvezette Józsit a palotába, adott neki húst, bort, jól tartotta. Mikor aztán Józsi jóllakott' s kipihente magát: felült a nyeregbe, elment annak a tónak a partjára, a melyikben az aranyhajú tündér királykisasszony elvesztette a gyűrűjét. Ott előkereste a tarisznyából a három halpikkelyt, megrázta, hát abban a szempillantásban ott termett az a hal, a melyiket a tövis bokor közül szabadított ki.

- Mi baj, kedves gazdám, mi baj?!

- Se több, se kevesebb, mint az, hogy mikor az aranyhajú tündér királykisasszony ebben a tóban fürdött, a vízben elvesztette a gyűrűjét; - azt kerítsd nekem elő!

- Jaj lelkem teremtette! nem olyan könnyű dolog ám a! mert a mint a gyűrű kiesett az újjából, egy irtóztató nagy béka felkapta, elnyelte.

- Hídd elő hát legalább azt a nagy békát.

- Azt megtehetem könnyen.

Avval a hal usgyé! eltűnt a vízbe; nem sok idő múlva éhén jön, czammog utána a nagy béka. Hát uram fia! épen az a nagy béka volt ez, a melyiket Józsiék tartottak; mihelyest meglátta Józsit, tüstént megismerte.

- Hát te hol jársz itt, a hol a madár se jár?!

- Én bizony egy elveszett gyűrűt keresek; ez a hal azt mondja, hogy te találtad meg.

- Nem tudom én; nézzük meg.

Akkor elkezdett hányni, hát csakhamar kiokádta. Józsi épen felakarta venni, hát csak elő ugrik ám egy nyúl egy bokorból, felkapta a gyűrűt, avval usgye fűre, úgy ellógheczölt vele, mintha puskából lőtték volna. Nosza Józsinak se kell több, előkapja a tarisznyából a három szál szórt, a melyiket a kutytól kapott, megrázza: hát csak ott terem a nagy fehér kutya.

- Mi baj, kedves gazdám, mi baj?!

- A hol az a nyúl, fogd meg; egy gyűrűvel szaladt el.

A mint a kutya ezt meghallotta: aló vesd el magad! utána a nyúlnak, ugyancsak rugaszkodik ám. Nem sokára elérte, széttépte, visszahozta a gyűrűt. Józsi aztán az újjára húzta s visszament vele az aranyhajú tündér királykisasszony palotájába.

- Na szívem szép szerelme, itt a gyűrű! most már gyere velem.

- Oh szívem szép szerelme nem mehetek addig, míg nekem az élet- meg a halál-forrásából egy-egy korsó vizet nem hoz valaki. Az pedig olyan helyen van, hogy oda, ha csak szárnyon nem jár mint a madár, nem juthat senki.

Józsi gondolkodóba esett; egyszer csak eszibe jut, hogy attól a két galambtól, a melyiket a törből megszabadított, kapott ő három-három tollat; előkereste hát azokat a tarisznyából, megrázta jó erősen, hát mind a két galamb egyszerre ott termett mint a parancsolat.

- Mi bajod van, kedves gazdánk?!

- Jaj van nekem olyan, hogy csak az isten a megmondhatója!... Hanem tudjátok-e hol van az élet- meg a halál-forrása?

- Tudjuk.

- Na hát hozzatok nekem mind a kettőből egy-egy korsócskával.

- Jaj nem olyan könnyű dolog ám a! kivált a halál- forrásából hozni, mert ha az rácseppen valamire; azonnal megég, meghal abban a pillanatban! No de mégis, ha csak szerét tehetjük, neked hozunk belőle akárhogy is!

Avval Józsi od'adott két ezüst korsót a két galambnak, azok elrepültek; szálltak sebesen mint a gondolat, vagy még tán annál is sebesebben, egyszer elértek egy nagy hegyet, nem elég volt, hogy csupa üvegből volt, hanem a mellé még olyan meredek volt, hogy az ember, ha emilyen másforma hegy lett volna is, ezerszer törte volna ki a nyakát, ha rajta mászkált volna. Mondom, hát annak az irtóztató magas hegynek a legeslegtetején volt két forrás, az egyikben az élet-vize, a másikban a halál-vize úgy buzgott, úgy suhogott mint a vasfazékban, mikor forralják. A két galamb hát felszállott, aztán az egyik korsót meritették teli az egyikből, aztán meg a másikat a másikkól. Mikor készen voltak vele, jó formán ki se pihenték magokat, repültek vissza, átadták Józsinak a két korsó vizet. Annak se kell egyéb, szaladt fel vele lóhalálában a palotába.

- Na szívem szép szerelme! itt van már a mit kivántál, - most már gyere velem.

- Jaj szívem szép szerelme! nem mehetek addig, míg ezt a palotát kertestől mindenestől, így a mint van: úgy el nem viszzük, hogy csak egy szeg se maradjon itt belőle!

Na szegény Józsinak ha nem volt eddig bánatja, lett most; csak leesett az álla, mint a kit akasztani visznek; búsult, búslakodott, még az étel se esett jól; mit csináljon? mi tévő legyen? azt csak a jó isten tudja, hisz olyan munka az, hogy ezer kocsinak is elég volna száz esztendeig, még akkorra se hordaná el mind egy czitőig. Egyszer csak eszibe jut, hogy van neki valami egyetmása, hát ha azok közül egyik vagy másik tudna rajta segíteni; előveszi hát a tarisznyáját,

kiveszi a tollakat, megrázza: egyszerre csak ott terem a két galamb.

- Mi baj, kedves gazdánk, mi bajod érkezett?

- Van nekem olyan bajom, hogy csak az isten a megmondhatója!... Mondjátok meg, hogy vigyem én el innen egyes egy magam ezt a palotát?!

- Mink nem tudjuk; ha tudnánk mért ne mondanánk!

No itt nem nyert semmit, elővette hát a három halpénzt, megrázta őket, hát egyszerre csak ott terem a hal.

- Mi baj, kedves gazdám, mi bajod érkezett?

- Van nekem olyan bajom, hogy csak az isten a megmondhatója!... Mond meg nekem, hogy vigyem én el innen egyes-egy magam ezt a palotát?

- Én nem tudom; hogyha tudnám, mért ne mondanám!

No itt se nyert semmit; még csak a három szál szőr volt, melyet a kutyától kapott, hanem bízott is benne akár a kőfalba; előveszi hát, megrázza, - egyszerre csak ott terem a nagy fehér kutya.

- Mi baj, kedves gazdám, mi bajod érkezett?

- Van nekem olyan bajom, hogy csak az isten a megmondhatója!... Mond meg nekem, hogy vigyem én el innen egyes-egy magam ezt a palotát?

- Óh! hát csak az a baj? soh'se búsulj biz azon oly nagyon. Van nekem otthon egy arany vesszőm, - várj, mindjárt elhozom, - avval kell mind a négy sarkát háromszor-háromszor megütni, egyszeribe egy arany almává lesz. Ha oszt' azt akarod, hogy megint palota legyen belőle: ütögesd meg vele köröskörül az arany almát, tüstént palota lesz.

No jól van. Egyszeribe eltűnt a kutya; de már annyi idő múlva, mig az ember százig olvasna, újra ott volt.

- Nem jöhettek hamarább, a gyerekek, a mint játszottak vele, elhányták, vetették, keresni kellett. Itt van, fogjad, - aztán csak úgy tégy vele mint a hogy' mondtam!

Ekkor aztán felment Józsi a palotába az aranyhajú tündér királykisasszonyhoz, oszt' azt mondja neki:

- Na szívem szép szerelme nincs már semmi baj, a mi volt is elmúlt! gyere velem, elviszszük a palotát is kertestől mindenestől.

Avval megölelte, megcsókolta; aztán lement az istállóba, felnyergelte a lovát, az aranyhajú tündér királykisasszonyt felültette a nyeregbe, maga pedig megkerülte a palotát, az aranyvesszővel megütötte háromszor-háromszor mind a négy sarkát: egyszeribe hült helye lett kertnek, palotának, mindennek, csak ő volt ott a nagy pusztaságon meg a lány a lovon, a lába előtt meg ott volt egy aranyalma. Józsi felvette az aranyalmát, beletette a tarisznyába; avval felült ő is a lóra, mentek, mendegéltek hetedhét országon keresztül, míg egyszer csak haza értek a király udvarába.

Kinek volt nagyobb öröme mint a királynak, mikor a szép aranyhajú tündér királykisasszonyt meglátta! nyúlhat lehetett volna fogatni a vén bolondal. Nosza futtatta a szolgákat ide is, oda is vendégek után, hogy jöjjenek, de ízibe, mert lakodalom lesz. Aztán felhívatta Józsit a palotájába; az aranyhajú tündér királykisasszony, hogy hogy nem, rálötyintett abból a vízből, a melyik a halál-forrásából való volt; a szegény Józsi egyszeribe abba a szempillantásban összeégett s meghalt. - A vén királyt majdhogy a nyavalya nem törte ki bánatjában, búsult, buslakodott, sajnálta a jó szolgát.

- Soh'se szomorkodj' biz azért, - mondja neki az aranyhajú tündér királykisasszony, - mindjárt nem lesz annak semmi baja!

Avval elővette a másik korsót, ráöntötte a vizet; egyszeribe feltámadt, még hétszerte szebb és fiatalabb lett, mint ezelőtt volt. A vén király megkívánta, s azt mondta az aranyhajú tündér királykisasszonynak, hogy őtet is fiatalítsa meg; az hát ráönti a halál-vizet, egyszeribe megégett mint a száraz rózse, - hanem a másik korsóba nem volt egy csep se, nem támaszhatta fel; mit volt mit tenni, eltemették, - még pedig nagy pompával.

Minthogy a megboldogult királynak nem volt semmi feje foka, Józsira maradt egész országa. Ő aztán, már mint király, elbontatta a régi palotát, a tarisznyából előkereste az aranyalmát, az aranyvesszővel köröskörül veregette, hát uram fia! akár hiszik kigyelmetek akár nem, - a réginek a helyére tüstént ott termett az a gyönyörű palota, a melyikben az aranyhajú tündér királykisasszony lakott, kertestől mindenestől, úgy a hogy' amott állott; itt is olyan szép volt, hogy hét országból jártak csodájára. Az aranyhajú tündér királykisasszonyt aztán Józsi elvette feleségül, mielőtt a lakodalmat ellakták volna, elmentek az apjáért meg az anyjáért, azokat is elhozták magokhoz az ezüst palotába. Éltek boldogul, a királynénak gyönyörű aranyhajú gyermekei lettek, még tán most is élnek mindnyájan, - ha meg nem haltak.

## XI. AZ MÁR NEM IGAZ!

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt egy szegény ember, volt annak három fia. Egyszer a király kihirdeteti az egész országában, hogy annak adja a lányát, a ki előtte olyat tud mondani, a mit ő el nem hisz; meghallja ezt a szegény ember legöregebb fia, a kit Péternek hívtak, kapja, fogja, elmegy a királyhoz, megmondja egy szolgának, hogy ő beszélni akar a királylyal. A király mindjárt gondolta, hogy mit akar a legény, de nem mondta senkinek, csak azt parancsolta, hogy ereszsék be tüstént. – Pedig már ekkor annyi királyfi meg isten tudja micsoda nagy úr megfordult a király előtt, – a kik közül mindegyik a királykisasszonyt akarta volna elvenni, – mint a csillag az égen, mint a fűszál a réten; de biz' ott egy se tudott olyat mondani, a mit a király el ne hitt volna. – Bemén hát Péter a királyhoz, köszön neki:

- Jó napot adjon isten, király uram!
- Adjon isten neked is fiam! hát mi járatban vagy?
- Én bizony házasodni akarok, uram király!
- Jól van fiam, de hát aztán mire vinnéd az asszonyt?
- Tudja az isten! majdcsak eltartanám valahogy... Az apámnak van egy háza meg egy kis földje is.
- Elhiszem fiam, – mondja a király.
- Aztán meg van három darab marhánk is.
- Azt is elhiszem.
- Most nem régiben a tőzek annyira meggyűlt az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle.
- Elhiszem.
- Egyszer azt mondja az apánk: Fiaim! hordjátok ki ezt a dudvát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.
- Elhiszem.
- Mink aztán kihordtuk a dudvát három hétig két kocsin.
- Elhiszem.
- Hanem tévedésből a szomszéd földjére hordtuk mind egy szálíg.
- Elhiszem.
- Mikor már ez is meg volt, haza mentem, megmondtam az apámnak.
- Elhiszem.
- Akkor aztán én, az édes apám, meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre.
- Elhiszem.
- Azután megfogtuk a szomszédunk földjének a négy sarkát, felemeltük mint az abroszt szokás és a dudvát róla a mi földünkre fordítottuk.
- Elhiszem.
- Azután a földünket tele szórtuk fű maggal.
- Elhiszem.
- Oszt' olyan sűrű erdő nőtt rajta, hogy ki látott olyat, ki nem!
- Elhiszem.
- Az apám aztán sajnálta kivágnatni azt a gyönyörű fákat: hát vett egy falka disznót.
- Elhiszem.
- Aztán a fölséged öreg apját megfogadta kanásznak!...
- Hazudsz! akaszt....! hanem a királynak hirtelen eszébe jutott fogadása, rögtön papot, hóhért hivatott, a szegény ember fiával összeadatta a lányát, csaptak akkora lakodalmat, hogy hét országra szolt a hire, még az árva gyermeknek is akkora kalácsot adtak a kezébe, mint a karom; volt lé, meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé!

## XII. A KIS GYERTYA.

-460-

Volt a világon egyszer egy öreg ember, volt annak két fia. Egyszer az öreg ember beteg lett, ágyba esett. Mikor már érzette magában, hogy nem sokára elvágják alatta a gyékényt, oda hivatta a fiait maga elébe.

- Na fiaim, én már meghalok, hanem nem hagyok titeket se semmi nélkül. Ott az asztal alatt van egy gödör, abban a gödörben van egy nagy vasas láda: az tele van arannyal, ezüsttel; a ládafiában meg van egy kis gyertya. Majd ha meghalok, vegyétek ki a ládát; tied legyen öregebb az arany meg az ezüst, tied pedig te kisebb a ládafiában levő kis gyertya; - mind a ketten megéltek abból holtig. Átkozott legyen pedig az mind ezen mind a más világon, a ki úgy nem osztozkodik, mint a hogy mondtam!

Az öreg alól aztán nem sokára kirántották a pokróczot, meghalt. A fiai pedig hívtak papot, kántort, deák-gyerekeket; a pap elprédikálta, a jó fizetésért úgy megdicsérte, hogy majd lement a könyökéről a bőr; a kántor meg a deák-gyerekek elénekelték annak rendje és módja szerint.

-461-

Másnap az osztozásra került a sor; a fiak elvették a helyéről az asztalt, a táblát felfeszítették, a gödörből nagy innal-kínnal kiemelték a nagy vasas ládát; felnyitották, hát telised-teli volt arannyal meg ezüsttel, oszt' a fiókjában is ott volt a kis gyertya, de csak akkora volt, mint a kis újjam.

- Hát most már mi tevők legyünk? - kérdi az öregebb testvér.

- Hát elosztjuk úgy, a mint az apánk meghagyta; a kendé lesz bátya az arany meg az ezüst, az enyim meg a kis gyertya!

Úgy is tettek. Az öregebbé lett a kincs, a kisebbiké meg a kis gyertya; hogy ilyen szépen minden zsörtölődés, czivakodás nélkül megosztzkodtak: az öregebb csináltatott a testvéreinek egy pár szép ruhát, azonfelül adott neki száz aranyat.

- Na bátya köszönöm ezt is, evvel se tartozott volna kend. Én elmék világá szerencsét próbálni Isten megáldja kendet!

Avval az újjasa zsebébe tette az apai örökségkép' rámaradt kis gyertyát s útnak indult; ment, mendegélt egyenesen az orra után, estére kelve egy csárdába tért be, hogy ott marad éjszakára. - Leült egy hosszú asztal egyik végéhez, - a másikonál éppen négy kártya-spiller kártyázott pénzre; - mindjárt vacsorát parancsolt, evett, ivott dosztig. Mikor jó' lakott, megfizette a vacsora árát; az a négy kártya-spiller pedig, a ki ott az asztal másik végén kártyázott, meglátta, hogy az arannyal fizetett.

-462-

- Hó! - gondolták magokban, - ez nem valami félbolond ember! még arannyal fizetett! Jó lenne ezt egy kicsit befűsülni!

Oda ment hát mind a négy hozzá, erőltették minden módon, hogy csak menjen velök kártyázni, hisz egy-két krajczár nem a világ, avval bizony nem sokkal lesz szegényebb az ember; oszt' meg hátha nyerni talál, az meg ugyancsak jó ám! elfér zsákon a főtt. A mi legényünk eleinte csak szabódott, csak szabódott; mikor aztán látta, hogy ezektől ugyan nem menekszik, míg csak be nem rántják, azt mondja nekik:

- Na eb a lelkét! nem bánom hát, ha kártyázunk is!

Avval leültek, kártyáztak. Eleinte amazok is azon voltak, hogy csak az idegen nyerjen, hogy annál jobban beleizeledjék a játékba; hanem mikor látták, hogy na! talán eleget is nyert már, innen-onnan nem is marad náluk pénz: minden módon azon igyekeztek, hogy veszítsen is már; de biz' ott hiába volt minden iparkodásuk, álnokságuk, mert csak a mi legényünknek kedvezett a szerencse, olyan sok pénzt nyert, hogy halommal állt előtte az arany, ezüst meg a bankó...

-463-

Egyszer egy kis egér, hogy-hogy nem felszaladt az asztalra, a melyiken játszottak, utána a tarka macska! a mint ott kergette, elütötte a farkával előttök a világot. Keresik aztán a gyertyát, tapogatnak a sötétben: „Ide gurúlt, ide gurúlt!” de biz' azt nem találták meg. Egyszer aztán eszibe jut a mi legényünknek, hogy van az ő zsebében egy kis gyertya, meggyújtja azt addig legalább, míg a másikat megtalálják. Kotonoz hát a zsebében, ráakad, kiveszi s meggyújtja. Hát uram fia! - istók-bárék akár hiszik kigyelmetek, akár nem, - hát a mint a kis gyertyát meggyújtotta: mindenki elaludt a házban, azon módon a mint volt, csak csupán ő marad ébren. Költené őket, nem tudja. Kimén a kis gyertyával a pitarba, hát látja, hogy a csárdásné azon módon, a mint a kását kavarja, alszik ám ugyancsak, még a főzőkalan is a kezében van; kimén vele az udvarra, hát látja, hogy a béres-gyerek, a mint húzná a jószágnak a kúton a vizet, már a vödört fel is húzta félig, - úgy megalszik, hogy jobban se kell. Bemén hát újra a házba, még akkor is alszik mindenki; megkeresi a másik gyertyát, meggyújtja, a magáét meg eloltja, elteszi a honnan kivette: hát egyszeribe felébred mindenki.

No jól van. Tudja már, mire kell használni a kis gyertyát. Avval megint leülnek az asztalhoz, mintha semmisse történt volna, elkezdik újra ütni; ütötték egész világos hajnalig, akkorra a mi legényünk elnyerte a négy kártya-spiller pénzét a legutolsó kis krajczárig.

-464-

Reggel aztán, mikor feljött a ruhaszárító-csillag, a mi legényünk a sok pénzzel együtt elment dolgára; ment, ment, mendegélt egész napon át; egyszer, mikor már megunta a sok ödöngést, azt mondja magában: „Ugyan, mit is kódorgok én ides-tova, mint Orbán lelke pokolban? vagy mint a ványai tanács az égzengésben? Ej! a ki bundzsója van a világnak! beállok katonának, – hisz’ így se helyem se fenekem!”

Úgy is lett. Elment, beállott katonának. Ott aztán csak-hamar nagyra vitte isten a dolgát, kapitány lett. Pénze annyi volt mint a polyva, egyre traktálta a többi tiszteket; azok el nem tudták gondolni, hogy honnan veszi ez azt a temérdek sok pénzt, mindössze is azt gondolták, hogy az apja valami gróf, vagy legalább is valami rémitő sok pénzzel bíró kurta-uraság.

Egyszer aztán a királynak is a fülébe ment ez; az egyet gondol, felöltözik koldús ruhába, elmegy a katonához kérni.

- A mivel az úr isten megáldotta katona uramat! Ne sajnáljon ennek a gyámoltalan, ügyefogyott Lázárnak egy áldott alamizsna krajczárkát adni! Istenért, istennek!

-465-

- Ej édes öregem most épen nincs nálam egy krajczár se, hanem jőjön kend ekkor meg ekkor, akkor majd adok.

No jól van. Az öreg koldús, már mint a király odatartózkodott arra az órára, a mikorra a kapitány mondta. Épen úgy estendón volt az idő; mikor aztán jól besótétedett, elindultak ketten a városba. Egyszer előtalálnak egy nagy boltot, – régen lefeküdt már mindenki, – ajtó, ablak be volt zárva akkora lakatokkal mint a fél öklöm. A katona előveszi a vérrel harmatozó vasfüvet, oda érteti a kulcslyukhoz, hát a závár úgy kipattant, mintha benne se lett volna, aztán meggyújtja a kis gyertyát, az öreg koldúst, már mint a királyt, oda küldi a pénzes fiókhoz.

- Na öreg bátyám, szedje kend ki mind, rakja kend három egyenlő csomóba.

Az öreg koldus úgy tett, a mint a katona parancsolta.

- Ez a csomó a tőke, ezt ne bántsuk; ez a csomó a nyereség, ezt se bántsuk, hadd élhessen; ez a csomó a mit csalt, – ezt tegye kend a szűre ujjába.

Az öreg koldús beletette, a másik kettőt pedig vissza seperte oda, a honnan kivette. Aztán mentek másik boltba, onnan meg a harmadikba, mindenütt úgy cselekedtek, hogy két harmadát a talált pénznek ott hagyták, egy harmadának pedig azt mondták: „Gyere velem, ha nem jössz, vizlek”... Egy helyt azt mondja az öreg koldus a katonának:

-466-

- Ugyan édes katona uram, nézzük meg, hát odafenn benn a házban mit csinálnak?

- Nem bánom én, na nézzük meg:

Fölmentek hát az emeletbe, – mert igaz! majd is elfelejtem mondani: a ház emeletes volt, – ott benéznek egy házba (szobába), hát látják, hogy egy szép fiatal ember mellett egy vén csúnya szipirtyó fekszik; benéznek egy másik házba, hát látják, ott meg egy vén ember mellett egy gyönyörű badár fiatal menyecske fekszik.

- Hó! ez nem jól van így! – mondja a katona, ezen segíteni kell. Vegye kend a hátára öreg bátyám ezt a fiatal menyecskét, vigye kend át a másik házba a mellé a fiatal ember mellé... Ne féljen kend, nem ébred az fel, míg mi itt leszünk. Azt a vén asszonyt meg hozza ide e mellé a vén ember mellé!

Mit volt mit tenni, szót kellett fogadni; az öreg koldus hát elvitte a menyecskét a fiatal ember mellé, a vén asszonyt meg elhozta a vén ember mellé. Mikor meg volt ez is, ott hagyták őket, mint sz. Pál az oláhokat.

- Ugyan édes katona uram nézzük meg a király kincstárát is!

- Megnézhetjük... hanem abból nem szabad ám, egy krajczár nem sok, annyit se elhozni; mert annak kell fegyverre, lóra, katonára, annak élelmére, ruházatjára, egy szóval mindenre.

-467-

A mint oda érnek a királyi palotához, a katona meggyújtja a kis gyertyát, előveszi a vérrel harmatozó vasfüvet, kinyitja vele az ajtókat, bemennek. Odabe’ aztán rendre megmutogat mindent az öreg koldusnak, mintha az nem jobban tudta volna, hogy mi hol áll, mint ő. Nem tudom, hogy az öreg koldus, már mint a király, elfelejtette-e, a mit a katona mondott, hogy a királyi kincstárból nem szabad elhozni de még csak egy kis krajczárt sem, vagy csak próbára akarta tenni a katonát, elég az hozzá, egyszer úgy a szúr alatt belemarkolt egy arannyal telt kádba. Nossza a katonának sem kell ám több: úgy képen teremti az öreget, hogy nem adta volna két annyiért sem.

- Hát erre arra még a ki áldotta, adta teremtette is! hát nem megmondtam, hogy ezt nem szabad bántani?!

Csihé-puhé! csihé-puhé! ugyancsak egyetmásolja ám az öreg koldúst!

- Jaj édes katona uram, visszateszem csak, ne bántson!

- Ugy is kell, erre meg amarra!

Az öreg koldus visszatette a marék aranyat, mindjárt meglett a szent békeség. Aztán berekeszölték az ajtókat; a katona egy félmarék pénzt adott az öreg koldúsnak, a többit pedig a keszkenőjébe töltötte s elvitte haza.

Hanem igaz! mikor másnap reggel felébredt a vén ember, meg akarta csókolni a fiatal menyecskét; átöleli hát, a ki mellette feküdt, megcsókolja – uramfia! – majd kitörte a nyavalya; tudom, hogy hálát adott az istennek, hogy nem volt foga, mert azon a ránczos képen menten kitört volna.

- Kitakarodj' innen erre meg amarra, adta vén satrafája! mert most mindjárt ide meg amoda! ki hitt elő?! – hogy mertél mellém feküdni?!... Erre arra adta ilyenje olyanja!

Hanem a vén asszony sem hagyta magát faltól, megeresztette a nyelve kerepczójét, csatított annyira, hogy a vén embernek szűk lett a nagy ház. Kiment által a másik házba, hát a két fiatal még akkor is ott enyelgett, szerelmeskedett az ágyon, halálíg megszerették, csókolták egymást, mint a galamb.

Nosza a vén embernek se kellett ám több; a mint ezt látta: rákezde a katona miatyánkot, csak úgy dőlt belőle az adta-teremtette, mint a felfordult fazékból a víz, vagy még tán annál is jobban; szidta a fiatal embert mint a bokrot, hogy mért vette el tőle a fiatal menyecskét. Ha török-szakad is, ő nem hagyja, megy a királyhoz, elpanaszolja előtte minden baját, de ő így nem hagyja, úgy nem hagyja a magáét, nem bánja, ha egész vagyona megbánja is; nem ő, csak azért sem, ha épen kilencz gyereke meg bánja is!

El is ment tüstént. Elpanaszolta a király előtt tövéről hegyére, hogy egy fiatal ember, a ki vele egy földél alatt lakik, elcsábitotta, elvette az ő fiatal feleségét, a magáét pedig, egy vén bocskort, a kire köpedelem még csak ránézni is, odatuszkolta hozzá... Most már tegyen igazságot, adassa vele vissza az övét, mert neki soha de soha nem kell senki más!

A király tudta mindjárt, hogy honnan fuj a szél, mert megösmerte a vén embert. Hivatja hát rögtön a katonát, elmondja neki az egész dolgot úgy, a mint a vén ember előtte elpanaszolta. Most már nincs mit tenni, tegyen köztök igazságot.

- Felséges király! – mondja neki a katona, – most már vagy úgy vesznek, a mint vannak, vagy pedig a jövő éjtszaka vigye vissza egyiket úgy mint a másikat az, a ki kicserélte őket!

- Vigye biz' a fittyfiringós fitty-fene! – mondja a király.

Ha a király ezt nem mondta volna, az én mesém is tovább tartott volna. Hogy aztán mi lett a vén emberből és a vén asszonyból meg a fiatal emberből és a menyecskéből? – kicserélték-e újra egymást? vagy csak úgy veszték? – azt már nem tudom; – kérdezzék meg kigyelmekek a tőszomszédjától, az talán megtudja mondani!

## JEGYZETEK.

### I.

### BALLADÁK ÉS ROKONNEMŰEK.

1. **Gyöngyvári Katicza.** Megjelent először a „Kolozsvári Közlöny“ 1864-évi 127-dik számában gyűjteményemből közölve, hol a befejező sorok következőleg állanak:

Kedvesem, ha te meghaltál, én is!

Érezzem a te fájdalmaidat én is!

ezt azonban most elhagyva egy később kapott változat szerint közlöm a végső hat sort. Eme későbbi változatban a leány *Komlósi* Katiczának van nevezve, de a már egyszer ösmertté tett nevet jobbnak tartottam meghagyni, noha ez rokonabb hangzásu a Kriza Homlódi Zsuzsánájával. Ez utóbbit lásd a „Fővárosi Lapok“ 1864. folyama II. negyedében közölve, a többi változatait pedig e gyűjtemény első kötetében a 13-17. számok alatt.

2. **Istenem, istenem.** Rokon az előbbivel és annak változataival, csakhogy ez amazokhoz képest töredék.

3. **Szép Ilona.** Változatát lásd Erdélyinél (*Népdalok és Mondák. Pest. 1846.*) az I. kötet 375. száma alatt.

4-5. **A királyfi.** Lásd szintén Erdélyinél I. kötet 377. száma alatt. Továbbá két változata van a jelen gyűjtemény első kötetében is a 9. és 10. számok alatt.

6. **Ádám és Éva.** Változatát lásd Kriza gyűjteményében (*Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtemény Kolozsvár. 1863.*) az I. kötet 517. száma alatt. Félnépi eredetű.

7. **Magas a partja.** Ugy látszik, nem népi eredetű, azonban a század elején széltére dalolták s ezért érdemesnek találtam felvenni gyűjteményembe.

8. **János.** Ez örökké siró Jánosnak, mióta gyűjteményem nyomda alá került, egy más változatát is hallottam Székes-Fehérvárott, melyben nem a gazdasszonnyal, hanem a *kisasszonnyal* foly a párbeszéd ilyen formán:

Sirva sétál a kapuban János,  
Kérdi tőle a kisasszony:  
,Mi most a baj, János?‘  
,Ha kisasszony megengedné,  
Hogy a kapun belől mennék.‘  
,Lehet, szivem, János,  
Tessék, szivem, János!‘

a többire nézve, kevés különbséggel, megegyez az itt közlöttel.

9. **Az eladó leány.** Változata megvan Erdélyinek válogatott népdalai közt (képes kiadás) a 132. szám alatt; továbbá a jelen gyűjtemény első kötetének 60-dik száma alatt. Ez, a stropha szerkezetből ítélve, mindkettőnél régibnek látszik.

10. **Szabó János.** 11. **A kanász.** Mindkettő töredék, melynek kiegészítését gyűjtőinktől örömmel vennők.

12. **A kisasszony.** Változatait lásd az első kötet 46. és 47. számai alatt.

20. **Kecze Sári.** Pár versszaka összetalálkozik Erdélyi II. kötetének 115. számú dalával.

22. **Megöltek egy legényt.** Változata Erdélyinél I. k. 380. szám alatt, pár versszaka megvan e gyűjtemény első kötetének 68-dik száma alatt is.

23. **A bujdosó.** Változata Krizánál az I. kötet 10. számú dalában.

24. **A lovas legény.** Nehány sora összetalálkozik Erdélyi I. kötetének 272-dik dalával.

25-27. **A rab.** E czim alatt gyűjteményünk első kötetében is van 5 balladanemü közölve (33-37); a stropha szerkezeten kívül, mely majdnem mindnyájánál ugyanaz, jellemzi mindegyiket ama méla busongás s valódi mély érzés. Egy némelyiknél nem csak egész sorok, de egész versszakok is megegyeznek.

30. **A verbunkos.** Pár sora összevág Kriza I. kötetének 445-dik dalával.

31. **Sárga csizmás Miska.** Négy versszakot közlött belőle Thaly Kálmán (*Régi vitézi énekek és elegyes dalok. Pest. 1864.* I. k. 332-333. lap.). Egy más változat látható Mátray Gábor „*Magyar népdalok egyetemes gyűjteményé*“-ben (Pest. 1858.) a II-dik kötet 88 száma alatt a 18-19. lapokon.

32. **Gyöngye Sándor.** Nem hazai termék, egy külföldről haza jött katona felmondása után jegyeztem föl más három társával együtt. Ezeket lásd alább a katona-dalok közt 29-31. számok.

33. **Az elítélt katona.** Változatát lásd az első kötet 67-dik száma alatt „Váradi nótája“ czim alatt. Némileg egybe találkozik Kriza „Vadrózsái“-nak 475. számú dalával is.

38-39. **Sári Mária.** Lásd változatát e gyűjtemény első kötetében 55. szám alatt; Krizánál is van egy hasonló az I. kötet 313. számánál.

40. **Gombosné.** Nem más, mint az Erdélyi Csimáné komámasszonya. Régi, igen elterjedt népdal, itt is két változatban jön elő, nem különben Erdélyinél II. kötet 450. száma alatt, valamint Krizánál az I. kötet 334-dik számánál.

47. **Bogár Imre.** Változatát lásd az első kötet 70. száma alatt.

48. **Kis Sándor.** Nem annyira műbecse, mint a benne több helyt nyilatkozó naiv felfogásért vettem föl e gyűjteménybe. Különös, hogy az, ki gyilkolt, nem részesül más bűnhődésben, minthogy katonának viszik el.

49. **Sobri.** Erdélyi gyűjteményében az I. kötet 239 száma alatt, csak négy versszak van meg; én egy régibb kézirat után közlöm az egészet.

51. **A csikós.** Változatát lásd Erdélyinél I. köt. 272. szám alatt.

55. **Fábián Pista.** E dal Fábián kivégeztetése után csakhamar az egész alföldön elterjedt. Érdekesnek tartjuk az alábbi két dalt összehasonlítás végett ide iktatni, melyet Arany János közlött először (*Remény. Szépirodalmi és művészeti folyóirat. Kiadja és szerkeszti Vahót Imre. Pest. 1851.* I. köt. 334-336. l.) a következő jegyzet kíséretében: „Ime egy pár *akasztófavirág*. Népi költészetünk koszorúja nagy részben ily virágokból van fűzve, s habár ez, mit itt közlünk, nem tartozik is a jelesbek közé, annyit mindenesetre megérdemel, hogy a népdalok gyűjteményébe valamikor felvétessék; annál inkább, mert ez, nem, mint rendesen szokott lenni, a kivégzettek *requieme*, mások általi bucsúztatója, hanem maga Fábján, a 24 éves szép ifjú szerzeménye; ki az *elsőt* bujdosásban írta, a *másodikat* fogságában, midőn a rögtönítélő törvényszék már meghozá fölötte az ítéletet, mondta egy városceled tolla alá, mint ezt közlő bizonyosan tudja.“

## FÁBJÁN PISTA NÓTÁJA.

### I.

Ha meghalok, arról se tehetek,  
Véled, babám, többé nem lehetek,

Nem engedik azt nekünk az egek,  
Hogy én kedves babám tiéd legyek.

-477-

Nem tudom, hogy hol lesz meghalásom,  
Erdőn, pusztán van az én lakásom,  
Eltemetnek a mezei vadak,  
El is énekelnek a madarak.

Ha megfognak, lánczczal megkötöznek,  
Betyárságunknak már véget vetnek;  
Ki van mondva a törvény mirőlünk:  
Akasztófa lészen nyugodalmunk.

## II.

Jön a zsandár kívül belül,  
Szól a golyó fejem felül;  
Szegény Pista, csak egyedül  
Forgolódik a ló körül.

Fogd meg, Julcsám, a lovamat,  
Vidd a kútra, itasd meg azt,  
Itasd meg, mert szomju nagyon:  
Szegény Pista fáradt nagyon.

Azután menj a szobádba,  
Borúlj a vetett ágyadra,  
Borúlj, sirass engem nagyon:  
A törvényem hátra vagyon.

Elbúcsúztam Juliskámtól  
Az apjától, az anyjától:  
Már én elmegyek, látjátok,  
Isten vigyázzon reátok.

Sirva kísért a kapuig,  
Onnan a határ széleig,  
Megcsókoltam utoljára,  
Ugy ültem a pej lovamra.

-478-

Lement a nap nyugodóra,  
Szegény Pista boszújára:  
Belement az istállóba,  
Mefogtak másnap déltájba.

Már két kezem vasba verték,  
Dupla fegyverem elvették,  
Magam fegyver közé vettek,  
A zsandárok úgy kísérték.

A törvény elébe vittek,  
Komor szemmel rám tekintnek,  
Monda nekem: no te kutya  
Nem lősz többet pandurt soha.

Akkor meghültem egy kicsit,  
Hogy az akasztófára visz,  
Nem lesz napja vig kedvemnek,  
Soha többé életemnek.

Februárjús huszadikán  
Kisértek fel a nagy utcán,  
Szégyeltem azt váltig nagyon,  
Hogy a kezem vasba vagyon.

Édes kedves lovam, Pajkos!  
Nincsen cukor, nincs abrak most:  
Fogva a te kedves gazdád,  
Nincs ki gondot viseljen rád.

58. **Balla János.** Több részletre nézve megegyez fennebb a 48 szám alatt közlött Kis Sándor című balladával.

Nyomdahiba a 65. lapon alól az 5-dik sorban: ez ket, olvasd: ezeket.



## II. DALOK.

### 1. SZERELMI DALOK.

2. Az első versszak változata megvan Kriza „Vadrózsá“-i I. kötetének 411-dik száma alatt. Pár sorban összetalálkozik még Erdélyi Népd. és Mond. II. kötetének 124-dik dalával.

3. Ezen dal második versszaka egyezik a 12-dik szám alatt közlött ballada végső versszakával; a harmadik pedig Tóth Kálmán költeményéből ment át a nép ajkára némi módosítással (*Tóth Kálmán. Összes költeményei. Pest. 1860. I. köt. 91. l.*).

11. Nyomdahiba a második sorban ra ta, olv.: rajta.

12. Az első versszak változatát lásd Népd. és Mond. I. kötetének 455. száma alatt.

19. Nehány sora megvan Népd. és Mond. II. 252. száma alatt, de egészen más kifejléssel; és Krizánál a 350. szám alatt.

20. Első versszaka ugyanaz, a mi a Népd. és Mond. II. kötete 59-dik dalának.

33. Gyűjteményemben egy régi nyomtatványon ezen dalhoz még a következő 3 versszak csatlakozik:

Vas a patkóm, réz a szege,  
Szeretőmnek kék a szeme,  
Ha a festőhez vihetném,  
Feketére megfestetném.

Pest mellett van egy kertecske,  
Ott lakik a szép menyecske.  
Hol a legény nem új fecske,  
Kit készen vár a menyecske.

Megmondtam már a Náninak,  
Tartson szeretőt magának,  
Ne tartson mást bolondjának,  
Vegyen bolondot urának.

-480-

28. Második versszakának pár sora összetalálkozik Népd. és Mond. II. 176. dalával.

31. Szintén a második versszak változata megvan Erdélyi gyűjteménye II. kötetének 314-dik dalában.

34. Az e dalban említett gyolcsra meg kell jegyeznem, hogy a múlt század utolján a fiatal menyecske, midőn a templomba vagy más nyilvános helyre ment, a fejkötőn felül tenyéryni széles fehér gyolcsot, a gazdagabb pedig fehér fátyolt kötött a fejére s arról tudták meg, hogy „új házas.” – „Kis leány koromban, – említé nagy anyám, kinek felmondása után jegyeztem föl e dalt, csak azt néztük a templomban, hány menyecskének van a fején gyolcs, arról tudtuk meg, hogy hány menyasszony jött be.” Ezen szokásból eredt a mai napság is divatozó közmondás: „Hogy’ áll a gyolcs a fején?” azaz: lássuk, mi lett hát belőle?!

38. E dal második versszaka Kriza „Vadrózsái” I. 86-dik dalának első versszakával majdnem szóról-szóra megegyez.

39. Pár sora kevés változtatással megvan Kriza: „Vadrózsák” I. 80-dik számú dalában; az 5-dik és 6-dik versszak pedig ezen gyűjtemény első kötetének „Vegyes dalok” czime alatt közlött 2-dik számú dalával üt össze.

43. Az első versszaknak megfelel a Népd. és Mond. II. 173-dik dalának 3-dik versszaka.

45. Egybe találkozik a Népd. és Mond. II. kötet 30-dik dalának második versszakával.

57. Változatát közlötö Kriza „Vadrózsák” I. 391. száma alatt; egy versszaka megvan csekély eltéréssel Népd. és Mond. III. 110. száma alatt.

62. Első verse látható Népd. és Mond. II. 195-dik szám alatt szintén az első versszakban.

69. Csekély változtatással megvan Népd. és Mond. I. 41. száma alatt.

70. Az első versszak variansa olvasható Népd. és Mond. II. 213. száma alatt.

75. Változatait lásd Népd. és Mond. III. kötetének 80. és 157, számai alatt.

76. Pár sora összevág Népd. és Mond. I. 89-dik dalának második versszakával.

77. Az első versszak változata megvan Kriza „Vadrózsák” I. 411-dik számú dalának első versszakában.

81. Két sora némileg egybe találkozik a Népd. és Mond. II. 171. dalának két első sorával.

82. E dal első versszakának változata megvan Népd. és Mond, III. 110-dik száma alatt a

-481-

harmadik versszakban.

85. Első versszaka megvan Krizánál a „Vadrózsák“ I. kötetének 476-dik száma alatt.

86. Első versszaka némiben megegyez Pap Gyula „Palócz népköltemények“ című gyűjteménye 82-dik dalával.

87. Némi módosítással ugyanaz, a mi a Népd. és Mond. II. 180-dik dalának első versszaka.

88. Krizánál csak az első versszak van meg belőle „Vadrózsák“ I. 134. száma alatt.

90. A második versszak változata olvasható Népd. és Mond. II. 258. száma alatt; a harmadik pedig ezen gyűjtemény első kötetében a „pusztai és pásztordalok“ 7. száma alatt.

-482-

92. Eszméje ugyanaz, a mi a Népd. és Mond. II. kötete 60-dik dalának.

94. A harmadik versszak két utolsó sora összetalálkozik e gyűjtemény első kötete 68-dik dalának végső soraival.

97. Változatát lásd közölve Népd. és Mond. III. 146. számú dalában.

Nyomdahiba a 119. lapon A gondot, olv.: A *ki* gondot.

101. Két első sora megvan Erd. II. 247 és 248. első versszakaiban, és Krizánál a „Vadrózsák“ I. kötetének 434. száma alatt.

Nyomdahiba a 122. lapon: nem szidjon, olvasd: *ne* szidjon.

104. Nehány sora olvasható Krizánál a Vadrózsák I. kötete 393. száma alatt.

112. Pap Gyula említett gyűjteményében három legény arat a baglyasalyi halom alatt zabot, míg itt a leányok rózsát aratnak.

113. Szintén Pap Gyula gyűjteményének 98-dik számú dalával van némi rokonságban.

122. Két első versszakát közölte Kriza a „Vadrózsák“ I. kötetének 399. száma alatt.

126. Változata látható Erd. I. 79. száma alatt, továbbá a második versszak szintén más változattal megvan Népd. és Mond. II. 167. sz. alatt az utolsó versszakban.

132. Egy Szegedről került változatát lásd a Népd. és Mond. III. a 4-dik szám alatt.

133. Pár versszaka megvan Erd. II. 333. számú dalában.

139. Az első vers két utolsó sora ugyanaz, a mi a Népd. és Mond. III. 98-dik dala második versszakának.

-483-

143. A három utolsó versszak változatát közölte Erdélyi Népd. és Mond. I. 35. számú dalában.

150. Első versszaka megvan Erd. I. 36. száma alatt.

154. Változatát lásd Népd. és Mond. III. 19. száma alatt.

164. Az első versszaknak van két változata is; egyik Népd. és Mond. II. 207. számú dalában, a másik ugyanott alább a 282. szám alatt.

168. Első versszakát közli Erdélyi a Népd. és Mond. II. kötetének 263. száma alatt.

177. Az első versszak megegyez Erd. II. kötete 241-dik dalának első strophájával.

181. Két első sora némiben megegyez a Népd. és Mond. II. 61. dalának két első sorával.

## 2.

### HAZAFIUI ÉS KATONADALOK.

1. **Rákóczi korából.** Mivel sem véltem méltóbban megkezdeni e szakaszt, mint mult századi szabadságharcunk eme bánatos elégiájával. Először közölte Erdélyi János „Szabad hangok“ című költemény füzete utolján (*Szabad hangok. Erdélyitől. Pest, 1849.* a 32-35. lapokon) s ő végül eme jegyzetet csatolja hozzá: „Eme *történeti* elegia több mint száz esztendő óta tudtommal, itt lát először világot. Megőrzé ezt a fájdalmait hiven rejtegetett magyar nép. Az idők fordultához képest jónak látám közlését, miután eddig világ elé bocsátanom soha nem sikerülhetett.“ Itt minden változtatás nélkül veszi az olvasó, s ide főképp azért vettem fel, mert gyűjteményemben volt már egy töredék változata egy a mult század utolján, vagy a jelen század első évtizedében összeirt daloskönyvből kiírva. Azonban midőn már gyűjteményemből ezen iv ki volt nyomva, jelent meg Thaly Kálmán gyűjteménye (*Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez Pest. 1872.* I. II. köt.), melyben a „Rákóczi nóta“ – így nevezi Thaly – szintén közölve van becses történelmi *tájékozás* kíséretében, melyben e dal eredete-, s a jelen korra történet átszármazása viszontagságairól bő felvilágosítást talál a szives olvasó (Lásd a II. köt. 208-241. lapjait.) Ugyan ő még más két, későbbi változatát is közli (u. o. a 242-246. l.), mely utóbbival az alább közölt, s általam már említett variáns némi csekély eltéréssel megegyez; de annak bizonyosságát, hogy e dal a mostoha idők daczára országszerte s így Hód-Mező-Vásárhelyen is, el volt terjedve, s csak az utóbbi idők, hogy ugy mondjam, hanyagsága okozta, hogy már-már feledékenységbe menjen, közlöm az ide jegyzett változatot. Nehány sornyi töredék dallamával együtt, Horváth Ádám kézirati gyűjteményéből kiadva, látható Bartalus István „*Magyar Orpheus*“-ában is (Pest. 1869.)

-484-

mindjárt a kötet első lapján. Én itt minden további magyarázgatást mellőzve, az ilyenek iránt érdeklődő olvasót Thaly említett gyűjteményére utalom. Amaz általam talált változat im itt következik.

Jaj neked szegény magyar nép!  
Mert az ellenség szaggat s tép.  
Mire jutott állapotod!  
Romlandó cserép.  
Szegény magyar nép,  
Mikor lesz már ép,  
Megromlottál mint cserép;  
Mert a sasnak körme között  
Fonnyadsz mint a lép.

Jaj Rákóczi, Bercsényi,  
Vitéz magyarok vezéri!  
Hová lettek nemzetünknek  
Fénylő tüköri,  
Piros hajnali,  
Fényes csillagi!  
Német földünket emészti,  
Szegény magyar nemzetünket  
Miképen veszti!

Szörnyű rajtunk a fegyver,  
Mert a német köztünk hever;  
Ugy viseli magát mint egy  
Derék gavallér.  
Nézd el be kövér,  
Bőrébe' nem fér,  
Mégis többet kér;  
Alig vagyon országunkban  
Miatta kenyér.

2. E dalt szintén az előbb említett dalos könyvből irtam ki, hol a következő czim volt fölébe írva: „Szegény magyarok éneke, melyben a maga nyomorúságát siratja szegény magyar nemzet.”

3. Ez, valamint a következő szám alatt közölt dal, maig is él a nép ajkán, s alig van olyan, a jelen század elején összeirt dalos könyv, melyben benn ne foglaltatnék.

4. Nyomdahibák az első versszak 3-dik sorában a 169. lapon: Ne hangzik, olvasd: *Nem* hangzik. a 170. lapon 2-dik sorban elhunytak helyett olvasd; *e*/hunytak.

6. Az első versszak Döbrentei Gábor „Sirtál anyám, egykor értem” kezdetű dala után van készítve, de a második vers egészen a népe s a szép kis dal tökéletes egészlet alkot. Amazt lásd felvéve a Népd. és Mond. II. kötetének 482. száma alatt.

14. E dal mindjárt a függetlenségi harcz leveretése után keletkezett s csakhamar ország szerte elterjedt. Az akkori viszonyokhoz átidomítva dallamával együtt közölte Mátray Gábor: „Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye.” czimű vállalatában az első füzet 9-dik száma alatt.

17. Pár sora némileg összevág Pap Gyula többször említett gyűjteménye 93-dik dalával.

20. Az utolsó versszak két első sora megegyez az első kötet 15-dik dalának két első sorával és némileg az itt alább 32. szám alatt közölt dal pár első sorával.

22. Pár sora összevág az első kötet 31-dik dalával.

23. A második versszak megegyez alább a 35. szám alatt közölt dal második versszakával.

28. Az első strophát némi változattal közli Kriza a „Vadrózsák” I. kötetének 336. száma alatt.

29-31. Az e számok alatt közölt dalok, mint már fennebb is említettem, nem hazai termékek, egy a külföldről haza jött szabadságos katona felmondása után jegyeztem fel őket. Érdemesnek tartottam közleni, mint a magyar nép honszeretetének őszinte, szivből jövő nyilatkozatait.

30. Nyomdahiba a 186. lapon 13-dik sorban: kazzád helyett olvasd: *hazzád*.

### 3.

#### PUSZTAI ÉS PÁSZTORDALOK.

4. Krizánál a „Vadrózsák” I. kötete 411-dik számú dalának első versszakában nem a szőlő-tőke, hanem a diófa vesszeje marad árván mint a szegény legény szeretője.

5. Szabados János a negyvenes évek elején igen erélyes csendbiztos volt Hód-Mező-Vásárhelyen, ama jó-fajta legények, kiknek „nem törte kapa tenyerét,” féltek tőle mint az égő tűztől. A felőle élt babonás hiedelem, hogy „nem járja sem golyó sem fegyver,” az aczél-tükör, „melyen hét mértföldre ellát,” a bagolyszem, hogy „sötét éjtszakán is láthat” stb mind igen jellemző adalék népünk gondolkozás-módja és bensőjének kiismerésére, s noha a dal keletkezése után csakhamar elhangzott, mindaz által érdekesnek véltem felvenni a gyűjteménybe.

Nyomdahiba a 194. lapon alól a 3-dik sorban: s láthat, helyett olvasd: *is* láthat.

12. E dal változata megvan a Népd. és Mond. I. kötetének 253 száma alatt; de e pár sor:

Ha loptam is, *megszenvedtem érte,*  
*A vármegye se' hányja szememre!*

ama sajtószerű felfogás oly eredeti, büszke nyilatkozatát foglalja magában, hogy méltónak találtam egész terjedelmében újra közölni.

15. Első versszak némben megegyez a Népd. és Mond. II. kötete 249-dik dalának első versszakával.

17. A dal második versszak összetalálkozik az ezen gyűjtemény első kötetében közölt pusztai dalok 3-dik számának második versével.

21. Az e szám alatt közölt dal két első strophája és az első kötet 13-dik számú dalának utolsó versszak némi hasonlóságot tüntet fel.

23. Távoli rokonságban látszik lenni a Népd. és Mond. III. kötete 356-dik dalával.

#### 4.

### BOR ÉS KORTESDALOK.

4. Nyomdahiba a 208-dik lapon alól az első sorban: változtak helyett olvasd: változtak.

5. Az első versszak Tóth Kálmán költeményei közül ment át a nép ajkára némi változtatással; a másodikkal változatát lásd az első kötet 6-dik száma alatt közölve.

-488-

7. Változata megvan a Népd. és Mond. I. kötete 228. számú dalában.

8. Változata szintén Erdélyinél van a Népd. és Mond. III. kötetének 169. száma alatt.

12. Közölve van az első kötet bordalai közt 8. szám alatt az első versszak hijával; amannak, a versalakból ítélve, egészen más dallama is van.

14. Babarczy Antal a negyvenes években Csongrád megyében a konzervatív párt első kapacitása és vezér szónoka volt. Szabó László, Vidovits Mihály szintén ezen párt főbbjei közé tartoztak. A dal 1843. tavaszáról való. Dallama ugyanaz, a mi Horváth Ádám: „Mars siess hazamba vissza kis seregem“ című költeményének, melynek egyéb iránt ez meglehetősen sikerült travestatiója. Amazt közölte Bartalus István „Magyar Orpheus“-ában dallamával együtt a 89-90-dik lapokon.

#### 5.

### TRÉFÁS ÉS GUNYDALOK.

1-2. Mindkét dalt a már említett régi dalos könyvből irtam ki. Az első, úgy látszik, kuruczvilági maradvány, a másodikkal második versszak némi módosítással megvan Erd. III. 317. száma alatt.

5. Az öt első versszak olvasható Kriza gyűjteményének 462. számánál.

8. Változata megvan a Népd. és Mond. II. 469. számú dalában.

9. Az első versszak némi változtatással látható Erd. III. 320. száma alatt.

11. Szintén az első versszak változata megvan Népd. és Mond. I. 468. és az első kötet 10. száma alatt.

18. Némileg összeüt a „Vadrózsák“ 342-dik dalának második versszakával.

-489-

21. Pár sorban összevág az első kötetben közölt gúnydalok 13-dik számával.

28. Két sora egybe találkozik a Népd. és Mond. III. kötete 310-dik dalának két első sorával.

31. Némiben megegyez Erd. III. kötete 27-dik dalának harmadik versszakával.

36. E gyűjtemény első kötetében a tréfás dalok 15-ik száma alatt van közölve a 128-dik zsoldár travestatiója; kiegészítésül emlékezet után itt közlöm az egyházi énekek némely travestatióit, melyeket gyermek koromban többször volt alkalmam a néptől hallani. Találó és egészséges termékei a népi-humor azon játszószínpadának, mely magasabb tárgyakhoz is mer nyulni, a nélkül, hogy sértene, s megbotránkozást keltene. Eme dalok nem a megromlottság és vallástalanság bélyegeit viselik magokon, sőt inkább úgy tünnek fel, mint a nép humorának kedélyes szeszzenései. Már a gyermekdalok közt akadtam egyre, mely az apostoli hitforma első szavaival kezdődik, de csakhamar tréfás hangba csap át. Im itt következik:

Hiszek egy istenben,  
Kiszaladtam egy ingben,  
Kapom a vasvillát,  
Ütöm a macskát,  
Mért ette meg a szalonnát.

Általában a nép, kivált borozás közben, a vallási dolgok komoly méltóságán hamar túleszi magát. Ki nem emlékeznék ama dalra, mely elsőbbsen a halotti ének komoly, méltóságos dallama és szövege szerint kezdődik:

A nap eljő nagy haraggal  
Mely megemészt mindent lánggal,  
Dávid mondja ezt Szent Pállal,

de csakhamar vidor, enyelgő hangba megy át, a rohamos dallam mintegy jelezvén a kedélyek derült csapongását, következőleg halad tovább:

Töltsd tele, pajtás, poharad,  
Mig ki nem ázik agyarád;  
Mind bolond, a ki nem iszik,  
Mig a temetőbe nem viszik!

Hogy hosszas ne legyek, még csak a következő dalt iktatom ide ezen nemből, mely a búcsújárók énekét alakítja át ilyen játszivá.

Merre menjünk komám asszony?  
Alleluja!  
Akár erre, akár arra,  
Alleluja!

Erre mentek, szilvát ettek,  
Alleluja!  
Elhullatták, itt a magja.  
Alleluja!

Szent-verebélyi bot,  
Ki két krajczáros bicskával kiczifráztatott,  
Könyörögj érettünk!  
Soroksári czipó,  
Irgalmazz minékünk!

Részeg hétfőn, részeg kedden,  
Szerdán, csütörtökön,  
Részeg péntek' és szombaton  
És az egész vasárnapon.

Nyomdahiba a 232. lapon alól a második sorban: icze helyett olvasd: itcze.

-491-

## 6.

### VEGYES DALOK.

1. Az első versszak változata közölve van e gyűjtemény első kötete vegyes dalainak 17. száma alatt.

12. Nyomdahiba a 240. lapon a 12-dik sorban: *galamhom* helyett olvasd: *galambom*.

16. A két első versszak közölve van a Népd. és Mond. II. kötet 152. sz. alatt, más két oda nem tartozó verssel egybe kötve, a harmadik pedig Erd. III. 298. száma alatt némi változtatással egy maga. A negyvenes évek elején az alföldön így dalolták, a mint jelenleg közlöm, s így tökéletes egészlet képez. A „kisebbik uram“ elnevezés a férj öcscsét jelenti, míg a férj bátyját a menyecske „öregbik uram“-nak szokta nevezni.

21. Nyomdahiba a 244. lapon a 8-dik sorban: szomoruságo helyett olvasd: szomoruságot.

22. Nyomdahiba az első versszak második sorában: szavaimnak helyett olvasd: szava~~dn~~ak.

31. E dalból Erdélyinél a Népd. és Mond. I. 466. száma alatt csak a két első versszak fordul elő, így a mint jelenleg van is csak töredéknek látszik.

32. A II. szám alatt közlött kiházasító dal néhány sorban némileg összevág Kriza I. 253. számú dalával. E dalokat fonókákban és más összejövetelek alkalmával társas játékok közben szokták dalolni. Így péld. az első dalnál a játszó személyek körbe fogózva forognak, a középben egy leány áll, ki a dal végeztével a megnevezett férfival a kör közepén tánczol, mi közben a többiek valami más dalt dalolnak s szintén párosával tánczolnak. Kinek párja nem jut, az a táncz végével a kör közepére áll s a játékot tovább folytatják.

-492-

## 7.

### DAJKARIMEK, GYERMEKDALOK S JÁTÉKOK.

A gyermekdalok iránt eddigi gyűjtőink nem viseltettek elég figyelemmel, mennyiségük ugy Erdélyinél mint Krizánál, a dalok más fajához képest, igen csekély; csak a jelen gyűjtemény első kötetében találunk már nagyobb számra. Én a népköltési termékek gyűjtésénél mondhatnám előszeretettel voltam irántok, s hogy vonatkozásukat a gyermek-élet különböző mozzanataira kitüntessem, néhány oly dalt is felvettem a gyűjteménybe, melyeken a kényesebb izlésűek talán fenn akadnak, de melyekről tudtam, hogy az avatottak, habár a dolgot nevének nevezik is, kedvesen fogják venni, mint a népelet őszinte, hamisítlan nyilatkozatait. Helyesnek tartom e részben is Erdélyinek az ilyféle közmondásokra tett ama megjegyzését, hogy az, ki ilyesmin rágódik, felejt, „hogy ily gondolkozás után öntestét is, melyen szinte hagyott szégyelni valót az alkotó természet, meg kellene csonkítania.“ Végül megjegyzem, hogy a gyermekdalok mind a h.-m.-vásárhelyi tájszólás szerint vannak közölve, hogy ez által anyagot nyujtsak a nyelvészeknek a különböző

vidékek szólásformáinak egybehasonlítására. Erre nézve azonban lásd a „Magyar Sajtó” 1865. évi 31-38. számú tárczáit, hol úgy a gyermekdalokról mint különösen ezen tájszólásról bővebben értekeztem.

4. Erdélyi e dalról azt mondja a „Magyar közmondások könyvé”-ben, hogy „ezek alkalmasint csak emlékezet segítéseért vannak így összehozva, hogy a gyermek annál könnyebben tartsa meg a napok rendit;” hogy azonban e csonka mondatok mindegyikének van saját értelme, az utolsó sorból alapos okom van hinni; ugyanis én úgy vélekedem, hogy bennök a *naponkénti teendők* vannak elsorolva, s ezért bátorkodnám az egészet így értelmezni: „Hétfő hetibe,” azt teszi, hogy a szükségleteket ekkor kell bevásárolni a *piaczon*, – ugyanis az alföldön a heti piacot egyszerűen csak *hetmek* is nevezik; – „kedd kedvibe” meg azt jelenti, hogy azon dolgozhoz, melyhez kedv kell, akkor kezdj; én legalább igen jól emlékszem, hogy a köznépi szülők, mint már ezt Erdélyi is megjegyezte, azért viszik *kedden* először gyermekeiket az iskolába, hogy azoknak annál több *kedvök* legyen a tanuláshoz; „szerda szerelmibe”... erre azt jegyzem meg, hogy a jegyesek azelőtt mindig, legalább az alföldön s különösen H.-M.-Vásárhelyen, s legtöbbször ma is *szerdán* szoktak megesküdni egymással, hogy mint házas társak annál jobban *szeressék* egymást. (Lásd a „Vasárnapi Ujság” 1864. évi folyamában: „Alföldi menyegzői szokások száz év előtt,” hol szintén a szerdai nap van említve a lakodalom napjául.) Így tovább: csütörtökön a csür, pénteken a pitvar, szombaton a szoba körüli dolgot kell elvégezni s vasárnap pedig kétszer menni az isten házába.

-493-

7-13. E számok alatt a babonás hiedelem nyilatkozatai vannak feljegyezve, s mint hogy a szöveg melletti megjegyzések által igyekeztem mindegyiket érthetővé tenni, itt felesleges minden további magyarázat.

21. A négy első sor közölve van Schuster F. W. „Siebenbürgisch sächsische Volkslieder” stb. (Hermannstadt. Verlag von Theodor Steinhausen 1865.) című gyűjteményének 400-dik lapján „Ungarische Studien” cím alatt következőleg:

Tini kakasti,  
három garas –  
hát a tjúk?  
az is úgy.

24. Ha a gyermek játék közben megboszankodik társára, felindulásában azonnal kész a gúnyolódásra; ha más megróni valót nem talál benne, keresztnevére mond rimet s azzal boszantja. Itt fel vannak sorolva mind ama csúfolódó versikék, s felvilágosításul csak annyit jegyzek meg, hogy a Lityke a Lidia, a Sárkány a Sára, a Zsuska a Zsuzsána nevek kicsinyítése.

-494-

Nyomdahiba a 259. lapon a 13-dik sorban: Zsucska helyett olvasd: Zsuska.

45. Változata megvan Kriza gyűjteményében a 280. szám alatt.

55. Két első sora megvan az első kötet gyermekdalai közt a 13. szám alatt.

65. Az e szám alatt, a lap alján közlött pár sort a földön hentergő, magát rendetlenül viselő gyermekre szokták mondani. „Iszka” annyit tesz, mintha mondaná: nem szégyenled magad? „dobár” pedig a teliségtől kidomborodottat, megtöltöttet, degeszt, telit jelent. Innen mondják: *dobár erszény*, mely pénzzel van tele, *dobár zacskó*, mely dohánnyal van jól megtömve; *dobár has*, mely a jól lakás következtében meg van telve, mintegy kidomborodva. Az említett helyen épen ebben az értelemben fordul elő.

81. E dalnak változata az első kötet 36. számú dala.

82. A „hogyan van magyarul?” felirat alatt közlött három sorocska, melyet sebesen, megszakítás nélkül szoktak felmondani, következőleg értelmezendő: Tón a lúd át úsz. Ólon tall ing, por lép itczét. Hun hál a tál az éjtszaka?

89-92. Az e számok alatt közlött dalok többé kevésbé összetalálkoznak a Vadrózsák 277. 278. számaival és az első kötet gyermekdalainak 11. 12. és 39. számaival.

93-106. Egyik a másiknak változata; hasonlók vannak még közölve Erdélyinél a Népd. és Mond. I. kötetében a 405-409. 412. és Krizánál a 290-dik szám alatt.

-495-

119. Összetalálkozik az első kötet 15-dik számú gyermekdalával.

120. Nyomdahiba a 308. lapon az első sorban: *ragada* helyett olvasd: *szalada*.

Némi rokonság vehető észre még a következő számok alatti daloknál, u. m. a 121-dik számú némiben megegyez az első kötet 33-dik gyermekdalával; a 125 az első kötet 14-dik és Pap Gyulánál a „játékok” 6-dik számával; a 126. számú Krizánál a 274. számmal, végre a 128. számú ugyanott a 273. számú dallal.

## 8.

### KÖSZÖNTŐK ÉS RIGMUSOK.

A ünnepek közül karácson, új év és a téli hónapokban eső névnapok előestéjén három négy gyermek összeáll s járnak házról-házra kántálni vagy köszönteni. Megállnak az ablakok alatt s elkezdik énekelni a köszöntő verset; mikor végére értek, egy a hangosabb torquak közül elkezd: „Szerencsés jó estét kívánok kigyelmeteknek! Engedje az úr isten, hogy több karácson (szent István stb.) estéjét érhessenek kigyelmetek erőben, egészségben; nem ilyen szomorút, hanem örvendetesebbet kívánok kigyelmeteknek!” Aztán elkezdik mondani sorba a rigmusokat; midőn

abból is elmondtak néhányat, a házbeliek kalácssal, rétesel, kolbásszal és egy pár krajcczárral megajándékozva bocsájtják őket tova.

A köszöntők közül tudtommal csak a 6-ik szám alatti volt még ekkoráig közölve a Protestans naptár valamelyik régebbi év folyamában, a többi most lát itt először világot; ugyan ezt mondhatom a rigmusokról is. Az első karácsoni köszöntő negyedik versszaka, ha nem is kifejezésben, de tartalomban összetalálkozik a Népd. és Mond. I. kötete 335. száma alatt közölt „karácsoni rigmusok“ elsejével. A rigmusokból egyes sorok a mysteriumok ama dévajkodó részeibe csúsztak át, melyek összehordanak furcsánál furcsább dolgokat, hogy ez által jó ízű nevetésre fakaszszanak. Általában elmondhatni úgy a köszöntőkről, de legkivált a rigmusokról, hogy igen régiak, s egy vagy más tekintetben kiváló figyelmet érdemelnek. Némi összetalálkozást csak a 22-dik szám alatti rigmus tüntet elő a Népd. és Mond. I. kötete 170-dik számú dalával.

-496-

11. Nyomdahiba a 325. lapon az első versszak 3-dik sorában: *nem* fogom helyett olvasd: *meg* fogom.

## 9.

### HALOTTI ÉNEKEK.

A halotti énekek a nagy közönség előtt eddig ismeretlen műfaj képviselői. Erdélyi ugyan a Népd. és Mond. I. kötetében a 327-334. számok alatt közölt néhány „szent éneket,“ melynek egy része írók, más része pedig a nép vagy ismeretlenek szerzeménye. Hasonlóképp Kriza „Vadrózsá“-iban az 523-525. számok alatt közzé tett 3 éneket a szombatosok sectájától; azonban e szám vallásos irányu népies költészetünk termékeinek megismertetésére és kellő méltánylására oly csekély, hogy méltónak tartottam az itt közölt néhány halotti éneket a gyűjteménybe felvenni. Ezeknek egy részén meglátszik ugyan, mint például a 4-dik szám alatt közlöttön, hogy iskolázott elme szüleménye, de egy jó részről bizton merem állítani, hogy majdnem egészen írás-tudatlan emberek agyából került elő. A mint valami nevezetesebb haláleset fordul elő, a falusi muzsa készen van kesergő énekével, elbúcsúztatja a megboldogultat szeretett övéitől, intő s vallásos életre serkentő tanácsokat oszt a hiveknek. Az ily énekeket aztán azon jó néném-asszonyok, kik egész nap elénekelgetnek ott a halott mellett, vagy magok leírják vagy mással leiratják, hogy alkalom adatván, újra elő vehessék, megtévén rajta az alkalomszerű kellő változtatásokat. Így például a 3-dik szám alatti éneket egy, még a század első évtizedében összeirt énekes könyvből irtam ki, s több ilyent átlapozván, mondhatom, nemcsak a névre, hanem egyes sorok, sőt egész versszakokra nézve is lényeges változtatásokat tapasztaltam az utóbb irott példányokban. Állításom igazolására felkérem a szives olvasót, hogy a most említett és a 6-dik számú éneket hasonlitsa egymással össze.

-497-

A 10. szám alatti „Siratót“ egy fiatal özvegy után jegyeztem föl; valóban szép nyilatkozata az igazán s forrón szerető hitves társ sebzett szívének. Tudtommal ez az első, mely a való fájdalom eme nyilatkozataiból eddig föl van jegyezve.

De nem mindenkinek esik kezére, mint szokták mondani, a siratás. Egy némelyik oly együgyűen hadar össze mindent, hogy a halott nézők mosolyra fakadnak felette.

A többire nézve utasítom a szives olvasót a Nagy Miklós által szerkesztett „Magyarország képekben“ című folyóirat 1867-dik évi folyamára, melyben az alföldi, de különösen a vásárhelyi népszokásokról egy egész cikksorozatot közlöttem; ott ugy a temetési, mint más egyéb szokásokról is bővebb tudomást szerezhet magának.

## III.

### TALÁLÓS MESÉK.

-498-

A találós mesék a népköltészetnek egyik legrégebbi fajtát képezik. Már a legrégebbi ős korban találunk némi nyomaira. Olvassuk ugyanis az ó szövetségi szent könyvekben (Birák XIV. 12-15.) hogy Sámson mennyegzője alkalmával, a filiszteusoknak a következő találós mesét adta fel megfejtés végett: „Az evő állatból éték jöve ki és az erősből édesség jöve ki“ s a megfejtőnek „harmincz inget és harmincz öltöző ruhákat“ ígért. A görög Oedipus a Sphinx által feladott találós mese megfejtésére (Micsoda állat az, mely reggel négy lábon, délben kettőn, estve három jár?) Théba királyságát nyerte jutalmul. A keleti költészet művei, époszok és mesék, egyaránt bővelkednek a talányokban; a Shah-Námében épen ugy előfordulnak talányfejtések, mint a Pántsátántra közmondásai között, melyek közül némelyiknek megfejtésére egy egész hosszú mesét kell elbeszélni.

*Ganander*, ki a finn nép találós meséit mint Frantsilai káplán 1783-ban kezdé először gyűjteni,<sup>37)</sup> azt jegyzi meg a régi gothokról, hogy a házasulandó ifjunak három vagy több találós mesét adtak fel s csak ha ezeket megfejtette, nyerte el a hajadon kezét. Az ő állítása folytán tudjuk továbbá, hogy a juutok (dánok) halálra ítélt foglyaiknak három-kilencz találós mesét adtak fel s ha ezeket megfejtették, a halál alól felmentettek. Ezekből látjuk, hogy az ős korban a népek közt nagy divatja, sőt tekintélye volt a találós meséknek; s hogy gazdag ajándékot, királyságot, szerető hitvest kaptak jutalmul a megfejtők, vagy épen életüket mentették meg általa.

-499-

Népünknel a találós mesék szintén igen kedveltek. Alig van társas összejövétel, mint péld. őszszel a kukoricza fosztás s a hosszú téli estéken a fonó, hol elő ne kerülnének. Sőt nem csak

ekkor hanem az élet komolyabb mozzanataiban sem feledkeznek meg róluk. Főképp a házasság kötés alkalmával egyik másik vidéken még mai napig is divatban vannak. Így különösen a Rábaközben, midőn a menyasszonyt a vőlegény lakására átviszik, az érte jövő násznagyot a nász néppel együtt zárt ajtó megett fogadják, s a kiadó-násznagy a zörgetésre kérde tőlök: mit akarnak, mire azt felelik, hogy oly járásban vannak, mint Jákob volt, midőn Rachelért messze földre utazott. Ekkor a menyasszony átadását azon feltét alatt ígérük meg, ha néhány kérdésre megfelelnek, s eztán talányok, vagyis inkább ilyszerű bibliai feladatok megfejtése után bocsájtják be őket a szobába. Más helyet pedig még a leánykérés alatt van szokásban a találós mesék feladása, ugyanis a násznagy a házbeliek közül valakivel, míg a hajadon felkészül, bocsátkozik találós mesék fejtegetésébe, hogy - mint a régi gyűjtő megjegyzi - „a násznagyok haszontalansággal ne töltsék idejüket.“

Noha a találós mesék a népköltészet egyik figyelemre méltó ágát képezik, még is gyűjtésükre nálunk csak az újabb időben fordítottak nagyobb figyelmet; bár egyes tünemények e részben előbb is előfordultak. Így a múlt század utolsó tizedében Vácson megjelent „Énekes gyűjtemény“ egyik ivén találkozunk ugyan már velök, sőt ez később többször utánnyomatott, de ezek közt is találós mese alig van egynehány, a legtöbb nem egyéb ilynemű bibliai feladatoknál. A jelen század elején pedig Kulcsár István „Hasznos multságok“ című lapjában helylyel-közzel szintén adott ki egy-két találós mesét, de azokat versbe szedvén eredeti alakjokból kivetköztette. Így a régibb naptárakban, valamint Edvi Illés Pál iskolai kézi könyvében hasonlóképp találunk néhányra. Újabban legtöbbet közölt belőlök a Hunfalvy Pál szerkesztette „Magyar Nyelvészet,“ ugyanis a négy első évfolyam (Pest. 1856-1859.) nyolcz közleményben 688 találós mesét tett közzé. Az ezóta megjelent gyűjtemények közül majd mindegyik járult valamivel e szám öregbitéséhez. Így Merényi László: „Eredeti Népmesék“ 2 kötet (Pest, 1861. az első kötet utolján van 92 találós mese) Arany László: „Eredeti népmesék“ (Pest, 1862. van benne közölve 54 találós mese.) Kriza János: „Vadrózsák“ (Kolozsvar, 1863. benne a találós mesék száma 116.) Pap Gyula: „Palócz népköltemények“ (Sárospatak. 1865.) van benne közölve 46 találós mese.

Gyűjteményembe, az itt közölt találós meséket csakis figyelem-gerjesztés okáért vettem fel. Ezek közt is több van olyan, mely nemcsak az előbbi gyűjteményekben megjelenteknek, hanem az ittenieknek is más szavakkal előadott változata, például a XI és CXVII. a XXXIII és XLVI. stb. Ezekből azonban, ha nem mondanám is, azonnal észre veszi a szives olvasó, hogy közlésöknél azon czél lebeget szemem előtt, miszerint az ugyanazon, de különböző kifejezésekkel előadott találós meséket eredeti, naiv alakjukban ösmertessem meg. Ezzel korántsem akarom azt mondani, hogy tehát az itt közlöttek jobbak előbbi változataiknál. Lehet ez is amaz is egyaránt jó, ha hiven meg van bennök tartva a szavak rythmusos elhelyezése, hangutánzás, alliteratio stb. melyek ugy találós meséinknek, mint közmondásainknak feltűnő s jellemző tulajdonságait képezik. Gyűjtőink közül egynémelyik eddigelé épen erre nem fordított elég figyelmet. Lehet valamely találós mese vagy közmondás hűtlenül visszaadva a nélkül, hogy a gyűjtő rajta - akár az eszmét, akár a szavakat tekintve, - a legcsekélyebb módosítást tette volna. Épen a szavak rythmusos elhelyezésénél fogva - mert tapasztalásból tudom, hogy ugy közmondásaink, de legkivált találós meséink legnagyobb része nem vers, de ilyen rythmusos próza - ne legyen egy szó a maga helyén, hanem álljon előbb vagy hátrább: oda van az egésznek bája, zamata, eredetisége.

Ezeket akartam gyűjtőinknek figyelmébe ajánlani s egyuttal számot adni a gyűjtés körül saját eljárásomról.

Nyomdahiba a 363. lapon felül a 7-dik sorban: Ha lettem, olvasd: Ha lettettem.

#### IV. MESÉK.

1. **A vasfejú ember.** Ily szerkezetben még nem jelent meg sehol, s maga a Vasfejú ember is új név és új alak a mesegyűjteményekben; kár, hogy jelleme nincs határozottan körvonalazva s egész szereplése bizonytalan és mellékes természetű. A mese többi részleteihez sok rokon vonás található. Így a dió helyett, melyből nyáj özönlik ki, másutt hasonló bűverőjü tarisznya (Gaal mesegyűjteménye 13. szám) vagy szarv (Arany L. Magyar népmesék 124. lap) fordul elő; viszont a dió mint ruhatartó szerepel. (Kriza: Vadrózsák 459. l.; Népd. és Mondák III. 254.). A három kutya hasonló viszonyok közt, kézirati gyűjteményünk egyik meséjében Csausz, Horpasz és Rekemondor nevet visel. A varázsgyűrű szintén több meséből ismeretes, részint hasonló, részint másnemű bűverővel. (Lásd: Arany L. 173 és 254; Merényi: Eredeti népmesék II. 118; Pap Gyula: Palóczmesék 112; Népdalok és Mondák III. köt. 201.).

2. **János királyfi és Szélike.** Változata Merényinél (Sajóvölgyi népmesék I. 1. sz.) A csudaerejű alakokról lásd Arany L. értekezését a „Népmesékről“ (Kisfaludy-társaság évlapjai IV. kötet 169.).

3. **A özvegy asszony fia.** Az alapeszme, hogy a királykisasszony ahhoz megy nőül, a ki meg tudja nevetetni, megvan Krizánál (9. szám) és Aranynál (266. lap) de eltérő részletekkel. Közlebb áll Gaal „Hatalmas sip“ című meséje (44. szám) bár ez is sok részletben eltér. Az álomzacskó helyett hasonló körülmények közt más mesében álompor (Gaal 14. sz.) vagy altató lehelet (Gaal 17.) fordul elő.



4. **A Tülok vár.** Csali mese. Lásd az első kötet jegyzeteit.

5. **Haragszol szolgálja?** Változata Jókainál. (A magyar nép adomái, Pest, 1856.) hol azonban a mese másképp végződik.

Nyomdahiba a 414. lapon felül a 7. sorban: Pali cigány, olvasd: Puli cigány.

6. **Az éjféli táncz.** Egész szerkezetében teljesen elüt a népmesék szokott alakjától. Inkább valami babonás-történet gyanánt foroghat a nép ajkán. Egypár hasonló darab már az eddigi gyűjteményekben is fordul elő; például Merényinél II 5 és 7. sz.; Gaálnál 40. sz.; Pap Gyulánál 2. sz. Lásd ezekről Arany L. idézett értekezését (114. lap).

7. **A loncsos medve.** Második része (a kemenczébedobás) megvan Grimmnél (15. sz.) a Népdalok és Mondákban (II. 7. szám) és Arany L. meséiben (200. lap.)

8. **A kis gömböcz.** Változata Arany L. meséi közt: „A kis gömböcz” (24. sz.).

9. **A halál és a vén asszony.** Változata az ismeretes Hatvani-mondának, midőn a deák az ördögöt azzal tartja távol magától, hogy a „cras” szót ajtajára írja (Lásd: Jókai, „A magyar Faust”; Kisfaludy társaság évlapjai V. kötet 153. lap). Rokon egyébiránt több népmese is; Erdélyinél (Magyar Népmesék, Pest, 1855. 17. szám) Merényinél (Eredeti népmesék 7. szám). Grimmnél (42. sz.).

10. **Az aranyhajú tündérkisasszony.** A csudabéka gyakran előfordul, de más szereppel mint e mesében. (Lásd: Népdalok és Mondák III. 15. sz.; Grimm 1. sz. Gyűjteményünk I. kötete 7. sz. stb.) A segédállatokról, minők e mesében: a kutya, hal és galamb, lásd Arany L. idézett értekezését 149. lap valamint Grimm 17. sz. meséjét. Az élet és halál vize előfordul első kötetünk 1 sz. meséjében (lásd az erre vonatkozó jegyzetet).

-504-

## Lábjegyzetek.

- 1) Mán = már.
- 2) Lénia = mellék-út, ellentétben az országgal.
- 3) Vagy: Kisasszony a kedves galambom.
- 4) Vagy: Ugy leszek én szabad madár.
- 5) Fejkötő.
- 6) Mán = már.
- 7) Egy vendégfogadó H.-M.-Vásárhelyen, régebben minden vasárnap este táncmulatság volt benne.
- 8) Hajtottad = hajítottad.
- 9) Vagy: Nem lel benne hibát.
- 10) Lajbi = mellény.
- 11) Náni = kancsó.
- 12) Míg ezt mondják, az alatt kell az ivónak poharát kiüríteni.
- 13) Az utóbbi sor elmondása alatt ki kell üríteni a poharat fenéig.
- 14) Vagy: Száz esztendő, nem vén a még.
- 15) Mireny, arsenicum.
- 16) A 39-dik zsoltár 3-dik versszaka.
- 17) A 42-dik zsoltár.
- 18) A 164-dik szám alatti bűnbocsánatért való ének a reformátusok énekes könyvében.
- 19) Régi karácsoni ének a protestánsoknál.
- 20) Régi karácsoni ének a katolikusoknál.
- 21) Bő-alju női felöltő.
- 22) Egyik vendéglő neve.
- 23) Vagy: Elaludt már az én uram.
- 24) Lassan.
- 25) Frissen.
- 26) Vagy: Mégis elvehette.
- 27) Vagy: V, vásárba.
- 28) Vagy: Bele rekeszgetni.

- 29) Vagy: Julcsa jár utána  
Piros papucsába',  
Az ám a leány!
- 30) Az utóbbi szó helyett ezt is mondják: csukúlhatsz.
- 31) Vagy: Nè tépászsa, nè tapossa.
- 32) Kebelébe helyett.
- 33) Dobár = teli, megtöltött.
- 34) Szárma = töltött káposzta.
- 35) Vagy: Kiczinkoczdáré.
- 36) A görög dinnyén és a jégen vágott lyukat nevezik l é k nek.
- 37) Aenigma Fennica. In solo meo patrio Ostrobotnia usitatissima ac tritissima, quae inter confabulationes vespertinas Fenni nostri, ad acuendum ingenium iuvenile, more veterum Gothorum, solvenda proponunt. Ki jött először Vasában, ujabban többekével együtt a Szuomi tudós társaság adta ki, Lönnrot Illés előbeszédével. XVI. és 221. lap. Van benne 2224 finn és 53 viro (eszt) nép között gyűjtött új talány, ez utóbbiak a finn nyelv által értelmezve. Lásd: Hunfalvy Pál: „Magyar Nyelvészet.” Pest. I. folyam 1856. 363-364. lap.

## Javítások.

Az eredeti szöveg helyesírásán nem változtattunk.

A nyomdai hibákat javítottuk. Ezek listája:

5	a vérontásod!"	a vérontásod!"
17	csinálnak jót!	csinálnak jót!"
17	„Magas a partja	,Magas a partja
17	Megnyal tégedet."	Megnyal tégedet.'
25	Rád emlékszem róla.	Rád emlékszem róla."
28	subámba takartalak."	subámba takartalak.'
30	világ előtt!"	világ előtt!"
31	A nagy keresésbe'.	A nagy keresésbe'."
43	Jó estét	,Jó estét
45	le van heverve?"	le van heverve?"
45	az ágyadon?"	az ágyadon?"
47	Kente rája!"	Kente rája!"
49	Lehet annak. van	Lehet annak, van
51	vet az mind a kettő."	vet az mind a kettő.'"'
59	Igaz a'.	Igaz a.'
59	Igaz a."	Igaz a."
59	Volt is a kezembe,'	Volt is a kezembe',
62	kocsmárosné lányát."	kocsmárosné lányát.'"'
64	Kálmán elébe.	Kálmán elébe.'
65	szenedem ez ket	szenedem ezeket
73	van ra ta	van rajta
105	Vásárhelyi fatányér	Vásárhelyi fatányér
119	A gondot, a ki	A ki gondot, a ki
122	nem szidjon már	ne szidjon már
129	ne virágozz,'	ne virágozz',
169	Ne hangzik	Nem hangzik
170	hősök elhunytak	hősök elhunytak
186	Isten kozoád már	Isten hozzád már
194	éjtszakán s láthat	éjtszakán is láthat
208	azért válto tak	azért változtak
232	Öt-hat icze	Öt-hat itcze
240	Szeret a galambom	Szeret a galambom
242	töbhet nem	többet nem
244	Nékem a szomorúságo	Nékem a szomorúságot
244	Hogy szavaimnak	Hogy szavaidnak
253	oda meyy	oda megy
259	Zsucska, puska,	Zsucska, puska,
264	Eyyik ggermek	Egyik gyermek
269	az a házaska	az a házacska
281	egy helyben	egy helyben

<a href="#">299</a>	„Farkas házába êé...	„Farkas házába êé...”
<a href="#">299</a>	rusnyítani stb.)	rusnyítani stb.)
<a href="#">303</a>	a lapta-máj.)	a lapta-máj.)
<a href="#">308</a>	ide ragada	ide szalada
<a href="#">312</a>	közben:	közben:)
<a href="#">325</a>	nem fogom köszönni	meg fogom köszönni
<a href="#">336</a>	Szép életet élt	Szép életet élt
<a href="#">350</a>	kórónak is van.)	kórónak is van.
<a href="#">359</a>	látott.	látott.)
<a href="#">363</a>	Ha lettem is	Ha letettem is
<a href="#">369</a>	lyukát!)	lyukát!
<a href="#">377</a>	árán házat, szőlőt	árán házat, szőlőt
<a href="#">390</a>	- Nem állnál	- Nem állnál
<a href="#">414</a>	Pali cigány	Puli cigány
<a href="#">429</a>	loncsos ve,	loncsos medve,
<a href="#">453</a>	meglátta!	meglátta!
<a href="#">458</a>	Akkor aztán	- Akkor aztán
<a href="#">473</a>	Adám és Éva	Adám és Éva
<a href="#">480</a>	közlött 2 dik	közlött 2-dik
<a href="#">482</a>	sora összetet lálkozik	sora összetetalálkozik
<a href="#">487</a>	Mond. III. kötetete	Mond. III. kötete
<a href="#">492</a>	szólásformáinak egy-egybehasonlítására	szólásformáinak egybehasonlítására
<a href="#">499</a>	messze földreut azott	messze földre utazott

\*\*\* END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK CSONGRÁDMEGYEI GYÜJTÉS; MAGYAR NÉPKÖLTÉSI GYÜJTEMÉNY 2. KÖTET \*\*\*

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE  
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE  
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at [www.gutenberg.org/license](http://www.gutenberg.org/license).

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project

Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org). If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website ([www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org)), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing

Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

## **Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™**

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org).

## **Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation**

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at [www.gutenberg.org/contact](http://www.gutenberg.org/contact)

## **Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation**

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit [www.gutenberg.org/donate](http://www.gutenberg.org/donate).

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: [www.gutenberg.org/donate](http://www.gutenberg.org/donate)

## **Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works**

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org).

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.